

אלכה נא להקריב חלק שני משו"ת הלכות קטנות לה אַזבַּח זבַּח תּוֹדָה וּבָשֶׁם ד' אַקְרָא עֵינֵינוּ בְּהַקְדָּמַת א"א ז"ל שֶׁהוֹדְפָסָה בַח"א הַכִּי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הוֹסֵב שְׁמוֹ בְּחֻלּוֹ וְנָתַן תּוֹדָה לְאֱלֹהֵינוּ ית' וית' על כל הטובות שגמל אותנו פן יגמול תמיד נס"ו: (א) שאלה מי שברך הגומל בקהל עם וְחֹזֵר וְהִלֵּךְ לְבִיחֵכְנוּס אַחַר מֵהוּ: תְּשׁוּבָה אֶפְשָׁר דְּכָל פִּי הָאֵי לִיזֵל וּלְבָרַךְ וְכִי הֵיכִי דְחֵיב לְהוֹדִיעַ צַעֲרוֹ לְרַבִּים (מו"ק ה' ע"א) כש"כ דְחֵיב לְהוֹדִיעַ שְׂבָחוֹ שֶׁל מְקוֹם לְרַבִּים וּלְבָרְכוּ וְכִדְאִיפָא פְּנִים תְּדַשׁוּת וְכַהֲיָא (ר"ה כ"ח ע"ב) דְנִזְדַּמְן לֹו צְבוּרָא אַחֲרֵינָא.

וכיון דברכה לבטלה הוּא מְדַרְבְּנָן כמ"ש ה"ר"ן וּבְתוֹס' (קפ"ט) [ר"ה ל"ג. ד"ה הא] גַם הוֹכַחְתִּי בְלָחֶם הַפְּנִים הוּא פִירוּשׁ הַש"ע וְהַב"י שְׁלִי דְלֵהֲרַשְׁב"א [הַמּוֹבָא בַח"א ס' רכ"ח] לָאו דוֹקָא דְבִרְכַת שֶׁחֵינֵינוּ רְשׁוּת אֲלָא ה"ה כֹּל בְּרַכַת הוֹדִיעָה כמ"ש וְאִין לְחוּשׁ כ"כ:.

ועוד הָא אֲמַרִינָן בְּרוּךְ ד' אֲלֵדֵי יִשְׂרָאֵל. וְאֲמַרִינָן הֵתָם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל מַלְכוּת (ר"ה ל"ב): וְלִרְב דְלָא בְּעֵי מַלְכוּת (בְּרַכּוֹת מ ע"ב) הָא אֲמַרִינָן בְּרוּךְ אַתָּה ד' לְמַדְנֵי חֲקִיָּה.

ועמ"ש"ל סי' ח' אֲלָא שְׁיֵשׁ לְדַחֲוֹת דְבְּקוּרָא בְּקוּרָא בְּתוֹרָה אִין קְפִידָא גְּבִי קְדוּשָׁה דְיוֹצֵר וְדוֹסְדָרָא (או"ח סי' נ"ט ס"ג) ומ"ש ומיהו יֵשׁ קִצָּת סְמָךְ מֵהֵיָא (ש"ס ט' ע"ב) דְקוּרָא מְפָאן וְאִילָף לָא הַפְסִיד פְּאָדָם הַקוּרָא בְּתוֹרָה: וְעוֹד יֵשׁ לְהַבִּיא רְאִיָּה מֵהֵיָא (ש"ס נ"ד): דְבְּרִיף רַחֲמָנָא דִּיהִבִּיף לָן וְא"ל פְּטַרְתָּן הָרִי שְׁמַצְאוּהוּ חֲבָרִים אַחֲרִים וּבְטַרְס יִקְרַב אֲלֵיהֶם יְבָרְכוּ תֵאמַר שֶׁהוּא בְּרַכָּה לְבַטְלָה א"כ הִי צְרִיף לְהַכְרִיז בְּבַהֲכַנ"ס שְׁפָכְר אֲמָרוּ עָלָיו בְּרוּךְ.

נולד מִזֶּה שְׁפָשֶׁם שְׁאַחֲרִים מְבָרְכִין עָלָיו כֹּל שְׂרוּאָהוּ ה"נ יְכוּל לְבָרַךְ בְּפְנֵי אַחֲרִים. וְעוֹד הֵרֹאָה אֶת חֲבִירוֹ אַחַר ל' יוֹם שְׁמַבְרַךְ שֶׁחֵינֵינוּ אֶפְיָלוּ אֲלָף רוֹאִין אוֹתוֹ כֹּל אֶחָד מְבָרַךְ דְּפְנִים תְּדַשׁוּת בָּאוּ לְכָאן דּוּמְיָא (פְּתוּבוֹת ז'): דְבִרְכַת חֲתָנִים.

(עי' עֲקָרֵי הַד"ט או"ח סי' י' אוֹת כ"א וְשׁוּדָה חֲמַד אֲסִיפַת דֵּינִים מְעַרְכַת בְּרַכּוֹת ס' ב' אוֹת י"א): (ב) שְׁאֵלָה לְפָה חֲלָקֵי הַטּוֹמְאָה מְתַאֲחִין וְלֹא יִפְרְדוּ: תְּשׁוּבָה גְּבִי הֵיָא (שְׁבַת קכ"ח): דְאִין מְרַחֲמִין עַל בְּהֵמָה טְמֵאָה שְׁיִלְדָה בְּשְׁבַת פְּדֵי שְׁתַּקְרַב וְלָדָה אֲמַרִי גְּמִירֵי דְלָא מְרַחֲקָא וְאִי מְרַחֲקָא תוֹ לָא מְקַרְבָּה: וְהַפְּנוּנָה שְׁקָשֶׁר רְשָׁעִים צְרִיכִים לְהַתְחַזֵּק זֶה עִם זֶה שְׁאֵם יִתְרַחֲקוּ אִין מִי שְׁיִקְרַבֶּם אֲבָל מִצַּד הַקְּדוּשָׁה אַף אִם יִתְרַחֲקוּ לְשַׁעָה יֵשׁ מִי שְׂרוּצָה בְּקִיּוּמָם ע"ד בָּא לִיטְהַר וְכו' (ע"ז נ"ה).

(וְלָכֵן הִזְהִירָה תּוֹרָה וְלֹא תִקְיָא הָאֲרִץ אֲתָכֶם בְּטַמְאָכֶם אֲנֹתָהּ כְּאֲשֶׁר קָאָה אֶת הַגּוֹי שְׁנַתְמַלְאֵת סְאֵתָם וּמַחֲמַת טוֹמְאָתָם קְאָתָה אוֹתָם וְשׁוֹב לֹא הִיָּה לָהֶם תְּקֵנָה דְגְּמִירֵי דְטְמֵאָה פִּינּוֹן דְּמְרַחֲקָא שׁוֹב לָא מְקַרְבָּה וּלְפִיכָף חֲסֵד עֲשָׂה הַקב"ה עִם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוּשָׁה ב' שְׁנִים לְוַנוֹשְׁנָתָם (סַנְדְרִין ל"ח).

(שְׁלֹא יִדְחוּ מַחֲמַת טוֹמְאָה יִשְׁנָה שְׁשׁוֹב ח"ו לֹא הִיָּה לָהֶם תְּקֵנָה וְנוֹשְׁנָתָם בְּגִימְטְרִיא טוֹמְאָה יִשְׁנָה בְּמִלּוּי אוֹתִיּוֹת כְּמִסְפֵּר הַנִּיּוֹתָן לִיחְשָׁב בְּסִטְרָא אוֹחְרָא: ג) פְּנוּת עוֹז כְּנִמְר קַל כְּנִשְׁר רִץ כְּצָבִי וּגְבוּר כְּאֲרִי (אֲבוֹת פ"ה) תְּשׁוּבָה גְּבוּל יֵצֵה"ר הוּא הַד' יְסוּדוֹת דְרַף מְשָׁל: כְּשֶׁגּוֹבֵר יְסוּד הָאֵשׁ וּמִתְלַהֵב בְּאָדָם וְכִלְפֵי שְׁמִים יְמַלֵּל וְיִרוּץ לְדָבָר עֲבִירָה נוֹרָא בִּי

עמרם (קדושין פ"א): כְּשֶׁגֹּבֵר יְסוּד הָרוּחַ יִחְשׁוּב מִחֻשְׁבוֹת רְעוּת וְהַרְהוּרֵי עֲבִירָה מִן־שְׂכֵי הָעוֹן בְּחֻבְלֵי הַשְּׂוֹא כְּשֶׁגֹּבֵר יְסוּד הָעֶפֶר יִרְדּוּף אַחַר הַתְּאֻוֹת לַעֲדוֹן אֶת בְּשָׂרוֹ: וְכִשְׂיִגְבֹּר יְסוּד הַמַּיִם יִתְגָּאֵה עַל בְּנֵי אָדָם וְיַעֲזִיז פְּנִימִים פְּנִימִים וְיִהְיֶה וְיִשְׁלַח אִין מִצִּיל כְּדִכְתִּיב (נְחֻמָּי ט') מֵיִם עֲזִים וְכִתְּי הַמַּיִם הַזּוֹדוֹנִים (תְּלִים כ"ד) וְכִנְגַד אַרְבַּע אֱלוֹי יֵשׁ תִּקּוֹן בְּתוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה הַתּוֹרָה נִמְשָׁלָה לְאֵשׁ אֵשׁ דָּת לְמוֹ.

הֲלֹא כֹה דְבָרֵי פֶּאֶשׁ. וְלִמִּים (תְּעֵנִית דָּף ז') לְעֶפֶר אִין ד"ת מִתְקַיְמִים אֱלֹא בְּמֵי שְׁשֵׁם עֲצָמוֹ כְּעֶפֶר וְכו' צְדִיקִים נִדְמָה לָהֶם כְּהַר (סוֹפָה נ"ב).

(וְהִסְרֹתִי אֶת לֵב הָאָבֹן. וְכִפְשִׁיט יְפֻצֵץ סִלַע אֶת הַפֶּל הַתּוֹרָה מִתְקַנְתָּ (עֵי קְדוּשִׁין ל'): לְרוּחַ.

רוּחַ ה' דְּבָרֵי בִי (ש"ב כ"ג) הַנִּמְרָ גֹּבֵר בּוֹ יְסוּד הַמַּיִם לְפִיכָהּ הוּא עֵז: הַנְּשָׁר יְסוּד הָרוּחַ: הָאֲרִי יְסוּד הָאֵשׁ: הַצְּבִי דַע כִּי הוּא גַם וְכַבֵּד בְּשָׂר הַרְבֵּה אֱלֹא שֶׁהַב"ה דָּחַק אֶת בְּשָׂרוֹ בְּתוֹךְ עוֹרוֹ עַד מְאֹד שְׁמַחְמַת כָּהּ הוּא רַץ וְהִנְצֵרָהּ לוֹ זֶה לְפִי שֶׁהוּא גָּדַל בְּהַרִים בְּמִדְבָּרוֹת וְאִם לְפִי כֹכָב בְּשָׂרוֹ הִיָּה מְהֵלֵךְ לֹא הִיָּה מְגִיעַ לְמִקְוֵמוֹת הַצְּרִיכִים לוֹ לְהַתְּפַרְנֵס וְלִבְרוּחַ מְפַנֵּי הַחַיּוֹת וּמֵאַחַר שֶׁנִּשְׁאַר בְּשָׂרוֹ דְּחוּק בְּתוֹךְ עוֹרוֹ אִין מוֹנַע מִמֶּנּוּ הַמְּרוּצָה לְכָהּ אָמְרוּ ז"ל (גִּיטִין נ"ז) צְבִי אִין עוֹרוֹ מִחֻזִּיק אֶת בְּשָׂרוֹ הָרִי לָהּ שֶׁהַצְּבִי לְכֹכָב בְּשָׂרוֹ הוּא כִנְגַד יְסוּד הָעֶפֶר וְכִנְגַד ד' יְסוּדוֹת אָמַר שְׂיִרְגִילֵם לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אֲבִינוּ שְׁבַשְׁמִים: ד) שְׂאֵלָה מִי שְׂיֵשׁ לוֹ עֲבָדִים עֲבָרִים אוֹ מְשָׁרְתִים שְׂצָרִיָּה שְׂיִשְׁמְשׁוּהוּ ג"כ בְּבִקְרָה כִּי צַד יַעֲשֶׂה מְשׁוּם בְּמָה נִחְשָׁב הוּא (בְּרִכּוֹת י"ד):.

תְּשׁוּבָה יִזְהָרֵם מִבְּעָרֵב רְחֻצוֹ הִזְכוּ וַיְבָרְכוּ מֵאַשֶׁר יָצַר עַד נִאֲנִי אֲבָרְכֶם וַיִּקְרָאוּ פ"א שֶׁל שְׁמַע עַד וּבְשַׁעֲרֵי וַיִּלְמְדֵם לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם עַמ"ש לִיחַד שֵׁם אֱלֹהֵינוּ וְשִׁכְנֵנוּ גְדוּלִים וְקִטְנִים מְשׁוּעָבְדִים לְאֱלֹהוֹתוֹ ית' כִּי מְשַׁגֵּיחַ בַּד' פִּינוּת הָעוֹלָם וְאָב א' לְכֹנְלָנוּ: וְאַח"כּ יְצוֹ עֲלֵיהֶם בְּמִפְגִיעַ עַד שְׂיִתְפַּלְלוּ כִּי אֵז אַפִּים אֲרִץ יִשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ (עֵי שְׁבו"י ח"ב ס' כ"ב וּפח"י ע' נְטִילָה): ה) שְׂאֵלָה ע"ד אוֹתוֹ שְׂרַץ הַמַּיִם שֶׁהִיוּ בּוֹ קְשָׁקְשִׁים שְׂאֲסֵרְתִי אוֹתוֹ בַח"א ס' רנ"ה לְפִי שְׂאֵלָה הִיָּה לוֹ סִנְפִיר וְהִיוּ לוֹ יָדַיִם וְרַגְלַיִם כְּבִנֵי אָדָם נִסְתַּפְּקוּ אִם הִיוּ לוֹ סִנְפִירִין מֵהוּ.

תְּשׁוּבָה שֵׁם כְּתִבְתִּי דְאֶפְשָׁר דְּמוֹתָר וְאֶפְשָׁר שְׁגַם בְּנָה לֹא בָחַר ה' מֵאַחַר שֶׁהוּא דָּג חֲלוּט וְסִימְנִיָּה (פְּלִים פ' י"ז מ"ג וְעֵי תוּיו"ט שֵׁם רַפ"י) כֹּל שְׁבִיִּים טְהוֹר חוּץ מִפְּלֵב הַמַּיִם מְפַנֵּי שֶׁהוּא בּוֹרַח לִיבְשָׁה וְעוֹד רֵאזָה דְהַשְׁלָהּ יֵשׁ לוֹ קְשָׁקְשִׁים וְכִנְפִים וְשֵׁט בְּמַיִם וְאִינוּ דָּג.

לְשֵׁם פְּרֻשְׁתִּי הָא דְתַנּוּ (נְדָה נ"א): כֹּל שְׂיֵשׁ לוֹ קְשָׁקְשֵׁת יֵשׁ לוֹ סִנְפִיר וְאֶמְרִי אִי הִכִּי לְכַתּוּב רַחֲמָנָא קְשָׁקְשֵׁת וְלֹא בְּעֵי סִנְפִיר וּמִשְׁנֵי יִגְדִיל תּוֹרָה וַיִּאֲדִיר וְקִשָּׁה וְכִי מְשׁוּם זֶה יִמְלֵא תּוֹרַתוֹ קְשָׁקְשִׁים וְכִתְּבְתִי שֵׁם דְאֶפְשָׁר דְלְרַבּוֹת אֶתָּא הוֹרָה לְנוּ דְכֹל שְׂיֵשׁ לוֹ קְשָׁקְשֵׁת יֵשׁ לוֹ סִנְפִיר לְאֶפּוֹקִי הִיכָא דְאִין שֵׁם סִנְפִיר דְלֹא וְנָה אִין לוֹ סִנְפִיר דִּינְדִים וְרַגְלַיִם כְּבִנֵי אָדָם יֵשׁ לוֹ וְלִהְלֵךְ בָּהֶם עַל הָאֲרִץ וְאֶפְי' יִהְיוּ לוֹ סִנְפִיר יוֹצֵא מְכַלֵּל דָּג טְמֵא מֵהֵיָא דְפִי"ז דְכִלִּים דְעוֹר דְהָדָג טְהוֹר וְעוֹר שֶׁל כָּלֵב הַמַּיִם טְמֵא מְפַנֵּי שְׂכָשְׁרוּצִין לְצוּדוֹ בּוֹרַח לִיבְשָׁה כ"ש זֶה שְׁנִבְרָאוּ לוֹ פְּלִים שְׂמַחְמַת הַבּוֹרָא ית' לֹא נִבְרָאוּ לְשׁוּם דָּג לְפִי שְׂאִינוּ צָרִיָּה לָהֶם מְכַלֵּל שְׂזָה יוֹצֵא לִיבְשָׁה.

וא"ת אמאי לא תשיב זה בהדי פלב דאין צורף דעורו מאוס. ועוד פיון שדרכו לצאת תמיד.

מיהו זכורני באיטלייא הראו לי פלב הימ ויהיו אומרים עליו שדרכו הנה לצאת ולהשחית בפרמים: י"ל אין למדין מן הפללות אפי' במקום שנא' בהם חוץ (קידושין ל"ד.): (ו) שאלה מה שמסננין המים בסודר מיוחד מהו.

תשובה פעמים שהוא מתהפף ויותר הנה ראוי לשתותן מבלי סינון זה פי קודם סינון ספק פרשו ספק לא פרשו אבל פשוטו נדבדו נאם מתהפף נופלים למטה וצריף לעשות שפה למסנת שלא יתהפף: (ז) שאלה המלעיג על דברי חכמים מה דינו תשובה כל הקודם להורגו זכה ונהרי הוא בכלל המינין שמורידין ולא מעלין (ע"ז כ"ו: ח ט) שאלה הנופל למשכב מהו שיברף.

תשובה אומר דין האמת בשם ומלכות וכן על כל מה שהוא מצטער עליו אבל לא ראיתי נוהגין פו גם יש לברף מן הדין על נכנס לבית האסורין אבל ים ומדבר דמדעתו לא אם לא שהוא מוכרח פדי להביא טרף לביתו וכהיא דס' החסידים דא' שהוכרח לישא אשה שלא היתה הגונה לו מפני דוחקו שמברף ב' הטוב על המון ודין אמת אל הלקח דבר שאינו הגון ומפאן ראיה למש"כ בסי' א' ועיין סי' [קפ"ט] (עי' מג"א סי' רכ"ב ולעיל בח"א סי' ז'): דהרי לה בהדיא ובמה שגיליתי לה אנון בחלק א' (בסי' רס"ד) דבברכות ההודיה אין קפידא לברף וכל א' לפי תבונתו ותבונת לבו לשבח את ה' יש לו לברף שהרי התקין ברפת דין האמת לאותו נושא אשה מה שלא הוזכר בגמ' וטעמא דאקרא חדתא רשות (עירובין מ'): לאו דוקא אלא כל מיני שבח במשמע: וקרוב לזה יש להוציא מדברי רשב"א והם אמרו (ברכות כ"א).

(הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו מיהו מדברי הרמב"ם (פ"א דתפילה ה"ח) משמע דבעי טענה כל דהו: י) שאלה מכה של חלל שאחז"ל (ע"ז כ"ח.) אי הוי דוקא מכה תשובה כל פאב חזק כגון קולגנא שקורין קוליקא וכן פאב חזק שבפסלים שקורין דולור די איגאדה שמצוין הרופאים שישמרו הפחות פדי שמרוב הכאב והצער לא ישאר התולה בידים ותפרח נשמתו כל זה בכלל מכה של חלל היא אבל מיחושים בעלמא לא מיקרו מכה של חלל כמש"כ הר"ן (פי"ד דשבת בשם הר"י והרשב"א ועי' או"ח סי' שכ"ח ס"ג וס"ז): (יא) שאלת הא (פסחים מ"ט).

(דקפדי דכהנת לא תנשא לישראל אם יש בו מזרע פהו מהו תשובה הנה מקום לומר דמי שאכל שום וריחו נודף יחזור ויאכל שום אחר (ברכות נ"א.): וי"ל דמצא מין את מינו: מיהו מההיא דר' (פתובות ס"ב:) לא משמע הכי דאיבעסק ליה לבריה בדר' חייא ולא עלה יפה שזה הנה מן האב מדוד וזה מן האם: (יב) שאלה מהו הגבול שגבולו הראשונים לימי האבל.

תשובה יום א' אונו ג' לבכי ז' להספד שלשים לגיהוץ ולתספורת (מו"ק כ"ז:) וי"ב חדש למיני שמחה. לפי שאיבד המת השעות והימים והשבועות החודשים והשנים.

אנינות יום א' דאָפּפּשֶׁר לֹוּ לְהַתְקַיֵּים אפּי' שְׁעָה א' וְאַח"כּ יוֹם ב' שְׁלֹם. בְּכִי פִּנְגֵד הַיָּמִים דְּבִיוֹם ג' מִקְצַת יוֹם פְּכוּלוֹ (עִי' גִּינַת וְרָדִים יו"ד פֶּלֶל ה' סִי' ד' וְלַחֵם יְהוּדָה עַל רַמְבַּ"ם פ"ה דְּאָבֵל ה"ח).

וחכ"א בְּקוֹנֵי מַצֶּבֶת מִשֶּׁה סִי' ד' וּשְׁד"ח אֲבִילוֹת סִי' ח' פִּנְגֵד הַשְּׁבוּעוֹת ז' לְהַסְפֵד שְׁלֵשִׁים בְּמִסְפַּר יָרְחִים וִי"ב חֳדָשׁ פִּנְגֵד הַשָּׁנִים: (יג) שְׁאֵלָה הָא דְקֶאָמַר הֵתָם פ' מִי שְׁמַת (ד' קנ"ח): ש"מ בֶּן עֲזַאִי ת"ח לרע"ק הָנָה מְנַלֵן תְּשׁוּבָה לְשֵׁם פִּי' רַשְׁבַּ"ם מִשׁוּם דְקֶא"ל שְׁבֹאתָ לְחַלּוֹק עֲלֵינוּ אֵת הַשְׁוִיּוֹן וְלֹא קֶאָמַר לִיָּה דְקֶאָמַר מֵר יִרְצָה לְדַמּוּתָהּ לְהֵיָא דפ' תְּפִילַת הַשַּׁחַר (כ"ז): ר' יִרְמְיָ' א"ל לְרַב מִי בְּדִלַת וְדִיִּיקֵינֵן הֵתָם מְדִלָא א"ל מִי בְּדִיל מֵר ש"מ תְּלִמִיד חֲבֵר הָנָה: וּבְמַחֲלֵה אֶלְף פְּעָמִים שְׁלֹא נִמְצָא בְּכָל הַמְּשֻׁנָה שְׁיִדְבַר הַתְּלִמִיד בְּתַנְאִים כֵּן אָמַת שְׁקוֹדֵם שְׁיִדְבַר לְפָנָיו הִיָּה אוֹמֵר לוֹ תְּרַשְׁנִי לוֹמֵר דְּבַר מִמָּה שְׁלַמְדַתִּי (ע"ז ט"ז).

(אָבֵל לֹא הוֹצֵרָה לֹא בְּמִשְׁנָה וְלֹא בְּבִרְיָתָא לְפָרֵשׁ דְּרַף דְּבוּרוֹ שְׁהִיָּה מְדַבֵּר עִם רַבּוֹ כִּי יְדוּעַ הִיָּה אָבֵל הַפְּנוּנָה דֹא"ל עַל הָרֵאשׁוֹנִים אָנוּ מְצַטְעָרִים אֶלָּא שְׁבֹאתָ. פְּלוֹמֵר בְּאַתְלַעוּלָם לְהַרְבוֹת לָנוּ אֵת הַמַּחְלֻקָת וְאִין דְּרַף לְדַבֵּר כְּךָ בְּפָנָי רַבּוֹ: י"ד ט"ו) מ"ז) שְׁאֵלָה לְמָה אֵיחָר הַפְּתוּב (בְּסוּף פ' תְּצוּהָ) מַעֲשֵׂה מְזַבֵּחַ הַקְּטֹרֶת אַחַר כָּל הַמַּעֲשִׂים: תְּשׁוּבָה מ"ח הָרַב הַמְּוִבְהָק מוהר"מ גַּאֲלַנְטִי נר"ו תִּירַץ) דֹאִיתָא בְּזַבְּחִים (נ"ט).

(שְׁאָם נֶעְקַר מְזַבֵּחַ הַחִיצוֹן מִמְּקוֹמוֹ אִין לַעֲשׂוֹת הַקְּרָבָנוֹת אָבֵל הַמְּזַבֵּחַ הַפְּנִימִי אִין מְעַבֵּב (וְיִתְנוּ הַקְּטֹרֶת בְּמַחְתָּה דְּוּמְיָא דְלִפְנֵי לְפָנִים בִּיה"כ) לְפִיכָךְ נֶעְקַר מִמְּקוֹמוֹ לוֹמֵר שְׁאִינוּ מְעַבֵּב וְהַרְמַב"ם פֶּסֶק דִּין זֶה (בפ"ג מהל' תו"מ): וְאַפְּשָׁר לֹוֹמֵר דֹא"ל (יֹוֹמָא ע"ב): דְּזַר דְּאָרוֹן פִּנְגֵד פֶּתֵר תּוֹרָה וּבִשְׁוֹלְחָן פִּנְגֵד מַלְכוּת וּבְמְזַבֵּחַ פְּנִימִי פִּנְגֵד פְּהוּנָה וְהַפְּהוּן מְכַפֵּר וְסוּמָךְ פְּפָרָה לְכַפְּרָה לְכָךְ סַמָּךְ מְזַבֵּחַ שְׁרוּמְזוּ לְכַהוּנָה לְקַטְרַת: אָמַר הַמְּנִי"ח עֵינֵן בְּס' קָרְבַן מְנַחֵה" אֲשֶׁר לוֹ דְּכַתַּב זֶה שֵׁם סִי' נ"ב: עוֹד דַּתְּנֵן בְּהַתְּכַלַּת (מ"ט): שְׁאִין מְחַנְכִין אֵת מְזַבֵּחַ הַזֶּהֱב אֶלָּא בְּקַטְרַת הַסַּמִּים לְכָךְ בְּשַׁעַת חִינּוּף הַזְּפִיר עֲשִׂיתָ מְזַבֵּחַ מְקַטֵּר קַטְרַת שְׁלֹא יִחַנְכְּנוּ בְּדָמִים אֶלָּא בְּקַטְרַת מַה שְׁלֹא הַזְּפִיר עֲשִׂיתָ מְנוּרָה וְשְׁלַחָן בְּשַׁעַת חִינּוּף מִשׁוּם דְּשְׁלַחָן אִינוּ רֵאוּי אֶלָּא לְלַחֵם הַפָּנִים וּמְנוּרָה אִינָה אֶלָּא לְגִירוֹת מִשָּׂא"כ בְּמְזַבֵּחַ הַקְּטֹרֶת שְׁרֵאוּי ג"כ לְדָמִים עוֹד שְׁמַעְתִּי מִשֵּׁם ת"ח א' שְׁמוֹ הַרִי"ף מָהָא דַּתְּנֵן בְּהַתְּכַלַּת אִין מְחַנְכִין אֵת הַמְּזַבֵּחַ אֶלָּא בְּקַטְרַת הַתְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֵבִים בְּזֶה יִתְנַרְץ יָפָה דְלִזָּה אַחַר שְׁהַזְּפִיר עֲשִׂיתָ תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֵבִים הַזְּפִיר עֲשִׂיתָ מְזַבֵּחַ מְקַטֵּר הַקְּטֹרֶת לוֹמֵר שְׁתַּחֲלַת חֲנוּכָו בְּקַטְרַת שֶׁל בֵּין הָעֲרֵבִים: י"ז) שְׁאֵלָה הַפּוֹתֵב לְחַבְּרֹו וְלֹא פְּתַב לוֹ יצ"ו אוֹ שְׁיַחְזִיָּה וְכו' מַהוּ: תְּשׁוּבָה דְּבַר זֶה נִתְעוֹרַר מִמָּה שְׁבֹא בְּתַשׁוּ' הַרִי"ף מִינְךָ ז"ל (בְּסִי' י"ג) שְׁאוֹתוֹ רַב (ר"י מְרַגְלִיּוֹת) מִשְׁמַע שְׁנִדְהוּ לְאוֹתוֹ ר"פ (ר"י פוֹלְק) שְׁלֹא פְּתַב לוֹ פ' שְׁיַחְזִיָּה אָבֵל זֶה אֲפָשֶׁר דְּוִוְקָא בְּמָקוֹם קַפִּידָא פְּהֵיָא וְכֵן בְּכָל מְקוֹם שְׁיֵשׁ גְּדוּד עֲבָרָה וְזַעַם וְהַדְּבַר מְסוּר לְלֵב וְאִין לְב"ד עֶסֶק בְּזֶה: י"ח) שְׁאֵלָה אֵיךְ אָנוּ מְבָרְכִים ע"ד רז"ל אַקב"ו: תְּשׁוּבָה אֵיבָרָא דַּהוּהָ חֲזִי לְבְּרוּכִי אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ לְשִׁמּוֹעַ דְּבָרֵי זְקַנְנוּ פְּהֵיָא דִירוּשְׁלַמִי (מוֹבָא בְּתוּס' מְנַחוֹת ל"ו: ד"ה וְשִׁמְרַת וְנִדְהָ נ"א: ד"ה וְלִבְנֵי) אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ לְשִׁמּוֹר חוֹקֵינוּ שְׁהֵיָא בְּרַכָּה פְּלִילִית וְלֹא תִקְנוּ א"ק לְהַסִּיר תְּפִילִין כִּי אִינוּ בְּפְתוּבִים (וְעֵינֵן לְקַמְּן) נָהִי דֹאִיכָא לֹא תְּסוּר וּמְצוֹת וְעֲשִׂיתָ ע"פ הַדְּבַר אָבֵל לְמָה פֶּרַט אַקב"ו לְהַדְּלִיק נ"ח).

ונתישב אצלי במה שראיתי בויניציאה פששלים אחד מן הערפאות מכריז איזה דבר
אומר מעלת הדוכוס מודיע אתכם שלא תעשו כן והוא לא ידע מאומה אלא מאחר
שהערפאות הושמו ע"פ רשותו מכריזין הדבר בשמו וההיא דלשמור חוקיו הוכחתי
בלחם הפנים דדוקא פשחולצם בלילה למ"ד לילה לאו זמן תפילין או למ"ד מדרבנן
שלא יפוח בהם (צע"ק מתוס' הנ"ל) וברכת לשמור חוקיו קשה מ"מ דלמה לא התקינו
לחלוץ תפילין לזה י"ל משום דמחזי כמברך לבטל את המצוה וק' למה לא התקינו כן
לסותר סנפתו (עי' תוס' סנפה ל"ט ע"א ד"ה אב"ל): י"ט) שאלה איך ולמה היה שונא
לבן את יוצאי ירכו ויאמר להשמידם: תשובה דבק היה בע"ז שלו ובקש לעקור מתוכו
כל שרש דבר נמצא בו מרשימו של אברהם שעבד את ה' וזהו ע"ד שאומרים שיורד
דבר קדוש למקום שאינו לשידבקו בו הניצוצות של קדושה פה סבר להפך שיבא מזרעו
של אברהם וילקט כל פיוצא בו שנשאר במשפחתו ואח"כ יעקרו לבן וישאר הוא
לאלהיו: כ') שאלה בשבת רוחצים פניהם ידיהם וזקניהם במי הנורד מהו: תשובה קורא
אני עליהם וגם את הזקן תספה דהרמב"ם הל' דעות (פ"ה ה"ט) פסק דשערו ככסותו
דמי וכשם דכסותו אסור משום אולודי ריחא פדאמרין בביצה (כ"ג).

(לא ליסחוף איניש כפסא גם בשערו איכא אולודי ריחא (עי' באה"ט ושער"ת ס"ס תקי"א
באו"ח והד"ט או"ח סי' י"ד אות ד'): כ"א) שאלה אומרים שפשוטים לזרוע הדלועים
שורין הזרעונים עם שומין כדי שיצמחו במהרה מהו: תשובה בימי חרפי נסתפקתי
בכיוצא בזה שנמצא בספרי הרפואות שהרוצה לעשות היין שיהיה בו פח הברקה או
בפת ישקה במקום השרשים במי הקולוקים טיידא ויעלה לו פה.

והיה נראה מההיא (פלאים פ"ג מ"ה) דנוטע אדם קישות ודלעת לתוף גומא א' דלא חשו
חכמים ליניקה כל שלא נזרעו יחד דמותר וממה שפא בעץ החיים' גבי כל סאה שיש בו
רובע ממין א' ימעט (שם רפ"ב) וההיא דאין תוחבין זמורה של גפן לתוף האבטיח שתהא
זורקת מימיה לתוכו (שם ספ"א) ה"תם ב' מינין זרועים יחד: כ"ב) שאלה הא דא"ר זירא
בנות ישראל החמירו על עצמן שאפי' רואות טפת דם פחרדל יושבות עליו ז' נקיים (נדה
ס"ו).

(מאי היא: תשובה איברא דאי במרגשת מדאורייתא הוא ואי באינה מרגשת כ"תם הוא
ואדרבה עד שתראה כגריס מחינן לה אם תשב ואם להורות למה שהחמירו עתה ליתשב
כזבה גמורה בכל זמן שרואות ולישב ז' נקיים מה ענין פחרדל פשיטא.

ואפשר להורות בא שאפי' במרגשת ורואה בתוף ימי גדות דס"ד דוקא פשרואה בשופע
שדרף זבות שפא הרבה כמעין הזב והנובע היה ראוי לחוש אב"ל תרתי בתוף ימי גדות
ודבר מועט פחרדל קמ"ל דשפיר עבדי: כ"ג) שאלה מה נשתנה בגט שמתחילין שבקנת
ופטרית וכו' ואח"כ ופטרית ושבקית וכו' ואח"כ ותרוכית ושבקית: תשובה אפשר
לדרשא אתי וסימנידשפ"ת פש"ת תש"ף פלומר שפת ממקומיה לשון דשף מדוכתניה
(חולין מ"ב): שנתן בדעתו לגרשה לפי ששפה ממקומה ולא התנהגה בדת משה ויהודית
ולא חזרה בה אלא פש"ת המספחת לכה תשו"ף ותטלק ממני ותיקון סופרים הוא זה.

(עי' לק' בקונטרס לגיטין סי' ד'): כ"ד) שאלה ברה על עצי בשמים עשבי מהו: תשובה אינו דומה מברה על פרי האילן פרי האדמה דלמ"ד (ברכות מ.) יצא דהתם הוי טעמא דעיקר אילו ארעא הוא אבל מה ענין עשבים אצל אילנות.

(עי' באה"ט או"ח סי' רט"ז ס"ק ט"ז בשם הב"ח). צ"ע במה שפירש רש"י תדשא הארץ דשא שאין לומר דשא פלוני שדשא הוא לבישת הארץ פשהיא מתלבשת בדשאין אבל כל מין ומין נקרא עשב פ' ולפי זה קשה למה א"ר יהודה (שם ל"ה).

(דעל מיני ירקות אומר מיני דשאין דבדשאין אין שינה רבוי שהוא בעצמו הוא הרבוי כמו מים. שמים.

הי"ל ב"מ עשבים. איברא דאשקחן מים רבים לפי שחלוקות בעולם ולפ"ז אתי שפיר: כ"ה) שאלה הא דפ"ק דבתרא (ד' ט'.

(בודקין לכסות ואין בודקין למזונות עניי הפא לפנינו בקרח בלילה ועד שיבדקו אחריו יצטער מהו: תשובה יכסנו משלו מיד ואם בידק ולא מצא ניח בגדו אצלו משא"כ במזונות שאין לו לבדוק אפי' אחר גתינה: כ"ו) שאלה מהו לפרוס סדין בפני הנר לשמש בשבת: תשובה בספ"ב דביצה (דף כ"ב).

(מתיר וידוע שאין בין י"ט לשבת אלא אכל נפש בלבד הא לשאר מקלי אפי' בשבותין שנה. ועיין ב"י ס"ס שט"ו דדייק כל מחיצה שאינה לצניעות אלא להתיר וכו' מקלל שאם עיקרה לצניעות אעפ"י שיש בה היתר מותר.

וכן הביאו הרי"ף וב"י הא דאפשר במחיצה אע"ג דהרא"ש השמיטו לא שבקינן גירסת פל הגמ' שלנו ופרש"י וגירסת הרי"ף משום אישתימטותיה דהרא"ש וצ"ל דלא תשיבא מחיצה המתרת כל שעיקר עשייתה משום צניעות והא דאסור לשמש לאור הנר צניעותא הוא וכל פי האי מותר פההיא (עירובין צ"ד).

ועי' בכורות מ"ד): דשמואל. ובפירוש אומר שם ספ"ב דביצה אין לו בית אחר ומשגי יעשה מחיצה (עי' באה"ט או"ח סי' שט"ו סק"ב): כ"ז) שאלה בית שיש בו אור היום ובמקום אפל יש שם נר מהו לקרות לאורו: תשובה ר' ישמעאל קרא והטה (שבת י"ב): ששכח שהוא שבת כ"ש הדיוט ומה יועיל אור במקום עברה וה"ה היכא דיש נר מותר נר אסור שלא יקרא לאור האסור (עי' פח"י ערוך נר שבת ועי' תוס' שבת כ"א).

ד"ה מפני): כ"ח) שאלה הא דא"ר יהודה דנפיק ביומי דניסן וחוזי אילני דקא מלבליבי אומר ברוך שלא חיסר בעולמו פלום וכו' (ברכות מ"ג): אי הוי פרח או ציץ: תשובה בפ"ה הש"ע הוכחתי דבכלל לבלוב הוי הפרחים דהיגו השושנים וגם הנניצנים שהם כמו לולבי גפנים (עי' רש"י פ"ה קרח ע"פ ויצא פרח ניצץ ציץ וברא"ם שם וקה"י ח"ב סי' שי"ג) ושם מוכח דאין לברה אלא על אילני מאכל.

ומאמרו יוצא בימי ניסן משמע דעל פרחי השקדים שממהרים הרבה קודם ניסן אין לברה גם אין לברה אלא על ריבוי אילנות ודייק שם מדברי הרמב"ם (פ"י דברכות הי"ג) היצא לשדות ולגנות.

עוד דייקק שם דמשגדלו הפירות אין מקום לברכה זו. (עי' באה"ט או"ח סי' רכ"ו ושו"ת השיב משה או"ח סי' ח'): כ"ט) שאלה מאי דקאמר אם נאמר בכל מאדה ל"נ בכל נפשך וכו' (ברכות ס"א): דאם התנא עצמו מסופק מש"ה נכתב:.

תשובה המקשה הנה מפרש בכל מאדה בכל מדה ומדה שהוא מודד לה הני מודה לו ושם נכנס ג"כ נטילת נשמה ולקחי פריה מאי נפשך ומאדה. עד שביאר לו דמאדה היינו ממונה שיש לה אדם וכו': ל) שאלה אי איפא במי שמשנה הכור לפשוט משום אעבורי אהסנתא (ב"ב קל"ג): תשובה אפשר דכינן דאימעט חלק בכורה מדין ירושה שאינו נוטל בפשח ולא בראוי כבמחזק (בכורות נ"א): דמתנה קרינא רחמנא (שם נ"ב): דאינו בכלל זה: ל"א) שאלה פועל ששלח שלוחו לתבוע שפרו מב"ה אי עובר עליו ועוד אם זכה ביה ע"י אחר אי עבר תו: תשובה אפשר דלאו כל כמינה לשינוי שליח לחיוביה לזה.

ואין זה בכלל שלוחו פמותו וכעין ראיה הדין דהמקבל (ד' ק"י): צא ושכור לי פועלים אין א' מהן עובר זה לפי שלא שכרן וזה לפי שאינו שלו ואפשר כמעט הוי בכלל אין שליח לדבר עבירה: ולענין אם זכה ע"י אחר מהו.

יש צדדין בזה ומסתברא שכל שביד הפועל לילה וליקח שוב אינו עובר בין נתרצה פועל בין לא נתרצה דהא ליפא לא תלין אתה (עי' פת"ש חו"מ ס"ס של"ט): ל"ג) שאלה מי שברך ונתן אוכלין לתוך פיו קודם שהחיה יטעם לאכול מהו שיוכל לדבר במה שאינו ענין סעודה: תשובה מההיא (ברכות י"ד).

(דמטעמת אינה צריכה ברכה אין ראיה דהתם למ"ד אפי' בכולעת עד רביעית וטעמא דלאו לאכילה מיפונא אבל במתכוון לאכול ונתן אוכלין לתוך פיו תחלת אכילה היא ושוב אין שם חשש דומיא דהא דאמרין (או"ח סי' תל"ב) דאין להפסיק בין ברכה לתחילת הבדיקה (ע' באה"ט או"ח סי' קס"ז ס"ק ט'): ל"ד) שאלה אם מותר לערב גייר עם צמר: תשובה גייר שפא בגמרא הוא של מיני עשבים וגייר שלנו הוא שמניחין בלאי פשתן עד שמתעפש קצת וכותשים אותם מוכין ובדפוסין שיש לזה נעשה הגייר.

מצאתי בי לקוט סוף רמז ל"ה הביא מפרקי ר"א שקין הביא זרע פשתן והבל צאן שלא גנזו אמר הקב"ה ח"ו לא יתערבו מנחת קינו והבל לעולם אפי' באריגת בגד שנא' לא תלבש שעטנז ונאפי' היא מרוקבת לא תעלה עליה שנא' ובגד פלאים שעטנז לא יעלה עליה.

ואעפ"י שאין למדין מן האגדות (ירושלמי פ"ב דפאה ה"ד ושו"ת רמ"ע סי' ל"ו ושד"ח פללים א' סי' צ"ה וק"נ. ועץ חיים ברכות פ"ה מ"ד).

מיחש מיהא חיישינן כ"ש שיש לומר דלא גרע מלבדין (בפ"ט דכלאים מ"ט) ואפשר דס"ל לפר"א דאפי' לארוג צמר ופשתין אסור דלא כש"ס שלנו ואולי דייק לה מצמר ופשתים יחדיו מ"מ אפי' באריגה.

ומ"ש אפי' מרוקבת חתני ה"ה הדיין כמוהר"מ נ' חביב נר"ו אמר דדייק לה מדכתי' לא יעלה ולא פתיב לא תלבש משמע שהוא באופן שא"א בדרך לבישה אלא בהעלאה וכגון שהוא מרוקב. ואולי אינה נוטריקון דריש משעטנז כמשז"ל (במז' ה'): שוע טווי ננוז.

ויוצא משעטנז עטן שנתנית הזתים בכלי נקרא מעטן (ב"מ ע"ד.) פדי שירקבו קרוי עוטן (עי' מנחות פ"ו).

ועי' שיבת ציון סי' ל"ט. ובשו"ת ש"בסוף ס' חיי אדם): ל"ה) שאלה אם מותרות האשפנזיות לינשא ב' לספרדי א': תשובה אפשר פשם שלא הונקרו פשרות לינשא לפסולים (יבמות פ"ד): ה"נ תקנת רגמ"ה אקרפתא דגברי מנח משום תיקון דידהו אבל אשה בכל דהוא ניקח לה ולתקוני אתי ר"ג ולא לעוותי וכן הורה הרב אור שרגא נ"ע ונהלכה רונחת ואין פוצה פה אעפ"י שיש לפקפק (עי' שו"ת בית שלמה אהע"ז סי' ה'): ל"ו) על ענין מה בין זרע למבשל שכתבתי בח"א (סי' רס"ו) ולא נתברר יפה החילוק הוא שכוהן המטיל זרעים בארץ פאדם היונה ש"ז לתוף מעיה של אשה שנגמרה מלאכת הזריעה אבל נותן בשור ע"ג גחלים לא היה שם שום שינוי עד שתצלה ודו"ק.

צ"ע אותם בעיות דהנהב (נ"ו): חטין שלא השרישו אי פמונחין בכדא. מיהו בח"ג מה"ק שלי הוכחתי דמשמע דאין הזרע חייב עד שיזרע דבר שישריש או יגן בו ביום (עי' מנ"ח סי' רצ"ח אות ח' ד"ה והנה): ל"ז) שאלה ההורג חרש ושופה מהו: תשובה מההיא (ב"ק פ"ז).

(דפגיעתו רעה אין ראיה דהתם לענין חבלה דין הוא שישלם מה שהזיק דממונם הוא ליורשיהם ומצינו (שם קי"ט ועי' תוס' ע"ז כ"ו: ד"ה אני) באותם שמורידים ולא מעלים דממונם יש בו משום גזל אבל ההורג פיון דאינו בני מצות פטור ולא יהיה יפה פחו מטריפה דההורגו פטור בדיני אדם (סנהדרין ע"ח).

(ואע"ג דהמזיק טריפה פשיטא שישלם לו החמשה דברים עיין לקמן) סי' נ"ב (עי' שו"ת מהרי"ל סי' קצ"ו ומנ"ח סי' ל"ד) ואפשר דנותן דמיו פדין עוברים וקשה שלא הזכירו פן בטריפה (עי' קצוה"ח סי' ת"י ס"ק ד' ומנ"ח שם): ל"ח) עוד נשאל אם מחללין עליהם את השבת: תשובה כפי מה שכתבתי בספרי החשוב "צרור החיים" שמו לתרין ב' המאמרים (יומא פ"ה): חד אמר חלל עליו שבת א' פדי שישמור שבתות הרבה וחד א' [וכו'] נפקא מינה לחיי שעה ואמרת פפי רז"ל (סוף תמיד) שהעה"ב נקרא עולם שכולו שבת וכפי דעת המקובלים שמי שלא השלים ימיו ורגעיו צריף שיתגלגל ט' חדשים בבטן המלאה לבא לאויר העה"ז מלבוש בגוף להשלים חוקו אפי' שעה א' ובתוף פך מאבד פל שבתות עה"ב הנקרא פולו שבת א"כ בכל גוונא מחללין אפי' על חרש ושופה.

אבל לא מפני שאנו מדמין ומטעימין הדברים בדיושים נעשה מעשה לענין דינא אע"כ יש להתפלל שלא יחלה א' מהם בשבת כי יתרשל פל אדם ואינו כשאר פיקוח נפש דהשואל מגונה.

דהתם גברא בר חיובא הוא אבל הקא מי הכניסו. בפ' מי שהחשיף (קנ"ג ע"א) גבי נותן פיסו לגוי.

חמור.

וחש"ו.

מניח ע"ג חמור הני אדם פירש"י ויש במינו שתייב במצות ואתי לאחלופי והאי טעמא לא שייך אלא לחרש ושוטה דקטן אצ"ל משום שיש במינו אלא דאיהו גופיה אתי לכלל מצות כדאמרין בכמה דוכתי אלא י"ל דהאי טעמא לא שייך אלא לח"ש ומשמע דאין נקראין אדם אלא משום דאתי לאחלופי פלומר בצורת אדם כמו הקוף (עי' ב"ק נ"ד ע"ב וברש"י ד"ה מין בן דעת) ומטעם זה יש לומר דאין מחללין עליהם שבת ומדברי רש"י יש לחלק בין חרש לשוטה דלית ליה דעת כלל אבל חרש דעתא קלישתא אית ליה כדאיתא ביבמות (ק"ג).

(ע"כ וכפי הנודע החרש אין לו גרעון אלא חוש השמע ומפני שאינו שומע אינו לומד מבני אדם ומצינו חרשים פקחים עד מאד וכאן היה חרש א' פהו הנה חייט גדול שבעיר והיה לוקח סידור בשעת התפילה והיו רומזים לו ויודע ובקי בו ועומד בשעת התפילה ונושא בפיו והיה נקל ללמדו לזה כגון שייכתבו לו אלה ב' ואח"כ יביאו לו לחם ויורו לו הל"מ ד' והח"ת והמ"ם וכעז"ה וקשה הדבר למה נחשב כבהמה דאטו משום דעתא קלישתא לא יקרא אדם ומאי שנא מההוא (שם ק"כ): ששחטו בו רוב שנים.

ונראה דכל שחסר א' מן החושים החשובים רוחניים כמו הסומא החשיבוהו ללא אדם כמו שאמ' (איוב מ"א) למה נחשבנו כבהמה וכת' (ישע' ו') ועיניו הפכד ואזניו השע ולפיכך איפא למ"ד (ב"ק פ"ז).

(דסומא פטור מן המצות כמו חרש ונראה דזה תלוי אי דרשינן (מנחות מ"ו) וראיתם אותו פרט לכסות לילה אבל סומא חייב כפי זה חייב הסומא מדאורייתא בכל המצות דבגין אב הוא.

ולמ"ד וראיתם אותו פרט לכסות סומא פטור מן התורה (עי' מלא הרועים ערך סומא אות ו' ושד"ח ד"ח סי' ס"ט וניחא דלא גזר ר"י משום פסות לילה פלאים בציצית שבת כ"ה: מאחר דאיהו דריש פרט לכסות סומא) ואפשר דחרש נמי דינו פסומא דסומא חסר לו חוש הראות שאינו יכול לעסוק בתורה שפכתב אלא בלשון תרגום (או בלשון אחר) כמו רב יוסף (עי' תוס' ב"ק ג': ד"ה פדמתרגם ובח"א סי' רי"ז) ה"נ חרש חסר לו חוש השמע שאינו יכול לשמוע ד"ת אבל כפר אמרתי שייכול הוא ללמוד ולעיין בלבד דהרהור כדבור דמי כהנהו אילמי דבי ר' (חגיגה ג').

(כמו שהוכחתי לעיל. א"כ דין חרש פדין סומא דתלוי במחלוקת ומסתפינא למימר הכי דבכל מקום חש"ו שנויים יחד ולפחות קשה למה לא חייבוהו חכמים כמו למ"ד סומא פטור מדאורייתא כתבו בתוס' (ב"ק שם ועי"ש בש"מ בשם הרשב"א) דמדרבנן חייב והדבר צל"ע (עי' באה"ט או"ח ס"ס שכ"ח ועי' שבת קכ"ח: דקאמר הש"ס לא צריכא בסומא ובאו"ח ר"ס ר"ל משמע דאף למ"ד סומא פטור מה"מ מחללין עליו השבת א"כ ה"ה חרש ושוטה.

ועי' במנ"ח סי' ל"ב במוסד השבת אות ל"ט שייבת ציון סי' ד' וחת"ס או"ח סי' פ"ג: (ל"ט) שאלה הנותן בפורים לעני א' שיעור ב' מתנות אם יוצא: תשובה מההיא (מגילה ז:): דקיימת בנו ר' ומתנות לאביונים דשדר ליה אטמא דעגלא תילתא משמע קצת דיצא דהנה ביה שיעור כמה מתנות אע"ג דכת' ומתנות לאביונים ה"נ אשכחן ונתן לפהו הדרוע

וגו' ואם נותן לכמה פהגים יצא אף אנו נאמר דאם נתן שיעור ב' מתנות לאביון א' יצא אלא שלכתחילה טוב שישמח הרבה ולא יהיה פההוא דמשגר מתנותיו לכהן א' (ערוכין דף ס"ה).

(דאע"ג דיצא לא טוב עשה ודייק לשון רש"י (שם במגילה) דקאמר דיו לכל א' וא' מתנה א' (עי' באה"ט ושער"ת ר"ס תרצ"ד): מ) שאלה ת"ח שיודע בדבר שהיא מותר אם יוכל להקל על עצמו שפרור לו שלא יבא לטעות ולהקל על אחרים: תשובה להפך מציינו (ביצה כ"א:) מחמירין על עצמן ומקילין לכל ישראל בספ"ק דגדה (ד' י"ב): גבי ההולכין לבית האבל ולבית המשטה אם נשיהם להם בחזקת טהרה בלשון דילמא אינהו קא מחמירי אנפשיהו מביא רש"י לישנא אחרתא שרצו לפרש מקילי אנפשיהו ומחמירי לאחרים פתב שם וחקילה לעשות פן ע"כ.

ואפשר דהיינו היכא דיוכל לבא לידי איסור פההיא דגדה מכווער הדבר שיקל לעצמו ויחמיר לאחרים אבל בדבר הפשוט לו שאין שם חשש אלא שצריך להראות לאחרים שלא יקלו באיסורים אז בינו לבין עצמו מותר (עי' שו"ת יד אלי' סי' נ"ה): מ"א) שאלה עבד שנתב בידו גט פתובת קעקע ויצא לר"ה בשבת מהו: תשובה אם יצא כדי לינתן לה וכההוא דתנן (גיטין י"ט).

(נכותב על היד של עבד ונותן לה את העבד חייב דאחשבה לידו' ואם לאו הניא לה הוצאה שאינה צריכה לגופה ופטור ואם כבר ניתן לה פטור לכ"ע דבטל אגב ידא עיין סוף מקנאות חץ שהוא תחוב באדם בזמן שהוא נראה חוצץ ה"נ הפתב נראה ולא דמי למוציא שלהבת (ביצה ל"ט).

(דפטור דשלהבת רוחנית. מ"ב) שאלה א' הניח תפלה של יד וכשבא להניח של ראש קודם שתגע הקציצה בפשר אחר שהגיעה לאויר הראש הפסיק בדבור מבעיא אי אמרינן הקא פינן דסופו לנוח פמונח דמי או לא.

עיין אם שייך בכה"ג קלוטה פמי שהונחה. ועיין פ' הזורק (צ"ז).

(רפ"ק דשבת (ד':) ובגטין פ' הזורק (דף ע"ט.)) פינן שהגיע הגט לאויר הגג ה"ז מגורשת ובפ"ב דנזבחים דף כ"ה.

אויר כלי פכלי דמי. ושם אויר שסופו לנוח פמונח דמי ובדף כ"ו אויר פנים פפנים דמי ושם ספ"ק דף ט"ו בעיא דנקטעה יד פהן קודם שהגיע דם לאויר המזבז ושם דף י"ט ע"א אם נכנסה לו רוח בבגדו והבדלתו מפשרו בשעת עבודה מהו והיינו שעבד עבודה קודם שנת הבגד ועיין חילוק דבר שנתק והוא באויר דבהא איכא למימר שסופו לנוח אבל פשהוא בידו כגון בנ"ד י"ל דלא אמרי' בכה"ג שסופו לנוח (עי' באה"ט סכ"ה סק"ח והד"ט או"ח סי' ב' אות ס' ושו"ת בר לינאי אהע"ז סי' ס"ז): מ"ג) שאלה פיצד ע"י שאלת חכם יפטר ממלקות וממיתה: תשובה ממלקות הוא פשוט הנודר מדבר ונשאל עליו קודם שמתחוהו על העמוד וכן האוכל פיגול ונהביאוהו ללקות ונשאל בעל הקרבן עליו נשאר חולין בעזרה דלמ"ד הוי דרבנן ואפ"ל למ"ד דאורייתא (פסחים כ"ב).

(אפשר דאין לוקין עליו. אבל לפטרו ממיתה ע"י שאלה אמרתי בימי חרפי שמי שהוציא בשבת פזית תרומה דחזיא לכהן חייב סקילה ואם נשאל עליה חזרה לטבלה ואמרי' בגמ'

(שַׁבַּת קנ"ד:) טָבַל לְמַאי חָזִי נִמְצָא שְׁלֵא הוֹצִיא דְבָר דְחֻזִי לְמִידֵי וּפְטוּר וּצ"ע דְקָרִי לֵיהּ לְטַבֵּל רְאוּי בִפ' פִּירָה (דָף מ"ג).

(הוֹאִיל וְאִם עֶבֶר וְתִקְנֹו אִי אֲמַרִינֵן מִתּוֹף לְקַלְקֵלָה וְנִרְאָה דְלֹא אֲמַרִינֵן לְהַחְמִיר (עִי' בַח"א ס' קנ"א וּלְק' ס' רמ"ו וְעִי' פְּסָחִים ס"ב ע"א): מ"ד) שְׁאֵלָה אִם מוֹעִיל שְׁאֵלָה בְּקִדּוּשֵׁין: תְּשׁוּבָה לְכַאוּרָה מִשְׁמַע שְׁאִין לָהּ רַגְלִים אֲבָל כִּי מְעִינָתָּ שְׁפִיר תִּמְצָא שׁוֹרֵשׁ דְבָר בְּמָה דְאֲמַרִינֵן בְּגַמ' (קִדּוּשֵׁין ב'): דְאָסֵר לָהּ אַכ"ע כְּהַקְדָּשׁ וּבְמָה שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' רַפ"ק ז.)

ד"ה (וּנְפִשְׁטָה) גַּבֵּי הַמְקַדָּשׁ חָצִי אֲשֶׁה דְמַדְמָה לְקִדּוּשׁ דְּבַהֲמָה וְשֵׁם מְחַלְקִין בֵּין כְּשֹׂאוֹמֵר לָהּ בְּלִשׁוֹן הָרִי אֶת לְקוּחְתִּי אוֹ נִשְׁוֹאֲתִי לְאוֹמֵר בְּלִשׁוֹן הַקְדָּשׁ הָרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁת ע"ש וּמ"ש בְּכַתִּיבָה מִתְגַּרְשֵׁת וְכו' (שֵׁם ה').

(הֵינִינוּ כְּשֹׂלֵא אָמַר לָהּ בְּלִשׁוֹן הַקְדָּשׁ א"נ שְׁלֵא מְצָא פֶתַח לְהַתִּיר לְמַכְרַע דְאָז מִיגֹז גְּיִיז מִכָּאֵן וּלְהַבָּא וְנִקְרָאת גְּרוּשָׁה וְאִסּוּרָה לְכַהֵן אֲבָל כְּשֹׂא"ל בְּלִשׁוֹן הַקְדָּשׁ וּמְצָא פֶתַח וְעָקַר וְהַתִּיר לְמַכְרַע אוֹ שְׁהִיא רְחוּקָה מִנָּא לָהּ וּנ"ל דְאִיתָא בַח"א (ס' כ"ט: לְפִילְפוּלָא בְּעֵלְמָא): מ"ה) שְׁאֵלָה חֲרַשׁ שְׁמַדְבָּר וְאִינוּ שׁוֹמַע אֵלָא ע"י שְׁעוּשָׁה כְּלִי לְאֲזוּנֵי כְּמִין חֲצוּצְרוֹת מֵהוּ: תְּשׁוּבָה נִרְאָה פְּשׁוּט שְׁחִיב בְּשׁוֹפָר וְכִי מִפְּנֵי שְׁכַבְדָּה אֲזוּנֵי מִשְׁמֹנֶע יִפְטֹר וְחֲרַשׁ שְׁפִטוּר הֵינִינוּ שְׁאָבֵד מִמֵּנוּ חוּשׁ הַשְׁמַע מְפַל וְכָל וְהָרִי אָמְרוּ (סִנְפָּה ל"ז: וּבַתּוֹס' ד"ה דְּבַעֲיָנֵן) לְקִיחָה ע"י דְבָר אַחַר שְׁמָה לְקִיחָה אֶף אֲנוּ נֹאמֵר שְׁמִיעָה ע"י דְבָר אַחַר שְׁמָה שְׁמִיעָה (עִי' בַס' חֵי אַרְי' ס' ל'): מ"ו) מ"ז) שְׁאֵלָה הָא דִּי"א דְבַתֵּר תְּחִילַת סְעוּדָה אֲזִלִינֵן וְיֹאמֵר רְצָה וְהַחְלִיצֵנוּ בַמ"ש (בֹּאוּ"ח ס"ס קפ"ח) עַד מְתִי: תְּשׁוּבָה מְסַתְּפָרָא עַד כְּדֵי שְׁתִּיעַפֵּל הַמְזוּן שְׁאָכַל בְּשַׁבַּת דְאִינוּ בְּדִין שְׂאֵם יָשַׁב לְאָכּוֹל כָּל הַלַּיְלָה וְיוֹם שְׁלֵאֲחֲרִיו אוֹ יוֹמִים שְׁיִזְכִּיר בְּבַה"מ אֶת יוֹם הַשַּׁבַּת הַזֶּה דְמִיחֻזִי כְּחוּקָא וְאִיטְלוּלָא וְאִין עֲנִין הַבְּדִלָה לְכָאֵן וְכִינֵן שְׁבָאֲנוּ לְמַדָּה זֹו אִין לָהּ חִילּוּק גְּדוֹל מְזָה וּב"י הִבִּיא דְמִזְכִּיר שֶׁל שַׁבַּת עַד שְׁתִּיעַפֵּל תְּפִלָּה שֶׁל חוּל (וְעִי' בֹּאָה"ט שֵׁם): וְאִי לָאו דְמִיִּסְתְּפִינָא אֲמִינָא דְלֹא אָמְרוּ בְּתֵר תְּחִילַת סְעוּדָה אֲא"כ שְׁיֹאמֵר רְצָה וְהַחְלִיצֵנוּ וְכו' הַשַּׁבַּת הַגְּדוֹל וְהַקְדוּשׁ וְלֹא שְׁיֹאמֵר הַזֶּה כִּי מֵה עֲנִין הַאֲכִילָה שְׁבַמְעֵי לְעֵשׂוֹת מִן הַחוּל קִדָּשׁ וְהָא (בְּרַכּוֹת כ"ז:) דְצִלִּי שֶׁל שַׁבַּת בַּע"ש (וּבְעֵי אִי בְּדִלְת) אִין בְּבִרְכַת אַתָּה קִדְשֵׁת תִּיבַת הַזֶּה אֵלָא הַשַּׁבַּח שֶׁל שַׁבַּת שְׁאֲפִשֵׁר הַזֶּה לְאֲוֹמְרוּ בְּכָל שְׁעָה.

וּא"כ הוּא שְׁלֵא יִזְכִּיר תִּיבַת הַזֶּה אִפִּי אַחַר יוֹם אוֹ יוֹמִים שְׁנִמְשָׁף בְּסְעוּדָה הַזֶּה אֲפִשֵׁר לְאֲמָרוּ וְהַדְבָּר צָרִיף הַכְּרַע: מ"ח) שְׁאֵלָה לְפַעְמִים אוֹמְרִים ג' וּד' קִדִּישׁ בְּיַחַד וְא' מְקַדִּים לְחַבְרִיו כִּי צִד יַעֲנֶה אַחֲרֵיהֶם: תְּשׁוּבָה אִם בָּאִים כָּל א' תּוֹף כְּדֵי דִיבּוֹר שֶׁל חַבְרִיו יַעֲנֶה עִם הַרְאֵשׁוֹן וְיַעֲלֶה לְכוֹלָם (עִי' ח"א ס' פ"ה) אוֹ יִמְתִּין עַד הָאֲחֵרוֹן וְאִם יֵשׁ הַפְּסָק בֵּינֵיהֶם נִרְאָה שְׁיַעֲנֶה אַחַר כָּל או"א: מ"ט) שְׁאֵלָה מְעַשָּׂה בְּתַפְּלִין שְׁנִמְצָא בְּהֶם קִידוּר וְהִזָּה אוֹיֵר בֵּין תִּיבָה לְתִיבָה שְׁעוֹר שְׁשָׁה אוֹ שְׁבַעֲה אוֹתִיּוֹת מֵהוּ: תְּשׁוּבָה מְצִינֵנוּ (סִנְפָּה י"ז).

(בְּסִנְפָּה שְׁאוּר פְּסוּל חֲמוֹר מְסַכָּף פְּסוּל דְאִינוּ פּוֹסֵל אֵלָא בְּאַרְבְּעָה וְאוּר פּוֹסֵל בַּג'. וְהָא שְׂאֵם הַזֶּה שֵׁם קִלְף הַזֶּה פְּסוּל בַּג' אוֹתִיּוֹת כְּגוֹן אֲשֶׁר או ט' יוֹדִין מִשׁוּם פ' סְתוּמָה כַּש"כ שְׁבַנְקָב פְּסוּל בַּז' אוֹתִיּוֹת (עִי' בַס' גֹּן הַמְּלָךְ ס' ג' וְהַד"ט או"ח ס' ב' אוֹת ס"ה): שְׁאֵלָה סִנְפָּה שְׁדַפְּנוּתִיהָ עֲשׂוּיּוֹת מְסַדִּינֵין דְקִין שְׁהִיָּתָה הָרוּחַ מְזִיזָה אוֹתָם אֵלָא שְׁהוּא

נתונה בתצור מוקף מחיצות גבוהות מהו: תשובה מההיא דסנפה העשויה במבוי דבעינן פס ארבעה (סנפה ז).

(ואם נתונה בתצור אין צריך הנה משמע דכשרה וצ"ע עם ההיא דעשויה בעשתרות קרנים דל עשתרות קרנים וכו' (שם דף ב'. עי' באה"ט או"ח סי' תר"ל ס"ק י'): נ"א) שאלה אם מותר ליקח מן הסכף למלאות בדפנות, ואם מותר להפוך מה שלמעלה למטה ברצועה של יד ולעשות הקשר מצד של מטה דכינן דעלה שוב לא ירד: תשובה אם להכשיר הדפנות נראה דאין קפידא דכולה מצנה חדא הוא.

ונפיק מקרא דבסוכות בספת. (סנפה ו':) ולענין הרצועה ראיתי מקפידים לשים סימן בטלית שלא יהפך את שלמעלה למטה ואפשר שלא ייש קפידא אבל לענין דינא כל שהוא גוף א' מה למעלה מה למטה כל שאין דרוך גדילתו בכף פגון שופר ולולב (עי' באה"ט או"ח סי' מ"ב ס"ק ב' ושער"ת): נ"ב) שאלה מאי שנא חרשו דנותן לו דמי כולו (ב"ק דף פ"ה).

ותוס' שם ד"ה רואין) מסמא: תשובה אם הדברים כפשוטן הנה משמע דכש"כ סמא משתי עיניו דנותן לו דמי כולו דהא סמא איכא למ"ד (שם פ"ז.) פטור מן המצוות ובחרש (שמדבר ואינו שומע) לא פליגי.

אבל מה שהיה עולה בדעת לומר דחרשו היינו שעשאו פחרש שדברו בו חכמים בכל מקום (גדה י"ג:) שהוא דומיא דשוטה ובו אמרו נותן לו דמי כולו וכן אם השטהו עיניו סי' ל"ז (עי' בס' חיי ארי' סי' מ"ב מש"כ ע"ז מנובי"ק אהע"ז י"ג ובס' שדה חמד דברי חכמים סי' י').

(נ"ג) שאלה מ"ש דזמנין אמרינן רובו של א' פמוהו כמו בשחיטת סימנים ובמקומות אחרים לא אמרינן: תשובה דבר שיש לו שיעור או מדה או משקל או מנין אין אומרים רובו פמוהו ודי ברובו והראיה במ' סאה הוא טובל במ' סאה חסר קורטוב אינו יכול לטבול.

(ר"ה י"ג.)

(אם לא מטעם בטיול פגון (יבמות פ"ב:) י"ט סאין שאובין דאזלינן בתר רובא כמו בסנהדרין אבל מטעם רובו פמוהו אין שם כלל אלא בסימנים שהרי אגמריה רחמנא שחוט רובא (חולין כ"ח:) אבל פגון (סנפה ל"ב:) שיעור לולב ד' טפחים הדס ג' שופר טפח שליאי טפח (גדה כ"ו).

(לא.

ויש בענין שיריים אם נשתייר רובו שלם וצ"ע גבי רובו של פוס אי רוב רביעית סגי ואם יש גרדומין בלולב ושאר מינין כמו בתכלת ובאזוב. (מנחו' ל"ח:) ועי' בההיא (סוכ' ל"ו).

(דהוי מטביל באתרוג (עי' תחילת חכמה שער הלכה סי' ס"ד וחת"ס או"ח ס"ס ק"מ וצע"ק עליהם מנזיר מ"ב ע"א): נ"ד) שאלה הא דבן י"ג ויום א' וכן בת י"ב ויום א' אם יש לומר שם מקצת היום ככולו: תשובה מההיא דאמרינן בריש ר"ה (ב').

(מְלֵךְ שְׁעָמַד בַּכּוּט בְּאֶדְרֵי וְכוּ' מוֹנִין לְזֶה וְלְזֶה מִשְׁמַע דְּבַכְל עֲנִין אֲמַרִינן מְקַצֵּת הַיּוֹם כְּכֹלֹ. וּס"פ יוֹצֵא דוֹפָן (מ"ד).

(מִשְׁמַע דְּיוֹם א' שְׁאֲמָרוּ הַיְיָנוּ לֹאמַר שְׁיִהְיוּ הַי"ב וְהַי"ג וְכוּ' שְׁלֵמִים מַעַת לַעַת. וּבְעֲנִין בַּל תִּאָּחֵר שֵׁם פ"ק דר"ה (ה'): לֹא אֲמַרִינן מְקַצֵּת הַיּוֹם כְּכֹלֹ גַבִּי שְׁהוּמָם בְּתוֹךְ הַרְגֵּל נִמְצָא דְזִמְנִין אִין מְקַצֵּת הַיּוֹם כְּכֹלֹ כְּמוֹ זָבָה וְזִמְנִין בְּתַחֲזִילָה וְלֹא בְּסוּף כְּנֻדָּה וְלִפְעָמִים בְּתַחֲזִילָה וּבְסוּף כְּאֶבֶל.

וּגַבִּי שְׁבִיעִית (ר"ה י'): יוֹם שְׁלֵשִׁים עוֹלָה לְכָאן וְלְכָאן (ע"י מַג"א ס"א נ"ג ס"ק י"ג וע"י שו"ת גִּינַת וְנֻרְדִים או"ח פְּלָל א' ס"י ח' וְשׁו"ת פְּפִי אֶהְרֵן יו"ד ס"י י' וּבַס' פָּרָם שְׁלֵמָה יו"ד ס"י ט"ו): שְׁאֵלָה מֵה שְׁמִסְיָמִים בֵּא"י עַל הָאֲרֵץ וְעַל מַחְזִיטָה (וְעַל פְּלִפְלִתָה) וְכֹן עַל הָאֲרֵץ וְעַל פְּרִי גִפְנָה אִי שְׁפִיר עֲבָדִי: תְּשׁוּבָה צְרִיף לְרֵאוֹת שְׁבִבְרַפְת מְזוֹן מְסִימִין עַל הָאֲרֵץ וְעַל הַמְּזוֹן וְלָמָּה א"א וְעַל מְזוּנָה.

וְהִיזָה נִרְאָה שְׁשִׁבַח א"י בְּשִׁבְעָה מִיָּנִין אֵלּוּ לְפִי שְׁהֵם מְזוֹן וְאוֹר וּמְשִׁמְחִין אֶת הָעוֹלָם לְפִי שְׁבָרוֹב מְקוֹמוֹת אִין נִמְצָאִין כְּנֹלָם בְּיַחַד יֵשׁ אֵיקְלִי שְׁאִינוּ מוֹצִיא חֲטִיִּים וְיֵשׁ שְׁאִין בּוֹ תְּמָרִים וְיֵשׁ שְׁאִין בּוֹ גִּפְנִים וְזֹתִים וּמְפָלֵל שְׁבַחֵי א"י דְּמִלְבַד כָּל שְׁאָר פִּירוֹת שְׁיִדּוּעִים בְּעוֹלָם אֵלּוּ הַשְּׁבָעָה שְׁהֵם רְאִשִׁים וְטוֹבִים מִן הַכָּל נִמְצָאִים יַחַד וְלָכֵן יֵשׁ לְשִׁבַח עַל הָאֲרֵץ וְעַל כָּל פִּירוֹתֶיהָ יַחַד אֲבָל גִּפְנָה אוֹ עַל מַחְזִיטָה שְׁהֵם דְּבָרִים פְּרִטִים אִין בְּהֵם שְׁבַח כָּל כָּף וְלִפִּי זֶה עַל הַיְיָ יוֹתֵר טוֹב שְׁיִחְתָּנוּם וְעַל פִּירוֹתֶיהָ כְּמוֹ שְׁפָסַק בַּש"ע ס"י ר"ח וְלַעֲנִין עַל מַחְזִיטָה אִין לְשִׁנוֹת מְנַהֵג רֵאוֹנוֹיִם (ע"י יֵד אֲפָרִים שֵׁם) דֹּאע"ג דֹּאם בְּדִיעֲבַד סִיִּים עַל הַפִּירוֹת בְּמִקוֹם עַל הַמַּחְזִיטָה נִרְאָה דֹּאפְשָׁר דִּי צֵא מ"מ לְכַתְחִילָה לֹא יִדְעָנָא.

וְצ"ע בַּש"ע דִּין י"א עִם דִּין י"ב ס"י ר"ח (ע"י מַג"א שֵׁם ס"ק כ'). (וּמ"ש בַּב"י מִשֵּׁם רַמְבַּ"ם (פ"ח דְּבָרְכוֹת הִלְכָה י"ד) שְׁאִינוּ בְּנוֹסַח שְׁלָנוּ: נ"ו) שְׁאֵלָה מ"ט אִין מְבָרְכִין עַל הַבְּשָׂמִים י"ט שְׁחָל אַחַר הַשְּׁבַח: תְּשׁוּבָה אִין לִי עֶסֶק בְּנוֹסְתָרוֹת אֲבָל מֵה שְׁפָא בְּמַרְדְּכִי בְּקַצוֹר ה' פֶּסַח הוּא שְׁמָא יְקֻטוּם הַדַּס בִּי"ט (ע"י תוֹס' בִּיצָה ל"ג: ד"ה פ"י) וִי"ל שְׁזָהוּ הַטַּעַם גַּם שְׁאִין בְּשָׂמִים בְּמוֹצָאֵי יו"כ שְׁחָל בְּשִׁבַח שְׁהוּא מְצַטְעָר בְּתַעֲנִית וְשְׁמָא קוֹדֵם שְׁתַּחֲשֵׁף לְגַמְרֵי יְקֻטוּם כְּדִי לְהַבְדִּיל מִיֵּד שְׁאִינוּ יְכוֹל לְאַכְוֹל עַד שְׁיַבְדִּיל) " וְא"ת נֵר נְמִי יְדִלִיק פִּינוֹן שְׁאִין לְבָרָה אֵלּא עַל נֵר שְׁשִׁבַח (פְּסָחִים נ"ד).

(אִית לִיָּה הִיפְרָא) וְהָרִי מְצִינוּ (ע"י שְׁבַח קי"ד: וְטוֹר או"ח ס"ס תר"ט) שְׁהַתִּירוּ לְקַנְבַּ יֵרֶק מְבַעֲרָב כְּדִי שְׁיִמְצָא הַכָּל מוֹכֵן וְאִין לֹאמַר א"כ יְקֻטוּם הִיֶּרֶק מִן הַמְּחֻנְפֵר זֶה אִינוּ דְּכָל שְׁהוּא צוֹרֵף אֲכִילָה דְּרָף לְהַנִּיחוּ מֵאֲתַמּוֹל: נ"ז) שְׁאֵלָה אִם מוֹתֵר לְדַבֵּר בְּעִשְׂיִית מְצוּוֹת בְּמִקוֹמוֹת שְׁאִין נְקִיִּים כְּגוֹן גִּלְף וְנִקְנָה לְיֻלָּב טוֹב וְכִיּוֹצֵא כְּגוֹן לְהַרְהֵר הַיֵּאָף יַעֲשֶׂה סוֹפָה נְאֻה וְטִלִּית נְאֻה וְכוּ': תְּשׁוּבָה עַד שְׁאֵתָה שׁוֹאֲלֵנִי אִם מוֹתֵר לְהַרְהֵר בְּהֵם שְׁאֲלֵנִי אִם מוֹתֵר לַעֲשׂוֹתָם בְּמִקוֹם שְׁאִינוּ נְקִי שְׁמְצִינוּ (יו"ד ס"י י"ד) שׁוֹחֲטִין וּבּוֹדְקִין בְּבֵית הַמְּטַבְּחִים וְשֵׁם אִי אֲפְשָׁר שְׁלֵא לְהַרְהֵר בַּד"ת שְׁלֵא לְשִׁהוֹת וְשְׁלֵא לְדָרוֹס וּכְשִׁבּוֹדֵק הַרִּיָּאָה אִיזָה סָפַק שְׁיִזְמֵן צְרִיף לְהַעֲלוֹת בְּזַכְרוֹנוֹ זֶה אֲלִיקָא דְּפִלוֹנִי כְּשֵׁר וְלִפְלוֹנִי פְּסוּל.

גם נכנסים בציצית לבה"כ ולפי זה נאמר דגם יטול שם לולב ויתקע שם שופר אתמהה בדיעבד לא קאמינא או היכא דהוי כבדיעבד שאין שם מקום אלא הוא שיוצא אכל לכתחילה ודאי אסור שלא יהיו מצות בזויות עליו פההיא (שפת כ"ב).

(דלא יכסנו פרגל. ודבור אסור במקום שאינו נקי כל מקום שיבא לידי הרהור ולחשוב בשיעור אנהו ורוחב או הכשר המצנה כפי התורה והשוחט ובדק במלאכתו הוא עוסק וכבר הוא בקי בה ואינו מעלה בדעתו שום דבר הלכה אלא כיצד יטול מלמולי הבשר אכל פשינזמן לו ספק שצריך הרהור יצא לחוץ ידבר והציצית מכסין אותם (עי' עקרי הד"ט חלק או"ח סי' ה' אות ט"ו): (נ"ח) שאלה היא דתנן (מו"ק ח').

(לא יעורר אדם על מתו ל' יום קודם לרגל אם נכנס בזה מה שנוהגות פאן הנשים בכל שנה לעורר ביום שמת להם מת וסופדות ומקוננות ונשים באות לענות אחריהם: תשובה כפי פרש"י (שם) שזהו שמת לו מת חדש או ב' חדשים קודם הרגל שאין לעורר עליו אכל זה שעושות בכל שנה שטות הוא והרי ארז"ל (מו"ק כ"ז): כל המתאבל על מתו יותר מדאי על מת אחר הוא בוכה אלא ג' לבכי ז' להספד וכו' ובפרט מי שיש לה בנים או אחים ומת א' מהם (ועברו הי"ב חדש) למה לה לילה להשתתף עם המקוננות להביא עליה קינה חדשה: נ"ט) שאלה אנכל מליח בתחלה ופת עמו מברך על העיקר ופטר את הטפילה אם אכל מן הפת כדי שביעה מהו: תשובה אפשר דהנה ליה פההיא (או"ח סי' קס"ח ס"ו) דהתחיל לאכול פת הבאה בכיסניו ואח"כ מקלא פריסו מהם שמברך ברפת מזון דמה שהתירו לה חכמים משלה נתנו לה דתנן בסוף עירובין (ק"ד).

(ולכך לא התירו בלחמניות אלא פשלא אכל שיעור שחייב מן התורה שהוא כדי שביעה וה"נ דכונסה וראיה דמוקנ' גמרא (ברכות מ"ד.) ההיא באוכל פירות גינוסר שאכל מהם והם מתוקים ודרך לאכול מהם הרבה ואח"כ מביאין מליח ופת ואחר ששבע מן הפירות אין בפת כדי שביעה (עי' בח"א סי' ס"ו): (ס) שאלה ישראל וגוי שבאו לפניו לדין ונתחייב הגוי שבועה בין בדיני ישראל בין בדיניהם מהו: תשובה אפשר שגם בזה נאמר מתוך שאינו יכול לישבע משלם שאין לדין להשביעו בע"ז שלו משום לא תזכירו (סנדרין ס"ג):).

ואם יבא אפי' בקצת לידי חילול השם ח"ו יפשר ביניהם (עי' עורה שחר מ אות י"ז): (ס"א) שאלה מהו אשר הציל דיתרו ב' פעמים: תשובה י"ל שתי הצלות היו א' למשה ולאהרן כשהיו הולכין בשליחות שלא יפגעו בהם המצריים או פרעה בכניסתם לפניו ואח"כ הצלת העם מתחת י"מ שהם היו המתחזקים בהם.

כאחז"ל (מד"ר שמות פ"א) שהורידו אותו ג"ח. א"נ מתחת יד מצרים הוא השר של מעלה ודרך הלצ"י ומיד פרעה שהוא אשר הציל את העם בתחילה מתחת יד מצרים עד שהורידוהו.

זה שייך בס' "פרי חדש" ופלטו קולמוס כאן: (ב) שאלה אם נתעפלה העטרה או האבר ונשארה הערלה אם חייב למול. ומוהל שלא בירך על המילה וחתם ערלה ועטרה יחד אם יברך אח"כ: תשובה פינן דמאוסה הוא הערל' וחו"ל (ב"ר פ' מ"ו) קראוהו עוקץ ונומי ומום הנה נראה שחייב למול ולברך אכל מאחר שלדברי הפל בטעם המילה הוא

כְּדֵי לְתַמְנֵן הָאֲבָר וּלְמַעַט הַנְּאֻתוֹ הֵיכָא שְׁנַתְעַכְל כָּל הָאֲבָר נִרְאָה דְאִין שְׁם חַיִּיב כָּלֵל אֲבָל
בְּעֵטְרָה בְּלַבַּד שְׁעֵדִינן רְאוּי לְבִיאָה אֲלָא שְׁאִינוּ מוֹלִיד אֲפֻשְׁר שְׁיִמּוּל וַיְבַרְךָ וּמִפְּאֵן נִפְשָׁטָה
גַּם הֵב' (ע"י עֲקָרִי הַד"ט יו"ד ס"י כ"ח אוֹת י"ג): (ס"ג) (ס"ד) בְּתִשְׁבּוֹת הַרְדְּבָ"ז ס"י תַקְע"א
הֵבִיא מַר' סְעֵדִיא פְּרִשְׁת בָּא.

כְּשִׁיתְעַטֵּף בְּצִיצִית צְרִיף־שְׁיִשְׁלִיף ד' פְּנָפוֹת עַל צַד שְׁמַאֲל לֹא יִהְיֶה בָּהֶם פְּלוּם ע"צ גְּמִין
לְתַמְנֵן אֶת הַיֵּצֵה"ר דְּכַתִּי וְלֹא תַתּוּרוּ. וּמ"ש דְּמִיחְזִי כְּאֲבָל אִם הוּא עוֹטָה עַל שְׁפָם וְדֵאִי
דְּמִיחְזִי כְּאֲבָל בְּשִׁבְת אֲבָל אִם מְתַעַטֵּף לְמַטָּה מְגֵרוֹנוּ ש"ד וְכו' וּר' יוֹסֵף טוֹב עָלָם כְּתַב
שְׁנוֹתָן צִיצִית א' מְלַפְנֵי מִימִין וְכֵן מְשַׁמַּאל וְכ"כ הַתּוֹס' בְּסוּף עֲרַכִּין.

וְאֲנִי מְצַאֲתִי בְּמִדְרָשׁ סוּף דְּבַר עַל פ' כ' פֶּל עֲצָמוֹתִי. בְּצוּאֲרֵי עֲטִיפַת צִיצִית בְּחִזָּה אֲנִי מְשִׁים
הַצִּיצִית כְּנֶגֶד הַלֵּב כָּל זְמַן שְׁאֲנִי קוֹרָא ק"ש שְׁנֹאֲמ' עַל לְבַבְךָ מְלַפְנֵי וּמְלַאֲחֲרֵי אֲנִי מְשַׁלִּיף
ב' כְּנָפִים שֶׁל טְלִית כְּשִׁאֲנִי עוֹמֵד בְּתַפְלָה (ע"כ לְשׁוֹן הַרְדְּבָ"ז).

מִש"כ דְּבִשְׁבַת מִיחְזִי כְּאֲבָל מְכַלֵּל דְּבַחּוּל ש"ד יֵשׁ לְדַקְדַּק דְּאִם יוֹצֵא בְּשִׁבְת לְמָה יִתְעַטֵּף
בַּחּוּל כְּאֲבָל. וְאִם בְּרִית כְּרוּתָה לְשִׁפְתִים (בְּרַכּוֹת י"ט).

(אֲפֻשְׁר גַּם לְעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה וּדְרָכֶיהָ וְדָרְכֵיהָ דְרָכֵי נֹעַם פְּתִיב כִּמ"ש בְּכִמְהָ דְּוֹכְתִי בַּגִּמ' (סוֹפָה
ל"ב.) עוֹד פְּתִיב פְּקוּדֵי ה' יִשְׁרָיִם מְשֻׁמְחֵי לֵב וְאוּלַי דְּכִינּוֹן דְּלִהֲכַנִּיעַ הַיֵּצֵר הוּא בָּא וְכָל
מִיֵּדִי דְּכִינֵיף טְפִי מְעַלִּי אֲפֻשְׁר שְׁבַבִּית יִתְעַטֵּף כְּךָ אֲבָל בְּרַבִּים יִתְעַטֵּף תַּחַת סְנַטְרוֹ וְנִדּוּ כִי
אִין לְבֵא אֶל שְׁעַר הַמִּלְךָ בְּלַבּוֹשׁ שֶׁק (ע"י בֵּא"ט או"ח ס"י ח' ס"ק ג'): (ס"ה) (ס"ו) (ס"ז)
שְׁאֵלָה קְטַנָּה שְׁאִין לָהּ אֵב אִם מְוִתֶּרֶת לְכַהֵן גְּדוּל אִם קִדְשָׁה בְּדִיעֵבֵד: תַּשׁוּבָה מִדְּכַתִּי
יִקַּח מְשַׁמַּע שְׁיִהְיֶה לוֹ בְּהָ קִדּוּשִׁין וּקְטַנָּה שְׁאִין לָהּ אֵב אֲלָא שְׁמַשְׁיִאִין אוֹתָהּ אִמָּה אוֹ אַחִיָּה
אִין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּהָ מַד"ת כִּי אִם מַד"ס וַיְכּוּלָּה הִיא שְׁתַּמָּאֵן בּוֹ וְא"כ אִין כַּאֵן קִיחָה
וּבְזוֹ נְבֵא לְבָאֵר אוֹתוֹ ק"ו שְׁהֵבִיא מְהֵרָ"שׁ בַּס' כְּרִיתוֹת מְשֻׁם רְוִשְׁלִמִי ז"ל.

וּמָה אֲשֵׁתִי שְׁאֲנִי מְוִתֶּר בְּהָ אֲסוּר בְּבִתָּהּ זֹו שְׁאֲנִי אֲסוּר בְּהָ אִינוּ דִּין שְׁאֵהָא אֲסוּר בְּבִתָּהּ
וּמְשִׁיב שְׁם פְּרָנְס לִי כ"ג וְאֲנִי אֲפְרָנְס כָּל הָעוֹלָם פִּי שְׁלֵא תִמְצָא אִשָּׁה לְכ"ג שְׁהָרִי אִמָּה
בְּעוֹלָה וְאֲסוּרָה לוֹ כְּתַב מְהֵרָ"שׁ דְּזָה הַק"ו סִתֵּר אוֹתוֹ מְסַבְרָא וְכו' וְנִרְאָה דְאִין זֶה סְבָרָא
אֲלָא כְּלוּמַר כ"ג יוֹכִיחַ שִׁמ"ע עָלָיו לִיקַח אִשָּׁה וְא"א בְּלֵא שְׁתַּהָא אִמָּה אֲסוּרָה עָלָיו אִף
אֲנִי אֲבִיא וְכו' עוֹד כְּתַב מְהֵרָ"שׁ בִּימֵי חֲרָפֵי הַקְּשִׁיתִי שְׁיִוְכַל כ"ג לְהַתְּפָרְנֵס כְּשִׁנְתְּעַבְרָה
אִמּוֹ מְאֻמְבְּטִי (ע"י שׁו"ת בַּר לִינְאִי אַהֲע"ז ס"י א') וַיֵּצֵא דְרָף דּוֹפֵן וְזֶה הֶבֶל שְׁיִצְטָרֵף שְׁגַם
זֹו הָאִם נִהְיִיתָה כְּכָה גַם אִם אִמָּה ע"ס כָּל הַדּוֹרוֹת לְמַעְלָה דְּאִם לֹא כֵן תִּהְיֶה הָאִם אֲסוּרָה
וְכ"ש הִבַּת ע"כ.

וְאֲנִי שְׁמַעְתִּי וְלֹא אֲבִין דְּמָה שְׁהַצִּיעַ שְׁנַתְעַבְרָה הָאִם בְּאֻמְבְּטִי גַם שְׁיִצְאָת דְרָף דּוֹפֵן כְּלוּמַר
שְׁלֵא תִהְיֶה בְּעוֹלָה אוֹ בְּלֵא בְּתוּלִים דְּמוּכַת עֵץ אֲסוּרָה לְכ"ג צְרִיף שְׁהוֹצִיאוּהָ דְרָף דּוֹפֵן
וְנִשְׁאָרוּ בְּתוּלֵיהָ קִימִין וְנִדְחָה זֶה שְׁיִצְטָרֵף שְׁיִהְיֶה כְּךָ לְעוֹלָם וְאֲנִי מוֹצֵא גְדוּלָה מְזִה דְתִינַח
לְמ"ד (יְכֻמוֹת י"ב:) קְטַנָּה מְתַעַבְרַת וַיּוֹלְדָת אֲלָא לְמ"ד שְׁאִינָה מַגַּעַת לְכָלֵל לִידָה אֲלָא
גְדוּלָה.

א"כ כְּכָר כְּלוֹ בְּתוּלֵיהָ וְחִזּוּר הַדִּין דְּאִמָּה אֲסוּרָה וְאִפִּי לְמ"ד קְטַנָּה יוֹלְדָת כְּפִי מָה שְׁבָא
בְּשִׁאֵלָה דְכָה"ג אִין יְכוּל לִישָׂא קְטַנָּה שְׁאִין לָהּ אֵב מְפָנִי שְׁאִין לוֹ בְּהָ קִדּוּשִׁין צְרִיף שְׁיִמְתִּין

עד שְׁתֵּהא נַעֲרָה וְאִז כָּבֵר כָּלוּ הַבְּתוּלִים שֶׁל אִמָּה וְחֹזֵר הַק"ו לְמִקוּמוֹ דְאִמָּה אֲסוּרָה לוֹ וְכוּ' לְמ"ד לֹא יִשָּׂא אֶת הַבּוֹגֶרֶת פ"ו דִּיבְמוֹת (דף נ"ט ע"א ע"י בְּלִמְוֵדִי ה' ס"י קל"ח):
ס"ח) בְּסוּף כְּלָאִים עוֹשֶׂה יְרוּשְׁלָמִי ק"ו דְאָסוּר לְרַפְנוֹב עַל הַפְּרָדָה אִם צָמַר וּפְשָׁתִים
שְׁמֹתָרִים בְּלֹא עֵירוּב אֲסוּרִים שְׁנִינְהֶם יַחַד וְכוּ' (ע"י רע"ב פ"ח דְכְלָאִים וְרֵא"ש ה'ל'
כְּלָאִים וְתוֹס' חֲגִיגָה ב'..

ד"ה לִישָׂא וְע"י ש"ס מְכוּת כ"ב.) אֲמַרְתִּי דְאִי הָוָה בְּעֵי רַחֲמָנָא דְלִיתְסָר פְּרָדָה הוּל"ל לֹא
תַחְרוֹשׁ בְּסוּס וּבְחִמּוֹר יַחְדָּיו שְׂאֵתָה יְכוּל לְהוֹצִיא כְּלָאִים מִבִּינֵיהֶם וּבְזָה הִיָּה אֲסוּר הַפְּרָד
וְרֵאָנִי מִפ' מְרֻנְבָה (דף ע"ז): פְּשָׂאוֹמֵר שֶׁה וְעַז מְרַבָּה כְּלָאִים שְׂאֵתָה יְכוּל לְהוֹצִיא מִבִּינֵיהֶם
וּכְשָׂאוֹמֵר שׁוֹר וְשֶׁה מוֹצִיא אֶת הַכְּלָאִים.

וּבְתוֹסָפ' דְחֻלְיִן דָּף ע"ח: ד"ה אוֹ לְרַבּוֹת אֶת הַכְּלָאִים וּא"ת דְאֲצַטְרִיף שׁוֹר גְּבִי לֹא תַחְרוֹשׁ
לִג"ש דְשׁוֹר שׁוֹר מִשְׁבֵּת הָרִי אִיכָא חִמּוֹר דְהֵתָם (ב"ק נ"ד): נְמִי עֲבִיד ג"ש מִחִמּוֹר חִמּוֹר
וּמְדַכֵּת רַחֲמָנָא שׁוֹר וְחִמּוֹר דְאִין אֵתָה יְכוּל לְהוֹצִיא כְּלָאִים מִבִּינֵיהֶם שְׂאִינָם מוֹלִידִין זָה
בְּזָה ש"מ אִין אֲסוּר בְּפְרָדָה כָּלִל (ע"י ב"ס' וַיִּקְוֵן יוֹסֵף דָּף ק"ס"ג מְעַרְכַת רוֹכֵב): ס"ט) פ"ז
דְנִזִּיר (נ"ב).

(אִיבְעֵיָה לְהוֹ שְׁדָרָה וְגוֹלְגוֹלֶת תְּנִין ת"ש וְכוּ' הָא לְרַבְּנֵן עַד דְאִיכָא שְׁדָרָה וְגוֹלְגוֹלֶת וּמְשַׁנִּי
לֹא ע"כ ל"פ רַבְּנֵן וְכוּ' אֲבָל הִיכָא דְאִיתֵיהָ בְּעִינֵיהָ אִפִּי חֲדָא מְנַהוֹן וּפְסִק הֶרְמֵב"ם (פ"ז
דְנִזִּירוֹת) הִכִּי הִלְכְתָא ד"ס"ל דְהָא דְקָאָמ' בַּגְמ' לֹא ע"כ לֹא פְלִיגִי דְהוּי פְּשִׁיטוּתָא וְלֹא
דְחִיָּה.

וְאֵלוּ בְּבַעֲיָא דְלִקְמֵן (שָׁם ע"ב) גְּבִי רֹבַע עֲצָמוֹת מִן הַשְּׁדָרָה וְגוֹלְגוֹלֶת מֵאִי ת"ש שְׂמֵאִי
אוֹמֵר וְכוּ' וּמְשַׁנִּי דְלָמָּא ע"כ לֹא פְלִיגִי וְכוּ' וּפְסִק רַבְּמ"ם דְהוּי סְפָק. מִשְׁמַע מְשׁוּם דְקָאָמֵר
דִּילְקָא.

וּבִפ"ט דְה' תְּרוּמוֹת (ה"ה) גְּבִי מְעַנְכָּב גִּט שְׁחֵרוּר פְּסִק דְאִינוּ אוֹכֵל בְּתֵרוּמָה. כְּתַב כ"מ
דְּבַעֲיָא הִיא וְלֹא אִפְשִׁיטָא.

וְנִרְאָה ד"ס"ל לְהֶרְמֵב"ם דְאִפְשִׁיטָא דְקָאָמֵר בַּגְמ' (גִּיטִין מ"ב.) אֲבָל מְעַנְכָּב גִּט שְׁחֵרוּר
לֹאוּ קִנְיִן כְּסָפוֹ הוּא וְלֹא קָאָמֵר דִּילְקָא.

וּצ"ע בְּהַשְׁוִיחַט דָּף ל"ט ע"ב וּב"ס"פ הַמְבִּיא אֲשֶׁם תְּלוּי הַדִּין שְׁהִבִּיא הֶרְמֵב"ם אַחַר זָה
דְה"ז סְפָק בְּכ"מ מֵהַ שְׁפִירֵשׁ בְּרִשְׁב"ג דְלֹא כְּדָמְשַׁמַּע בַּגְמ' וְתוֹס': ע) שְׂאֵלָה מַה שְׂאוּכְלִין
בְּנֵי אָדָם הַבוֹטְאֲרָגוֹ הוּא בִּיצֵי דְגִים מְלוּחִים לְעוֹרֵר תְּאֵנֹת הַמַּאֲכָל בְּתוֹף הַסְּעוּדָה מֵהוּ:
תְּשׁוּבָה אַע"ג דְחִמִּירָא סְכַנְתָּא מְאִיסוּרָא (חֻלְיִן י') וְהַחֲמִירוּז"ל (בִּי"ד ס"י קט"ז) לְאֲכֹל
דְגִים אַחַר בְּשָׂר אוֹ לְהִיפֹף מְשׁוּם סְכַנְתָּא הִיא מְלִתָּא כִּינּוֹן דְדִשׁוּ בַּה רַבִּים צָרִיף לְמַצּוֹא לְהֵם
הִיתֵר וְלוֹמֵר דְבִיצֵים לֹאוּ בְּכָלִל דְגִים הֵם וְעוֹד שְׁהֵם גְּמוּרוֹת וְהוּ"ל כְּבִיעֵתָא בְּכוּתָתָא:
[מִן ס"י ע"א עַד סוּף ס"י ע"ח כְּבָר נְדַפְס בְּסִפְר תְּחִילַת חֲכָמָה' אֲשֶׁר עִם סְפָר הַכְּרִיתוֹת:
הַמְבַלְבֵּה"ד:] ע"א) שְׂאֵלָה מ"ט רַבִּינוּ הַקְּדוֹשׁ שְׁהוּא תְּנָא וְלַפְעָמִים חֲשִׁיב לִיהָ אֲמוּרָא.

תְּשׁוּבָה סוּף הַתְּנָאִים וְתְחִילַת הָאֲמוּרָאִים וְזָה כִּי בְהִיּוֹת שְׁבָנֵן רַבִּי נַחוּ שְׁקִטוּ הִיְהוּדִים
מִן הָעֲבוּדָה הַקְּשָׁה מִן הַשְּׁמָדוֹת שְׁהִיוּ גּוֹזְרִין עֲלֵיהֶם הֶרְוִמִּים וּמְחַמַת שְׁנַתְגַדֵּל רַבִּי עִם
אֲנְטוֹנִינוֹס כְּפִדוּעַ (ע"י תוֹס' ע"ז דָּף י': ד"ה אֲמֵר) מְחַמַת גְּזֵרַת הַמִּילָה הִיָּה רִינוּחַ וְהַצְּלָה

לְיְהוּדִים וְרָאוּ הַחֻמְמִים שֶׁבָּאוּתוֹ מֵעֶמֶד שֶׁהָיוּ חֲבָרִים עִם רִשְׁבֵי"ג הַנְּשִׂיא אָבִיו לְסֹדֵר הַדִּינִין וְהַהֲלָכוֹת וְלִסְתוֹם אוֹתָם תָּלוּ הַכֹּל וְנִקְרָא ע"ש רַבִּי אֶעפ"י שֶׁהָיָה בְּחוּר וְכַתְלֵמִיד יוֹשֵׁב בְּפָנָי רַבּוֹ מִפְּנֵי ב' טְעָמִים א' לְהִיּוֹתוֹ נְשִׂיא בְּנֵן שֶׁל נְשִׂאִים וְעוֹד בֵּינוֹן שֶׁבְּשִׁבְלֵוֹ נִצְוּלוֹ בְּוָלָם.

וְרֵאָיָה שְׂרַבִּי הָיָה תַלְמִיד כְּשֶׁחֲנֻכְרָה הַמְּשֻׁנָּה שְׂרוּב הַנְּזַפְרִי בָּהֶם תַלְמִידֵי ר"ע (ע"י יְבָמוֹת ס"ב): ר"מ ור"י ור"א ור"ש ור' יוֹסִי ור' נְחֻמֵּיָה (ע"י תוֹס' יוֹמָא מ': ד"ה בֵּינוֹן.) (וְהוּא הָיָה לוֹמֵד אֶצֶל ר' אֶלְעָזָר (יוֹמָא ע"ט): וְאָמַר שֶׁלֹּא זָכָה לְרֵאוֹת אֶת ר"מ אֶלָּא מֵאַחֲרָיו (עִירוּבִין י"ג).

(נִמְצָא שְׂבִית דִּינוֹ הַצֶּדֶק הֵם שֶׁסִּתְמוּ וְחִתְמוּ הַדְּבָרִים אֶעפ"י שֶׁהוּא לֹא הָיָה מְסָכִים לְפַעֲמִים וְכֵן תִּמְצָא (ב"ק י' סְנֵהֲדָרִין ג').) מִתְנַיִ' דְּלֹא כְּרַבִּי (ע"י שו"ת הָרֵי בְּשָׂמִים ר"ס י"א): (ע"ב) אַחֲרֵי שֶׁנִּסְתַּמָּה הַמְּשֻׁנָּה ע"פ ב"ד הַגְּדוֹל וְנִקְרָאת ע"ש רַבִּי לְהִיּוֹתוֹ נְשִׂיא כְּמוֹ שֶׁאַמְרֵתִי וְאָמְרִי (בֵּיצָה ב'): מֵאֵן סִתְמִיָּה לְמִתְנַיִ' רַבִּי ר"ל הוּא וּב"ד אוֹ ב"ד בְּלֹא הוּא.

וְעכ"ז בְּהִיּוֹתָם קִיָּמִין הוֹסִיפוּ בְּרִיָּיתוֹת וְתוֹסְפֹתוֹת וְהָיָה שׁוֹנֵה אוֹתָם ר' חִיָּיא ור' הוֹשַׁעְיָא וְכָל אֵלּוּ הַדְּבָרִים קִיָּיְמוּ וְקָבְלוּ הַיְהוּדִים עֲלֵיהֶם וְעַל זַרְעָם שֶׁלֹּא לְהוֹסִיף וְשֶׁלֹּא לְגַרְוֵעַ ע"מ שֶׁנִּשְׁעָשָׂה בְּאוֹתוֹ ב"ד אֶלָּא לְפָרֵשׁ דְּבָרֵיהֶם כָּל א' כְּפִי אֲשֶׁר קָבַל מִרַבּוֹ וּלְפִיכָּה עַד אוֹתוֹ זְמַן נִקְרָאוּ תְּנָאִים.

ר"ל שׁוֹנֵיִם וּמְלַמְדִים מִשֵּׁם וְאֵילָף נִקְרָאוּ אֲמוֹרָאִים הַכְּנֻנָּה כְּדִאֲמַרְיָנָן בְּעֶלְמָא (גִּטִּין מ"ג.) אוֹקֵי אֲמוֹרָא עֲלֵיהֶּ.

פִּי' מִתְרַגֵּם וּמְפָרֵשׁ כֶּף מִשְׁעֵת חֲתִימַת הַמְּשֻׁנָּיוֹת וְהַבְּרִיָּיתוֹת לֹא קָם ב"ד עוֹד שֶׁיִּבְטַל דְּבָרֵיהֶם אֶלָּא שֶׁיִּפְרֹשׁ אוֹתָם לְכֶף נִקְרָאוּ אֲמוֹרָאִים כְּלוֹמַר מִתְרַגְּמִיָּם. זוּלָתֵי בְּב' מְקוֹמוֹת שֶׁנִּכְדָּו שֶׁל רַבִּי נִקְרָא ג"כ ר' יְהוּדָה הַנְּשִׂיא וּב"ד שֶׁהִתִּירוּ בְּשִׁמּוֹן (ע"ז ל"ה): שֶׁאֵין הַצִּיְבוּר יְכוּלִין לְעַמּוֹד וְלֹא פְּשָׁטָה.

וּבְהֵיא דר' יוֹסִי דְּגִטִּין (ע"ו.) אִם לֹא בָּאתִי וְכו' (ע"י תוֹס' ע"ז דָּף ל"ו ע"א ד"ה אֲשֶׁר בְּשֵׁם הַיְרוּשְׁלָמִי): (ע"ג) וְאֶפְיָלוּ רַבִּי בְּעֶצְמוֹ שֶׁהָיָה בָּא לּוֹמַר בְּהַפָּךְ מִמָּה שֶׁסִּתְמָה בְּמְשֻׁנָּה לֹא הָיוּ שׁוֹמְעִין לוֹ כְּדִאֲיִתָּא בְּיְרוּשְׁלָמִי דְּאֵין שָׁם פ' הַזֶּהָב אֶלָּא פ' הַכֶּסֶף קוֹנָה אֶת הַזֶּהָב וְרִצָּה רַבִּי לְהַחֲזִירוֹ לר"ש בְּנוֹ שֶׁיִּשְׁנֶה הַזֶּהָב קוֹנָה אֶת הַכֶּסֶף א"ל ר"ש בְּנוֹ בְּיַלְדוּתָּהּ שְׁנִית לְנוֹ הַכֶּסֶף קוֹנָה וְעַכְשָׁיו אִתָּהּ שׁוֹנֵה הַזֶּהָב קוֹנָה אֵינּוּ חוֹזֵר בֵּי.

וְנ"ל הַיְרוּשְׁלָמִי כִּד חִילָף עֲלָהּ שְׁנִית לְנוֹ וְכו' כְּלוֹמַר בְּעוֹד שֶׁהָיוּ שָׁם אֲנָשֵׁי הַמְּעַמָּד וּבֵית דִּינָהּ שָׁבוּ כֶּף עַכְשָׁיו אֵין בְּיָדָהּ. וּבְגַמ' דִּינָן (ב"מ מ"ד).

(אִיתָּא נְמִי הָא דְּבִיְלְדוּתוֹ שְׁנָה הַכֶּסֶף קוֹנָה וְכֵן בְּע"ז (נ"ב):) גַּבִּי יִשְׂרָאֵל שֶׁבְטַל ע"ז שֶׁל נְכָרֵי שִׁנּוּי מְזַקְנוֹתוֹ לְיַלְדוּתוֹ וְאֵי לֹא דְאַשְׁכַּחוּ טְעָמָא לְמָה שֶׁשְׁנָה מְזַקְנוֹתוֹ לֹא הָיוּ חוֹזְרִין כַּמְשֵׁא"ל ר"ש בְּנוֹ כִּד חִילָף עֲלָהּ: (ע"ד) נִמְצָא שֶׁאַחַר חֲתִימַת הַמְּשֻׁנָּה וְהַבְּרִיָּיתָא עפ"י הַזְּקֵנִים נִשְׁאַר רַבִּי וּבְנָיו ור' חִיָּיא וּבְנָיו בְּכָלל הַתְּחִלַּת הָאֲמוֹרָאִים.

אֶעפ"י שֶׁבָּא בְּמְשֻׁנָּה וּבְבְרִיָּיתָא ר"ש בְּרַבִּי ור"ג בְּרַבִּי ור' חִיָּיא. וּבפ' אֵלּוּ טְרַפּוֹת (דמ"ו).

(מוקי ב' סתמות גבי פזית דכבד הא ר' חייא הא ר"ש ב"ר וכן הא מני חזקיה הוא (ב"ק ל"ה) הוא בנו של ר"ח לפי שראו הגדולים את דבריהם וקבעום כמו (סנהדרין מ"א.) (מעשה ויבדק בן זפאי בעוקצי תאנה דאותו זמן תלמיד יושב בפני רבו הנה וכן קבעו דברי ריב"ל בסוף המשנה אעפ"י שהיא אמורא.

ואעפ"י שהם אפשר שהיו מחשבין עצמן לתנאים אין אנו פוסקין כמותן פשוטין עם תנאים כדאמרי' (פתובות ח'.) מתניתא קמותבת עליה דרב רב תנא ופליג ואפ"ה לגבי דינן אינו נחשב תנא.

ועין לקמן סי' קי"א: ע"ה) תמצא דר' חייא לפעמים חשיב ליה תנא וסתם משנה פנותיה כמש"כ לעיל מאלו טרפות. ולפעמים מביא דבריו בלשון אמורא והכי איתא בריש מציעא (ה').

(גבי אם איתא לדר' חייא ע"ש ובתוס' (בד"ה ר"ח) ובפ"ג דנדה דף כ"ו. כתב בפירש"י דר' חייא תנא ואמורא היכא דאמר משמיה דנפשיה בלשון מימרא הוי שמעתא.

ה"נ אשכחן גבי רבי שפא בכרייתות ומעט במשנה וזמנין מייתי גמרא דבריו בלשון אמורא בפ"ה דע"ז (דף ע"ה. ועי' יד מלאכי סי' ה' ויעיר און אות א' סי' ל"א עי' יבמות ל"ב): איתמר רבי ור' חייא ולא אמר בלשון תנא או ת"ר.

ובפ"ק דפסחים דף י"ג. גבי ואף רבי ס"ל להא דרב נחמן וכו' ואמר רב יוסף כמאן אנלא הא שמעתא דר' וכו' וזה לשון שמעתא הוא מיוחד לאמוראים כגון שב שמעתתא דריש אלו טרפות ודכולי ש"ס ובפ' הגזל בתרא דף קי"ו.

איתיביה רב לרבי ואין זה אלא אמורא לאמורא (עי' ע"ז נ"ב: נדה כ"ו:) לקיים מה שנאמר שפשוטתמו דברי התנאים ומתו הגדולים ונשארו רבי ובני דורו ר' חייא ורב וכו' בערף אמוראים (מוכא בס' הדורות ערך ר"י הנשיא): ע"ו) וכן בחתימת הש"ס הנה בבית דינו הגדול של רב אשי ורבינא ועל פיהם היו סותמין ופוסקין ההלכות ואפי' רב אשי שהיה ראש ישיבה אם אמר דבר אשר לא ייטב בעיני הועד היו אומרים עליו (יבמות פ"ב.

(הא דרב אשי בדוּתא היא (עי' קה"י מע"ל ח"ב סי' קי"ז) פלומר חוץ מן ההלכות אלא שנקרא ע"ש כמש"כ במשנה עם רבינו הקדוש ואחר חתימת הש"ס היו רבנן סבוראי ליתן סברא ולהטעים הדברים: אמר המניח עי' בשו"ת חדשים מקרוב באו מאחד מן המיוחדים שפגאנוני אשכנז הי' ויאריו מיהם והם נקראו בשם חות יאיר סי' צ"ד ותמצא אתה הקורא המשפיל מרגוע ומנוחה לנפשך בכללים האמתיים אשר יסד ויבנה בקיצור גמרץ פח כל תנא דפסקו פנותיה נגד התנא החולק עליו עי"ש ויאריו עיניו: ע"ז) כלל זה הניתן בפי המעינים דלשתוק ולכתוב לא אמרינו נולד להם מדברי הרא"ם ומצאנו בגמ' היפה זה בריש קדושין (ד').

(גבי ויצאה חנם אלו ימי נערוֹת אין כסף אלו ימי בגרות בפירש"י סוף לשון דכי נמי כתב רחמנא וכו' ובגמ' דנבחים פ"ה דף ו' א"כ נכתוב בהאי ולא נכתב בהאי וזהו לשתוק ולכתוב.

וּכְבָר פְתַח לְתַרְץ בְּעֵדוֹ מוֹהֲרָא"ם דְּלִישְׁתַּנּוֹק ר"ל בְּפִרְשֵׁה א' וּלְכַתּוּב בּפ' אַחֲרַת פְּהֵיִא דְעֵבֶד דְּמַפ' מְשַׁפְּטִים לִפ' רָאָה אֵין לוֹמַר פָּה. וּצ"ע בַּרפ"ז דְּבִכּוּרוֹת (מ"ג) דְּפָרִיף וּלְכַתְּבִינְהוּ רַחֲמֵנָא פּוֹלְהוּ מוּמִין בְּחַד אוּ בְּאֵדָם אוּ בְּבִהֶמָה וְהִנֵּה דְלִיתְנָהוּ בְּבִהֶמָה לְכַתּוּב בְּבִהֶמָה וְהִנֵּה דְלִיתְנָהוּ בְּאֵדָם וְגַרְב וְיִלְפֵת הֵכָא וְהֵכָא וְיִלְפֵי מְהֵדְדִי וְכו' ע"ש: ע"ח) הָאֵמֶת שְׁאִין לְהִתְאַמֵּץ וּלְהִתְעַצֵּם בְּקוֹשְׁיוֹת אֵלוּ אֵלָּא הֵיכָא דְאַשְׁפָּחֵן בְּגַמ' שְׁאֵם בְּאֵנוּ לְהַקְשׁוֹת פֶּל א' יְצִייר תִּיבוֹת שְׁאִין לְהֵם שְׁחַר וַיֹּאמֶר לְשְׁתַּנּוֹק וּלְכַתּוּב פֶּן וּבִפ' בְּתָרָא דְיוֹמָא (דף פ"א).

(גַּבִּי הָא דְלָא פְתִיב אֲזַהֲרָה בְּעֵינוּי מְשׁוּם דְלָא אֶפְשָׁר לְכַתּוּב וְכו' לְכַתּוּב לֹא תֹאכַל אֶכִילָה בְּכַזִּית וְאֵנִן בְּעֵינוּ בְּכּוֹתְבַת. וְכִי לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְכַתּוּב לֹא תֹאכַל פְּכוֹתְבַת אוּ פְתַמְרָה גְדוּלָה.

וּבְרִישׁ יְבֻמוֹת (ה':) אֵיתָא מְדָלָא פְתִיב בְּהֵדְיָא שׁוּע טוּוּי וְנוּז וְכַתְּבִי שְׁעֻטְגוּז לְדֶרְשָׁא אֵתָא וְכו' (ע'י מַש"כ בַּס' תְּחִילַת חֻקְמָה שְׁעַר ג' ס'י קט"ו:) ע"ט) שְׁאֵלָה הַנְּצָרָה לְקַטְנִים אִם מוֹתֵר לְהִתְפַּלֵּל תְּשׁוּבָה הָא דְאַמְרִינֵן (בְּרַכּוֹת כ"ג).

(הַנְּצָרָה לְנִקְבֵי וּמִתְפַּלֵּל תְּפַלְתּוֹ תּוֹעֵבָה אֵיבְעִית אֵימָא סְבָרָא דְנוֹקָא גְדוּלִים דְּמִימְאִיסִי אֲבָל קַטְנִים לֹא פִינּוּ דְלָא אָסְרָה תּוֹרָה אֵלָּא בְּנִגְדָה עֵמוּד (שָׁם כ"ה.)) וְכ"ש בְּפִנִים דְלָא מִימְאִיסִי וּבְהֵרָא"ש רִישׁ פַּר' מִי שְׁהוּצִיאֻהוּ גַבִּי הָא דְמוֹתֵר לְצִאת חוּץ לְד' אֲמוֹת אִם הַנְּצָרָה לְנִקְבֵי פְתַח ר"י אֵלְבִרְצִלוּנִי בְּשֵׁם ר"ח דְהָאִי הַנְּצָרָה לְנִקְבֵי הַשְׁתַּנְּת מִים וְהוּצִאת רְעִי וְאֵנוּ לְעֵנְיִית דְעֵתְנוּ לֹא מִתְחַזִּי לֵן דְהוּי בְּכָלל הַנְּצָרָה לְנִקְבֵי אֵלָּא הוּצִאת רְעִי וְכוּ הַסְפִים הֵרָא"ש ע"כ.

וְאוּלֵי דְנוֹקָא לְעֵנִין עֵירוּב וּלְעֵנִין לְחִזּוֹר וּלְהִתְפַּלֵּל אֶפְשָׁר דְלָא יְחִזּוֹר (ע'י בַּא"ט או"ח ר"ס צ"ב. בִּירוּשְׁלַמִי פ' הָיָה קוּרָא סוּף הֶלְכָה ג' א"ר אֶלְפִסְנִדְרִי שְׁמוּר רַגְלֵיהּ פְּאֶשֶׁר תִּלְדֵּי אֵל בֵּית הָאֲלֹדִים.

שְׁמוּר עֲצָמָה מִן הַטִּיפִים הַיּוֹצְאִים מִבֵּין רַגְלֵיהּ הֵדָא דְתִימַר בְּדַקִּים אֲבָל בְּגַסִים אִם יְכוּל לְסַבּוּל יְסַבּוּל. וּפִי' הַפ"מ כְּשֶׁצָּרִיף לְקַטְנִים אֵל יְתַפַּלֵּל וְאִם הִתְפַּלְתּוּ תּוֹעֵבָה אֲבָל בְּגַסִים שְׁהִיָּה צָרִיף לְגְדוּלִים אִם יְכוּל לְעֵמוּד בְּעֲצָמוֹ וּלְסַבּוּל יְסַבּוּל עכ"ד.

אוּלַם י"ל דְהֵרַב הַמְחַבֵּר יְפָרֵשׁ הַיְרוּשְׁלַמִי הַנֶּ"ל בְּעֵנִין אַחַר. דְּבִאֵמֶת לֹא מְצִינוּ בְּשׁוּם מְקוֹם דְהוּצִאת הָרְעִי כְּנוֹנָה בְּלִשׁוֹן גַּסִים.

וּבְכָל מְקוֹם גְדוּלִים קָרִי לְהוּי וְע"כ מֵאֵי דְקָאֵמַר בִּירוּשְׁלַמִי הֵדָא דְתִימַר בְּדַקִּים ר"ל הַטְלַת מִים בְּאוּנָס ע"י חוּלִי הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ שְׁלֹא בְהַרְגָּשָׁה וּבְלֹא כְּנוֹנָה וּכְדָרִף שְׁנִשְׂאֵל הֵרַב הַרְמ"א ז"ל בְּתְשׁוּבוֹתָיו ס' צ"ח.

כְּגוֹן דָּא אֵל יְתַפַּלֵּל פִּינּוּ שְׁאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְשַׁמּוֹר וּלְעֵמוּד בְּעֲצָמוֹ מִן הַטִּפִים הַיּוֹצְאִים. אֲבָל בְּגַסִים וְהִינּוּ שְׁמַרְגִישׁ כְּשֶׁמְטִיל מִי רַגְלִים וְאֶשֶׁר פַּח לוֹ לְעֵמוּד בְּעֲצָמוֹ אִם יְכוּל לְסַבּוּל (סַבּוּל): פ') שְׁאֵלָה אִם מוֹתֵר לִישֵׁב כַּשֵּׁ"צ חוּזֵר הַתְּפִילָה.

תשובה בפ' יה"כ (פ"ז): אָמַר בַּר הַמְדוּרֵי הָיָה קְאִימָנָא קַמִּיה דְּמַר שְׁמוּאֵל וְהָיָה יְתִיב כִּי מִטָּא שְׁלִיחָא דְצַבּוּרָא לְאַבְל חֲטָאנוּ קָם אַכְרַעִיהָ אִמִּינָא ש"מ עֵיקַר וְיָדוּי הָאֵי הוּא. וְלַעֲיִל מְהָא אִמְרִינָן (שָׁם) דְש"צ אִוְמְרָה בְּאַמְצַע הַתְּפִילָה ש"מ שְׁהִיהָ יוֹשֵׁב.

וְיֵשׁ לְדַחֲוֹת דְּחֻלָּה אוּ מְצַטְעַר בְּתַעֲנִית הָהּ. וְרֵאִיתִי בַק"ק אֲשֶׁפְנָזִים בְּוִירוּנָה יוֹשְׁבִים.

ובקה"ק שֶׁל סְפָרְדִים כְּנֻלָם מְעֻמָּד בְּחֻזָּה וְהָכִי מְסַתְבְּרָא (עִי' בַאֵה"ט או"ח סי' קכ"ד ס"ק ט'): (פ"א) שְׁאַלְהָ מַה שְׁפֹרְעִים הָעָם כְּשֵׁש"צ אוֹמַר וְהַפְּהָגִים וְהָעָם אִם יֵשׁ טַעַם. תְּשׁוּבָה מְהָא דְאִמְרֵי [עִי' מַג"א סי' נ"ט ס"ק ג'.

[שְׁאִין לְעֻמָּוּד בְּקִדְוֶשָׁה שֶׁל יוֹצֵר מְשׁוּם דְּהָיָה סִיפּוּר לְמַה שְׁאִוְמְרִים הַמְלָאָכִים וְגַם בְּקִדְוֶשָׁה דְסִדְרָא וְבוּלְהָ לְבַדְדָּה א"מ וְבוּצְבָא הַשְּׂמִים ל"מ הָיָה נִרְאָה שְׁאִין צְנֻרָה אֶלָּא שְׁב"י (בַּאו"ח סי' תרכ"א) מְבִיא שְׁפֹרְעִים וְכֵן נִהְגּוּ וְאִין לְשִׁנּוֹת: (פ"ב) שְׁאַלְהָ עֲדִים שְׁרָאוּ עוֹבֵר עֲבִירָה בְּתוֹךְ מַה שְׁנֻצְטִייר בְּמִרְאָה שֶׁל זְכוּכִית לְבָנָה וְהַפִּירוּהַפֵּל בְּפִירוּשׁ מַהוּ.

תְּשׁוּבָה קֶצֶת יֵשׁ לְבָרַר זֶה מֵהָהוּא (ר"ה כ"ד.) דְקִדְדָה"ח מְקַצְתָּה בְּרַקִיעַ וּמְקַצְתָּה בְּמִים וְכו' [עִי' בַח"א סי' רע"ד וְסִי' ר"ע שׁו"ת דְב"ש סי' רמ"ב שׁו"ת עֵין יִצְחָק אַה"ע סי' ל"א מִש"כ לְעֻנָן עֲגוּנָה ע"י הַיֵּכָר פְּאָטָא גְרָאפִיעַ שׁו"ת בְּרַכַּת רַצ"ה סי' ג' קַה"י ח"ב סי' ת"פ]: (פ"ג) שְׁאַלְהָ פֶת שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁאַפְאָה גוֹי אִם יֵשׁ תִּיקוּן ע"י שְׁיַבְשֻׁלָנוּ.

תְּשׁוּבָה אַע"ג דִּישׁ בִּישׁוּל אַחַר אֶפְיָה אָבֵל מְכִינָן שְׁנַגְמָרָה מְלֶאכֶת הָאֶפְיָה ע"י גוֹי בְּלֵא סִיוַע יִשְׂרָאֵל כְּבָר נֶאֱסַר וּמַה יוֹעִיל בִּישׁוּל עִי' שְׁד"ח א"ד מַעַר' בִּישׁוּלֵי א"י וּפְתָן סִי' א': (פ"ד) שְׁאַלְהָ בְּגַד שְׁאָרְג בּוֹ כְּלָאִים דְאָסוּר בְּכֻמָּה.

תְּשׁוּבָה נִרְאָה שְׁלֶפְחֹת יִהְיֶה כְּחוּט מְלֵא הַסִּיט כְּדֻתָן פ"ג דְעַרְלָה (מ"ג) גְּבִי אוֹרְג וְכו' וְכֵן אוֹרְג בְּשֶׁבֶת בְּעֵי הָכִי (שְׁבַת ק"ה): (עִי' יו"ד סי' רצ"ט ס"א דְאִין לְכְלָאִים שְׁיַעוּר וְכו' וְכ"מ ספ"ג דְּבִכּוּרוֹת וּבִלַח"מ): (פ"ה) שְׁאַלְהָ גְדוּל הַנִּימוּל מַהוּ מְבָרַךְ.

תְּשׁוּבָה יְבָרַךְ הוּא עַל הַמִּילָה וְלִרְמַב"ם אַקְב"ו לְמוּל אֶת עֲצָמָנוּ וְשִׁהַחֲיִינוּ כְּמוֹ מִי שְׁאַחַר מְנִיחַ לוֹ תְּפִילִין שְׁיֵשׁ לוֹ לְבָרַךְ. וְבַס' תְּשַׁב"ץ נְמַצָּא שְׁמְבָרַךְ אַקְב"ו לִיְפָנִס בְּבִרְתוֹ שֶׁל א"א וְבַח"א (סי' מ"ט) גְּבִי הַמֶּל אֶת בְּנוֹ כְּתַבְתִּי מְעַנֵּן ב' בְּרַכּוֹת אֵלּוּ כִּי צַד יִתְנַהֵג.

[עַשׂו"ך יו"ד סי' רס"ה ס"ק ב' וי"ז וּבַפֶּת"ש שָׁם סַק"ב]: (פ"ו) שְׁאַלְהָ שְׁנִים שְׁחַתוּמִים עַל הַשְּׁטֵר א' פָּה וְהָא' אִינְנוּ פָּה אִם מְשַׁבִּיעוּ שְׁבוּעָה דְאוֹרֵי' תְּשׁוּבָה מֵהָהוּא (ב"מ נ"ד): דְשָׁמָא יִשְׁבַע זֶה וְיִוצִיא הֵלָה אֶת הַפְּקֻדוֹן אֶפְשָׁר דְלֵא יִשְׁבַע.

וְאִם פִּקּוּס הוּא יַעֲלִים שְׁטֵרוֹ וְיִתְבַּעֲנוּ בְּעַד אַחַד: (פ"ז) שְׁאַלְהָ הַמְדַבֵּק כְּלָאִים בְּדָבָק אִם אָסוּר. תְּשׁוּבָה י"ל דְכָשֶׁם דְהַמְדַבֵּק נִיירוֹת בְּשֶׁבֶת חֲיִיב מְשׁוּם תוֹפֵר (רַמְבַּ"ם פ"י דְשֶׁבֶת ה"א) ה"נ גְּבִי כְּלָאִים.

וּבְמִשְׁנָה (פ"ט דְכְּלָאִים) מְדַמָּה דִין כְּלָאִים וְדִין שְׁבַת גְּבִי תוֹפֵר ב' תְּפִירוֹת דְחֲיִיב מְשׁוּם כְּלָאִים וְשֶׁבֶת: (פ"ח) שְׁאַלְהָ אֵלְמָנָה נִשְׁתַּדְּכָה לֵא' וְדָרַךְ שְׁהַמְשׁוּדָךְ שׁוּלַח לָהּ בְּגָדִים לְבָנִים לְשִׁמוֹ וְלִשְׁמָהּ וְתִסַּר בְּגָדֵי אֵלְמָנוּתָהּ וְלִבְשָׁהּ בְּגָדִים אֵלּוּ אִם יֵשׁ לָהּ עוֹד דִּין אֵלְמָנָה לְעַנְיָן לֵא' תַחְבּוּל.

תשובה אפֿשר שְׁמַכִּינן שְׁנִתְנָה עֵינֶיהָ בְּאֶחָד מֵרַב־דִּים עֲשֵׂתָה לָּהּ שֵׁשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁה שׁוֹב
לֹא חָס רַחֲמָנָא עָלֶיהָ. דְּעָלֶיהָ דִּידִיָּה קָא סְמַכָּה דְשְׂאָרִית יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עוֹלָה וְגו': פ"ט)
שְׂאֵלָה אַז"ל (ב"ב ע"ה:): עֲתִידִים צְדִיקִים לְהַקְרוֹת בְּשֵׁמוֹ שֶׁל הַקַּב"ה (וכו') שְׂנֵא' ה'
צְדִקְנוּ מֵהוּ שְׂיֵהָא מוֹתֵר לְמוֹתְקוּ.

תשובה לֹא דְמִי לְהֵיִא דַּפ' שְׁבוּעַת הַעֲדוֹת (ל"ה:): דְּשִׁמוֹת הַהֲזִיָּה דְמִיכָה דְמוֹתֵר לְמוֹתְקוּ
וְכוּן פֿסֶק רַבְמַ"ם (ספ"ו מִסוּה"ת) דְּהֵתָם הו"ל כְּמִי שְׁמַלְבִּישׁ כָּלֵב בְּלְבוּשׁ מְלָכוֹת אָבֵל
אֵיתָא בַּפ"ק דְּסוּטָה דְּף י' אר"י שְׁמִשׁוֹן ע"ש שֶׁל הַקַּב"ה נִקְרָא שְׂנֵא' כִּי שְׁמֵשׁ וּמִגֵּן ה'
אֱלֹהִים אֵלָּא מַעֲתָה לֹא יִמְחָה אֵלָּא מַעֲיֵן שְׁמוֹ שֶׁל הַקַּב"ה מֵהַ קַּב"ה מִגֵּן עַל כָּל הָעוֹלָם
אַף שְׁמִשׁוֹן מִגֵּן בְּדוֹרוּ.

ה"נ י"ל דְּמַעֲיֵן שְׁמוֹ ית' אֵלָּא דְאֵיכָא לְסַפּוּקֵי דְמֵאֶחָד שְׁרוּצָה הַב"ה בִּיקְרָם הו"ל כְּיָבוֹאוּ
לְבוּשׁ מְלָכוֹת אֲשֶׁר לְבֶשׁ בּוֹ הַמְּלָךְ כִּי כָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמְּלָךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ וְזֵהוּ
כְּשִׁנְקָרָאִים בְּשֵׁם הַהֲזִיָּה.

אָבֵל לְפִי דְעֵתִי ה' צְדִקְנוּ הוּא כְּמוֹ וַיְכֹן שֵׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל דְּמֵתְרַגְמִינן
וְצָלִי עֲלוּהוּ קָדָם וְכו' (עֵי' מְגִילָה י"ח.) ה"נ אֲפֿשֶׁר כִּי צְדִקְנוּ הוּא שֵׁם הַצְּדִיקִים וְזֵהוּ אֲשֶׁר
יִקְרָאוּ לוֹ בְּמֵאֶמֶר ה' שְׂיִקְרָאוּ צְדִקְנוּ.

וְמֵה שְׁקִישָׁה עַל הַמֵּאֶמֶר אֵלָּא מַעֲתָה לֹא יִמְחָה וְכִי אִם יִקְרָאוּ לְצְדִיק חֲנוּן וְרַחוּם לֹא יִמְחָה
וְהָרִי אֵלּוֹ מִשְׁמוֹת הַנְּמַחֲקִים וְכ"ש שְׁמֵשׁ וּמִגֵּן אַכ"מ עֵינֵן שֵׁם בְּתוֹס' (עֵי' בַח"א ס"ו ס"ז
וְהַד"ט יו"ד ס' כ"ו אוֹת ל'): צ' דְּבָר טוֹב הוּא מֵה שְׁנוֹהֲגִין פֶּה ע"ק יְרוּשָׁלַם תו' שְׁכַל
שְׁבֵת יֵשׁ מְדַלִּיק הַמֵּאֲזוּרוֹת בְּבַה"כ"נ בְּרַבּוּי כָּל א' כְּפִי כַחוּ וְאוֹתוֹ שְׁבֵת הוּא י"ט לוֹ וְעוֹלִין
אוֹהֲבֵי וּקְרוֹבֵי לִס"ת נִרְאָה שְׁלֵמְדוֹ כֵּן מְקַרְבֵּן עֲצִים (תַּעֲנִית כ"ו).

(צ"א) שְׂאֵלָה א' נִמְשָׁךְ בְּתַפְּיֵלַת שְׁבֵת הַתַּחֲחִיל בְּאַתָּה חוּנֵן וְסִיִּים בְּבִרְכַת הַשָּׁנִים וְאִז
נִזְכָּר שְׁהֵיָה שְׁבֵת וְנִתְּן דְּעֵתוֹ שְׁהֵיָה יְמוֹת הַחֲמָה וְשְׂאֵל גְּשָׁמִים מֵהוּ. תְּשׁוּבָה אֵין זֶה דוּמָה
לְמִי שְׁהַזְכִּיר מְאֹרְעֵ שְׂאָר יְמִים בְּיוֹם שְׂאִינוּ שְׂיִיָּךְ שְׂאִין בְּכַף כְּלוּם (וּכְכָר הַקְּשִׁיתִי עַל
זֶה) [בַּח"א ס' ר"ס] דְּהֵתָם לֹא אָמְרוּ שְׂיִסִּיִּים אוֹתָהּ בְּרַכָּה אָבֵל בְּשֶׁל חוֹל אִם הַתַּחֲחִיל
חֲיִיבוּהוּ לְגִמּוֹר מִשׁוּם דְּרֵאוּיָה הֵיָתָה תַּפְּיֵלָה שֶׁל חוֹל לִיאָמֶר בְּשְׁבֵת וְכו' א"כ מֵאֶחָד
שְׁהַתַּחֲחִיל בְּרַכַת הַשָּׁנִים חֲיִיב לְגַמְרָה כְּתַקְנָה וְאִם טְעָה חוּזֵר עַד שְׂיֵאמֶר בְּרַכַת הַשָּׁנִים
כְּתַקְנָה וְאַח"כ הוֹלֵךְ לְשֶׁל שְׁבֵת [עֲבֵאָה"ט או"ח ס' קי"ז ס"ק ז': צ"ב] שְׂאֵלָה בְּהֵיִוֹת
שְׂיֵשׁ בְּאִינְגִּילְטִירָא גוֹיִם שְׂאִינָן עוֹבְדִין אֵת הַצְּלָמִים אָבֵל מִשְׁתַּפִּין שֵׁם שְׁמִים עִם דְּבָר
אַחַר וַיֵּשׁ שְׁמֵתְנַדָּב לְבוֹ לְשִׁלּוֹחַ צְדָקָה לְעַנְיֵי א"י מְסַפְקָא לָן אִם מוֹתֵר לְקַבֵּל מִהֵן לְפָרוּעַ
חוֹבוֹת הַגּוֹיִם שְׁמַצְרִים לְיִשְׂרָאֵל וַיֵּשׁ סַפְנָה בְּדָבָר (עֵינֵן בְּדִין שְׁבָעֵי' לְעַנְיָן אַרְנוֹנָא דְּמִלְכָּא)
וְאַת"ל שְׂאֵסוֹר לְקַבֵּל מִן הַגּוֹיִם מ"מ אָבֵל לְהֵיִוֹת שְׁבָעוֹנוֹת נִגְזָר שְׁמָד בְּאוֹתָהּ מְדִינָה
וְהַרְבֵּה מֵהֵם יֵשׁ שְׁנַטְמַעוּ וְהוּוּ לְהוּ כְּתִיבוּק שְׁנַשְׁבָּה לְבִין הַגּוֹיִם וְאֵית לָן לְמִימֶר דְּאוֹתָם
הַנּוֹדְרִים מְסַתְמָא הֵן מְזַרְעֵ יִשְׂרָאֵל (וְצ"ע מְדִין קְבוּעַ כְּמַחְצָה וְכו' וְכוּן שְׁתֵי קוֹנְפוֹת דְּמַצָּא
מִין אֵת מִינוּ).

תשובה ש' זו נשאלה כמה שנים פתר דעביד עובדא השלים ולא נשאלה פהוגן שאם הציע פה שיש ספנה בדבר איה פתב אח"כ ואת"ל דאסור מ"מ שאם יש ספנה פיון שאין בזה אפיוןרא דע"ז למה יהא אסור לקבל לכתיחילה.

ולעגן אם שם ספנה לפרוע לגזים אפשר דהוי פהיה (ב"ב ח'.) דאמיה דשבור מלפא וכדאמרין (ב"מ ק"ח:) אריא אברחת מינאי ולמאן דמתיר (ביו"ד ס"ס קמ"ח) לשאת ולתת אפי' ביום אידם בזמן הזה דמעשה אבותיהם בידיהם אפשר נמי דאין לחוש כ"כ כ"ש אם אינם עובדים ע"ז פמו שפא בשאלה [ע"י מרש"א סנהדרין נ"ו: על רש"י ד"ה דיני קנסות.

ורמב"ם פ"י דמלכים ה"י. וע"י שו"ת שערי רחמים או"ח סי' ה' וע"י רמב"ם ספ"ח דמלכים ושו"ת צלותא דאברהם סי' כ"ב וע"י מ"מ פ"י דמלכים ה"ז בשם הר"ש יפה על מאמר ר"י לא ה"י צריף להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם וכו'.

וטענה שהיה שם שמד וי"ל שישאל הוא הנותן. האי מילתא תליא באשלי רב רבי אם אותם אנוסים הם מחמת נפשות או שאינם יוצאין מחמת ממון ואדרבה זה גרוע דאיפא מילי דמן הגוי מקבלין ומן המשומד אין מקבלין [ע"י יו"ד ס"ס רנ"ד ובאו"ח סי' קנ"ד סי"א] אין פאן מקום לזה.

סוף דבר אם עבר וקבל ינתן לגזים בעלי החובות ואין שם בית מיוחד כלל: צ"ג) שאלה הא דאמ' (ברכות כ"ד.) קול באשה ערנה במאי עסקינן: תשובה פ"י יוחסין (ע'.

(פירש"י גבי ההיא דא"ל רב נחמן לרב יהודה לישדר ליה מר שלמא לילתא א"ל הכי אמר שמואל קול באשה ערנה שנא' השמיעני את קולך ואם אשאל בשלומה תשיבני. פתב ב"י או"ח] סי' ע"ה (ומג"א שם) וכ' הרא"ש אמאי דאמרין קול באשה ערנה פי' לשמוע ולא לעגן ק"ש ולכן השמיט רבינו קול באשה.

אבל המרדכי פתב בשם רבינו האי דכל הגי לעגן ק"ש ע"כ פי' הגי דאמרין פ' מי שמתו (כ"ד.) טפח באשה ערנה ושוק וקול וכו'.

ועוד הביא ב"י משם אחרים דקול באשה ערנה לק"ש הוא וה"מבשעה שמנגנת וכו' וקשה להלום זה עם ההיא דקדושין דהתם לאו זמן ק"ש הנה ועוד פשהיה משיבה לא היה לה לנגן ויש לתרץ בזה דהא דאינו אסור לפי דעתם אלא קול של נגון בשעת ק"ש ותפילה היינו פשהאשה היא מעצמה יושבת ומנגנת דאין צריף להמנע מלשמוע קולה אם לא בדבר של קדושה אבל לשאול ממנה ולתת לה שלום צריכה שתשיב וזה כמי שתאב לשמוע קולה שפן דרף דודים ונהו דכתי' השמיעני את קולך אבל אכתי קשה דשמואל קאמר למילתיה שם בפ' מי שמתו גבי הנה דטפח ושער ולדעת הגי רבנותא לעגן ק"ש איתמר ומנא ליה לרב יהודה דמייירי בכה"ג אם לא שפאמר דמפלל דבריו הוציאו דכיון דקול נגון הוי ערנה לעגן ק"ש א"כ השואל ודורש בשלומה לשמוע קולה מיוחד פתאב לה ודומה לעגבי' היא ודבר ערנה היא וכל אברתא אסור (ע"י בס' באר שבע בקונ' באר מים חיים סי' ג' ובס' זרע יצחק בקונ' פלפלת כ"ש:) צ"ד) שאלה מי שהיה בא בדרף בקרון וקשקה לו והוא יושב בתענית ואינו יכול לעמוד בקרון ולהתפלל ומצטער פי לא יגיעו למלון עד ג' או עד ד' שעות פיצד יעשה.

תשובה יקרא ק"ש וברכותיה ויתפלל מינושב ויאכל מעט וכשיגיע למלון יחזור ויתפלל מעומד פהיה דרב אשי (ברכות ל'.) ואע"ג דלא אמר התם שהיה אוכל יש להתיר במקום צער ולא מטעם תפילות נדבה דאין נדבה בלילה (עי' רמב"ם פ"י דתפילה ה"ו): צ"ה) שאלה הנכנס לבית בח"ל ורוצה ליתן מזונה בפתח תוך ל' יום מהו שיברך.

תשובה אע"ג דאיפא למימר דהוי דומיא דטלית ותפילין וכו' (או"ח סי' ל' וסי' י"ח ס"ג) שאין לברך קודם שיגיע זמנם מיהו איפא למימר נמי התם הוא דלכ"ע לא חזי לברוכי הקא לכ"ע זמן מזונה הוא ובפסחים דף ס"ט: מעין חילוק זה וע"ש דף ע"ב: גבי ניתנת שבת לינחות אצל תינוקות (עי' לימודי ה' סי' ס"ב הד"ט יו"ד ר"ס ל"א השיב משה יו"ד סי' נ"ג בני דוד הל' מזונה): צ"ו) שאלה האומר לחבירו להלוות לו אלהיך וזו ע"מ שכל פעם שיחזירם יתן לו כף וכף ואפי' אם יחזירם לו באותו רגע עצמו אם יש בזה משום רבית.

תשובה אעפ"י שכתבו גבי ההיא דפ"ו דכתובות (מ"ג ובתוס' יו"ט שם בשם המרדכי) דאין רבית במה שמוסיף הבעל שלישי על כספים כיון שאם היה מגרש מיד היה צריך להוסיף. לא דמי דהקא אנו סהדי שאינו נותן יותר אלא בשביל המתנה דבשביל רגע כמימריה למה יתן דבר אבל התם משום כבוד אפי' על זמן מועט דרוך להוסף ועוד חפצם ותאותם שלא יבואו לידי גבוי מעולם ואין שם שם הלואה אלא דרוך מקח וממכר: צ"ז) שאלה אם מותר ליקח תרופה מרה ביום התענית תשובה כיון דאוכל דבר מר ושאינו מאכל בנ"א פטור ביה"כ (או"ח סי' תרי"ב ס"ו) אפשר דמותר משום רפואה בשאר תעניות וביה"כ מה שיהא מותר בשבת משום רפואה גם ביה"כ (עי' באה"ט או"ח סי' תקס"ז ס"ק ז' וט"ס מה שציין שם דב"ש וצ"ל הלק"ט): צ"ח) שאלה ההורג נפש ע"י שם או פישוף מהו.

תשובה אפשר דכיון דבדבורו עביד מעשה הו"ל דומיא דמיקר וכזרק חץ להורגו ועליהם נאמר חץ שחוט לשונם (תלים קכ"ז): צ"ט) שאלה אם נתרצה הנתבע שיקבלו עדות שלא בפניו מהו.

תשובה בדיני ממונות לא לא תיבעי לן דשומעין לו א"ת בדיני נפשות הא נמי אינה צריכה לפנים דכי היכי דאין מחייבין לאדם על פיו וגם אין בידו להאמין עליו ולקבל קרוב או פסול להענישו ולחייבו ה"נ לאו בדידיה תליא שיקבלו עדות שלא בפניו כי קא מיבעיא לן בדיני קנסות.

וכן אם קבל עליו קרוב ופסול ובאו והעידו עליו שגנב ואח"כ הודה (בזה אפי' העידו בפניו מיבעיא) ואפשר דכיון דבעינו מומחין יש לדמות קנסות לנפשות ואין בידו להכשיר הפסולים וכן שלא בפניו: ק) שאלה האוכל בא' מד' צומות פמה יאכל כדי להלקותו.

תשובה תקנת גביאים הם ויש לומר דכעין דאורייתא תקון ואין מלקין מכת מרדות האוכל בהם אלא עד שיאכל פכותבת הגסה [כמו] ביה"כ ואפשר דמש"ה התירו (ברכות י"ד.) למטעמת שתטענם עד רביעית ולא רביעית בכלל דמשמע דחצי שיעור אין בו

עונש (עי' שד"ח בין המצרים סוף סי' ט"ו ובכ"ל ח"ש סי' ט"ז): (מן סימן ק"א עד סוף סי' ק"ז פ"ב ג"כ בספר תחילת חכמה להרב המהר"ם ז"ל.

המבלב"ד: ק"א) ה"א ש' בהלכות קטנות ד"ק מדהול"ל אפי' בלא נאו וקאמר אפי' בואו משמע דתתי מילי אתא לרבוני והביא, מיומא (דמ"ו.) (אזכרי עולה שנתותרו עושה להן מערכה וסודרון ואפי' בשבת דמדקאמר ואפי' תתי אשמעינן ע"כ.

(ע"תו' מנחות מ: ד"ה תכלת) ודרכינו לדקדק בתוס' פשפוטבין קשה בלא נ"ו או תימא ולפעמים אומרים וקשה ותימא בנ"ו לחפש אחר קושא אחרת מבחון ומצאת כי תדרשנו. (עי' שתי הלחם סל"ו) אמר המני"ח החילוק שיש בין אפילו לנאפילו ה"ז קשהוא אפילו ר"ל אותו דבר הפשוט שבו ועוד מה שמחדש בהדיא האפילו אבל קשהוא אומר ואפי' ר"ל דמלבד הדבר שמחדש בהדיא האפילו איכא עוד אחריתא המרבה לה הנאו של נאפי' למהוי כמוה ר"ת ומייתי לה מפ"ק התכלת אתיה בהל' הרי"ף ריש הל' ציצית דף פ"ד ע"א ה"א ש"ד ה"ה פ"ט לכסות לילה.

ואודיעה עוד מה שקבלתי חילוק בין אף ובין אפילו בהדיא אז אמרינן על השנייה אף זו פראשונה וכן אף פלוני כפלוני אפילו לא אמרינן אלא פשהשתי חלוקות מחודשות דהיינו חלוקת הלא מבעיא וחלוקת האפילו ובתורוניהו אתא לאשמעינן מה דלא הנה שמעינן עד השתא דאי חלוקת הלא מבעיא היא בהדיא לא הנה ליה למימר אפי' אלא אף דהיינו אף זו כזו שהיא בהדיא מדקאמר אפילו משמע דבר מההוא דהוא בהדיא אתא לאשמעינן תתי דהיינו הלא מבעיא והאפילו.

והכי משמע בא"ח סי' תקנ"ב סוף הסי' דף שע"ט סוף ע"א הב"י כתב רב שר שלום ט"ב שחל להיות ביום א' או בשבת ונדחה ליום א' ש"ד למיכל בשרא ולמשהי יין אבל אנו אין אנו רגילין כף אפילו בשבת אין אנו אוכלים בשר ושותין יין בסעודה המפסקת ולישנא דאפילו דנקט וכו' לא מבעיא פשחל להיות באחד בשבת דהשתא התענית קבוע בזמנו וחסיר טובא אלא אפילו פשחל להיות בשבת ונדחה וכו' לא חסיר פולי האי דביום השבת שהוא זמנו אינו חל כלל אפילו הכי אין אוכלים וכו' ואפשר דהאי נאפילו אינו מדוניק והוי כאלו כתב ואף בשבת אין אנו אוכלים וכו' ע"כ הרי דבתרוצא קמא הלא מבעיא והאפילו הו' מחודשים ובתרוצא בתרא משום דלא ניחא ליה תירוצא קמא למימר דחסיר פשחל ביום א' מפשחל ביום שבת ונדחה קאמר דנאפילו אינו מדוניק והוי כאילו כתב ואף נאחתינהו לכשחל ביום א' וכשחל ביום שבת ונדחה בחדא מחתא וקאמר דכשחל סעודה המפסקת בשבת או משום יומיה או משום דחיה אף אלו דינייהו כמו בחול הרי דמשום דקאי לכשחל בחול דהויא מלתא דפשיטא קא עקר לה מלישנא דאפילו נאזקי לה בלישנא דאף (עי' קה"י מע"ל ח"ב סי' נ"ו פח"י ע"ה אף אפי' אע"פ אפי' בלא ר').

אע"פ שייך בטעמא דמלתא או בגופא דמילתא ולא אמרינן בה לא מבעיא וכן לא שייך למימר אף זו כזו או זה כזה כמו אע"ג דסד"א משום טעמא דאית בההיא מלתא הנה אמיןא דדינא הכי קמ"ל דאע"ג דאיכא ההוא טעמא מ"מ דינא לאו הכי ועיין א"ח סי' תרפ"ז הב"י וכתב שמבטליו מעבודתו ובאין לשמוע מקרא מגילה אעפ"י שיש שהות ביום וכו' ומיהו דוקא פשיכולים אח"כ להשלים העבודה וכו' ע"כ ע"ש (עי' יד מלאכי

סי' י"ב) והואיל פי היד פותבת הקולומוס פולטת להודיע לה עוד פרפראות אלו דאית מאי טעמא שר"ל היכי משמע סנהדרין פ'נגמר הדין דף מ"ו ואית מאי טעמא שר"ל באיזה ענין פ' ואלו מגלחין דף י"ט: אית מאי קמ"ל שר"ל פשיטא ואית מאי קמ"ל שר"ל דלא שמעין מידי דמאי איכפת לן בזו הילפותא רשב"ם ד"ה מאי קמ"ל בתרא דף צ"א ע"א: אשפחן מאי טעמא דהיינו מה רוצה לומר פ"ק דכתובות (ה'): גבי ההיא דמפני מה אצבעותיו של אדם דומות ליתדות וכו' מאי טעמא אי לימא דמחלקן וכו': איתא הכי מצינו איפא דאמרי דלא פליג ואין מחלוקת אלא בנוסח המימרא פן הביא הרב המגיד הל' ברכות ה"ב וז"ל הגי תרי לישני חדא טעמא אית להו ואין לשם חלוקה אלא בשינוי המימרא בלבד ויש מקומות בגמ' כזה דמקפיד על נוסח המימרא היאך היתה אעפ"י שאין ביניהם הפרש ואח"כ מצאתיו לכלל הזה בין כללי השארית יוסף פלל עשירי.

שני קושיות. ותירוצן אחד וכתבו התוס' דלא חייש לשנויי הקושיא האחרת פ"ק דשבת דף י' ע"א ד"ה טריחיותא למיסר: התוס' נוהגים לדקדק מדאמרין אמר רבא ולא אמרינן רבא אמר אלמא לאו לאפלוגי אתא עיין מוהרי"ט ח"ב בח"מ דף ס"ו ע"ג.

שים עיניך להאי דלקמן הלכתא דדינא היכא דשייך בשינוי נושאים אינה מהם מקרי הלכתא דדינא הא דקיימא לן היכא דאיפא תרי משניות או ברייתות או מימרות דסתרו אהדדי דנקטינן פההיא דמיתניא גבי הלכתא דדינא היכא דשינוי המקומות שייכי לההוא דינא הי דנכתא מנייהו קרינן הלכתא דדינא וכגון ההיא (דאו"ח) סי' תרצ"ו ס"ד פל דברי אבלות נוהגים בחנוכה ופורים ואילו ב"ד סוף סי' ת"א פתב אין אבלות נוהג בו והשתא דיני אבלות חשבינן הלכתא דדינא או דיני פורים חשבינן הלכתא דדינא.

י"ל דשמא דיני אבלות חשבינן הלכתא דדינא מידי דהנה אההיא דפ' אלו דברים הלכות הרי"ף דף מ"ג ע"ב רבינו יונה ד"ה לא שנו אלא בין תבשיל לתבשיל אבל בין תבשיל לגבינה חובה. הרי"ף ז"ל פסק הלכה במסכת חולין שאחר שאכל בשר אינו אוכל גבינה וכו' אלא צריך לשהות ו' שעות ומקשים עליו מהא וכו' ותירץ וכו' ומה שלא דקדקו בלשון ולא אמר בין גבינה לתבשיל מפני שאין לא הנה מדבר הלא בענין הנטילה ומפני שאינו מדבר בהפרש שיש בין גבינה לבשר או בין בשר לגבינה לא חששו אבל במס' חולין פשהיה אומר הדין שיש בין בשר לגבינה וכו' דקדקו בלשון וכשהיה ר"ל בין גבינה ואח"כ בשר לא הנה אומר אלא בין גבינה לתבשיל עכ"ל ונהרי התם דבמס' חולין הני הלכתא דדינא ובמס' ברכות נמי הלכתא דדינא לענין נטילה וחשיב למס' חולין הלכתא דדינא טפי ממסכת ברכות משום עיקר הנושא הכא נמי אבלות עיקר הנושא וחשבינן ליה טפי הלכתא דדינא.

איברא דאיפא לפלוגי דלא דמי לההיא דשאני התם דלא איתמר בהדיא בין תבשיל ואח"כ גבינה חובה א"נ לא איתמר בין תבשיל לגבינה ובין גבינה לתבשיל חובה דאילו הנה תני תרנווייהו ה"ל פאילו תני בהדיא תבשיל ואח"כ גבינה וכל כה"ג לעולם דחשיב שפיר גבי נטילת ידים נמי הלכתא דדינא דהא אתא לאשמעין איזה דבר צריך נטילה אבל לא איתמר בהדיא אלא מדיוקא דסדורא דלישנא דקאמר בין תבשיל לגבינה הוא דבעינן למשמע דאחר שאכל בשר יכול לאכול גבינה וכל כה"ג פיון דכבר מפורש בדוקתא אחריתי דאחר שאכל בשר אסור לאכול גבינה אלא דוקא אחר שאכל גבינה

הוא דיכול לאכול בשר א"כ הכא כי אתא לאשמענו דיני נטילת ידיים כי לא קפיד אסדרא דלישנא לית לן בה ולא דק פיון דמעיקרא גבינה אחר בשר לא מתאכיל פדאיתברר במס' חולין מהיכא תיתי ליה נטילה ומשום הכי לא דק בסדרא דלישנא ותני בין תבשיל לגבינה משא"כ אילו הנה תני בהדיא תבשיל ואח"כ גבינה או אי הנה תני בין לתבשיל לגבינה או בין גבינה לתבשיל וכדכתבנא והכא גבי אבילות בפורים בין בא"ח בין בי"ד מתניא בהדיא וחד סתר אאידיה.

וכפי מה שמצאתי מונה בשלחן הטהור של מרי הרב מ"ז זלה"ה יחדיו חוברו חקר ואין נסתר. וזה לשונו בא"ח סי' תרצ"ו ס"ד כל דברי אבילות שבצנעה נוהגים בחנוכה ופורים וחיוב לשלוח מנות ע"כ דאית' פההיא די"ד סי' ת"א ס"ז שפכת ומ"מ אין אבילות נוהג בו לא בי"ד ולא בט"ו אלא דברים שבצנעה נוהג וחיוב לשלוח מנות ואעפ"י שאינו מתאבל בהם עולים לו למנון השבעה כמו שכתב ודיו חנוכה ופורים משכי אהדדי וליף חד מחבריה ודוק.

הדרן לכליון. דע כי לפעמים מביא הגמרא פסוק א' אע"ג דלא נפקא מהתם מפני שהיא פשוט מגילה דף כ' ד"ה דכתוב וביום השמיני ועיין מועד קטן דף ח' ד"ה נפקא ליה מפנגע נראה לי ועיין בסופה דף ל' ד"ה פי יקריב מכם: ק"ב ק"ג) שאלה רב ולוי הלכה קמאן.

תשובה כתב מ פרייתות דרב ור' חנינא הלכה פרב. ולוי הנה פפוף לר' חנינא פדמוכח פ' הנושא דף ק"ג: דאתא לוי וייתיב גביה ור' חנינא אמר דאי משתכחא תורה מהדרנא לה מפלפולי (שם) והניחו רבי ראש ישיבה במקומו (עי' עין זוכר אות ח' סי' ל"א) ואם הלכה פרב לגבי רבי חנינא כ"ש לגבי לוי וכעין זה איפא בפוסקים ועיין מהר"ל ו' חביב סי' י"א ובפ' הזהב (מ"ז) גבי במה קונין בכליו של קונה וכו' אומר בתוס' דהלכה פרב נגד לוי עיין לקמן סי' ק"ד: אבל הרי"ף והרא"ש פשבאו לפסוק בההיא דקנין הלכה פרב פתבו חדא משום דרב אתי כת"ק ולוי כר' יהודה ועוד דמסקנא דשמעתא פרב סלקא וכשבאו לפסוק פרב נחמן נגד רב ששת דאין קונין בפירות פתבו חדא דהלכתא כר"נ בדיני (וכרב ששת באיסורא) ועוד דמסקנא פרב נחמן.

ומדלא פתבו גבי רב ולוי חדא דרב ולוי הלכה פרב ועוד וכו' משמע דלא ברירא להו מלתא: ק"ד) ובתוס' (ד"ה לאפוקא) כ' משמע דהלכה פרב מדקאמר לאפוקי דלוי ועוד דרב נחמן בפ' השולח (ל"ט:) ס"ל פרב ולא מייתי בתוס' פהרי"ף והרא"ש משום דרב כת"ק ולוי כר' יהודה יש להסתפק בדעת התוס' אם סוברים בעלמא רב ולוי הלכה פלוי ולפיכך אפי' אתי רב כת"ק הלכה פלוי כמו שאם הנה אביי כת"ק ורבא כר' יהודה דהלכה פרבא פפי רוב הפוסקים (עי' יד מלאכי סי' קנ"ט) ועיין ב"י א"ח סי' תק"ס גבי עטרות חתנים דפסק פלוי נגד רב ושמואל.

ועיין מ"מ (עי' בספר הנ"ל ס' תקנ"ז תקנ"ט): ק"ה) צ"ע בהרי"ף פ"ע פסחים (ק"ט): גבי אין מפטירין אחר מצה אפיקומן פסק פלישנא קמא משום דהוי סתמא דתלמודא ושביק מר זוטרא דאיירי בסוף.

ובפ"ק דשבת (ט'): גבי לא ישב לפני הספר פסק פרב אחא בר יעקב ושיביק לישנא קמא דהוא סתם גמרא ואי משום דרב אחא בתראה מר זוטרא הנה בתרא טפי דהנה בזמן רב אשי. (מנחו' ל"א).

(ורב אחא ב"י לא איצק מפיסקיה דרב הונא (יבמות ס"ד): : ק"ו) בריש האומגין ת"ש כל המשנה וכו' בשלמא כל המשנה לאפוקי וכו' הקשו דלמה לו למקשן לפרש כל המשנה דאין לו להביא אלא מה שצריך לו דבשלמא בבבביתא צריך לתקנה ולתראה קודם שיקשה שלא יאמרו משבשתא היא אבל משנה אינה צריכה תיקון דאיהו מוקמה אנפשה: ואמרתי דנה שנוהגין לומר שאין המקשה מביא אלא מה שצריך לקושיותו היינו יחיד נגד יחיד אבל סתם תלמודא דרף להשמיענו אגב אורחין וכן פתבתי גבי פשמיביא ת"ש הרבה וכשמביא הפך זה מזה רוצה לאוקומי הבעיא פתנאי: ק"ז) בפ"ה דבתרא דף ע"ט ע"ב מתני' יחידא ר' נתן קאמר לה ע"ש רשב"ם דפסק פמתני' משום הא דיבמות (מ"ב:) דסתם במשנה ומחלוקת בבבביתא הלכה כסתם משנה וכו' והנה נראה דהיא אתיא כר' יוחנן דאמוראי נינהו אליביה דהלכה כסתם משנה אבל שאר אמוראי לא ס"ל הכי: ק"ח) שאלה אם יש לעשות ס"ס מכתות הפוסקים תשובה נמצא באחרונים שעושין פן ואע"ג דהריב"ל במקום א' (בח"א סי' ס"ב) דחה זה פינן דבמקומות אחרים (בח"ג סי' כ"א ל"ג נ"ה ס"ב) נמצא להפך ולא דעינו אי דקמיינתא איפא למימר דעושין דהכי מסתברא דבגמרא איפא נמי ספקא היכא דלא אתמר הלכתא לא פמר ולא פמר דהו"ל ספקא א"כ בדעות הפוסקים נמי איפא למימר הכי וכן הנהיגו האחרונים לעשות ס"ס אע"פ שאינו מתהפך.

אמר המגיד ראיתי להרחיב לה דקיבור ממה שנמצא רשום אשר לא יזיק לקורא לזכור אותו (פלוגמא דרבנונתא) היכא דליכא חזקה לשום חד מינייהו והיכא דאיכא חזקה לחד מינייהו ולא איתמר הלכתא לא פמר ולא פמר.

אי הוי מלתא דליכא חזקה לשום חד מינייהו אמרינן כל דאלים גבר עיין פ' הגזקין דף ס' ע"ב א"ר הונא ברמתחליפא השתא דלא אתמר הלכתא לא פמר ולא פמר כל דאלים גבר. ולע"ד מיניה שמעינן דבמדי דאיכא חזקה לחד אוקמינן אחרונה והיכא דאיכא חזקת מאריה קמא והלה תפוס עיין חילוקיו פ' חזקת דף ל"ב ע"ב הלכתא פנתיה דרבה בארעא רשב"ם ד"ה והלכתא פנתיה דרבה וכו' ותוס' ד"ה והלכתא פנתיה וכו' ע"ב ומיהו התוספות התם פליגי עליה דרשב"ם וס"ל דהיא דהתם לאו משום ספקא הוא אלא משום דהלכתא הכי אבל הא מיהא משמע דס"ל דהיכא דהוי ספקא דלא דעינו הלכתא פמאן דאז מוקמינן אמאן דתפיס ומאי דתירצו עליה דרשב"ם ודעת רשב"ם עיין לקמן ("ק"ל פסק הלכה) ומיהו לרשב"ם ולתוס' פרק חזקת דוקא דלא מסתבר טעמא דחד מאן דפליג מאידך אבל אי מסתבר טעמא דחד מינייהו פסקינן פנתיה וכן משמע מדברי התוס' פ' הגזקין דף ס' ע"ב ד"ה והשתא דלא אתמר וכו' א"כ ה"א מסתבר טעמא דרב וכו'.

ע"כ והאי דלא פסקיה התם פרב אע"ג דמסתבר טעמיה היינו משום דקי"ל (בכורות מ"ט): הלכתא פשמואל בדיני ומספקא לן אי היינו אפי' היכא דמסתבר טעמיה דרב או לא ומשום הכי אמר כל דאלים גבר ודומיא קצת לההיא דפ"ק דיבמות דף י"ד ע"א הנ"מ

היכא דכי הדדי ניהו הכא ב"ש מחדדי טפי ע"כ אבל בשאר תרי רבנותא לעולם דאזלינן בתר ההוא דמסתבר טעמיה ומאי דאמרין השתא ק"ל כפלוני משום דליכא בדורות הללו מי שיוכל להכריע וכדכתב מוהריב"ל קלל י"ב סי' ע"ג דף צ"ד ע"ב.

(מוחזק מוציא תפיסה. ספק מחמת חסרון ידיעה.

חזקת מאריה קמא מאריה בתרא. קרקע מטלטל.

ספקא דדינא פלוגתא דרבנותא לרשב"ם אוקמינן אמאן דתפיס אפי' קרקע בין דהשתא אנו מספקא לן היכי הוי דינא בהאי מלתא בין דאיכא פלוגתא ומספקא לן הלכתא כמאן וטעמא דמילתא דמצוי האי מאן דתפיס למימר משום דאתון לא ידעיתו מיזן לי דלא ידעיתו היכי הוי דינא בעיתו אפוקי מנאי (וכה"ג איתא בי"ד סי' נ"ג דרישה וסי' נ"ז עיין עליו שאין פאן מקומו) מה שאין פן ספקא דתרי ותרי דאמרין אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי ממונא בחזקת מארי קמא דהתם לאו משום חסרון ידיעת ב"ד הוא דלא פסקינן לדיניה אלא משום דאין ללוקח ראיה דאי לדידיה אית סהדי למוכר נמי אית סהדי ומאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני נהו להו סהדי דהאי ודהאי כאילו ליתנהו וכאילו לא הנה ליה סהדי לא למוכר ולא ללוקח וכיין דלמוכר אית ליה חזקתיה דהיינו מאריה קמא על הלוקח הראיה דאטו אי מעיקרא לא הו מיימי סהדי לא למוכר ולא ללוקח מי לא אמרין ללוקח אייתי ראיה דארעא בחזקת מארי קמיא השתא נמי דכנותה דהא כולהו סהדי חשבין להו כאילו ליתנהו אבל ספקא דדינא דמשום חסרון ידיעתנו אין להוציא הפמון ממאן דתפיס.

(ושייך לזה הרשב"א בית ד' שער א' דף ק"ב ע"א וז"ל ומ"מ כשהיה יותר והאסור בפנינו ואי אפשר לעמוד על עיקר אעפ"י שהוא מאיסורין של דבריהם אסור והולכין בו להחמיר שיהי כחל מדרבנן ואפ"ה אמרו (חולין צ"ז): דבדידיה משערין משום דמאי דנפיק מיניה לא ידעין) ועיין י"ד סי' נ"ג בדרישא דכתי' דחסרון ידיעה דלא בקיאינן אינו מזיק לס"ס ורמז סי' נ"ז ודכונתא איכא למימר בנ"ד ואע"ג דהתם לא אתמר אלא לענין ס"ס מ"מ שמעינן מינה דחסרון ידיעתנו קלה ומשום הכי מצוי האי מאן דתפיס למימר לא מפיקנא ממונא מתותיה ידי אפומייכו דהא אתון לא ידעיתו דינא היכי הוי זה נ"ל דעת התוס' על פירוש רשב"ם פ' חזקת דף ל"ב ע"ב ד"ה והלכתא כנותיה דרבה בארעא.

ומיהו התוס' לא שני להו בין ספיקא דדינא לס' דתרי ותרי בכל גוונא אוקמינן בינא מאן דתפיס נאפי' במקרקעי ומשמע דס"ל דהיא דבר שטיא איירי דאכתי לא נכנסו לקוחות לתוך הקרקעות וק"ל דהתם פ"ב דכתובות דף כ' ע"א תוס' ד"ה ואוקי ממונא בחזקת בר שטיא נוקא בקרקע הוא דאמרין הכי אבל במטלטלי אמרי' דהו בחזקת המוחזק משמע דס"ל דהאי דבר שטיא כבר ירדו הלוקוחות לקרקעות ואפ"ה מוקמינן בחזקת בר שטיא.

(תרי ותרי ואיכא חזקה לאיסורא) ספקא דתרי ותרי מדאורייתא חשבין ליה כונאי וחיוב חטאת משום דאוקמינן אחזקתיה פ"ב דכתובות דף כ"ב ע"ב תוס' פרק ארבעה אחין דף ל"א (ספק ספקא במזון פלוגתא דרבנותא) רוב ס"ס דפלוגתא דרבנותא עדיף

מְרַנָּא דאע"ג דבְּמִזְוֹן לָא אֶזְלִינְן בְּתַר רַנָּא (ב"ק מ"ו:) לְאַפּוֹקֵי מְמוֹנָא מְשׁוּם ס"ס מְפָקִינְן פְּנֵי הַסְּפִיָּם מְהֵרָא קַלְעֵי וְכָל הָאֲחֵרוּנִים.

וְכַתּוּב דאע"ג דמוהריב"ל סְתָרֵן דְּבָרֵיו אֶהְדְּדִי הֵכִי נִקְטִינְן (ע"י פֶּחַד יִצְחָק עֲרָף ס"ס בְּתַרֵּי גּוּפֵי דָף ע' ע"ב) וְכַמְש"כ א"א ו"ל. וְלַע"ד טַעְמָא דְּמִקְלָתָא דְּרַנָּא לָא הֵוִי גְרִיעוּתָא לְאִידָף גִּיסָא דְּסְפִיקָא אֶלָּא אֶלִימוּתָא לְהַד גִּיסָא טְפִי מְאִידָף אֶבֶל ס"ס סְפִיקָא בְּתַרֵּא הֵוִי גְרִיעוּתָא לְאִידָף גִּיסָא דְּסְפִיקָא קְמִייתָא וְגַרְעָה הֵיִיא גִּיסָא בְּנִפְשִׁיהָ מִשָּׂא"כ רַנָּא דְּלָא גְרַע הֵהוּא גִּיסָא בְּנִפְשִׁיהָ וְאֶפְי' בַּס"ס דְּלָא מְתַהַפֵּף לְמַ"ד דְּחֻשֵׁיב שְׁפִיר ס"ס שְׁיִנְיָה נְמִי הָאִי טַעְמָא דְּהֵיִיא גִּיסָא גְרַע בְּנִפְשִׁיהָ כִּינּוּן דְּעִיקְרוֹ שֶׁל דְּבַר גְּרַע דְּנִהִי דְּלָא מְתַהַפֵּף אֶבֶל הָא מִיָּהָא בְּעִיקְרוֹ אִיכָא סְפִיקָא וְדִמְיָא לְמֵאִי דְּמִחְלִקִינְן בֵּין הֵיכָא דְּעִיקְרוֹ שֶׁל דְּבַר תּוֹרָה לְהֵיכָא דְּעִיקְרוֹ דְּרַבְּנָן ה"נ ס"ס אע"ג דְּלָא מְתַהַפֵּף הָא מִיָּהָא גְרַע עִיקְרוֹ שֶׁל דְּבַר וְסוּגִיָּת דְּכַתּוּבּוֹת דְּפִתּוּחַ פְּתוּחַ דָּף ט' מְשַׁמַּע דְּלָא בְּעִנְיָן ס"ס מְתַהַפֵּף מֵאִי דְּמְסַפְקָא לִיָּה לְמַהֲרִיב"ל ו"ל אִי ס"ס דְּפִלּוּגְתָא דְּרַבְּנוֹתָא אִי חֻשְׁבִּינְן לִיָּה ס"ס אוֹ לָא וְטַעְמִיהָ מִהֵיִיא דְּפ"ק דְּכַתּוּבּוֹת דָּף ט' ע"א תוּס' ד"ה וַאֲב"א בְּאַשְׁתִּי יִשְׂרָאֵל וְכו' דְּמְשׁוּם אֲוֹנָס חַד הוּא וְלַע"ד שְׁאֵנִי הֵיִיא דְּנִכְנָס סְפִיקָא בְּתַרֵּייתָא דְּפִתּוּי קְטַנָּה בְּכָלֵל שְׁם דְּסְפִיקָא קְמִייתָא דְּאֲוֹנָס וּמְשׁוּם דְּשֵׁם אֲוֹנָס חַד הוּא אֶבֶל הֵכָא בֵּין אִם אֶתָּה דָּן ס"ס מְשַׁמְיָהוּ דְּרַבְּנוֹתָא בֵּין אִם אֶתָּה דָּן כְּסַבְרַתִּיָּהוּ לָא מְצִית לְאַפְלוּלֵי חַד סְפִיקָא בְּשִׁמְיָה דְּאִידָף.

וְעוֹד נ"ל דְּדַבְרֵי מְהֵרִיב"ל דְּס"ס דְּדִינָא שׁוּם ס' דְּדִינָא חַד הוּא הֵיִינוּ לְרִשְׁבָּ"ם דְּס"ל דְּמְשׁוּם חֶסְרוֹן יְדִיעַתְנוּ לָא מְפָקִינְן מִיָּדָא דְּמֵאֵן דְּתַפִּיס וּמְשׁוּם הֵכִי מַה לִּי סְפִיקָא חַדָּא מַה לִּי ב' סְפִיקֵי כּוּלָּא הוּא חֶסְרוֹן יְדִיעַתְנוּ וְעֵינֵן מִשְׁכ"כ לְעֵיל בַּס' דְּדִינָא פְּלִגְתָּא דְּרַבְּנוֹתָא וְכו' דְּכִי דְּבַרֵּי רִשְׁבָּ"ם ר"פ חֲזַקְתָּ דָּף ל"ב ע"ב וְהִלְכְתָּא פְּנוּתִיהָ דְּרַבָּה בְּאַרְעָא.

סְפִיקָא דְּדִינָא וּפְלִגְתָּא דְּרַבְּנוֹתָא אִי חֻשֵׁיב כְּטוּעָן טַעְנַת בְּרִיא אוֹ אִי חֻשֵׁיב כְּטוּעָן טַעְנַת שְׁמָא הֵוִי פְּלִגְתָּא וּמִיָּתִי לָהּ מְהֵרָא שְׁשׁוֹן ס' כ"ג דָּף ל"ט ע"ש. וּבְעֲרָף מְוַחֲזָק מוֹצִיא.

תַּפִּיסָה דְּמִהֲנִי אַחַר שְׁיִצְאָתָא מִיָּדוֹ אֲשַׁפְּחוּ דְּאַפִּילוּ יִצְאָתָא מִיָּדוֹ הֵוִי פְּאִילוּ הֵיִית בְּיָדוֹ עֵינֵן ח"מ ס' ק"ה ע"ל ס"ז וּש"ע ס"ו סמ"ע ס"א וּנְל"ד דְּוִקָא לְעִנְיָן דְּלִהּ מְוַחֲזָק פְּאִילוּ הֵיִיא עֲדִינֵן תְּפּוּס אֶבֶל לָא לְעִנְיָן נְאֻמָּנוֹת בְּמִיָּגוֹ כִּינּוּן דְּלִיתִיהָ הַשְׁתָּא תוּתִיהָ יְדִיהָ וְעֵינֵן ח"מ ס' קל"ג וְהָרָא"ש פְּלָל ק"ו ס"ב: תַּפִּיסָה מְנַכְסֵי יְתוּמִים קְטַנִּים לְהַרְשֵׁד"ם מְהֲנִי תַּפִּיסָה הֵיכָא דְּלָא בָּאוּ לִיד הֵיִתוּמִים עֵינֵן ח"מ ס' י"ד בְּתַשׁוּבוֹתָיו.

תַּפִּיסָה אַחַר שְׁנוּלֵד הַסְּפִיקָא וְטַעְנַת בְּרִיא הֵוִי פְּלִגְתָּא מִיָּתִי לָהּ מְהֵרָא שְׁשׁוֹן ס' כ"ג דָּף ל"ט רִישׁ ע"ג, תַּפִּיסָה אַחַר שְׁנוּלֵד הַסְּפִיקָא וְטַעְנַת שְׁמָא אִין מוֹצִיאִין מִיָּד הַתְּפּוּס עֵינֵן הָרִישׁ וְר"ש בַּר בְּרוּךְ וּמְשַׁמַּע דְּאִיכָא מֵאֵן דְּפָלִיג מִיָּתִי לָהּ הָר"א שְׁשׁוֹן ס' וְדָף הַנּוֹז' (תַּפִּיסָה מְוַחֲזָק מוֹצִיא מִיָּגוֹ חוּץ לְב"ד לָא מְהֲנִי וְכַשְׁבָּא לְב"ד תּוֹ לִית לִיָּה מִיָּגוֹ) יְרוּשְׁלָמִי פ' הָאוּמֵר (ה"ד) וּמְרַדְכִי פ"ק דְּמַצִּיעָא וְסַפֵּר אֲגוּדָה פ"ק דְּמַצִּיעָא חַד בַּר נִשׁ קָם עִם חֲבֵרִיהָ בְּשׁוּקָא א"ל הַב לִי קִיתוּנָא דְּאִית לִי גִבְרָה א"ל הַב לִי דִּינָרָא דְּאִית לִי גִבְרָה א"ל הַב לִי קִיתוּנָא וְסַב דִּינָרָא אֶתָּא עוֹבְדָא קוּמִי ר' מוֹנָא א"ל אֶתָּא אוֹדִית לִיָּה בְּדִינָרָא הוּא לָא אוֹדִי לָךְ בְּקִיתוּנָא זִיל וְהַב לִיָּה דִּינָרָא ע"כ.

ומייתי לה הרדב"ז סי' רע"ג: וצא"ל היכי פשיט הרדב"ז דאינו יכול לומר אפה חייב לי חוב אחר דבהקדא איתא בח"מ סי' ע"ב וסי' קל"ג דמהימן במיגו. ואין לומר דהאי דהרדב"ז איירי דליפא מיגו וכגון דאיפא עדי ידע ועדי ראה דהא משום מודה ולא מודה קא נגע וכן ההיא דירושלמי דמייתי משום את מודית ואיהו לא מודי הוא ומינה מייתי ראיה משמע דעובדא דידיה נמי בדלא אתידע אלא ע"פ הודאתם איירי וההוא דירושלמי לדין לא קשה ולא מידי דההיא איירי כדקמו אהדדי בשוקא ומפיין דאודי בקיתונא חוץ לב"ד תו לית ליה מיגו ואע"ג דבשעת דאודי בקיתונא חוץ דקיתונא קאמר נמי דאית ליה גבי דינרא מ"מ לא מהני מיגו אלא בב"ד ומפיין דהודה חוץ לב"ד קמי סהדי תו לית ליה מיגו וכשפא לב"ד: ואיתא להאי דינא בהרא"ש פ"ל ק"ו ומייתי לה בטור ב"י ח"מ סי' קל"ג ובש"ע ס"ג: ומלשון המרדכי כמזונה דמשמע כדברי הרדב"ז.

(מוןחזק מוציא חיוב וספק) ספק בודאי חיוב אי מפקע הספק מידי ודאי חיוב חילוק פנה עיין מוהרי"ט י"ד סי' מ' בתשובתו ועיין ח"מ סי' ס"ו על סעי' כ"ג. כל תקנה או דרבנן שפא להוציא מדין תורה הבא להוציא מדין תורה מיקרי מוציא עיין מוהרי"ט שם.

(לוקח גבי בעל שדה) אשפחן דלוקח מוןחזק ובעל השדה מקרי מוציא: ירושלמי דגטין פ' הנזקין גבי ההיא דסקריקון הם אומרים הנה בידינו ליקח והלקוחות אומרים לא הנה בינדם ליקח הקרקע בחזקת הלקוחות שהמוציא מחבירו עליו הראיה ומייתי לה הרשב"א סי' תתקט"ו וצ"ל הדבר במיתון משום דאיפא למילף מינה טובא ומנהו פללי דלעיל ודו"ק.

(עי' שתי הלחם סי' מ"א): (מן סימן ק"ט עד סוף סימן קי"ד נדפס בספר תחלת חכמה ה"ל. המבלבה"ד).

ק"ט) מה שנוהגין לדייק בדברי רש"י כשאומר פסוק הוא במקום פלוני כן מצאתי שדקדק רש"ל בים של שלמה של קמא גב פסוק הוא בס' משלי. (ערש"י חולין ו') וגם מהרי"ק מדייק היכא שאומר רש"י לקמן מפרש ואזיל או כדמפרש ואזיל בענין אונס בגיטין (עמש"כ בספר תחילת חכמה סוף שער ג') ק"י) פ"ל גדול הוא שפ"ל דבר שהובא בגמ' או בדברי הפוסקים ללמוד דבר מדבר ולא נחית לדבר אחר אלא נקטיה אנג גררא או לפום ריהוטא שאין ללמוד מאותו דבר דכדי נסבה וכן כתב הר"ן ר"פ כל שעה גבי הני ספיני דפסחא ז"ל.

אבל רש"י כתב בפסקי הלכותיו שאין הספין צריף אלא הגעלה וכו' וזו שאמרו פ"ק דחולין (ח:) גבי ספין של גוים שלבנה באור (משמע שצריף ליבון) לא מעייל נפשיה כדיניהו דספינין אלא דרו קצרה תפס שטהר אותו טהרה גמורה: ובשאלות מוהרד"ך איתא שאין ללמוד מדברי הפוסק אלא מה שיש בגמרא שפשיהו דין מחודש אומר בפירוש בלשון נ"ל: קי"א) דע שיש חילוק בין כשאומר תני בשם פ' או אמורא אומר משום פלוני התנא בלא תני וזה תמצאהו בהקדא בתוס' פ' נערה שנתפתה דף מ"ד.

(ד"ה והלקתא) והוא מן הגמ' פ' הפותב (דף פ"ז). גבי אבא שאול בריה דאימא מריים כשאמר שמואל משמו בלא שיאמר תני אין לו פח תנא.

וּכְשֶׁאָמַר תְּנִי בְּשֵׁם אָבָא וְשָׂאוּל וְכוּ' הוּא תָּנָא: (ק"ב) רפ"ב דְּתַעֲנִית (ט"ו). וּבְהִגָּהוֹת
הַגָּאוֹן רצ"ח שְׁם) גְּבִי וּבְקַבְלָהּ הוּא אוֹמֵר.

פְּתוּב בְּתוֹךְ דְּבָרֵי רַש"י בְּשֵׁם תּוֹסְפוֹת מָאן דְּהוּא דְּכָל דְּבוּר שְׁלֵא דְּבַר הַנְּבִיא בְּשֵׁם ה'
אֵלָא מְעַצְמוּ לָא קָרִי דְּבָרֵי קַבְלָהּ. וְאִיזְנָה תַלְמִיד פְּתַב זֶה דְּהָא בְּרִישׁ קָמָא (דָּף ב' ע"ב)
דְּבַעֵי לְמִילָף מְגַיְחָה בְּקָרְן מְצַדְקִיָּה בְּן פְּנֻעָנָה.

וּכ"ת ד"ת מְדַבְּרֵי קַבְלָהּ לָא יִלְפִינּוּ הָרִי דְּקָרִי דְּבָרֵי קַבְלָהּ מֵה שְׂבָא בְּכַתְבֵי הַקֹּדֶשׁ אַעפ"י
שְׁלֵא דְּבָרוּ ה' פִּי בְּזוֹדוֹן דְּבָרוּ הַנְּבִיא: (וּלְעֻנְיָן דְּבָרֵי קַבְלָהּ עֵינָן בְּהַר"ן פ"ג דר"ה ד"ה
מִתְחִיל בְּתוֹרָה.

וְרַש"י חֲוָלִין דָּף קל"ז ע"א ד"ה תּוֹרַת מִשָּׁה. וּמַד"ר בְּרֵאשִׁית פ"ז ס"ב וּמֵן הַקַּבְלָה אֲתָה
מְלַקְנִי וּבְמִדְּבַר רַבָּה פ"ט ס"ח): (ק"ג) בְּפָרְק הַפּוֹעֲלִים (צ"ב).

(תָּנּוּ אוֹכַל פּוֹעֵל קִשׁוּת אִפִּי' בְּדִינָר ר"א וְכוּ' וְחֻכְמִים מְתִירִים וּפְרִיף בְּגִמְרָא חֻכְמִים
הֵינּוּ ת"ק אִיכָא בִּינְיָיָהוּ מְלַמְדִין וּפְסָקוּ פְּחֻכְמִים. מְטַעְמָם וְלִי נִרְאָה דְּהֵינּוּ טַעְמָא דִּישׁ
לְפָסוּק פְּחֻכְמִים מְשׁוּם דְּקִי"ל (סְנִדְרִין פ"ו).

(סֶתֶם מְתַנִּיתִין ר"מ. וְכִינּוּן דְּלָא אִיִּתְבַּרַר הֵנִי חֻכְמִים מָאן נִיגְהוּ אִיכָא לְמִימַר כָּל חֻכְמִי
שְׂרָאֵל הֵם מְלַבֵּד ר"מ דְּסֶתֶמָא פְּנוֹתִיָּה וּר"א שְׁהַנְזַכַר בְּפִירוּשׁ.

דְּכִינּוּן דְּלָא אֲשַׁפְחוּן יְחִיד דְּאִית לֵיהּ הָאִי סְבָרָא דְּחֻכְמִים דְּנִימָא מָאן חֻכְמִים רַבִּי פְּלוֹנִי
כְּדָאֲמַרִּין בְּפָרְק פִּיִּסוּי הַדָּם (פ"ה:) וְאוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ רָאָה רַבִּי דְּבָרִיו שֶׁל ר"פ וְשִׁנְאָן
בְּלִשׁוֹן חֻכְמִים.

הָתָם מְשׁוּם דְּאֲשַׁפְחוּן בְּהִדְיָא ר"ש דס"ל שְׁחִיטָה שְׂאִינָה רְאוּיָה לָאו שְׂמָה שְׁחִיטָה אָבֵל
מְסִתְמָא חֻכְמִים הֵנִי כ"ע דְּאִטוּ תְּנָאִי שְׁקִלְתָּ מְעֻלְמָא: (בִּיצָה דָּף י"ט ע"א ע"י יד מְלָאכִי
ס' תרס"א): (ק"ד) טוֹר ח"מ סוֹף ס' ע"ב פְּשָׁנְחֵלֶק הָרָא"ש אֲדִידִיָּה בֵּין הַשְּׂאֵלוֹת
וְהַפְּסָקִים אֲזִלִּין בְּתַר הַפְּסָקִים דְּהֵנִי בְּתַרְרָאִי: וְקָשָׁה עֲלָהּ דְּהָא גְּבִי רַבִּי שְׁשָׁנָה בְּיַלְדוּתוֹ
הַפְּסָף קוּנָה וְכוּ' וּבְזַקְנוֹתוֹ לְהַפְּדֵי אִיכָא מ"ד (ב"מ מ"ד).

(פְּיַלְדוּתִי מְסִתְבָּרָא א"כ הָיָה לָנוּ לֹמַר דְּאֲזִלִּין בְּתַר הַסְּבָרָא אוֹ לְהַחֲשִׁיב דַּעַת הַיַּלְדוּת
לְאַחַר וְהַשְׁחָרוֹת לְאַחַד וּלְצָרְפוֹ עִם אַחֲרִים. (ע"י יד מְלָאכִי פְּלָלִי הָרָא"ש ס' מ"ו).

קט"ו) שְׂאֵלָה יְרֻקוֹת שְׂרָאוּיִים לְאַכְלוֹל וְיֵשׁ בְּהֵן רִיחַ פִּיצֵד מְבָרְכִין עַל הָרִיחַ. תְּשׁוּבָה מְאַחַר
שְׂמִבְרָף עַל אֲכִילְתָּם בַּפֶּה"א הָיָה נִרְאָה שְׂיֵשׁ לְבָרָף עַל הָרִיחַ הַנּוֹתֵן רִיחַ טוֹב בְּפִירוֹת פְּגוֹן
הַמִּינַת"א שְׂקוֹרִין בְּעַרְבֵי נַעַנ"ע הוּא מִין יְרֻק שְׂאוּכְלִין אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא חַי לְעוֹרֵר תְּאֻנַּת
הַמְּאָכֵל וְיֵשׁ לוֹ רִיחַ טוֹב וְלֹא רְאִיתִי שְׂמִבְרָכִין עֲלָיו אֵלָא עֲשָׂבִי בְּשָׂמִים וְלֹא יִדְעָתִי לְמָה
מִיָּהוּ אִם יְרֻק שְׂאִינּוֹ נְאָכֵל כְּמוֹת שְׂהוּא חַי מְרִיחַ בּוֹ חַי יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם יְבָרָף נּוֹתֵן רִיחַ
טוֹב בְּפִירוֹת.

(ע"י באה"ט או"ח ס' רט"ז סק"ז ובזכ"ל"א או"ח בד"ה ריח): (ק"ו) ב"י (או"ח) סוף ס' ט'
ט' גְּבִי טְלִית שֶׁל פִּשְׁתָּן אַחַר שְׂהִבִּיא הַמְחַלְקֵת כְּתַב הִיכָא דְּלָא אֲפָשָׁר לֵיהּ מוּטֵב שְׂיַעֲשֶׂה
טְלִית שֶׁל פִּשְׁתָּן וְיְבָרָף עֲלָיו מְשִׁיבֵתֵּל וְכוּ' וּבס"ס תרמ"ט גְּבִי לוֹלֵב יִבֵּשׁ מְחַמַּת סְלַע
הַמְחַלְקֵת פֶּסֶק שְׂיִטְלָנוּ בְּלֹא בְּרָכָה.

צ"ע מ"ש.

ועיין ס"ס ל"ג גבי נפסקה רצועה אי מהנציא תפירה שהניח הדבר בספק ונשטוב להניחם מלהתבטל אם יברך: (עי' בח"א סי' קס"ח. תוסד"ר סי' רס"ח ושד"ח אסיפת דינים מערכת ברכות סי' י"ט ושבו"י ח"א סי' א'): קי"ז) כתב ב"י (או"ח) סי' (י) גבי הטיל ציצית על ציצית ולענגן הלכה נראה דאע"ג דהרא"ש מפ' כפירש"י פיון דרש"י מפרש הוא ולא פסקו הו"ל הרמב"ם והרא"ש חד לגבי חד ונהלכה פנומיה דהרמב"ם דמסתברא טעמיה ועוד שדברי ר' פפא (מנחות מ:) מפרשי טפי אליביה וכו'.

כלל זה אינו נראה כלל שדברי רש"י לקוחים מרביותו הגדולים פמהר"י ו' יקר וכו' וכמעט מגיעים הדברים לרגמ"ה ואם הוא סבר וקביל שפשט ההלכה פה למה יגרע משאר פוסקים ולענגן תפילין חשבינו ליה וכן לענגן סבלונות ולכמה דברים וכן ראוי: (עי' יד מלאכי כללי רש"י סי' ב' שם הגדולים חיד"א אות ש' סי' ל"ה): לו חוטי הגדיל ואין לו קי"ח) שאלה מי שנפסקו לו חוטי הגדיל ואין לו חוטים אחרים פיצד יעשה: תשובה אפטר שיתיר ג' חוליות עם ג' קשרים העליונים ויניח קשר התחתון עם חוליותו פדי שיהא פתיל וגדיל עד שימצא אחרים ואין בזה משום תעשה ולא מן העשוי פיון שנעשה בכשרות: ועוד דיש מכשירין אפי' נפסק הגדיל כל שנשתייר פדי עניבה (באה"ט או"ח ס"ס י"ב): קי"ט) שאלה מי שהניח תפילין של יד וברך ג' פריכות העליונות ולא ברוך נסח בנותים מהו.

תשובה פיון דברכות אינו מעפבות שפיר מקרי סח בין תפילה לתפילה ומברך שתיים. (ע' באה"ט או"ח סכ"ה ס"ק ח'): ק"כ) שאלה אהד הניח תפילין של יד וכשבא להניח של ראש נפסקה הרצועה.

והוצרך להביא רצועה אחרת אם יברך שתיים: תשובה אפטר דאין צריך לברך ולא דמי להיא (ירושלמי פ"ו דברכות מובא בב"י או"ח סי' ר"ו) דנסוב תרמוסא ונפל מידיה דחוזר ומברך דהתם אזיל ליה לגמרי אבל הכא הקציצה הוא העיקר ומשום דבטלה הטפלה לא בטל העיקר.

(עי' באה"ט או"ח סכ"ה ס"ק י"ז זכלא"ת ד"ה תפילין): קכ"א) שאלה מה שהביא הב"י (באו"ח) סי' ע"ד בשם הר"ר שאם האדם מחבק גופו בזרועותיו דיינינו ליה פהפסקה דבגד וקא קי"ל דמין במינו אינו חוצץ: תשובה לא עת לרחוק מחבק משום האי טעמא דפ' י"ג דזבחים (ק"י).

(גבי המקריב קדשים ואמריהם בחוץ חייב. פרכינו והאיכא חציצה דבשר בין האש לאימורים אמר שמואל פשהפכן ור' יוחנן אמר וכו' הא מני ר"ש היא רב אמר מין במינו אינו חוצץ וכתבו בתוס' דהא דתנו לעיל רפ"ב (ט"ו): על גבי רגלי חבירו פסל משום דאין דרך שירות בכה"ע"כ והשתא מצי הר"ר"י למימר דכיון דר' יוחנן לא יתיב טעמא משום מין ומינו משמע דלדידיה חוצץ וקי"ל כר"י לגבי דרב.

(עי' לק' סי' רי"ז. ור"ה כ"ז.

) וקשיא לו עלה חדא דמדמייתי גמ' דברי רב לבסוף איכא למימר משום דמסתבר טעמיה ואפי' תימא לר' יוחנן ושמואל הא דלא חשיב לבשר ואימורים מין במינו משום דבשר

אינו ראוי להקרה ואימורים בני הקרה ניהו אבל רגל ע"ג רגלי חבירו לאו משום חציצה אלא כמ"ש בתוס' משום דאין דרף שירות בכף נאפי' את"ל דמשום חציצה נגעו בה ה"מ רגלי חבירו אבל הוא בעצמו אינו חוצץ דאין לה חציצה גדולה מן החזה שהלב נתון בתוכו ואינו חוצץ וכזה אתי שפיר מה שהביא הב"י (בסי' צ"א) בשם א"ז ותה"ד.

דאם נתן ידיו על ראשו לא מיקרי פסוי אבל יד חבירו חשיב שפיר פסוי: קכ"ב) שאלה מה שמתפללין על הסופ"א אם יש חשש בדבר. תשובה אלו המיטות עשויות מעץ או מאבן החולקות את חצי הבית כמין אצטבא וקבועות בקרקע ובכנתל נראה דקרקע דמו ואין דינם כמיטה לענין (עי' יו"ד סי' קט"ז ס"ה) שלא להניח תחתיהם אוכלין.

וכן לענין אבל שלא ישוב אלא בקרקע ע"ג סטי. זה נראה דמותר אמנם כשמתקבצים לבית להתפלל וכולם או רובם למטה נראה דלאו שפיר עבדי היחידים העומדים למעלה אם לא במקום דאי אפשר (עי' באה"ט או"ח ר"ס צ'): קכ"ג) שאלה ש"צ שטעה במקום שמתזירין אותו ולא נזפרו עד אחר שנתפזרו איש לדרכו מיבעיא אי מסייבינו להו לאינפוי ואם עבר זמנה של אותה תפלה אם יש תשלומים לצבור.

תשובה מהא דתנן בפ' התכלת (מ"ט.) לא הקריבו פכש בפקר יקריבו בין הערבים משמע דאם לא התפללו שחרית ישלמו בין הערבים אבל לא אם התפללו מנחה שוב אין תקנה דכיון דאין צבור מתפללין נדכה קרינו ביה עבר יומו בטל קרבנו אבל יחיד כיון דמשום רחמים נגעו בה והלואי שיתפלל אדם בכל יום אמרו עליו (ברכות כ"ו).

(שאם לא התפלל מנחה תפלל ערבית שמים. ולענין אי מטרחינו להו להתקבץ פעם שניה אפשר דכיון דהוי טרחא תירא אמרינו בכה"ג הרי תפלת מנחה לפניו שישלם כי היכי דאמרינו (באו"ח סי' קכ"ו סעיף ג' באה"ט שם ס"ק ב') היכא דטעה ר"ח בשחרית שהרי תפלת המוספים לפניו: קכ"ד) שאלה איזו נוסחא הוא הישרה בדברי הרמב"ם בענין חזרת ש"ץ בלחש.

תשובה נוסחת הטור סי' קכ"ו מחנונתא דלעולם אינו חוזר ומה לי ג' ראשונות או אחרונות כי מה שמתפלל בלחש הוא להסדיר תפלתו ולהתפלל עם הצבור ולמה יטריח הצבור על לא דבר ואפשר פנונת הרמב"ם שטעה בג' ראשונות ונזפר מיד דכדי חזרת ג' ברכות דבר מועט הוא וליכא טרחא (עי' מג"א שם בסק"ה): קכ"ה) שאלה כהן ששתה יין בתוך הסעודה אם נושא את כפיו.

תשובה אע"ג דאמרינו בפע"פ (דקי"ז: רשב"ם בשם ירושלמי) דיין שפתוף הסעודה אינו משפר אין למדין ממנו לענין ברפת פהגים דאינו משפר דקאמר התם היינו דאינו טורדו כ"כ שלא יוכל לומר את ההלל אבל לא יבצר שאין דעתו צלולה ואעפ"כ לא חששו ונהרי הוא שותה ב' כוסות אליכא ריקנא כל אחד מרביעית א"כ כשנאסר הרביעית היינו משום שבוש מעט וטעמא דמילתא דהנכנס לעבוד לפני ה' בעי דעת צלולה לגמרי: (עי' באה"ט או"ח סי' קכ"ח ס"ק ס"ד): קכ"ו קכ"ז) שאלה הנוטל ידיו ולא כיון לסעודה מהו: תשובה בפירוש הביא זה הב"י סי' קנ"ח (ועי' בב"ח שם) אגור בשם שבולי הלגט דלא מהני ואיכא למשדי ביה נרצא מההיא דפ"ב דתגיגה (דף י"ח:): גבי טבל ולא הוה חזק פאלו לא טבל בגמרא שם דלחולין אין צריף פנונה ולשון הרמב"ם פי"ג מהן אבות

הטוןמאות (ה"ב) וכן הנוטל ידיו או הטביל' צריף פנונה אפ' למעשר משמע לחולין לא (צ"ע דהא הרמב"ם מסיים אבל לחולין א"צ פנונה ואולי גירסא אחרת נזדמנה להרהמ"ח ז"ל).

ומה שהביא בסי' קנ"ט ראיה מדאמר רב (חולין ק"ו: ועי' בחי' הרשב"א וריטב"א שם) נוטל אדם ידיו שחרית ומתנה עליהן כל היום וקאמר דההיא בששימר ידיו אין משם ראיה דהתם פשלא שימרן הוון סתם ידים עסקניות וחישינון שמא נגעו במקום טומאה.

אבל נטל ע"מ לנקות ידיו ומיד נתן בדעתו ע"מ לאכול או שהיה אדם אחר עומד עליו ורואה שלא נטמאו ידיו מנלן דלא מהני. ומה שהביא משם הרשב"א דבעינון פנונת נותן או נוטל לו יהי פדבריו לאו משום דחולין בעי פנונה אלא דכשלא נטלן ע"מ לאכול איפא למיחש שמא לא נטלן יפה אבל אם יש רואה או שהוא זכור מיד פגון ההיא דתנן במכשירין (פ"ד מ"ז) פירות שנפלו לתוך אמת המים פשט מי שהיו ידיו טמאות ונטלן ידיו טהורות ודוחק הוא מה שדחה הרשב"א לענין מגע איתמר (קשה דאי לענין מגע איתמר אף לתרומה שרי עי' תוס' חגיגה י"ח: ד"ה פאן) ומה שהעלה הב"י דכיון שהפוסקים לא כתבו בפ' שאין צריף פנונה כלל נקטינון פדברי הרשב"א תימא הוא דאטו דין פזה לא הנה להם לפרשו ובפרט הרמב"ם ז"ל שהבאתי לעיל דלמעשר צריף פנונה למה לא כתב פן לחולין ונהרי סתמו כפירושו ועוד דהב"י עצמו הביא דברי שפולי הלקט דבין נתפנוין בין לא נתפנוין יצא לחולין.

אלא שצ"ע דבריש סי' קנ"ח הביא אגור בשם שפולי הלקט דבעיפנונה וכמש"כ לעיל וצריף לחלק כמו שכתבתי דמש"כ אגור משמו היינו שנטל ידיו ואינו זכור אם נטלן יפה אבל אם ידוע שנטלן יפה אלא שלא נתפנוין טהורות ועיין לקמן סי' ק"ל (עי' מג"א סי' קנ"ח ס"ק י"ב וסי' קנ"ט ס"ק כ"ה ופח"י ערף גטילה): קכ"ח) שאלה השוטה בידי אדם צריף גטילה: תשובה ממ"ש הר"ן פרק ע"פ דשוטה בכוס אין צריף גטילה דלא עביד דנגע במשקין משמע הא אם נוגע צריף ונראה דכיון דלא שכיח לא גזרו בה א"נ הו"ל פדבר שטיבולו במשקה שנוטל בלא ברכה ואם שוטה בידי א' די שטיבולה (עי' מג"א סי' קנ"ח סקי"א): קכ"ט) שאלה הספקות שטהרו חכמים במים פגון ספק נעשה בהם מלאכה וכו' (ידים פ"ב) אם יש לברך עליהן.

תשובה נראה דכיון דאכשרינהו רבנו בהדיא ע"מ שיקברו הוא אבל ספקות דינן פההוא דדבר שטיבולו במשקין יטול בלא ברכה: ועיין פלל שהביא ב"י סי' קנ"ט בשם תה"ד פל היכא דאיכא פלוגתא דרביתא דהו"ל כשאר ספק בטירת ידים דטהור: ק"ל) מש"כ הטור (או"ח) סי' ק"ס ספק נטל ידיו טהור והוא מדברי הרמב"ם פ"ו הל' ברכות קשה דתפוק לי' דהו"ל ה'סח הדעת וסתם ידים עסקניות: ויש להקשות עוד מהא (חולין ק"ו:): דנוטל ידיו שחרית שאמר שצריף לשומרם כש"כ כשלא נודע שנטלן ומ"ש ב"י שזהו פירוש למשא ולא משא (שפת ס"ב): לא מיחנור במחילה אלא אפשר לפרש דמייירי שהביאו לפניו ליטול ושכח אם נטל והיו ידיו פרוכות בשיראין שא"א לו שטימאו ועיין לעיל סי' קכ"ו וקכ"ז (עי' מל"מ פ"ד דבכורות ובאה"ט סי' ק"ס סקי"א ופח"י ע' נט"י): קל"א קל"ב קל"ג) שאלה א' הנה לו מפה על אצבעו וכרף עליה סמרטוט ונטל פדינו ובתוך הסעודה נפל הסמרטוט מהו תשובה אעיקרא דדינא קשיא לן על דברי הרא"ש

שְׁהִיָּא הַטּוֹר סִי' קס"ב שְׁרֵטְיָה שְׁעַל מִכְתּוֹ אֵינָה חוֹצְצַת וְאַנְן אֵיפְכָא תְנִן רפ"ט דְּמִקְנָאוֹת וְגַלְדֵּי שְׁחוּזֵי לַמֶּפֶה וְרֵטְיָה שְׁעַלְיָה וְהִבְיָאָה הַטּוֹר סִי' קס"א וּבֵית חַדָּשׁ תִּירָץ לְזֵה דְהִקָּא מִיִּירֵי בְרֵטְיָה שְׁעַל בְּשָׂרוֹ בְּשָׂאִין שָׁם מִכָּה אֶלָּא קִצַּת מִיחֻוּשׁ דִּישׁ לְחֻוּשׁ שְׁמִסִּירוֹ וְיִגַּע בְּאַנְכְּלִין וְכוּ' וְלִכְאוּרָה דְהִכִּי דִיִּיק שְׁהַטּוֹר הָעֵתִיק דְתַנְן רֵטְיָה שְׁע"ג בְּשָׂרוֹ וְכוּ' וצ"ל דְהוּוּ גָרְסִי בְּמִשְׁנֵה הַכִּי א"נ וְגַלְדֵּי וְרֵטְיָה שְׁחוּזֵי לַמֶּפֶה וְדוּחַק הוּא פִּי לֹא נִמְצָא פִּן בְּשׁוּם גְּנוּסְחָא וְעוֹד דְבִיּוּרָה דְעָה (סִי' קצ"ח) פֶּתַח בְּפִי רֵטְיָה שְׁע"ג הַמֶּפֶה חוֹצְצַת.

אֲשֶׁר ע"כ הִיָּה נִרְאָה דְכְּשֵׁישׁ לוֹ מִכָּה אֵינּוּ מִקְפִּיד וְכְּשֵׁאִין לוֹ מִקְפִּיד א"נ לְעוֹלָם מִיִּירֵי בְּמִכָּה וְיִשׁ מִקְפִּיד וְיִשׁ שְׁאֵינּוּ מִקְפִּיד וְדִקְפִּיד קְפִידִין לִיָּה וְשְׁאֵינּוּ מִקְפִּיד הִנְהָה לִיָּה כְּצַבֵּעַ שְׂיָדִיו צְבוּעוֹת שְׁאֵם נָטַל עָלֵיהֶן אַעפ"י שְׂיִנְטַל הַצַּבֵּעַ יָדָיו טְהוּרוֹת וּמַעֲתָה נִפְשָׁטָה שְׂאֵלְתֵינּוּ שְׁכִינּוֹן שְׁאֵין הָרֵטְיָה חוֹצְצַת לְמָאן דְּלֹא קְפִיד כָּל הַיָּד נִשְׂאָרָה טְהוּרָה וְאַעפ"י שְׂנַפְלָה הָרֵטְיָה אֵין שָׁם טְוִמָּאָה כָּלֵל שְׁאֵם אֵין אַתָּה אוֹמֵר פִּן נִמְצָאוּ יָדַיִם נִיטְלוֹת לְחִצְאִים וּבפ"ב דְּגִיטִין (ט"ו): אֲמַרִינּוּ דְאֵין נִיטְלוֹת לְחִצְאִים: הִגַּע עֲצָמָה שְׂנַפְלָה הָרֵטְיָה אִם תֵּאמֵר שְׁמָה שְׂתַחֲתִיָּה טְמָא אֵין לָהּ לֹאמֵר שְׂיִטְמָא אֶת הַשְּׂאָר דְאַפִּי' הַיָּד אֵינָה מְטַמָּא אֶת חֲבַרְתָּהּ דְאֵין שְׁנֵי עוֹשָׂה שְׁנֵי קְדָתָנּוּ בִּיָּדַיִם (פ"ג) נִמְצָא חֲצִי יָד טְהוּרָה וְחֲצִיָּה טְמָאָה וְכִשְׁם שְׁאֵין הַיָּד מִיטְהַרְתָּ לְחִצְאֵין כִּיָּה אֵינָה מִיטְמָאָה אֶלָּא נִדְאֵי אִם יִשׁ לֹאמֵר שְׂטָהַר מִקְצַת הַיָּד נִטְהַרָה כְּנֻלָּה דְמָה שְׂתַחֲתָה הָרֵטְיָה נִטְהַר ג"כ כִּינּוֹן שְׁאֵין חוֹצֵץ בְּשְׁאֵינּוּ מִקְפִּיד וְדַבְרֵי הָרֵא"ש הִבִּיא הַב"י מִפְּרָק כָּל הַבְּשָׂר צל"ע.

(ע"י באה"ט או"ח ס"י קס"א ס"ק ב' וּפְחַד יִצְחָק עֲרָף נט"י): קל"ד) שְׂאֵלָה בְּשָׂר מְתוּבָּלָת שְׁעָבְרוּ עָלֵיהָ ב' יָמִים אִם מוֹתֵר עָרַב ט"ב: תְּשׁוּבָה מֵהִיא דְפִסְק בִּי"ד ס"י ק"ג שְׁאֵם שְׁמוֹ תְּבַלִּין בְּקִדְרָה מְשׁוּיָא לִיָּה לְשִׁבַח נִרְאָה דְאָסוּר (אֲבָל הַמְּלַח בְּלִבְד מִיבִשׁ הַבְּשָׂר וְהו"ל כְּעֵץ בְּעֵלְמָא) וְאַפְשָׁר דְכֹן סוֹרֵר נְמִי נִהְרַג עַל אֲכִילָתוֹ (ע"י סַגְדִּין ע') דְטַעֲמָא דְבְּעֵי כְּשֵׁלְמִים מְשׁוּם דְמִמְשִׁיף וְהֵאֵי נְמִי מִמְשִׁיף וְאִית בֵּיָה שְׂמֻחָה: קל"ה קל"ו) שְׂאֵלָה אִם אֵיתָא שׁוּם לְתָא דְמִצְוָה לְאֶכּוֹל סְעוּדָה הַמְּפַסְקָת עט"ב: וְאִם שְׂכַח מְלַבְרַף בְּרַפְתָּ הַמְּזוּן עַד שְׁחֻשְׁכָּה אִם יֵאמֵר נַחֵם: תְּשׁוּבָה הִבִּיא הַב"י (בס"י תְּקוּנ"ב) יְרוּשְׁלָמִי (ר"י בַר אֶלְעָאִי) רַב מִן דְהוּוּ אֶכּוֹל כָּל צְרָכֵיהָ הִנְהָ צַבֵּעַ פִּיסְתִּיָּה אַקְיִטְמָא כְּלוּמֵר הִיָּה מְטַבֵּל פֶּת בְּאַפְרָא וְאוֹמֵר זֹו סְעוּדַת ט"ב לְקִיָּים מ"ש וְיִגָּרַס בְּחֻצֵץ שְׂנִינֵי וְכִתְבוּ הַרְמַבְּ"ן וְה"מ וְכוּ' מִשְׁמַע דְאֵיפָא קִצַּת מִצְוָה לְהַקְדִּים סְעוּדָה מְרָה שְׁל אֲבִלוֹת וּבִין תַּנּוּר וְכִירִים דְרַף הַבְּרָאָה שְׁעוֹשִׁין לְאֲבָל וְעוֹד דְאֵיקְרִי מוֹעֵד וְיִהְפְּכֵנוּ הַקַּב"ה לִי"ט וְכִשְׁם שְׂנוֹתְנִין אַפְרָא מְקַלָּה עַל הָרֵא"ש זָכַר לְאֲבָל וּבְמִקּוּמָה לְשׁוּם לְאֲבָלֵי צִיּוֹן פְּאָר תַּחַת אַפְרָא (תַּעֲנִית ט"ז).

(כִּיָּה כִּינּוֹן שְׂא"א לְאֶכּוֹל בַּט"ב יִשׁ לְאֶכּוֹל בְּכִנְיִסְתּוֹ מְאֹכֵל אֲבִלִים מֵהָ שְׁהִיָּה רֵאוּי לְעֵשׂוֹת בַּט"ב עֲצָמוֹ אִם לֹא הִיָּה מְפִנֵי הַתַּעֲנִית וְתַחֲתִיָּה תַעֲמֹד סְעוּדָה שְׁל לוֹיִתָּן הָעֵתִידָה בְּזִמְנָן גְּאוּלְתֵינּוּ בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ אַכִּי"ר וְיִשׁ לְהִבִּיא סְמָה מְדַאֲמִרִינּוּ (בְּרִכּוֹת ח:): כָּל הָאוֹכֵל וְשׁוֹתָה בְּתַשְׁעֵי מַעַה"כ כְּפֵאלוֹ הַתַּעֲנָה ט' וי' שְׁהִהְכְּנָה הַנְּעֻשִׁית לְדַבְרֵי גְדוֹל תַּחֲשֵׁב גַּם הוּא לְצַדִּיקָה לְפִיכָה לְיוֹם אֲדִיר וְנוֹרָא כִּוּוּה"כ צְרִיף לְקַבְלוֹ בְּשְׂמֻחָה רַבָּה מֵהָ שְׁהִיָּה רֵאוּי שְׂתַעֲשֶׂה בְּעֵצָם הַיּוֹם כִּי יוֹם כְּפִוּרִים הוּא וְאֵין לָנוּ שְׂמֻחָה גְדוֹלָה כְּמוֹ הַיּוֹתְנּוּ נְקִיָּים בְּפִנֵי ד' וּלְפִיכָה כְּשִׁהְשְׁלִימוֹ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וּמִזְבַּח כְּפָרָה אֶכְלוּ וְשְׂמַחוּ בֵּיה"כ כִּי כְּבָר נִתְּפְּרוּ בְּבִנְיָנוּ וּבְהַקְרִיב עָלֵינוּ (מו"ק ט).

(וכן ביה"כ שיִרד מרע"ה [עם] התורה ודאי שלא התענו פי מי הגיד להם ולא ירד קונדם לפי שבו ביום א"ל הקב"ה סלחתי פְּדָבְרֶיךָ וּא"כ הִנֵּי עֲנוּיִן פְּגָדָה מִי (וּבְסִפְרֵי הַחֲשׁוּב אֲצִלֵי צְרוּר הַחַיִּים' פְּתַבְתִּי טַעַם טוֹב שֶׁנֶּרְאָה שֶׁהוֹכַרְח מִרַע"ה לְהַתְעַכֵּב מ' יוֹם לְשֶׁתְּדַבֵּק וְתַתְעַבֵּר הַתּוֹרָה שֶׁבַתְחַתּוּנִים בַּעַז"ז כְּעֲצָמִים בְּבִטָּן הַמְּלֵאָה קַחְנוּ מִשָּׁם פִּי שֶׁלַחְתִּי לְהַדְפִּיסוֹ לוֹוִינְצִיָּא יַע"א וּמִשׁוּם הָכִי לֹא פָּטְרוּ הַקַּב"ה לְמִשָּׁה מִיָּד פְּשָׁרָא שֶׁהָיוּ רוֹצִין לְעֲשׂוֹת הָעִגָּל) וְכֵן גַּבִּי תִשְׁעָה בְּאֵב שֶׁהוּא יוֹם עֲנוּת אָדָם נִפְשׁוֹ וְלִהְתְּאָבֵל עַל חֲוָרְבָן בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְא"א לְהַתְקַיֵּם בְּלֹא שִׂיאֲכָל הָאָדָם וְאִם לֹא הָיוּ גּוֹזְרִין תַּעֲנִית בַּט"ב הָאֲכִילָה בּוֹ הָיָה רָאוּי לְאָכֹל תְּמָרוֹרִין וְכִיּוֹן שֶׁצָּרִיךְ לְהַתְעַנוֹת בּוֹ וְאִין הִיכְוֹלָת לְקַבְּלוֹ בְּלֹא אֲכִילָה רָאוּי הוּא שִׁיעֲשֻׁנָּה כְּמוֹ שֶׁהָיָה רָאוּי לְעֲשׂוֹת בַּט"ב עֲצָמוֹ וְהו"ל כְּאֵלּוֹ הַתְּאָבֵל ח' וּט': וְלַעֲנֹן אִם יֵאמֵר מִשְׁחַשְׁכָּה נָחַם גַּם עֲנָנוּ נֶרְאָה שִׂיאֵמֵר דְּוּמִיָּא דְהֵיָא שֶׁפְתַב הַטּוֹר סִי רַע"א וְגַם הָרֵא"ש שֶׁאֵם גָּמַר סְעוּדָתוֹ מִבְּעוֹד יוֹם וְקָדַשׁ עָלָיו הַיּוֹם מִזְכִּיר שֶׁל שַׁבַּת מִיָּדִי דְהָוָה אֲמִי שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל בַּע"ש מְנַחָה מִתְפַּלֵּל שְׁתִּים שֶׁל שַׁבַּת כַּש"כ הֵכָא דְכְּמוֹ שֶׁהוֹכַחְנוּ הִיא סְעוּדָה הַבָּאָה לְשֵׁם ט"ב: וּמִטַּעַם זֶה צ"ע אִם בַּעַז"ב עֲצָמוֹ יֵאמֵר נָחַם וְכֵן כְּשֶׁחָל ט"ו בְּאֶדְרַב שַׁבַּת לְדִידֵן אִם יֵשׁ לְאֵמֵר עַל הַנְּסִים בְּסְעוּדַת יוֹם א'.

(עִי' לְעִיל סִי' מ"ו בֵּאָה"ט וְשַׁעֲרַת ס"ס תְּקַנ"ב) : קל"ז) שֶׁאֵלָה בְּפִי דְבָרֵי הַרְמַב"ם (פ"ה דְתַעֲנִיּוֹת ה"ט) מִיָּמִינוּ לֹא אֲכַלְנוּ אִפִּי' תְּבַשִּׁיל שֶׁל עֲדָשִׁים בַּעַז"ב אִא"כ בָּא בְּשַׁבַּת: תְּשׁוּבָה כְּמִשְׁמַעוֹ שֶׁבַּשַׁבַּת הָיָה אוֹכֵל תְּבַשִּׁיל שֶׁל כָּל דְּבָר וּשְׁאָר יָמִים לֹא הָיָה אוֹכֵל אֲפִילוֹ עֲדָשִׁים וּמָה שֶׁפִּירְשׁוּ שֶׁבַּשַׁבַּת הָיָה אוֹכֵל עֲדָשִׁים שְׁבוּשׁ הוּא שֶׁאֵם הַתִּירוֹ לְמִלְאֵת כְּרִיסוֹ בְּשָׂרֵינוּ שֶׁלֹּא לְעוֹרֵר אֲבָל בְּשַׁבַּת כַּש"כ שֶׁאִין לְאָכֹל מֵאֲכָל אֲבָלִים.

וְאֵעִפ"י שֶׁשְׁפָר וַיִּין רְשׁוֹת אִם רְגִיל בְּהֵם וְנִמְנַע מִשׁוּם אֲבָל לֹא שֶׁפִיר עֲבַד וּכְמַש"כ הַטּוֹר (בס"ס תְּקַנ"ב) וַיְכֻלָּה הִיא שַׁבַּת שֶׁתְּחַזִּירְנוּ לְקַדְמוֹתֵינוּ כֹּאז"ל (שַׁבַּת קי"ח:) אֲלֵמָלָא שְׁמָרוּ יִשְׂרָאֵל שַׁבַּת א' וְכו': קל"ח) יֵשׁ בַּש"ע (או"ח) סִי' תְּקַנ"ט בְּאִיזָה נְוֹסְחָאוֹת שֶׁמִּתְחִילִין אִם חָל ט"ב בְּשַׁבַּת אִין אוֹמְרִים צְדָקְתָּהּ בְּאוֹתִיּוֹת גְּסוֹת כְּסָבוּרִים הָעַם שֶׁהִיא סְבַרְת מְהֵר"י קָאָרוֹ וְאִינְנָה אֵלָא דַּעַת מְהֵרַמ"א וּבְכַתֵּב דַּק שֶׁל הֶגְהָ כְּתוּב בַּש"ע שֶׁלִּי דְפוּס הַנוּו"א פִּי כֵן דַּעַתוֹ בַּר"ה וְבִיה"כ שֶׁחָל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת (בס"י תְּקַצ"ח וְתַרְכ"ב) וּבַס"ס תְּקַנ"ב כְּתוּבוֹ ג"כ הַהֶגְהָ.

אֲבָל דַּעַת הַש"ע לְהִיפָּךְ כַּמ"ש שָׁם וְעֵינֵינוּ מ"ש ב"י בְּשֵׁם הַר"ן בִּיה"כ שֶׁהוּא יוֹם עֲנִיּוֹי וְכ"ש בַּט"ב שֶׁחָל בְּשַׁבַּת וְאִי אִיקָרִי מוֹעֵד גַּם ר"ה וִיה"כ אִיקָרִי מוֹעֵדֵי ה' וְאִין תְּלוּי בְּמָה שֶׁאִין נוֹפְלִין ע"פ דְבַר"ה וִיה"כ נְמִי אִין נוֹפְלִין וְאִנּוּ אוֹמְרִים צְדָקְתָּהּ: קל"ט) שֶׁאֵלָה מָה טִיבָן שֶׁל אִיזָה קִינּוֹת שֶׁאוֹמְרִים בַּט"ב: תְּשׁוּבָה יֵשׁ מִהֵן רָאוּיּוֹת לְיֵאמֵר וּמְעוֹרְרִין בְּכִי וְהַסְפֵּד וַיֵּשׁ מִהֵן שֶׁאִין נִכּוֹן לְאִנְוָרֵן פְּגוֹן הַגְּמוּלָה הַזֶּה קוִינּוֹ נֶרְאָה כְּקוֹרָא תְּגַר וְכַמְתַּרְעַם עַל מְדוּתָיו וּמָה גְּמוּלָה הָיָה לָנוּ לְצַפּוֹת אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִרְעֵנוּ אֶת מַעֲשֵׂינוּ וְלוֹלָא חֲסָדִיו שֶׁהַפְּלִיא עֲמָנוּ אִזִּי חַיִּים בְּלַעֲוֵנוּ עֲוֹנוֹתֵינוּ גַּם אוֹתָהּ שֶׁל אֲלֵיכֶם ע"ק אֲשָׁאֵל מִכֶּם שֶׁאֵלּוֹת אוֹתָם שֶׁאֵלּוֹת יֵשׁ לְשֶׁאֵלֵם לְתִיבּוֹקוֹת כְּמוֹ בְּלִיל פֶּסַח וְלֹא לְפָנֵי קֹהֵל וְע"ק שֶׁפָּדִי לְהַטְעִים מָה נִשְׁתַּנָּה הַלֵּילָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת סְדֵר דְּבָרִים תְּפִלִּים מְבַלִּי טַעַם מָה הִנְקִשָּׁה לוֹ מִמָּה שֶׁאִנּוּ עוֹשִׂים בְּלִיל פֶּסַח לְלִיל ט"ב הֵלֵךְ כְּבָנֵי כּוֹשִׁיִם אֲנַחְנוּ בְּזָה וּבְזָה עַד יִרְחַמְנוּ עֲוֹשֵׁנוּ אֵלָא שֶׁלְרַמּוֹן שֶׁאִנּוּ שְׂמַחִים בְּמַצּוֹת עוֹשִׂין הַכְּנוּת רְמֵז לְגֵאוּלָּה הַעֲתִידָה אֲבָל בְּמָה שֶׁאִנּוּ בּוֹ כָּל

כָּהֵן גֹּלֵיךְ אָנוּ בְּפֶסַח כְּמוֹ בַּט"ב וְלָכֵן יֵשׁ נוֹתְנִין בִּיצָה קִשָּׁה בְּסֵל שֶׁל מִצְנָה לְרִמּוֹז לַט"ב וְלַעֲתִיד לְבֹא בַע"ה יוֹתֵר נִהְיָה שְׂמֵחִים בַּט"ב מִבְּפֶסַח וּמ"ש עֵתָה לֹא נוֹכַל לְהִתְפַּלֵּל צָרִיךְ לְהִגִּיעַ לְפִי דְרָכּוֹ לֹא נוֹכַל לְהִלָּל וְאֵין בּוֹ מִמֶּשׁ קִינָה הִיא וְקוֹנְנוּהָ: וְהַרְוָצָה לְתַמְנָן שְׁלֹא לְאַבֵּד הַנּוֹעַם יֹאמֵר לְהַפְּךָ בְּנֵי הַגְּמוּל הַזֶּה קוִיִּתִי הִלֵּה' תִּגְמְלוּ זֹאת.

וְיִשְׂרָאֵל מְשִׁיבִים מֵה נַעֲשֶׂה שְׁשֵׁאוֹר שְׂבַעֲיָסָה מְעַכֵּב וְגוֹיִם שְׂנֵאָרוֹ בִּינֵינוּ הֵמָּה הַמְּמוֹנֵי וְרוֹב טוֹבָה שְׁנַתְּתָ לִי אוֹי לִי כִי מְרִיתִי כִי בְּמִקוֹם שְׁהִיָּה לִי לְהַחְזִיק טוֹבָה לְהַבְּ"ה נִהְפַּכְתִּי וְכו' וְכַעֲזוֹ"ה: טַעַם לֹאמֵר וְאֵתָה קְדוּשׁ בְּלִיל ט"ב אָמַר לִי הַח"ר יוֹסֵף מוֹלְכּוֹ נ"ע מְשׁוּם דְּאָמְרוּ רַז"ל (סוֹטָה מ"ט).

(עוֹלָם מִתְקַיֵּים אֶקְדוֹשָׁה דְסִדְרָא וְהִיא בְּמִקוֹם תּוֹרָה שְׁאֲסוּרָה: וְאֲנִי הַמְּנִי"ח שְׂמַעְתִּי מִבְּנוֹ הַרְבַּ הַכּוֹלֵל הַחֲסִיד מוֹרִינּוֹ כְּמַהֲרִי"ע מוֹלְכּוֹ נַר"ו שֶׁהוּא רָמַז לְגֵאָוְלָה כְּדִי שְׁלֹא יִתְיַאֲשׁוּ הָעַם וּבְפֶרֶט לְרִמּוֹז לְיַדֵּת הַמְּשִׁיחַ וְכִיִּצְא נִמְצָאֵת נִתְקַנָּה עַל נִכּוֹן: וְטַעַם שְׂאֵם חַל בַּמ"ש אֵין אוֹמְרִים וְיֵהִי נִנְעַם הוּא מְשׁוּם דְּעַל הַקְּמַת הַמְּשַׁכֵּן נִתְמַן וְעֵתָה חֲרַב בְּעוֹנֵינוּ (עֵי ט"ז סִ' תְּקַנ"ט ס"ק ג'): מְרִי הַרְבַּ מ"ז ו"ל הִיָּה חוֹכֵךְ לְהַחְמִיר וְלִאֲסוֹר לְשִׁמְשִׁי בַּהַכ"נ שְׁלֹא יִסְרִי בְּשִׁבְתָּ אַחֵר הַמְּנַחֶה הַסְּפָסְלָאוֹת וְהַתִּיבָה כְּדִי לְפָרוֹס הַמְּחַצְלָאוֹת כִּינּוֹ דְקִי"ל דְּאָפִי כְּלִי שְׂמֵלֵאכְתּוֹ הִתִּיר אֵינוֹ נִיטָל אֶלָּא לְצוֹרֵךְ גּוֹפּוֹ אוֹ מְקוֹמוֹ אוֹ שְׁלֹא יִגָּב וְיִשְׂרָף אֶף עֵתָה שְׂאֵינוֹ לְדַבֵּר א' מֵאֵלוֹ מַנ"ל דְּשָׂרִי וְעוֹד נִרְאֶה דִּישׁ לְאֲסוֹר מְטַעַם טְרַחַא דְּאָפִי בְּקַנּוּפוֹת שֶׁל תְּבוֹן וְאָפִי לְצוֹרֵךְ חֲשָׁשׁוֹ (שְׁבֵת קכ"ו): לְפָנוּתוֹ דְּהִתָּם לְצוֹרֵךְ שְׁבֵת גּוֹפִיָּה דְּכָל לְצוֹרֵךְ חוֹל אֵין לְהַתִּיר וְהָא רִאָּיָה (שָׁם קי"ג).

וּבַתּוֹס' ד"ה מְקַפְּלִין דְּאֵין מְקַפְּלִין אֶת הַכְּלִי וְאֵת הַטְּלִית בְּמַנְחָה בְּשִׁבְתָּ מִפְּנֵי שֶׁהוּא צוֹרֵךְ חוֹל וְעֵינֵין בְּטוֹר סִ' ש"ב וְש"ח נִרְאִי הִיָּה לְצוּוֹת הַדְּבָר לְגוֹיִם מַע"ש כְּדִי שְׂיַעֲשׂוּ אוֹתוֹ וְלֹא שְׂהַשְׂמִשִּׁים עֲצָמָן וְרִיזוֹן הֵם לְעֲשׂוֹתוֹ אַחֵר הַמְּנַחֶה.

הוּא ו"ל הִיָּה נוֹהֵג לְשׁוּם תְּפִלִּין בְּבֵית בְּלֹא בְּרָכָה וְקוֹרָא בְּהֵם ק"ש וְאַח"כּ מְסִירָן וְהוֹלֵךְ לוֹ לְבַהַכ"נ וְאַח"כּ מְצִאֲתִי מְנַהֵג זֶה בְּכַתִּיבוֹת הַקֶּדֶשׁ לְהַרְיָא"ל ו"ל (עַבְאֵה"ט וְשַׁע"ת ר"ס תְּקַנ"ה): מֵאַחֵר דְּפָסַק בְּסִי תְּקַנ"א ס"ז דְּאֲסוֹר לְתַמְנָן מְנַעְלִים חֲדָשִׁים אִפִּי דְּאֵינוֹ דְּבָר חָשׁוּב שְׁכֵן אֵין אָנוּ מְבָרְכִין בְּרֶפֶת שְׂהַחֲיִינוּ (ע' או"ח ס"ס רכ"ג) א"כ יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק עַל מְנַעְלִים שֶׁל בְּגָד הַנִּקְרָאִים ג' אִפִּינִים אִם עֲשֵׂאֵם חֲדָשִׁים מִבְּגָד חֲדָשׁ אִם מוֹתֵר לְחַנְכָּם וְלִלְבוֹשָׁם הַפ"א בַּט"ב: וְאֶפְשָׁר שְׁכֵינּוֹן שֶׁהוּא זָכָר אֲבִילוֹת בְּלִבְד שְׂהִיָּה מוֹתֵר וְטוֹב הַדְּבָר לְחַנְכָּם בִּיה"כ וְהַמְּחַמֵּר תַּעֲב"ט (ע' זכ"א או"ח ס"ס רכ"ג): וְלִטְיָבֵן שֶׁל הַקִּינּוֹת רִאִיתִי אָנִי הַמְּנִי"ח שְׁנַתִּיֶסְדוֹ עַל פִּי הַקְּדָמָה זֹו דִּידוּעַ וּמְפֹרָסֵם הוּא שְׂאֵף שְׂהַצְרוֹת וְהַרְעוֹת הַבָּאוֹת עַל הָאָדָם אִי אֶפְשָׁר בְּלִי שְׂיִרְגִישִׁם הָאָדָם וְיִצְטַעַר עֲלֵיהֶם עַכ"ז שֵׁשׁ וְשִׁמְחַ שְׁקֵט וְשִׁאָנָן מִפְּחַד רַעַה בְּבוֹא עֲלָיו כָּל מִינַ צָרָה אִפִּי קִטְנָה תַּחֲשֵׁב לוֹ לְגִדּוּלָה וְכ"ש אִם הִיא גְּדוּלָה וְרַעַה רַבָּה וְהַטַּעַם יְדוּעַ כִּי הוּא דְרָךְ טְבַע הַהַפְּכִי שְׂיִוְרָגְשׁוּ בְּעֲצָמָם כְּשִׁינְפָגְשׁוּ זֶה בְּזֶה וְכִמוֹ אִם תְּשִׁיִם בְּמַכָּה דְּבָר הַפְּכִי לֵה שְׂיִרְגִישׁ הַמַּכָּה כָּאֵב גְּדוּל כְּדַמוֹתוֹ בְּצִלְמוֹ בְּבוֹא הַצָּרָה לְאִישׁ אֲשֶׁר הִיָּה שְׂמַח וְטוֹב יוֹרְגֵשׁ בְּיוֹתֵר כְּכֹה אֲנַחְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתֵינוּ שְׂהִינּוּ בְּרוּם הַמַּעֲלוֹת לְרַכְּבַ שְׂמִים וְלַחֲבֵק זְרוּעוֹת עוֹלָם עַד הַיּוֹתְנּוּ פִּאלֵהִים יוֹדְעֵי טוֹב וְרַע וְעֵתָה בְּעוֹנֵתֵינוּ יִרְדְּנוּ לְתַחֲתוֹת בְּעוֹמְקָא דְּתַהוֹמָא רְבָא וְיִדַּל יִשְׂרָאֵל עַד מָאֵד וְהוּא מֵה שְׂאָמְרוּ רַז"ל (ב"ק צ"ב:) כִּד הוֹיָנָא זוּטְרִי לְגַבְרִי הַשְׂתָּא דְּקִשְׁיִשְׁנָא לְדַרְדְּקִי א"כ אִיפָּה

ע"פ הקדמה זו כְּדֵי שְׂיִצְטַעַר הָאָדָם וְיִנְרָגֵשׁ בְּצַעַר שֶׁהוּא יוֹשֵׁב יַעֲלֶה בְּזִכְרוֹנוֹ הַטּוֹבוֹת וְהַנְּחֻמוֹת שֶׁהֵיָה לוֹ וְעִי"ז יִצְטַעַר בְּיוֹתֵר וְלִכֵּן אֶפְשָׁר דְּעַל זֶה נִתְיַסְדָּה קִינַת אִשׁ תּוֹקֵד בְּקִרְבִי בְּהַעֲלוֹתִי עַל לִבִּי דְהוֹלֵךְ הַמְקוֹנֵן וּמְסַדֵּר הַטּוֹבוֹת שֶׁהֵיָה לָנוּ בְּצִאֲתָנוּ מִמִּצְרַיִם וְהַהֶפְכִים בְּצִאֲתָנוּ מִירוּשָׁלַיִם וְכֵן עַד"ז הֵם הַקִּינּוֹת הָאֲמוּרוֹת לְעִיל, הַמְזַפְרִים מַעֲלַת הַבָּנִים עַל שְׁוֹלְחַן אֲבִיהֶם וְאִת"כ הַגְּלוּתָם מְעֲלִיו דְּהַצָּרָה הִיא בְּכַפְלַיִם וְלִדְעָתִי שְׂאֵם אָדָם יִשִּׁים עֲצָמוֹ לְקִרְוֵא שִׁיר הַשִּׁירִים אִם יִקְרָאֵהוּ בְּכִנּוּת הַלֵּב יִצְטַעַר וַיִּבְכֶּה יוֹתֵר מִשְׁעָה שֶׁהוּא קוֹרֵא ס' קִינּוֹת כִּי בְּלוּמָדוֹ הַמַּעֲלָה וְהַרוּמָמוֹת וְהַדְּבָקוֹת וְהַחֲשֵׁק שֶׁהֵיָה לְשִׁי"ת עִם יִשְׂרָאֵל וְעֵתָה בְּעוֹנֵנוֹתֵינוּ שֶׁרַבּוּ צְנוּחֵינוּ.

צְנוּחֵינוּ וְלִית דְּמִשְׁגָּח בּוֹ. יִגְדַל הַכִּי וְהַמְסַפֵּד בְּיוֹתֵר וְלִכֵּן גַּם בְּהַשְׁגָּחַתֵּנוּ מִלְחָמוֹת יִשְׂרָאֵל וּגְבוּרָתָם בְּמִלְחָמַת מְדִינָה וְכִינְצָא שִׁי"ב אֶלֶף מִיִּשְׂרָאֵל נִצְחָו לְכַמָּה רַבּוֹת וְאַלְפִים מִמְדִּינָה יִהְיֶה ג"כ סִיבָה לְהַזְפִּיר צְעָרֵינוּ וְשִׁפְלוּתֵינוּ וְנִדְלוּתֵינוּ כִּי קוֹל עָלָה נִדְרָף רוֹדֵף אוֹתָנוּ עַד חֲרָמָה עַד יִשְׁקִיף ה' מִשָּׁמַיִם וַיִּשָּׁיב אֶת שְׁבוּתֵינוּ כְּבָרָא שׁוֹנָה: ק"מ) מֵה שֶׁכָּתַב הַטּוֹר (בְּאו"ח ס' תִּקְנ"ט) מַר' יַעֲבִ"ץ שֶׁלְמַד מֵהֵיָה דַר"א בַּר צְדוּקָה אֲנִי הֵיִיתִי מִבְּנֵי סְנָאָה בֶּן בְּנֵימִין וְחָל ט"ב וְכו' וְלֹא הִשְׁלַמְנוּהוּ אֶפְשָׁר דְּאִין לְלַמּוֹד לְזָמַן הַזֶּה דְּהָתָם י"ל מִשׁוּם שְׁבַה"מ הֵיָה קִינּוֹת וְאֵפ"י שֶׁהֵיָה מִתְעַנֵּין בַּט"ב הֵיָה רְשׁוּת לְהֵם כְּדָא מְרִינָן (ר"ה י"ח).

(רְצוֹ מִתְעַנֵּין אֲבָל בְּזָמַן הַזֶּה הוּא חוֹבָה כַּמ"ש הַטּוֹר (צַע"ק דַר"א בַּר צְדוּקָה אֲחֵר חֲנוּרְבָן הָנִי כַּמִּש"כ הָרָא"ש רַפ"ד דְּפִסְחִים וְכֵן מוֹכַח מִש"ס עֲרוּבִין מ"א. ור"א ב"ר צְדוּקָה בְּדוּרוֹ שֶׁל ר"ג הִי כְּדָא יִתָּא בְּבִיצָה כ"ב ור"ג אֲחֵר חֲנוּרְבָן הָנִי דְהָא רִיב"ז נְשִׂיא בְּשַׁעַת הַחֲנוּרְבָן הָנִי וְאַחֲרָיו ר' גְּמִלְיָאֵל כַּמִּש"כ בַּס' הַפְּרִיטוֹת גַּם מִש"כ דְּבִזְמַן שֶׁבִית הַמְּקַדָּשׁ הִי קִינּוֹת הִי מִתְעַנֵּין בַּט"ב בְּאָב צ"ע דְהָא דְבִזְמַן שֶׁיֵּשׁ שְׁלוֹם אִין צוּם כְּדָא יִשָּׁם וְכו"כ הַטו"א דְבִזְמַן שְׁבִיהֵמ"ק לֹא הִי הַשְׁלוּחִין יוֹצְאִין עַל אָב לְפִי שֶׁלֹא הָיוּ מִתְעַנֵּין בַּט"ב בְּאָב) וְצ"ע שָׁם בְּמִקוּמוֹ ס' תִּקְ"ן דְּקָאֵר וְהָאִדְנָא רְצוֹ וְנִהְיֵה לְהַתְעַנּוֹת וְסִינִים דְּבִזְמַן הַזֶּה חֲזִיבִין מִדְּבָרֵי קַבְלָה וְתַקְנֵת נְבִיאִים וּמִיָּהוּ פְּוֶלָם מְוִתֵּרִים בְּרַחֲצָה וְכו' וְקִשָּׁה דְאֵם תַּקְנֵת נְבִיאִים הֵם אִין מְוִתֵּרִים וְהַבִּיא רַמְב"ן דְּיִהִיב טַעְמָא דְכִינּוֹן דְהֵם רְצוֹ ע"מ כֶּף קַבְלוּם אֲתִי שֶׁפִּיר אֲבָל הַטּוֹר דְּכָתַב דְּמִדִּין תַּקְנֵה חֲזִיבִים מִי הַתִּירָם:.

(עִי בַב"ח וְהַגְּהֵת מֵהַר"ח שָׁם): קַמ"א) בְּעַנְיָן קַבְלַת תְּעַנִּית יֵהַר"מ שְׂאוּמָרִים יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂמָא יֵאָחֲזוּנוּ בְּנִלְמוּס וְיוֹתֵר טוֹב שֶׁלֹא לוֹמַר פְּלוּם אוֹ שְׂיֵאֵמַר מֵה שֶׁהִבִּיא הַב"י (בְּאו"ח בַּס' תִּקְס"ג) מִשָּׁם ר"ח. יֵה"ר שֶׁתָּהָא תְּפִילַתִּי בְּיוֹם תְּעַנִּיתָא מְקוּבָלְתָא"נ כְּמוֹ שֶׁהִבִּיא בְּשָׁם אַבּוּדְרָהֵם יֵה"ר שֶׁתְּעַנֵּנִי בְּקִרְאִי וְתִרְחִיב צַעֲדִי וְתַעַנְנִי בְּצַר לִי כְּלוּמַר אֶפְּיִלוֹ שֶׁלֹא אֶקְרָא (עִי פַח"י עַל קַבְלַת תְּעַנִּית): קַמ"ב) הָא דְיוֹשֵׁב בְּתַעַנִּית אָסוּר לְהַתְרָאוֹת לְרַבִּים שֶׁמִּתְעַנֵּה נִרְאָה דְהֵיָנוּ כְּשֶׁמִּתְעַנֵּה לְתַקְנָן אֶת נַפְשׁוֹ בֵּינּוּ לְבִין קוֹנוֹ ע"ז נֶאֱמַר וְהַצְנַע לְכַת עִם אֶלְקִיָּה וְאַפְּיִלוֹ לְבַנֵּי בֵיתוֹ יַעֲלִים אִם אֶפְשָׁר אֲבָל הַמִּתְעַנֵּה מִשׁוּם תְּשׁוּבָה עַל עֲבִירוֹת שֶׁקָּדְמוּהוּ וְנוֹדְעוּ לְרַבִּים טוֹב הוּא שֶׁיִּרְאָה לְהֵם תְּשׁוּבָתוֹ (כְּדֵי שֶׁלֹא יִחַשְׁדוּהוּ שֶׁעוֹדְנוּ מִחֲזִיק בְּרַשְׁעָתוֹ וְכִדִּי שֶׁמִּמְנוּ יִרְאוּ וְיִלְמְדוּ לַעֲשׂוֹת הַצָּרִיכִים לְתְּשׁוּבָה).

(עַבְאָה"ט או"ח ס"ס תִּקְס"ה וּבְרוּחַ חַיִּים לְמַרְח"ף שָׁם): קַמ"ג קַמ"ד קַמ"ה) שְׂאֵלָה כִּיִּצַּד יִנְהַגוּ בְּעַנְיָן תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת בִּירוּשָׁלַיִם ת"ו: תְּשׁוּבָה מֵה שֶׁהַגְּהֵתִי הוּא נִרְאָה יוֹתֵר כְּטוֹם לְבָרֵךְ אַקְב"ו לְהַפְרִישׁ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת (עֵינָן עֵינָרִי הַד"ט יו"ד ס' ל"ג אוֹת י"ג)

וּלְהָרִים בְּתַחֲלֵהּ הַתְּרוּמָה הַגְּדוּלָה כֹּל שֶׁהוּא נֹאחֵר כֶּף נוּטֵל א' מִק' מִכֹּל מֵה שֵׁישׁ שָׁם וְאוֹמֵר זֶה חֶלֶק מִמָּאָה שֶׁהַפְּרִישְׁתִּי עִם ט' חֲלָקִים אַחֲרֵים שֶׁבְּרֹאשׁ הַכֹּד הָרִי הוּא מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן וְזֶה שְׁבִינְדִי הוּא תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר (וְהִיא עִם הַת"ג שׁוֹפְכֶם בְּמִקּוֹם נָקִי) וְאַח"כּ מְכַשֵּׁיר אֶת הַשְּׂאֵר אִם הוּא דְבָר יָבֵשׁ מִשׁוּם שְׂאִין פּוֹדִין מ"ש טָהוֹר בִּירוּשָׁלַיִם וְאוֹמֵר (הָרִי מַעֲשֵׂר שְׁנֵי בְּצַפּוֹנוֹ וְהוּא מְחֻנָּל עַל שְׁנֵי פְרוּטָה מִמֵּה שֵׁישׁ לִי תוֹף פִּיטִי) וְבוֹ אֲנִי לוֹקֵחַ מְעַט אוֹכֵל וְשׁוֹרְפוֹ אוֹ קוֹבְרוֹ וְזֶה הָאוֹכֵל אֵין צָרִיף שִׁיְהִיָּה בּוֹ שְׁנֵי פְרוּטָה דְּבִשְׁלָמָא בְּתַחֲלֵהּ דְּכַתִּיב בֵּיהּ וְנִתְּתָהּ הַפְּסָף צָרִיף שִׁיְהִיָּה בּוֹ ש"פ אָבֵל בְּכֹל [אַשֶׁר] תֵּאָנָה נִפְשָׁה אַעפ"י שִׁשְׁנֵי כָּל דֵּהוּא מִטַּעַם דְּאֵין אוֹנָאָה לְהַקְדִּישׁ וּבִזְמַן הַזֶּה אֵין קַפִּידָא כְּדִשְׁמוּאֵל (עִירוּכִין כ"ט).

(: וְזֶה מִן הַיַּיִן שֶׁנֶּעְשֶׂה מִן הָעֲנָבִים הַלְּקוֹחוֹת מִן הַגּוֹי שֶׁבְּצָרֵן ע"מ לִיְדַרְף אָבֵל מִן הַגְּדֵל בְּגִינָה קִטְנָה שֵׁישׁ לִי אֲנִי מְבָרָךְ אַקב"ו לְהַפְרִישׁ ת"ג וְנוֹתְנָה לַפֶּהן וְהוּא קוֹבְרָה בְּמִקּוֹם טָהוֹר וְאַח"כּ עִם תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר.

וְאַח"כּ אֲנִי נוֹתֵן מַעֲשֵׂר א' לְלוֹי וְהוּא מְבָרָךְ אַקב"ו לְהַפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר אַח"כּ אַקב"ו לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְכו': וְדָרָךְ זֶה בְּנִלְקַח מִן הַגּוֹי יוֹת' נְכוֹן שְׂאֵם יִטוֹל תְּרוּמָה וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר כֹּא אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יוֹצִיא הַשְּׂעִיעוֹר וְכִשְׁהוּא נִפְטֵר מִת"ג וְיִקַּח א' מִק' וְאַח"כּ ט' חֲלָקִים שֶׁבְּרֹאשׁ הָרֵאוּיִים לְהִיּוֹת מַעֲשֵׂר א' שְׁבִינְדִי זֶה שְׁבִינְדִי וּבֵינן מֵה שֶׁקּוֹרָא שָׁם יְכוֹנֵן שִׁיְהִיָּה שָׁם כָּל מַעֲשֵׂר א' הָרֵאוּי לְכֹל וְאַח"כּ אוֹמֵר שֶׁזֶּה שְׁבִינְדִי יִהְיֶה תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וּיְכוֹנֵן שְׂאֵם אֵין בְּמֵה שְׁבִינְדִי כְּדִי שִׁיעוֹר תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שְׂמָה שֵׁישׁ לְמַעֲלָה עַפ"י הַכֹּד יִשְׁלִים וְאִם אֵינְרַע שְׂאִין בְּמֵה שְׁבִינְדִי כְּבָר קָרָא שָׁם ג"כ לְמֵה שַׁעַפ"י הַכֹּד נֶאֱפִי' יִשְׂאֵר שָׁם וְיִשְׁתַּהוּ הו"ל סֶפֶק מְדוּמָע וּבִטֵּל בְּיוֹתֵר הַרְבֵּה מֵא' וּמֵאָה נֶאֱרִיף: וּבְכֹל שְׁנֵי אֲנִי מַתְּנָה וְאִם הַשְּׁנֵי מַעֲשֵׂר עֲנִי מֵה שְׂאֵמֶרְתִּי שֶׁהוּא מ"ב הָרִי הוּא מ"ע וּפּוֹדָה אוֹתוֹ בְּשׁוֹנוֹי לְעַנְיִים: וְאִם הוּא שְׂדֵה יִשְׂרָאֵל צָרִיף לִיתֵן הַמַּעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן לְלוֹי מְשָׁלֵם וְהֵבֵא לְצֵאת יְדֵי סֶפֶק יִקְנֶה לְלוֹי כֹּל חֶלֶק הַמַּעֲשֵׂר שְׁלוֹ וְיִקְרָא לוֹ שָׁם בְּמִקּוֹם יְדוּעַ וְהַלּוֹי יִפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מִמִּקּוֹמוֹ הָרֵאוּי וְאִם בְּאוּלֵי נְשִׁתְיִיר מְעַט יְכוֹנֵן כְּדִלְעִיל: קמ"ו) נִרְאֶה דִלִּי"א שֶׁהֵבִיא הַב"י (בֵּאו"ח) ס' קפ"ה דָּאֵם בְּרָךְ בְּלָבוֹ יֵצֵא מִי שֵׁישׁ בִּידוֹ סֶפֶק בְּרָכָה דְּמִסְפָּקָא לֹא יְבָרָךְ וְיֵישׁ לוֹ לְהַרְהֵר בְּלָבוֹ לְצֵאת כְּפִי הִי"א וְלֹא יִשְׂאֵר בְּסֶפֶק בְּרָכָה וְאֶפְשָׁר דְּבָזָה נוֹכַל לְתַמְנָן לְשׁוֹתָה מִשְׁקִין בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה דִּיבָרָךְ בְּלָבוֹ וְדִיו מִשׁוּם סֶפֶק אִם צָרִיף בְּרָכָה אוֹ לֹא וְאַת"ל צָרִיף בְּרָכָה סֶפֶק אוֹ הִלְכָה כַּמ"ד אִם בְּרָךְ בְּלָבוֹ יֵצֵא וְהוּא מִתְּהַפֵּף: וְיֵישׁ לְתַמְנָן בְּזֶה ג"כ ס' שְׁנוּלֵד לִי אִם מֵה שְׁמַחְזִירִין אוֹתוֹ כְּשֶׁנִּסְת' אִם בְּרָךְ בְּרַכְת מְזוֹן אִי הָנִי כְּשֶׁאֲכַל שִׁיעוֹרָא דְּאוֹרְיִיתָא (עִי' זכ"ל"א או"ח ב' ד"ה ס' קפ"ד וְטו"ז או"ח ס' ס"ב וּישׁוּי"ע שָׁם): וְא"ל דְּגַם בְּרָכָה בְּלָב שֶׁא"צ הָנִיא לְבַטְלָה דְּלֹא תִשָּׂא מִשְׁמַע כְּמוֹ (תַּלְמִים ט"ז) וּבֵל אֶשָּׂא אֶת שְׁמוֹתֵם עַל שְׁפִתֵי (עִי' בַּס' הַגִּיד מְרַדְכִי דַצ"ד שְׁחוֹלֵק ע"ז) וְהַר"ן פָּרַק בְּתֵרָא דַר"ה גַּבִּי אֵין מְעַכְבִּין אֶת הַתֵּינּוֹקוֹת וְכו' פִּי' בְּהַדְיָא דְּבְרָכָה שֶׁא"צ הָנִיא מְדַרְבְּנָן (עִי' מַג"א ס"ו רט"ו) מִשְׁמַע דְּאֵין אִיסוּר דָּאֵת ה' אֱלֹהֵיךָ תִּירָא וְלֹא תִשָּׂא אֱלָא בְּמִזְכִּיר שָׁם מִן הַשְּׁמוֹת לְלֹא צְנוּרָה.

וְעַיִן מִש"ל ס' קנ"ט (ובח"א ס"ו) דְּמִשְׁמַע דְּהַרְהוֹר כְּדַבּוּר (עִי' בַּס' גֵּן הַמְּלָךְ ס' כ"ג): קמ"ז שְׂאֵלָה מִי שְׂאֵכֵל חֲצִי זֵית וְחֲזוֹר וְאֲכַל חֲצִי זֵית אַחֲרַ בְּתוֹךְ אֲכִילַת פָּרִס וְלֹא הִנְיָה כְּדַעְתּוֹ כְּשֶׁבָרָךְ עַל הָרֵאשׁוֹן מֵהוּ: תְּשׁוּבָה אֶפְשָׁר לְלַמְדָּה מֵהֵיא דְּתַנָּן פ"ג דְּכָרִיתוֹת (דף י"א).

(שאם אכל כחצי זית וחקור ואכל כחצי זית ממין אחד חייב משני מינים פטור ע"ש ובגמרא ואפשר דכיון שיש שיעור אכילה במעיו יברך באחרונה (עי' מג"א סי' ר"י ס"ק א' ובאה"ט סי' קס"ח סק"א): קמ"ח מה שהביא הב"י (באו"ח) סי' קצ"ה (ועי"ש בבאה"ט ס"ק ב') בשם הר"ר יונה שאם רשות הרבים מפסקת ביניהם נראה דאין מצטרפין בשום ענין צ"ע במכות (ו':) שנים [רואין אותו] מחלון זה] שנים רואין אותו מחלון זה לענין עדות מצטרפין: קמ"ט שאלה אם ברה על היין בפה"ע מהו: תשובה דבר זה נפתח בגדולים ובמחלוקת שנויה בתשובת מהר"י הלוי ואיברא דכדבריו הכי משמע ומדיוק דברי הר"מ שהביא מתוספות (ברכות דף י"ב ד"ה לא) ויש לי לצרף עוד לומר דלא יצא ולא מטעמיה דהוא קאמר דברכת בפה"ע לא שייך בינו הא ליתא דיין ושמן שוין הם.

וכשם ששייך בפה"ע בשמן כף שייך בינו אלא נראה דטעם דמילתא דכיון דכל מין ומין יש לו ברכתו הפללית כגון לפירות האדמה בפה"א ולעץ בפה"ע. יצאו להם ויין ללמוד בדבר חדש דהיינו שקבעו להם ברכה לעצמן מפני חשיבותה אי אתה יכול להתזרם לכלל שאר פירות דמקרי משנה ממטבע שטבעו חכמים בפרט והוציאום מן הכלל.

זולת בשהפל שאמרו בפירוש (בבב"ב מ.) דבדיעבד יצא ומכאן נפשט ג"כ שאם ברה בורא פה"א על הפת לא יצא (עי' מג"א סי' ר"ח ס"ק כ"ב ויז אפרים שם ושד"ח אסיפת דינים ברכות סי' א' אות א' וב' ובאה"ט או"ח סי' ר"ט סק"ד): ק"ן הביא הב"י (או"ח) סי' ר"ב מר' ירוחם בפ"י נובלות שהוא מין פרי ולא נגמר בישולו ושהפל נכתב עליו הב"י ולא דק שהרי אמרו בגמרא (בבב"ב מ:) דנובלות היינו בןשלי כמרא ופרש"י כמו שרופי חמה שבשולם ושרפם החום ויבשו ותמרים הם עכ"ל וא"כ אינו ענין לשלא נגמרו בישולם עדיין עכ"ד הב"י.

ועדיפא מינה הי"ל להקשות עליו וכי משום שלא נגמר בישולם מברה שהפל לא יהיה אלא משהוציא פרי יש לברה בפה"ע כמו בשאר אילנות חוץ מבוסר וכו'. אלא שפונות ר"י למה שפירש רש"י במלות שונות שמחמת שלא נגמר בישולו הטבעי יבא השמש ושורפו וזהו דרף טבע כאדם בקדוח עליו אש הקדחת אם לא ימצא לחות שרשי שייסבול חומו ישרף מעט ויהיה לעץ (עי' ט"ז סי' ר"ד ס"ק ג' ויז אפרים שם): קנ"א שאלה מ"ש הרא"ש דמים שמבשלים לחולה מברה עליהם שהפל קשה ומאי שנא ממאי דנובלהו שילקי (בבב"ב ל"ט).

(ועוד אי מציא דשלקי כשלקי הוי כבוש כמבושל לענין זה: תשובה אפשר דכיון שהם קשים אין מוציאין כל תמציתם כמציא דשלקי: ולענין כבוש כמבושל יש להסתפק משום דמצינו.

(עי' תוס' יו"ט פ"י דתרומות מ"י ובתוס' רעק"א רפ"ו דנדרים) [שליק דהוא יותר ממבושל ויש שליך כל דהו ואי מציא דשלקי הוי הרבה ממבושל לא אמרו כבוש כשליק מיהו מסתברא דכבוש נמי הוי כשליק וכן הרופאים קורין לכבוש אינפוזיון ויוצא לפעמים יותר תמצית מן הבישול: קנ"ב) אוכל דבר איסור מפני הסכנה אם מברה: הביא הב"י סי' ר"ד בש"ר ירוחם דלא יברה ונהביא להפך מדברי הרא"ש שכתב דאוכל ביה"כ מברה ונראה דאין זה נגד דבריו דהתם הוא אוכל היתר ביום אסור אבל אוכל איסור

נפשו קצה דומיא (או"ח סי' שכ"ח סי"ד) דשוחטין לחולה בשבת פהיא (תרומות פ"ו מ"ג ובסמ"ע סי' רל"ד סק"ד) דהמאכיל את פועליו תרומה ומה שהביא ג"כ מסימן קצ"ו (עי"ש בט"ז סק"א ובישו"ע) דהראב"ד והרא"ש סברי דאוכל טבל מברך אפשר דהתם מיירי שאוכלו במזיד וטעמא טעים ועוד סוף סוף טבל מאכל של ישראל הוא ויבא לכלל היתר אבל אוכל איסור מתמת שהוא אנוס קץ בו ואינו טועם בו דבר שהנפש נהנה ממנו (עי' שו"ת חיי ארי' סי' כ"ד): קנ"ג) שאלה מי שנטל טלית ע"מ להניחו וברך עליו וקודם שסיים הברכה נאבד מידו אם יש לו תקנה: תשובה אפשר שימשוך בברכה וילך למקום טלית או תפילין ויסיים אקב"ו להניח תפילין או ציצית (עי' באה"ט או"ח סי' ח' סקט"ז ובשער"ת ומנצל מאש לר"ח אלפנדרי סי' י"א ולק' סי' רי"ח) ועיין מש"כ (לעיל סי' קמ"ט) גבי אם אמר בפה"ע ותוך כדי דבור סיים בפה"ג: קנ"ד) שאלה למה ברפת שלש אינה פוטרת מעין ג' וכ"ת דאין ברכה חשובה פוטרת לפחות הרי הביא הטור סי' ר"ח משם הרא"ש דאם בירך על הענבים בפה"ג יצא מידי דהנה שאם בירך על פרי העץ בפה"א יצא ועוד ברפת מזון פוטרת תמרים ויין דמיזן וזיני ועוד מ"ט לא התקינו לפועלים מעין ג' דהא כתב הרמב"ם דשלש ברכות אסמכתא דמן התורה בברכה א' סגי וכשם שקצרו התפילה בהביננו וברכה מעין שבע למה לא קצרו ברפת המזון: תשובה ואמאי לא תהני תיובתא ההיא דברכת שלש להרא"ש דהא חזינו דברכה חשובה דנתקנה על דבר גדול אין לאומרה על דבר קטן והו"ל למברך ברפת מזון על תאנים וענבים ורמונים: מיהו איפא למימר לדעת הרא"ש דהתם לא שייכא ברכה דמזון על אלו והו"ל פמי שפירך נותן ר"ט בפירות על פרי שאינו מריח.

מיהו קשה מההיא דתמרים ויין וכי הני זיני טפי מלחמניות: ועל השנייה אני אומר דכיון דברכת המזון מן התורה על כל פעם שהוא אוכל לא רצו לקצרה נדי במה שהקילו להם משלהם אבל תפילה בכל יום אינו מן התורה ומשום טירדא דאורחא קצרוה: ולראשונה י"ל דאם היתה פוטרת ברפת שלש למעין שלש הרואה אומר דפת גמור הוא ויבא לאכול פת בלא גטילת ידים (עי' באה"ט או"ח שם ס"ק כ"ב): מדי עברי בהלכות ציצית מצאתי להרא"ש שם שמביא דעת ר"ת דכיון דהותרה ציצית בכלאים מותר בין ביום בין בלילה בין לאיש בין לאשה מדבריו למדנו דהותרה שבת ולא דחויה דכולן מטומאה בצבור למדנו בפסחים (דף ע"ז וע"ז כ"מ רפ"ב דשבת) והפריז על המדה דבסוברין היינו אפי' למ"ד הותרה היינו דוקא כל שהוא לצורך החולה כגון שאין צריך אלא לגרוגרת א' והביא שנים (עי' רשב"א פ"ק דחולין ט"ו: ור"ן פ"ב דביצה) אבל לא שהותרה לגמרי ולדבריו דמתיר תכלת בלילה ולאשה הא דאמרינן (חולין ט"ו:) גזרה שמה ירבה בשבילו אתיא כמ"ד דחויה היא שבת דלמ"ד הותרה (עי' ברשב"א הנ"ל הובא בב"י או"ח סי' שי"ח שכ' דגזורה שמה ירבה בשבילו היינו אחר שימתן הקדירה על האש ירבה והוא חיוב סקילה אבל קודם שנותן על האש אינו רק איסור דרבנן עי"ש) פי היכי דכיון דהותר בגד זה לאיש ביום הותר גם בלילה ולאשה אע"ג דחשבינן לה בפירק במה אשה (דס"ב).

(נשים עם בפני עצמם. ה"נ נימא מגו דהותרה שבת זו בשביל חולה הותרו כל ישראל דכולן חייבים לרפאתו וק"ו הדברים ומה אשה דלא שייכא בציצית ועם בפני עצמה היא כיון שהותר איסור הותר נמי בשבילה.

כָּל יִשְׂרָאֵל דְּשִׁיכֵי לְחֹלָה אֵינוּ דִּין שְׁשֵׁבֶת זֶה הַתְּרָה לָהֶם וְאִי אֶפְשָׁר שְׁלֵא יְהֵא אֵינָה חֹלָה בְּמִדְיַת הַיָּם א"כ הַתְּרָה שְׁבֶת וי"ל דְּהִבְעָרָה תּוֹכִיחַ שְׁלֵא הַתְּרָה אֲלֵא בְּמִקְדָּשׁ מְדַכְתִּיב לַת"א בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם (שְׁבֶת כ') אַף אֲנִי אָבִיא חֹלָה שְׁלֵא הַתְּרָה אֲלֵא לֹו בְּשַׁעֲתוֹ.

דְּכִי פְּרַכְתּוּ נִילְף מִינָה אֵיכָא לְמִימַר מַה לְשֵׁבֶת שְׁכֹן פְּרַת תֹּאמַר כְּלָאִים שְׁהִים בְּלָאוּ. מ"מ קָשָׁה הַדְּבָר לְשַׁמְעוּ וּכְבָר הַקְּשִׁיתִי עַל רְאִיוֹת שְׁלוֹ בְּלַחֲם הַפְּנִים' שְׁלִי ע"ש (עִי' רָאב"ד פ"א דְּתַמִּיד וּשְׂאֵג"א ס' ל') וְלְדַבְּרֵי צ"ל דְּיִשְׂרָאֵל שְׁאָכַל מְלִיקַת הָעוֹף יְהֵא פְּטוֹר מִשּׁוּם גְּבֻלָּה פִּינוּן דְּהַתְּרָה לַכְּהֵן וּבְסוּף פ"ז דְּנֻבְחִים (ס"ט): תָּנִן דְּאִין מְלִיקַתָּה מְטַהֲרַת אֶת טְרִיפְתָּה מְטוֹמְאָתָה א"כ אִין לְמְלִיקָה דִּין שְׁחִיטָה וְה"ה דְּלֵא פְּקַע שֵׁם גְּבִילָה מִינָה מִיְהוּ י"ל דְּשְׂאֵנֵי כְּלָאִים דְּלֵא נְשַׁתְּיָר אִיסוּרָא עֲלֵיהָ אֲבָל מְלִיקַת הָעוֹף דְּאֶכְתִּי אֶסוּר מִשּׁוּם קְדָשִׁים לְזָר לֹא פְּקַע אִיסוּר גְּבִילָה מִינָה (עִי' יְבָמוֹת ל"ב): הִנֵּה הֶרְמַב"ם (פ"ב דְּשְׁבֶת) סָבַר דְּחֻוּיָה הִיא שְׁבֶת וצ"ע הִיכָא מִיִּיתֵי הֵיא (יּוֹמָא פ"ד): דְּלֵא יַעֲשֶׂה עַל יְדֵי קְטַנִּים וְכו' דְּהֵיא עַל פְּרָחִין אֲתִיָּא כַּמ"ד הַתְּרָה שְׁבֶת דַּל"כ הִיכִי שְׁרוּ רַבָּנָן מְטַעֵם שְׁמַצְרַפִּין לְדַעַת אַחֲרַת לְחַלֵּל שְׁבֶת בְּקוּם עֲשֶׂה אֲבָל לְמ"ד הַתְּרָה שְׁבֶת אֲתִי שְׁפִיר כְּדִי שְׁלֵא תְהֵא שְׁבֶת קָלָה בְּעִינֵיהֶם כַּמִּש"כ הֶרְמַב"ם מִיְהוּ לְטַעֲמָא דְשְׁלֵא יֵאמְרוּ שְׂאִין לְחַלֵּל שְׁבֶת עַל הַחֹלָה שְׁיֵשׁ בּוֹ סְפָנָה אֲלֵא ע"י אֵלוֹ וּכְשִׁיבָא לִיָּדָם וְלֹא יִמְצְאוּ גוֹיִם אוֹ קְטַנִּים לֹא יִתְעַסְקוּ בּוֹ יִשְׂרָאֵל אֲפִי' תִּימָא דְּחֻוּיָה הִיא שְׁבֶת אֲתִי שְׁפִיר דְּסוּף סוּף מְצִי לְמִיתִי לִידֵי סְפַת נְפִשׁוֹת וְתָנִן בְּיוֹמָא (פ"ג).

(גְּבִי נְפֻלָּה עֲלֵיו מְפֻלַּת סְפַק הוּא שְׁם וס' אֵינוּ שְׁם ס' נְכָרִי ס' יִשְׂרָאֵל דְּכָל ס' וְסְפָקִי סְפָקוֹת מְחַלְלִין עֲלֵיהֶם וצ"ע בְּהֶרְמַב"ם. וְנ"ל הֶרְשֵׁב"א ס' תִּרְפ"ט וְכַמְדוֹנְמָה שְׁהִלְכָה כַּמ"ד שְׁבֶת דְּחֻוּיָה הִיא וְלֹא הַתְּרָה מ"מ כָּל שְׂאִין שְׁם גְּבִילָה אֲמַרִּינוּ לְגוֹי לְשַׁחֲוֹט פִּינוּן שְׁהִיא דְּחֻוּיָה אֲצֵלוֹ וְתַדַּע לָהּ שְׁהִיא שְׁנִינוּ בְּבְרִיָּתָא אִין עוֹשִׁין דְּבָרִים אֵלוֹ לֹא ע"י גוֹיִם וְכו' וְהִי אֵיתָא בְּשִׁתִּי גְּנוֹסְחָאוֹת דְּפוֹסְקִים שְׁלַפְנִי.

וְקָשָׁה לְנוֹסְחָא זֶה דְּהִיכִי מִיִּיתֵי רְאָיָה מְבְרִיָּתָא שְׂאוּמְרִים לְגוֹי דְּמְדַקְאֶמַר אִין עוֹשִׁין ע"י גוֹיִם מְכָלֵל דְּאִיתְנָהוּ תָּמָן וּלְגִסְחַת ב"י (או"ח ס' שכ"ח) דְּהַעֲתִיק אִין אוּמְרִים לְגוֹי קְשִׁיָּא דְּמַה טַּעֲנָה הִיא פִּינוּן שְׁהִיא דְּחֻוּיָה אֲצֵלוֹ אֲדַרְבָּה מִשּׁוּם הִכִי הָוָה לָץ לְעֲשׂוֹת ע"י גוֹי (עִי' בַּס' לִיְמוּדֵי ה' ס' פ"ט) וְעוֹד דַּע"כ צְרִיכִין אֲנִי בְּבִיָּאוֹר שְׁמַצְטְרַפִּין לְדַעַת אַחֲרַת גְּבִי קְטַנִּים וְגוֹי כְּדִי שְׁלֵא יֵאמְרוּ אִין גְּדוֹל מְחַלֵּל שְׁבֶת בְּמִקּוּם סְפָנָה וְאֵיכָא לְתָא דְּפָקוּחַ נְפִשׁ וְא"כ אֲמַאי יְהִיבִינוּ לִיה גְּבֻלָּה הָא נְמִי יֵאמְרוּ חֹלָה שְׁיֵשׁ בּוֹ סְפָנָה אִין מְחַלְלִין עֲלֵיו שְׁבֶת אֲלֵא אִם יֵשׁ שְׁם גְּבֻלָּה יֵאכַל וְאִם לֹא יָמוֹת וְאֶפְשָׁר בְּזָה דְּכְשִׁישׁ שְׁם גְּבֻלָּה יֵאמְרוּ לֹא מִשּׁוּם שְׂאִין מְחַלְלִין אֲלֵא מְפָנִי שְׁהִיא מְזוֹנְמַת וְאֶטְרוּחִי בְּכְדִי לֹא טְרַחִי אֲבָל מְשִׁהוּצְרָה לְחַלֵּל וּמְנִיחִין הַגְּדוֹל מִשּׁוּם הַנֶּף יֵשׁ לְחוּשׁ וְשִׁיעוֹר דְּבָרֵי הֶרְשֵׁב"א כְּפֹה פִּינוּן דְּמַפְחַת הֵיא גְּזָרָה דְּבְרִיָּתָא דְּחֻוּיָה אֲצֵלוֹ אִין לְעֲשׂוֹת ע"י גוֹי וְכו': וְלַעֲנֵן מַעֲשֶׂה נְרָאָה כָּל דְּבָר דְּאֵיכָא לְמִיחַשׁ לְטִירוּף דַּעַת הַחֹלָה אִם אִין עוֹשִׁין לֹו כָּל צְרָכּוֹ עוֹשִׁין מִיְהוּ לְקַיָּים דְּבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ ו"ל הִנֵּה נְרָאָה שְׁיִטְפֵּל הַגְּדוֹל בְּדָבָר שְׁהוּא מִשּׁוּם שְׁבוֹת כְּפֹהוֹן שְׁיִולִיף הַמְחַתָּה שְׁהַבְעִיר הַגּוֹי אוֹ יִקַּח גַּר בְּיָדוֹ אוֹ יְסִיר הַקְּדוּרָה מִן הָאוֹר וְכִיּוֹצֵא בְּזָה (עִי' בְּלִיְמוּדֵי ה' ס' פ"ט הַנֶּף) וְהַשְׂאָר ע"י גוֹיִם ע"י קְטַנִּים וְכִינוּן שְׂרוּאִין אוֹתוֹ שְׁמַחֲלֵל אִין מְבַחֲשִׁין בִּין דְּבָר קְטוֹן

לגדול דהיכא דאפשר למעט בתורפא ולא יהא שום בית מיוחד דנפשות אפלי אחר אלה ספקות עושין.

מעשה באשה א' בשכונתנו שהייתה מקשה לילד ונשים מקטנות אותם בדברים שאין בהם ממש ולא מחייתו בהן שלא תטרף דעתה: זה לשון הרמב"ם רפ"ב (דשבת ה"ג) פשעו עושין דברים הללו אין עושין לא ע"י פותים ולא ע"י קטנים ולא ע"י עבדים ולא ע"י נשים נראה דהכי הנה גריס בפרייטא ואין להגיה גוים במקום פותים דבמשנה.

ובפרייטא היכא דמיירי בכותים היינו קודם שגזרו עליהם והרמב"ם נגרר אחר גרסתו בפרייטא ונראה דנקט פסדר דכותים גריעי מקטנים אשר לא מזרע ישראל הם. וקטנים לא באו לכלל מצוות ועבד אע"פ שאינו מזרע פשר פיון שמחוייב במ"ע פנשים ובשמירת שבת והוא נתון תחת ישראל ואין רבו מניח לו לעבד על המצוות ועדיף טפי מכותים דאמרינו בעלמא (תולין ד').

(כל מצוה שהחזיקו בה פותים משמע דהיו פוקרין בשאר ועדיף מקטן דזה חייב במצוות וזה אינו חייב נשים עדיפי מעבדים דחייבות ונזרעו בקדושה. ולא מבעיא קאמר.

והשפת מתורץ מה שדקדק הכ"מ דטעמא דשלא תהא קלה לא שיניו בכותים ולא בקטנים דכותים מיירי קודם שגזרו וקטן דילמא אתי למסרה פה היא (עירובין דף מ': ובתוס' ד"ה דילמא) דכוס לתינוק ואפלי למאן דלא חייש התם דמשנה לשנה ומזמן לזמן אבל הקא לשבת הבא חלל וכן לשבת אחרת כי אין זמן לשכחה: שם בגמ' (שבת קנ"ג).

(מייתי דאם אין שם נכרי ויש שם חמור חש"ו אחמור מנח ליה אחש"ו לא מנח הני אדם האי לאו אדם חרש ושוטה לשוטה [חרש] וקטן מאי א"ד לחרש יהיב וא"ד לקטן יהיב והרמב"ם בפ"ו לא הביא חילוקים אלו נראה דלטעמיה אזיל כמש"כ לתת טעם לדבריו דאף בקטן איכא טעמא שלא תהא קלה מיהו אפתי קשה דהול"ל חרש ושוטה.

שבת וראה דבפ"ד מייתי לה וחזרני בי דטעמא שלא תהא קלה לא קאי אקטן וא"כ שפיר צריף להגיה גוי במקום פותי ונדרף המדפיסין באיטליא לעשות פן אי הכי קשיא על הרמב"ם אמאי לא יהיב טעמא לגוי וקטן וקשה הדבר לאומרו שהניח על פה האי טעמא אחרניא דשלא יאמרו.

ועוד אי איכא האי טעמא דכולל לכולהו אמאי נקט פלגא: נוסח הפרייטא דגריס הרי"ף ואין עושין דברים הללו לא ע"י גוים ולא ע"י קטנים אלא ע"י גדולי ישראל ואין אומרים לעשות דברים אלו לא ע"י נשים ולא פותים מפני שמצטרפין לדעת [אחרת] והרמב"ם במקום פותים גריס עבדים.

וי"ל דהרמב"ם ז"ל מפרש טעמא דגוים וקטנים קטן משום דאינו יודע לאמן ידיו לשמש חולה שיש בו סכנה ונדחננו או יתשל להביא לו או יכעיסנו וגוים דחשודים על ש"ד כדאמרינו (ע"ז כ"ה:) שלא יתלנה עמו בדרך.

ויבעט בו או ישקנו סם המנות ולא ידברו עליו כי כפר הוא מסוכן ואלו הטעמים שכל אחד יפיר בהם לא הוצרך הרמב"ם אלא בטעם שהוא חויץ לשכל א"כ דמשום שישמשו לחולה פהוגן נשים ועבדים מ"ט לא דרפן של אלו לשמש ומשני שלא תהא שבת קלה

בְּעִינֵיהֶם וְדִיּוּקָא לִישְׁנָא שְׁפִיר דְּמִתְרִי טַעְמֵי נִגְעֵי בֵּה גַם תִּיבּוֹת וְאִין אוֹמְרִים דּוּק וּמִטַּעַם
זֶה אֶסּוּר שְׁיִטְפְּלוּ גּוֹיִם וּקְטַנִּים וְאֶפְי' בַּחוּל אֶפְי' לִהְבִּיא לּוּ הַקְּעָרָה וְצָרִיף שְׁמִירָה לְגוֹי
וְהָרִי"ף דְּגָרִים כּוֹתִים אֶפְשָׁר דְּמִסְפָּקָא לִיה אִי גָרִי אֶמֶת הוּוּ אוֹ גָרִי אַרְיוֹת וּלְדִידִיָּה אֶפְשָׁר
שְׁיִשְׁמְשׁוּהוּ עֶבְדִּיו שְׁרָגִיל בְּהֶם וְיִוְדָעִים וְנִסְתּוּ וְאוּלֵי אִם יִשְׁמְשׁוּ אַחַר שְׁאִינוּ יוֹדָע יִכְעַס
וְיִסְתַּכֵּן יוֹתֵר וְהַטּוֹר לֹא הֶעֱתִיק אֱלָא קְטַנִּים גּוֹיִם וְנָשִׁים מִשְׁמַע דְּעֶבְדִּים שְׁרִי.

וְאִם מִיִּירֵי הֶרְמֵב"ם בְּכוֹתִים בְּזִמָּן הַזֶּה נִפְשָׁטָה שְׁאֲלַתִּינוּ אִי ס"ל לְהֶרְמֵב"ם דְּלִכְלֵ דְּבָר
עֲשָׂאוֹם כְּגוֹיִם דְּהָכָא מִשְׁמַע דְּהָא דְּעֲשָׂאוֹם כְּגוֹיִם הֵיִינוּ לְהַחְמִיר כְּמִשְׁנִימָד לַע"ז וּמְחַלְל
שְׁבִתוֹת וְכֵן נוֹטִין הַדְּבָרִים שְׁפִתְב רפ"ג שְׁאֲכֵלוּ ז"ל וְהַפּוֹתִי מִן הַגּוֹיִם שְׁהִבִיא מְלֵךְ אֲשׁוּר
מִבְּבֵל וּמְכוּתָא וְיִוֹשֵׁב אוֹתָם בְּעָרֵי שְׁנִמְרוֹן וְאֵת ה' הָיוּ יִרְאִים וְאֵת אֱלֹהֵיהֶם הָיוּ עוֹבְדִים
אֲבָל בְּאִנְרָף הַיָּמִים לְמַדּוּ הַתּוֹרָה וְהָיוּ שׁוֹמְרִים תּוֹרָה שְׁבִכְתָּב וְכָל מִצְוָה שְׁחֻזְיָקוּ בֵּה הָיוּ
מְדַקְדְּקִין בֵּה יוֹתֵר מִיִּשְׂרָאֵל וְהָיוּ מְאֲמִינִין בְּהֶם יִשְׂרָאֵל בְּקִצָּה מִצְוֹת עַד שְׁבִדְקוּ אַחֲרֵיהֶן
וּמִצְאוּ לָהֶם דְּמוֹת יוֹנָה בְּרֵאשׁ ה"ג שְׁהָיוּ עוֹבְדִין וּמֵאֵז עֲשָׂאוֹם כְּגוֹיִם גְּמוּרִים לְכָל דְּבָרֵיהֶם
עכ"ל.

מִמִּש"כ שְׁבִאֲרָף הַיָּמִים לְמַדּוּ הַתּוֹרָה וְהָיוּ מְאֲמִינִים בְּהֶם מִשְׁמַע שְׁנַתְּגִיירוּ לְגַמְרֵי אֱלָא
שֵׁאח"כ פָּקְרוּ בְּדַבְרֵי סוֹפְרִים וּבְקִצָּת מִצְוֹת שֵׁא"כ הֵיִאָּף הָיוּ מְאֲמִינִין בְּהֶם בְּאִיסוּר
וְהַתֵּר וְכִי גוֹי שְׁיִשְׁמֹר קִצָּת מִצְוֹת נִאֲמִינָהוּ וְכִינֵן שְׁכֵן פְּשֻׁחְזוֹרוּ וּמִצְאוּ דְּמוֹת יוֹנָה הו"ל
כְּגַר שְׁחֻזֵר לְסוּרוֹ שְׁאִם קִדְּשׁ קִדּוּשֵׁי קִדּוּשֵׁין כְּדֵאִיתָא בְּהַחֻלְץ (מ"ז:) וּבִסְפ"ח שְׁם פִּתְב
שְׁכָל מַה שְׁנִזְכָּר בְּמִשְׁנָה מִנְּאֲמֵנוֹת הַפּוֹתִים לֹא נִאֲמַר זֶה אֱלָא קוֹדֵם שְׁחֻקְרוּ עֲלֵיהֶם אֲבָל
מִשְׁחֻקְרוּ וּמִצְאוּ אֲשֶׁר זָכְרָנוּ עֲשָׂאוֹם פְּחוֹתִים מִן הַגּוֹיִם וּצ"ל דְּהָאִי פְּחוֹתִים מִן הַגּוֹיִם
(וּא"ל לְעִנְיָן עֲנִיתָ אֲמֵן גֵּרַע כּוֹתִי מִעֲפוֹ"ם דְּאַחַר עֲפוֹ"ם עוֹנִין וְאַחַר כּוֹתִי אִין עוֹנִין כְּדֵאִי
בִירוּש' עב"י או"ח סי' רט"ו דְּהָא הֶרְמֵב"ם ס"ל דְּגַם עַל בְּרַכַּת עֲפוֹ"ם אִין לְעִנּוֹת אֲמֵן)
לְעִנְיָן הָא דְּאַמְרֵינוּ (חֻלּוּן י"ג:) גּוֹיִם שְׁבַח"ל לָאו עוֹע"ז הֵם אֱלָא מִעֲשֵׂה אַבּוֹתֵיהֶם
בִּידֵיהֶם.

וְהַקְּלוּ בְּזֶה לְעִנְיָן לְפָנֵי אִידֵיהֶן וְלֵאלּוּ הַחְמִירוּ כְּעוֹבְדֵי ע"ז גְּמוּרִים אֲבָל לְעִנְיָן קִדּוּשֵׁין
הַנִּיחּוּם כְּדִין גָּר. וְאִם נִבְאָר דְּבָרֵינוּ דְּפָחוֹתִין מִן הַגּוֹיִם לְכָל דְּבָר קְאָמַר וּגְרִיעֵי מִגָּר שְׁחֻזֵר
לְסוּרוֹ מ"ש י"ל דְּמַחְלֻקָת שְׁנוּיָה (בְּקִדּוּשֵׁין ע"ה:) לְמ"ד גָּרִי אַרְיוֹת הָיוּ כִּינֵן שְׁלֵא בָּאוּ
אֱלָא מִחֻמַּת יִרְאָה וְהוֹכִיחַ סוֹפֵן עַל תַּחֲזִילָתָן י"ל דֵּאֵע"ג דְּטַבְּלוּ וְהַחְזִיקוּ יוֹתֵר מִיִּשְׂרָאֵל
בְּאִיזָה מִצְוֹת לְרַמּוֹת אֵת יִשְׂרָאֵל הָיוּ עוֹשִׂין וְרֵאזָה שְׁפָקְרוּ בְּד"ס וְלֹא הַחְזִיקוּ בְּכָל הַמִּצְוֹת
וְאִם הָיוּ גָרִי אֶמֶת הָיוּ מְדַקְדְּקִים יוֹתֵר מִיִּשְׂרָאֵל כְּמִש"כ הַתּוֹס' כ"ג דְּקִדּוּשֵׁין (דף ע:)
בְּשֵׁם ר' אֲבָרְהָם הַגָּר.

אֲבָל גָּר שְׁבִא מִעֲצָמוּ בְּלִי הַכְּרַח וְדֵאִי גְמַר בְּדַעְתּוֹ לְהַתִּיחַד וְאֵע"פ שְׁחֻטָּא יִשְׂרָאֵל הוּא
(סְנֵהֲדָרִין מ"ד.) (לְמ"ד גָּרִי אֶמֶת הֵם י"ל דִּישׁ לָהֶם דִּין גָּר שְׁחֻזֵר לְסוּרוֹ וּמִפְנֵי שְׁהַדְּבָר
סְפִק הָנָה עוֹבְדָא וְאַצְרָכָה גֵּט רַב יְהוּדָאִי וּמַר רַב שְׁמוּאֵל רִישׁ פְּלָה כְּמ"ש הַטּוֹר [אֵהָע"ז]
סִי' מ"ד מְדַקְאָמַר וְאַצְרָכָה מִשְׁמַע מְסַפֵּק דְּהָרִי מוֹכַח בְּאוֹתוֹ סִי' דְּהִיכָא דֵּאִיכָא קִדּוּשֵׁין
וְדֵאִי אוֹמַר הָרִי אֵלוּ קִדּוּשֵׁין גְּמוּרִים: (עִי' בַח"א סִי' קכ"ו).

וְש"ף יו"ד סִי' קנ"ט סק"ה) וְהֶרְמֵב"ם אַחַר שְׁמִסֵּר לָנוּ בְּחַבּוּרוֹ פְּלָל שְׁהַפּוֹתִים כְּגוֹיִם
גְּמוּרִים לֹא הִזְכִּירָם עוֹד כְּלוּמַר דִּין גּוֹיִם יֵשׁ לָהֶם לְכָל דְּבָר עִם הַפְּלָל: וּנ"ל דְּהָא דְּנָקֵט

פותים בַּהֵי א סרְכָא דְבְרִיָתָא נְקֻט וְלָאוּ דְוָקָא: מְנוּסַח הַבְּרִיָתָא שְׁהֶעֱתִיק הַרְמַב"ם נוֹלַד לְנוּ סִפְק דְכִינּוּן דְאִיכָא מְדַרְגּוֹת בְּמָקוֹם חוֹלֵי שְׁאִינּוּ שֶׁל סַפְנָה שְׁצָרִיף יִשְׂרָאֵל לְחַלֵּל כְּדִינוּ בְּשִׁבוּתִין אִם יִתֵּן בְּהַדְרָגָה לְאַחַד מֵאלוֹ אִם אֵין קָטָן יִתֵּן לְעֶבֶד כִּהְיָא דְמִי שְׁהֶחְשִׁיף (קנ"ג).

(לְהַרְמַב"ם לָא תִיבְעִי לָן דְטַעְמָא שְׁלֵא תְהֵא שַׁבַּת קִלְהָ בְּעֵינֵינוּ דְלֵא שְׁנָא (מִיְהוּ תִיקְשִׁי לִיָּה הֵהִיא דְהַנּוֹתָן כִּיִּסוּ לְנִכְרִי אֵין שְׁם נִכְרִי יִתֵּן לְקָטָן) כִּי תִיבְעִי לָן לְמ"ד לָא נִיתָן שַׁבַּת לִיְדִחּוֹת אֲצֵל פִּיקוּם נְפִישׁ אֲלָא ע"י אֵלוֹ וְנִרְאָה דֵה"ה דְלָאוּ כְּוִלְהוּ יָדְעוּ שְׁאֵין סַפְנָה וַיֵּאמְרוּ אֵין שַׁבַּת נִדְחָה אֲבָל חוֹלָה וּבִן בְּכָל דְבַר אִיסוּר: קנ"ה) דְקִדְקִתִּי בְּכַתְבִּים דְהָא דְחִיבִיב קוּדֵם אוּ מוֹקֵדִם בְּפִסּוּק פְּשִׁיִשְׁנָם לְפָנֵינוּ וַאֲיִן קִפִּידָא לְאַכּוֹל זֶה קוּדֵם זֶה אֲבָל אִם דְרָף אֲכִילְתֵּם ע"פ.

הַרְפוּאָה אוּ מְמַנְהַג בְּנֵי אָדָם לְהַקְדִּים זֶה לְזֶה כְּגוֹן לְאַכּוֹל פִּירוֹת וְלִשְׁתּוֹת אַחֲרֵיהֶם אֵין שְׁם דִּין קְדִימָה וְאַמְרִתִּי זֶה לְפִי דְבְרִי הַתְּהִי"ד שְׁהִבִּיא הַב"י סִי רִי"א דַּאלֵת"ה קְשִׁיא: קנ"ו) מַה שְׁדַּחָה ב"י או"ח ר"ס רי"ב דְבְרִי הַפְּלִבוּ שְׁנוּסַתְפַּק הָא דְעִיקָר פּוֹטֵר הַטְּפִלָּה אֵי הֵנִי נְמִי מְבָרְכָה דְלֵאחֲרֵיהָ וְכו' ה"ל לְאַתּוּי מִתְּנִי פ"ו דְנִיָּדָה (נ"א:) פֶּל הַטְּעוֹן בְּרַכָּה לְאַחֲרֵיוּ טְעוֹן בְּרַכָּה לְפָנֵינוּ הֵרִי בְּהִדְיָא שְׁאֵין לְבָרַף לְאַחֲרֵיהָ מֵאַחַר שְׁלֵא בְרַף לְפָנֵינוּ.

וַיֵּשׁ שְׁם בְּרִישָׁא דְתַנִּי וַיֵּשׁ שְׁטַעוֹן בְּרַכָּה לְפָנֵינוּ וַאֲיִנוּ טְעוֹן לְאַחֲרֵיוּ וְקָא טָרַח לְמִשְׁפַּח מִיְדֵי לְאַתּוּי. הוֹל"ל לְאַתּוּי אוֹכַל פְּחוֹת מְכַשִׁיעוֹר.

וּי"ל דְבִאֲוִרִיָתָא לָא קְמִיִרִי וְעִי לְעֵיל סִי י"ח: וְלִדְעַת שְׁאוּמְרִים דְלְבַרְכַּת בּוֹרָא נְפִשׁוֹת לָא בְּעִי שְׁעִיעוֹרָא עֵתוּ"ס בְּרַכּוֹת ל"ט. ד"ה בְּצָר) א"ש קֶצֶת דְלֵא מִיְתִי לִיָּה מְשׁוּם דְלֵא פְּסִיקָא לִיָּה לֹאמֵר אוֹכַל פְּחוֹת מְכַשִׁיעוֹר דְהָא אִיכָא מִילֵי דְבְעִי שְׁעִיעוֹרָא וַאֲיִכָּא דְלֵא בְּעִי וְלִמ"ש דְבִאֲוֹנְקֵל מְלִיחַ וּפְתַ עֵמוּ אִם שְׁבַע מִן הַפֶּת טְעוֹן בְּרַכָּה לְאַחֲרֵיוּ אֵין לְהַקְשׁוֹת דְהֵתֵם הֵרִי הוּא מְבָרַף שְׁהַפֵּל בְּשִׁבִיל מְלִיחַ וְאַפְי' אֵת"ל דְנִפְטֵר בְּבַרְכַּת פִּירוֹת אַפְתִּי מִקְרִי יֵשׁ בְּרַכָּה לְפָנֵינוּ: קנ"ז) יְרוּשְׁלָמִי ר"פ הַרְוּאָה רַב אָמַר צָרִיף לֹאמֵר אַתָּה וְשְׁמוּאֵל אָמַר אֵין צָרִיף.

צ"ע אִם כְּלָלָא דְהַלְכָה כְּרַב בְּאִיסוּרֵי אֵיִתִּיָּה נְמִי בִירוּשְׁלָמִי וַאֲיִן רְאָיָה מֵהֵהִיא (בְּרַכּוֹת נ"ד:) דְבְרִיָּה רַחֲמָנָא וְכו' דְהֵתֵם תִּירֵץ וַאֲיִכָּא לְתַרוּצֵי דְאָמַר נְמִי אַתָּה וּמְסַתְבְּרָה דְאִיִּתְנָאֵי נְמִי בִירוּשְׁלָמִי דְכִינּוּן דְחִזִּי לִיָּה דְבְקִי בְּאִיסוּרָא טְפִי מִדְשְׁמוּאֵל אֵיִת לָן לְמִימֵר דְבְכָל דְוִנְכְּתָא הַלְכָה כְּוִנְתִּיָּה וְלֵא דְמִי לִכ"מ שְׁשִׁנָּה רַשְׁפ"ג בְּמִשְׁנֵתֵינוּ דְהֵתֵם בְּדָקוּ וּמְצָאוּ (נְדַפְס בְּסַפֵּר תַּחְזִילַת חֻכְמָה): קנ"ח) שְׁאֵלָה כְּלִי שְׁיֵשׁ לוֹ ב' פִּיּוֹת אוּ צְנוּרוֹת קְטַנּוֹת א' גְּבוּהָ מְחִבְרֵיוּ אִם מוֹתֵר לִיְטוֹל מִן הַעֲלִיּוֹן וּבְכִלֵי שְׁנִיקָב שְׁאָמְרוּ (סִי קנ"ט ס"ב) שְׁיִטוֹל מִן הַנְּקֵב וְלִמְטָה אִיף אֲפִשֵׁר שְׁיִטוֹל וְלֵא יַעֲבְרוּ הַמֵּים מִן הַדּוֹפָן שְׁאֵינּוּ חָשׁוּב כְּלִי.

תְּשׁוּבָה כְּלִי הַעֲשׂוּי מִתַּחְזִילָה לְכָף לָא מְבַעֲיָא דְאַפִּי דְרָף הַפָּה הַעֲלִיּוֹן מוֹתֵר לִיְטוֹל דְהָא כִּיּוֹר הָיוּ לוֹ י"ב דְדִין (יּוֹמָא ל"ז.) וְלִמ"ד בִּיְדֵי אָדָם נְמִי אֵי אֲפִשֵׁר לְצַמְצָם (בְּכּוֹרוֹת ח"י).

(אֲפִשֵׁר שְׁהִיָּה א' לְמַעֲלָה מְחַבְרֵוּ וַאֲ"ת דְהֵתֵם לָא בְּעִי כְּלִי הֵרִי הַפְּלִים שְׁלָנוּ שְׁקוֹרִין אַגְוָה מֵאג"ל שְׁיֵשׁ לְהֵם בְּרִזָּא וְאַנּוּ נוֹטְלִין מֵהֵם וְהֵנִי כִּהְיָא דַּפ"ד דְכְּלִים שׁוּלֵי קוֹרְפִיּוֹת) אֲבָל כְּלִי שְׁנִיקָב יֵשׁ לֹאמֵר שְׁאֵם יַעֲלוּ הַמֵּים עַל הַדְּפִנוֹת שְׁלִמְעֵלָה מִן הַנְּקֵב וּמִשָּׁם יְבוֹאוּ לְנִקָּב דְאֵין לְהַכְשִׁיר אֲבָל לְמַצְדָּד אַצְדוּדֵי לִיכָּא לְמִיחָשׁ שְׁאֵין לְצַמְצָם שְׁהִיָּה בְּכָל הַפְּלִים

המשפחה שנה ושתהא שפה לפיו סביב שנה בעיגול (עבאה"ט או"ח סי' קנ"ט סק"ב ופח"י ע' נטילה): קנ"ט) שאלה השומע ד"ת אם צריך לברך.

תשובה נראה דמאחר דשומע פְּעוּנָה (סופה ל"ח): יש לברך מידי דהוי אשומע שופר ומגילה. ואפ"ל לדברי אגור דהביא ב"י סי' מ"ז (ס"ד) דהרהור לאו פדבור דמי ושאינ לברך התם הוא דליכא שומע ומשמיע כ"ש דאפשר דהיה לאו דסמכא דלאו מר בר רב אשי חתים עלה [עי"ש בישויע"ק ס"ק ד'] דהרי אמרו (ברכות כ"ד): אסור להרהר בד"ת במקום הטיונת ואנו מברכים לעסוק בד"ת וכי היושב כל היום ולומד ומעיין ע"י הרהור לא מיקרי עוסק בתורה ושאיני ק"ש דכתי' ודברת בם ואפ"ה אם קרא ק"ש בלבד יצא כגון אם היה אנוס וכו'.

ובס' לחם פנים' א"ח סי' פ"ה הוכחתי דרבינא דס"ל דהרהור פדבור דמי (שם כ'): כר' יהודה קאי דאמר הקורא ק"ש ולא השמיע לאזניו יצא (שם ט"ו). וק"ל פְּנוּתָהּ וּבְסוּגָיָא שם מוכח בהדיא דלר' יהודה לאו דוקא שהוציא בשפתיו דה"ה ע"י הרהור (עי' בח"א סי' ו') ע"ש והא דנקט הקורא משום ר"י נקט ליה וסוגיין דעלמא שומע פְּעוּנָה וְהָכִי מְשַׁמַּע נְמִי בִירוּשְׁלַמִי בְהֵיכָל דָּאָם הִיָּה אָנוּס דְהֵרְהוּר כ"ד (או"ח סי' ס"ב ס"ד) ובהל' ט"ב (סי' תקנ"ד ובמג"א סק"ה) הביא משם אגור ומְהַרְי"ל שְׁאָסוּר לְלַמּוֹד ע"י הֵרְהוּר וְלֹא פְּלִיגֵי דְהֵתָם מְשוּם שְׁמֻחָה וְלִכְל הַפְּירוּשִׁים הַמְּבָרְךְ לֹא הִפְסִיד שְׁכָל הַיּוֹם חָלָה עָלָיו חוֹבַת לִמּוּד וּבִרְכַּת הַתּוֹרָה א"צ לְלַמּוֹד אַחֲרֵיהָ מִדּ וּכְמ"ש ב"י (סי' מ"ז ס"ט) ע"ש (עשע"ת שם סק"ג ושד"ח פללים ה' סי' ע"ה ומג"א סי' פ"ה סק"ב ודג"מ שם ועי' ס' הגיד מרדכי דצ"ד ע"ג): ק"ס) שאלה למה לא תקנו ברכה על שמיעת קול שיר כמו שתקנו על הריח ועל שמיעת בשורות טובות.

תשובה לא מצאתי לזה טעם מבואר ובספר מטה משה נ"ל שיש קצת טעם ואפשר לומר שכל ההנאות נשאר רשם התועלת בגוף אף משיעבור זמן הפעולה אבל השיר משמח בשעת שמיעה ברוחני ומשיעבור לא ישאר תועלת גשמי והו"ל פדבר שאין בו ממש דמש"ה ריח שאין בו עיקר אין מברך עליו: (עי' מג"א ר"ס רט"ז ושד"ח ד"ח סי' מ"ז אות י"א): קס"א) שאלה אם אשה תברך הגומל.

תשובה למ"ד דעשרה ותרי רבנן מעכב אפשר דאשה לא מיחייבא דכל פבודה ב"מ פנימה. ואפשר דתברך שהחיינו כהיה (ברכות נ"ד): דבריה רחמנא דיהבך לן דאם על קניית פלי חדש אומר (כמבואר באו"ח סי' רכ"ג) על חדוש וקנין גופא לכ"ש ועוד ק"ו מרואה את חבירו (בסי' רכ"ה) אלא שגלהודות שבחו של מקום מברך ברבים ולהודות על חסרון מעשהו ושהקב"ה גמל עמו לא בצדקתו תקנו ברכה זו אבל אם אין שם עשרה מי פטרו מלשבח את יוצרו בברכת שהחיינו ועיין בסי' א': אמר המני"ח ועיין בב"י סי' רי"ט (ובבאה"ט ס"ק א') דאין לברך הגומל על הצלת אשתו או שאר קרוביו החביבים עליו ואם בירך גוערין בו דשמא הני ברכה לבטלה.

ועיין מ"ש הרב בכה"ג ובש"י: קס"ב) בפירוש הש"ע הוכחתי מלשון רש"י (ברכות נ"ט): דא"ל מת אביו ויורשו דמברך נמי הטוב והמטיב היינו כשלא היה יודע בו מתחילה שהיו לו נכסים ז"ש רש"י ולבסוף הוא אומ' הטוב והמטיב על בשורות הירושפה שנשארה לו ירושה מאביו שכן בישרוהו מת אביו ויורשו פלומר הניח נכסים ע"כ.

והכי דייק לשון הרמב"ם מת אביו וירשיתו נרא' דאם ידע שהיו נכסים אין לו לברך
דמסתמא נכסיו שלו לאחר מותו דאין לחוש שיעבור ויכתוב נכסיו לאחרים דאין רוח
חקמים נוחה הימנו (ב"ב קל"ג) ולשון רש"י פפול ומכופל (עי' באה"ט או"ח סי' רכ"ג
ס"ק ז' ובח"א סי' ר"ד): קס"ג) שאלה השולח מעו' פסות וכלים בשביל מנות אם יוצא.

תשובה אם יוכל למכרם מיד ולקנות לצורך סעודה מהני דתנו (גדרים ל"ב): אין בין
מונח הנאה מתבירו למונח הימנו מאכל וכו' ורב מארי שלח לרבה ונגבילא ופלפלי
(מגילה ז'): ונהנה המביאה לידי מאכל כמאכל דמי (עי' באה"ט סי' תרצ"ד ס"ק ז'):
קס"ד) מציעא דף פ"א א"ר פפא דא"ל שמור לי היום וכו' הקשו דאמאי אמרה רב פפא
למילתיה תרי זמני חדא אמתני' וחדא אברייתא.

וא"ת דאמרה אמתני' ומהתם ילפינו לבריתא הול"ל פדאמר ר"פ: ונראה דלבתר דאמר
לקמיינתא אצטריף לר"פ לדבר על הבריינתא פי היכי דתהוי בר סמכא: קס"ה) ברכות פ'
כ"מ (מ"ג.) א"ר בר ירמיה (לפנינו הגי' אר"ז א"ר בר ירמיה וכן גדה י"א: גיטין ע"ד.
פסחים ל"ו. כתובות ק"ט.

והרא"ש גריס א"ר אר"י ועי' במעיו"ט) מאימתי מברכין על הריח משתעלה תמרתו א"ל
ר' זירא והא לא קארח א"ל וליטעמיה המוציא לחם מן הארץ דמברך והא לא קאכל אלא
דעתיה למיכל ה"נ דעתיה לארוחי קשה וכי לא ראה ר' זירא דבר זה דעל פל דבר יש
לברך קודם אלא דעת ר' זירא לאו נראה שבא לומר דלאו שפיר לברך קודם שיריח
קצת דלפעמים נסתם חיש הריח מתמת הנזילה ונמצא שברך לבטלה [עי' ריטב"א חולין
ק"ו ד"ה א"ר וירושלמי פ' הרוואה מובא בש"ף יו"ד סי' י"ט ס"ק ג'.

ולעיל בח"א סי' מ"ח וקל"ט. ובס' מט"מ סי' תרס"ט כ' בשם מהר"ם מ"ץ דאיף יברך
זמן על הספירה שפא ישפח יום א'.

ונמצא ברכה לבטלה ובחזק יעקב סי' תפ"ט סק"ו. [ולא חש ר' זירא להשיב לרבא בר
ירמיה שאם הוא בנו של ר' ירמיה הנה קטן הרבה בפני ר' זירא שר' ירמיה אביו הנה
תלמידו (ע"תוס' גיטין י"א: ד"ה יתיב) וכה"ג איפא טובא דלא חש להשיב (ב"מ ל"ה.
ב"ב ט.

(ומ"ש לעיל (בח"א סי' רס"ד) דברכות השבב אין שם משום ברכה שאינה צריכה (עי'
שד"ח ברכות סי' י"ח והד"ט או"ח רס"י) היינו בדאיפא טענה קצת וכהיה גוססא שכת'
משם הרמב"ם (פ"ד דברכות) דספק ברוך המוציא דמברך והוא ישרה בעיני: קס"ו)
שאלה המוציא תפילין מונחין בגניזה מהו.

תשובה לכאורה איפא למימר דכיון דהשליכום שיש בהם איזה פיסול בסתר אע"פ
שמוציא אותם פשרים דשפא לא נכתבו לשמן או שפא לא נעבד עורן לשמן דהא אמרינו
(ב"מ י"ב): גבי שטר פינון דנפל איתרע וחישינו דילמא כתב ללוות ולא לנה וכו' חששות
רחוקות מיהו אפשר דלא דמי דהתם אמרינו המוציא מתבירו עליו הראיה וזד בעל השטר
על התחתונה אבל גבי איסורא אין לחוש כל כך ואם מצאון דרוך הינוח בכיסן ליפא למיחש

אָבֵל אִם הֵם מְוַשְׁלָכִין שָׁם בְּלֹא רְצוּעוֹת וּפְתוּחוֹת אֲפֹשֶׁר שָׂאז יֵשׁ לְחוּשׁ וְעֵינָן הַמוֹצִיא תְּפִלָּין (עִירוּבִין צ"ה).

(וּמִי שָׂאָבְדוּ לוֹ תְּרַנְגוּלָיו וּמְצָאָן שְׁחוּטִין וְכוּ'. (תּוֹלִין י"ב).

(וּמִיָּהוּ יֵשׁ לוֹמֵר דְּלֹא דָמִי כָּלֵל לְשֹׁטֵר מְשׁוּם דְּאָדָם זֶהִיר בְּשֹׁטְרוֹ וְשֹׁמְרוֹ הֵיטֵב וּלְאַחַר שְׁנִפְרַע אֵינּוּ שָׁנָה כְּלוּם אֵלֶּא לְצוּר ע"פ צְלִיחוֹתוֹ וּלְפִיכָּהּ י"ל שְׁפִשְׁנִפְרַע הַשְּׁלִיכוֹ אָבֵל דְּבָר שֶׁהוּא שָׁנָה אֵיזָה מְעוֹת אֵין דְּרָךְ לְהַשְׁלִיכוֹ דַּלְת"ה מוֹצֵא כְּלוּם בְּשׁוּק (ב"מ כ"ד): אֲמַאי יִכְרִיז (ע"י בַּאֵה"ט או"ח ס"ס ל"ט): קס"ז) שְׂאֵלָה אֶחָד עָנָה קְדוּשׁ קְדוּשׁ וְעֵדִינָן ש"צ הֵיךְ אוֹמֵר וְקָרָא זֶה אֵל זֶה מַהוּ: תְּשׁוּבָה יֵשׁ לְדַמּוּתָם לְהֵיבֵא (יו"ד ס"א ש"מ סכ"ה) דְּמִי שְׁנִתְעַלֶּף קְרוּבוֹ וְכִסְבוּר שְׁמַת קָרַע עָלָיו וְחָזַר בּוֹ וּמַת בְּתוֹךְ כְּדִי דְבוּר דָּאֵין צָרִיף לְקָרוֹעַ שְׁנִית.

וּבַר מִן דִּין מְכִינָן שְׂאֲמַר ש"ץ נְקַדְיִשְׁף אִם עָנָה מִיָּד אֲפֹשֶׁר דִּינְצָא (ע"י בַּאֵה"ט או"ח ס"א קכ"ה וְשַׁעֲר"ת שָׁם): קס"ח) שְׂאֵלָה תִינּוּק שְׁנוּלֵד כְּשֶׁהוּא מְהוּל כְּשִׁמְטִיף מִמֶּנּוּ אִם צָרִיף לְבַטֵּל נְפִילַת אֲפִים: תְּשׁוּבָה שְׁמַחָה מֵיָּהָ אֵיכָּא וְאֵין לוֹמֵר (ע"י בַּאֵה"ט או"ח ס"א קל"א ס"ק י"ב): קס"ט) סֵדֵר הַמִּילָה טוֹב שְׁרָאִיתִי בִירוּשָׁלַיִם ת"ו מְבִיאוֹת נְשִׁים לְתִינּוּק לְבַה"כ"נ וּמוֹסְרוֹת אוֹתוֹ לְאָבִיו וְהוּא תוֹכֵס אוֹתוֹ וְאוֹמֵר בְּקוֹל רַם אִם אֲשַׁכְּחָה יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁכַּח יְמִינִי תִדְבַּק לְשׁוֹנֵי לַחֲפֵי וְגו' שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יִא"א.

ה' מְלָךְ ה' מְלָךְ ה' יְמַלְוֶה לְעוֹלָם וָעֶד. אֲנָא ה' הוֹשִׁיעָה נָא ב"פ אֲנָא ה' הַצְּלִיחָה נָא ב"פ וְיֵשׁ מִקְדִּימִין קוֹדָם אִם אֲשַׁכְּחָה הַטִּיבָה בְּרַצוֹנָה אֵת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַם אַז תִּחַפְּנִץ זִבְחֵי צֶדֶק עוֹלָה וְאֵז יַעֲלֶה עַל מִזְבְּחָהּ פָּרִים.

וְכָל הַפְּסוּקִים הוּא קוֹרָא וְהַקְהֵל עוֹנֵים אוֹתָם אַחֲרָיו וְאִם"כ מְבָרַךְ בַּא"י אַמ"ה אַקב"ו לְהַכְנִיסוֹ בַּשַּׁא"א וְהַש"צ אוֹמֵר אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתִקְרַב יִשְׁפּוֹן חֲצָרִיף וְעוֹנֵין כָּל הַקְהֵל נִשְׁבְּעָה בְּטוֹב בֵּיתָהּ קְדוּשׁ הַיְכָלָה: בְּמַקְהֵלוֹת בְּרַכּוֹ אֱלֹקִים וְגו' בְּכָרוֹעַ פְּרַעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל וּמוֹסֵר הַתִּינּוּק לְמוֹהֵל וְהוּא נוֹתֵנוּ עַל הַפְּסָא הַמוֹכֵן לְאַלְיָהוּ וְאוֹמֵר זֶה הַפְּסָא שֶׁל אֲלִיָּהוּ הַנְּבִיא ז"ל.

וְאִם"כ נוֹתֵנוּ לְסַנְדֵּק וּמֵל וְהָאֲבִי הַבֵּן אוֹמֵר שְׁהַחֲיִינוּ (ע"י יו"ד ס"א רס"ה ס"ז) וְש"צ מְבָרַךְ עַל הַיַּיִן וְעַל הַבְּשָׂמִים וְכָל הַקְהֵל מְרִיחִין שְׁכָבֵר חֶלֶק לְהֵם בְּעַל הַבְּרִית ע"י הַשְּׁמֵשׁ בַּד שֶׁל הַדָּס וְאוֹמֵר אֲשֶׁר קִדַּשׁ וְאַלְהִינוּ קִנִּים וְכוּ' וְקַדְיִשׁ: גַּם מְנַהֵג טוֹב שְׁכָל הַלִּילָה שְׁלִמְחָה נְעֻשִׁית הַמִּילָה לוֹמְדִין ת"ח בְּבֵית הָאֲבִי הַבֵּן: וְסוֹעֵד אוֹתָם בְּסַעוּדָה שֶׁל מְצָנָה בְּלִילָה וּבִיּוֹם אַחַר הַמִּילָה: כְּבָר כְּתִבְתִּי שְׁפִשְׁמִלְתִּי בְּנִי בְּרַכְתִּי עַל הַמִּילָה שֶׁהִבְאִתִּי רָאָהּ שִׁישׁ לְבָרַךְ עַל הַמִּילָה: אָמַר הַמְנִי"ח ע"י ס"א מ"ט מ"ח"א וְאֲפֹשֶׁר דְּבַתֵּר הַחֲזָרָה הוּא דְקָאֵמַר הָכָא (ע"י כְּפִי אֶהְרֹן ח"ב יו"ד ס"ט וְהַד"ט יו"ד ס"א כ"ח ח'): ק"ע) שְׂאֵלָה אִם יֵשׁ לְחוּשׁ לְמָה שְׁבָא בְּתַרְגוּם שְׁנִי (דְּבָרִים ח"י) כְּפִי לְחַיִּים דְּמַתְרַגֵּם לוֹעָא עֵילָאָה וְלוֹעָא תַּתָּאָה.

תְּשׁוּבָה לֹא דְאִתִּי מַעֲשָׂה בְּכָאן כִּי הַפֵּל פּוֹדִין אוֹתָם בְּמָה שְׁנוֹתְנִין פְּרוּטוֹת לַפְהֵן וּמַדְתְּנִין אֵיזָהוּ הַלְחִי מִן הַפְּרָק שֶׁל לְחִי וְכוּ' (תּוֹלִין קל"ד) אֵין רַאִי דְלֹא הוֹצֵרָה לְתַת סִימָן אֵלֶּא לְלַחִי הַתַּחְתּוֹן גַּם מְדַכְתִּיב לְחַיִּים אֵין רָאָהּ שִׁיָּהֵה גַם הַעֲלִיּוֹן לְפִי שְׁהַתַּחְתּוֹן מוֹרְכָב מְשֻׁנֵי עֲצָמוֹת כָּל א' בְּפִנֵי עֲצָמוֹ מְקַרִי לְחִי וְיֵשׁ קֶצֶת דְּקַדּוּקָה מִן הַמְשָׁנָה דְּפַתַּח (שָׁם ק"ל) בְּהַזְרוּעַ

והלחיים ואח"כ מפרש אינהו הלחי ולא אמר אלו הם לחיים משמע דלעולם תרתי בעיניו והדבר בספק אצלי ועיין בס' פרי חדש' שישם הוכחתי שתרגום שני הוא מיוחס ליונתן ב"ע והוא לא הנה המתרגם שיש בו הרבה תיבות משונות מתרגום נביאים גם הערוף פשמביא בשמו ואמר בירושלמי תרגם וכשמביא מן הנביאים אומר תרגום יונתן.

וכמדומה שראיתי בדברי רש"י פשמביא מתרגום שני שאומר ובתוספתא מצאתי: (עי' יד אפרים יו"ד סי' ס"א) אמר המניח עיין ביפה תואר במד"ר ר"פ ניגש ס"ג. חילוק בין תרגום שהוא הלכה למשה מסיני לשאינו הלכה למשה.

תרגום של תורה ושל נביאים הוא הלכה למשה מסיני: אבל תרגום של פתובים אינו הל"מ אלא לפרש הענינים כפי הסברא וכתובים לא תרגם והונתן ב"ע אלא רב יוסף: וכן עקילס הגר ועקילס אינו אונקלוס עי"ש (עי' בס' אמרי בינה להגאון מהרצ"ח ז"ל סי' ד' באריכות): קע"א) שאלה מי שאין לו זין לקדש בליל שבת וממתין שיהיה לו למחר מהו: תשובה מסתברא דשאני עיולי שבתא מאפוקי דאינו בדין שיתענה ליל שבת ואפ"ל שהוא דבת טנת (פסחים ק"ז) איפא טובא דאמרי דמשום חומרא ועיין תוס' פסחים דק"א.

ד"ה (ובקידושא) גבי מתעקרא לכו שרגא (עי' שער"ת ר"ס רפ"ט): קע"ב) מצאתי שהנהיג הרב כמהר"ר בנימין ז"ל פשמוציאין ספר שני קורא א' ואומר קדיש ואח"כ עולה המפטיר ונה בק"ק ת"ת שבע"ק ת"ו שאני מתפלל בו ומצאתי לו סמך בתוספות פ"ד דתענית והוא מנהג טוב (עב"י סי' רפ"ב בשם ר' ישע' ובהג' לבושי שרד על ט"ז ס"ק ד'): ומה שביטל מלומר והוא רחום בשבת אני הוכחתי שצריך להתנדות בכל יום ובכל רגע ואין שום חשש דכתיב תלים נ"א) ונחטאתי נגדי תמיד (עי' שו"ת שאילת יעב"ץ ח"ב סי' ק"כ וחי' שאל ח"ב סי' י'): קע"ג) שאלה המתענה ביום שמת בו מרע"ה באיזה אדר יתענה.

תשובה מסתברא דכיון דאז"ל (ר"ה י"א) שהקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום ודאי שאם השנה שמת בה מרע"ה היתה מעופרת לא מת אלא באדר שני ואפ"ל אם השנה שנולד בה היתה ג"כ מעופרת ונולד באדר ראשון ובירושלמי (פ"ו דנדרים ה"ח מובא בשו"ת ר"י מינץ סי' ו').

ובש"ף יו"ד סי' קפ"ט ס"ק י"ג ובספר פני אריה פ' בראשית) דריש מלאל גומר עלי ולא ידעתי באיזה שו"ת שנדפסו מחדש שמדבר בזה (עי' מג"א סי' תק"פ ס"ק ח' ובבאה"ט סק"ז ויעב"ץ ח"א סי' קי"ז והד"ט או"ח סי' ל"ו אות י"ט וסי' כ"ט אות ד' ועי' או"ח סי' תקס"ח): קע"ד) שאלה אשה שלא בפרה וילדה תאומים א' פטר רחמה בכ"ט דאדר ראשון וא' בר"ח אדר שני שזה נכנס לכלל שנותיו חודש א' קודם חבירו לענין ייבום מהו: תשובה גזרת מלך היא בכה"ג דרב יעבוד צעיר ולענין כפד את אביה וגו' לרבות אחיה הגדול (פתובות ק"ג).

(הקודם יכבד את המאחר וכן לענין ייבום אע"פ שהראשון בכור לכהן אבל אינו בדין והנה הכבוד אשר תלד פי אין לנו אלא דברי רבותינו (יבמות כ"ד) דבגדול האחים הפתוב מדבר והצעיר הוא הגדול.

ומי יודע אם לידת יעקב ועשו הייתה פעין זה אע"ג דאיפליגו (ר"ה י"א) או בניסן או בתשרי נולדו אבות אפשר דעל אברהם ויצחק (צע"ק דהא יצחק לכ"ע נולד בפסח) דוקא קאמרי (ועיין מוהרש"א ק"ד) (עי' שבו"י ח"א סי' ט' שחולק ע"ז): קע"ה) שאלה אם יש לברך הטוב והמטיב על שינוי יין בבית האבל.

תשובה אין להביא ראיה (ברכות נ"ט): מאמרו לו מת אביו ויורשו דמברך הטוב והמטיב דהתם הוי כמי שפודה בנו בין המצרים דמשום דלא יחמיץ המצנה יאמר שהחיינו (או"ח סי' תקנ"א ס"ז) אבל להרבות ביין פדי לברך אין ראיה וכן להביא לפניו פרי חדש לומר עליו שהחיינו.

ונראה דאין ללמד מההוא דשאני אבילות בית המקדש דחמיר (עמג"א שם ס"ק מ"ב ושד"ח אבילות סי' ע"ט) נהרי הרבה נמנעים באותם הימים מפשר ויין ובאבל יחיד אדרבא מרבים מהם משום ויין למרי נפש.

ונראה דבין המצרים הנוהגים שלא לומר שהחיינו גם יש למנעם שלא ישנו ביין פדי שלא יברכו ברפת הטוב ומטיב דבמקום שהחיינו הוא אלא שנה ליחיד ונה לרבים ובתוס' דאם אין אחרים עמו בשינוי יין לא יברך הטוב ומטיב ע"כ.

ואפשר שיברך שהחיינו. צ"ע דהתוס' ברכות נ"ט ע"ב ד"ה התם כ' להדיא יחיד לא יברך על שינוי יין אפי' שהחיינו דלא אנשפחן שהחיינו אלא על חדתא וכ"כ בתוס' ר"י החסיד שם וכ"כ האו"ז הלכות סעודה סי' קנ"ז.

אולם הראבי' פליג עליהם דכ' בהלכותיו סי' קמ"ו וז"ל וכן בשינוי יין אי שתי אינש בהדי' או אם יש לו שותף בחביות מברך הטוב ומטיב ואי לא מברך שהחיינו. ועי' זכ"ל"א או"ח אות ב' ד"ה סי' קע"ה סק"ו): קע"ו) כתב הב"י (באו"ח סי' רכ"ג) דכלים חדשים שלא נשתמש בהם אם חזר וקנאם אינו מברך שהחיינו דכיון שהיו שלו פעם אחרת שוב אינו דבר חידוש כשחזר וקנאם ע"כ.

והרשב"א הביא ירושלמי לא סוף דבר חדשים אלא אפי' שחקים חדשים הם לו וכתב הראב"ד דחדשים דנקט למעוטי מכרו וחזר וקנה אותם כמו שאמרו (פ"ח דסוטה [מ"ד.]) באשה חדשה למעוטי מחזיר גרושתו שאינו חוזר עליה מעורכי מלקמה ע"כ.

ומאחר דמדמה דין קונה פלים לאשה הנה לנו לומר דלא פדברי הב"י דחדשים שלא נשתמש בהם מברך כשחוזר וקונה אותם דהא איתא בירושלמי בפ"ק דמ"ק (ה"ז) גבי הא דתנו אין נושאין נשים במועד אבל מחזיר אח גרושתו מפני שאינו שמחה לו הדא דאת אמר מן הנישואין אבל מן האירוסין אסור ופסקו ב"י (או"ח בסי' תקמ"ו ס"ב) נמצא דכשלא נשתמש יש שם שמחה בחזרה ה"נ י"ל גבי פלים ומה שלא חילק בירושלמי גבי חוזר מעורכי המלקמה אפשר דהוא הדין (וכ"כ במג"ח סי' תקכ"ו) א"נ משום דהתם בעינן אירוסין חדשים ממש דכתיב פי יקח איש אשה חדשה: ובפ"י הש"ע הארכת וישם הוכחתי דעת האומר דהם ב' שמחות א' בשעת קנין וא' כשמשמש א"כ כשלא נשתמש בכלי וחזר וקנאו אפשר דחייב לברך ואפ"י בישנים קשה הדבר שלא יברך דגדולה השמחה כשחוזר וקונה את שלו שצטער במקירתו פדאמרינו בעלמא (ברכות ה').

(מוכר עצב ממה ששומח בקנייה של אחרים דהכא תרתי והתם חדא ועיין סי' א' (עי' בח"א סי' ר"ו ר"ח ולק' בסי' קע"ט): (קע"ז) פתב הב"ח (בסי' רכ"ד וע"ש בט"ז ס"ק ב') דהא דמברך שנתן ארף אפים לעוברי רצונו היינו ברואה' ע"ז עצמה אבל על הבית אומר בית גאים ע"כ ושם הוכחתי מלשון הרמב"ם (פ"ו דברכות ה"ט) להפך דקאמר הרואה מקום שעובדים בו ע"ז אומר ברוך שנתן וכו' ואפשר אפי' שלא יהיה בתוכו ע"ז אלא שמתקבצים שם להשתחוות לשמש ולירח או לשאר ע"ז ולפי זה על הע"ז עצמה אין לברך דלאו משום ארף אפים הוא יתברך מניחם אלא כדי שלא לאבד עולמו מפני השוטים שאם באת לברך עליה הנה צריכה לברך על כל צבא השמים ואין לחלק בין דבר שיש בו תפיסת יד אדם פי אינו ענין לכאן ואין שייך נותן ארף אפים אלא בעופרים ואין נראה כן פן דעת הפוסקים.

נקטינו מיהא דלא פהב"ח דגם על הבית יש לברך (עי' בח"א סי' ר"ט): (קע"ח) שאלה הרואה קבר אביו אחר ל' ום אם יברך דיין האמת. תשובה לאי דמי (ברכות נ"ח: או"ח סי' רכ"ד סי"ג) לרואה בתי ישראל בחרבנו דאחר ל' יום חוזר ומברך וכן ערי יהודה וכו' דחרבן כל זמן שרואה י"ל דיין האמת דאפשר הנה שייבנה בימיו וכל מי שלא נבנה בימיו פאלו נחרב בימיו (ירושלמי יומא פ"א ה"א) ואלו הנה לנו זכות לא הנה נחרב מעולם אבל המת א"א בלא"ה ומאחר שמברך בשעת חימום שוב אין להתאבל עליו ע"ד בנים אתם לה' אלהיכם לא תתגודדו ומההוא (יו"ד סי' ת"ג) דליקוט עצמות ליכא תיבתא דהתם איכא צערא דמת (עי' ח"א סי' רי"ב ופח"י ע' קברות): (קע"ט) שאלה קהל שבנו או שקנו בית הפנסת אם מברכין: תשובה יעמוד הש"ץ ויברך בקול רם בא"י הטוב והמטיב.

ואם נסתר ונחזרו ובנאוהו נראה נמי דמברכין דפנים חדשות באו לכאן (ועי' סנפה כ"ז): מהו דתימא האי אחריתי הוא וכו' קמ"ל. ה"ר"ן בנדריים דמ"ז כ' דאם אמר בית זה נפל אעפ"י שחזר ובנאו מותר דכיון דנפל אנדא לי'.

אולם הרשב"א והריטב"א בחי' גטין דכ"א: פליגי על ה"ר"ן עי"ש. ועי' מ"מ פ"ח דגירושין ה"ח שכ' בשם שו"ת מהר"ם קנגי שהביא ראי' ממד"ר קהלת דאם נפל ונחזר ובנאו אמרינו פנים חדשות באו לכאן.

ובפר"ד דרוש ח' פתב שהריטב"א דחה דברי הרשב"א. והביא ראי' ממה דאמרינו במד"ר קהלת אם יבואו אל מנוחתי למנוחה זו אינם באים אבל באים הם למנוחה אחרת אר"י אריב"ל משל למלך שפעס על בנו ודחפו והוציאו מן הפלטין שלו ונשבע שלא יכנס בנו לפלטין מה עשה היתה בנוי' וסתר ונחזרה ובנאה והכניסו נמצא מכניס בנו ומקיים שבועתו ע"כ.

ובחי' הרשב"א על סנפה כ"ד דעת' כ"ר"ן עי"ש. וביו"ד סי' רט"ז ס"ה פסק דבנפל ובנאו מותר משום דהכי משמע בירושלמי ע"ש בש"ש"ק י"ד ומינושב לפי"ז קושית המ"מ פ"ז דמלכים ה"ח.

שהקשה על פיהמ"ש להרמב"ם סוטה פ"ח דמנ"ל דאין הלכה כר"י דס"ל דבונה בית על מכוננו אינו חוזר מעורכי המלחמה ע"כ. ולפמש"כ ניחא מאחר דהוכיחו הפוסקים מן

הירושלמי ומן המדרש דבנפל וחוזר ובנאו אפלי במקומו וכמדתו הראשונה מותר א"כ פשיטא דחוזר מעורכי המלקמה דפנים חדשות פא לכאן וכו' לעגנו ברכה מברך כמש"כ הרהמ"ח ו"ל.

(וְלֹא דְמִי (או"ח סרכ"ג ס"ג ובבאה"ט סק"ט) לְמַכַּר וְחוֹזֵר וְקָנָה. (עי' שו"ת זית רענן ח"ב או"ח סי' ג' ושד"ח א"ד בהכ"נ סי' י"ב): ק"פ) פְּתַח הַבַּיִת או"ח סי' רמ"ה גבי ור"י הִיָּה מִתִּיר בַּתְּנוּרָה שֶׁקָּבְלוּ בְּשׁוֹתְפוֹת דְּהַטּוּר דִּינִיק בְּלִישְׁנֵיהּ לומר ור"י הִיָּה מִתִּיר דְּמִשְׁמַע הִיָּה מִתִּיר בַּתְּחִילָה אֲבָל לֹא בַּסּוּף וְאִין זֶה רְאִיָּה דְּבִכְמָה דְּנִכְתְּמָה אֲשַׁפְּחוּ בְּהַאי לִישְׁנָא וּבְסִי תר"ע הר"מ מְרוֹטְמְבוּרְק הִיָּה אומר ובס"י תקס"ג ר"ת הִיָּה אומר דְּהַי קָבַלְתָּ תַעֲנִית בְּהַרְהַר בְּשַׁעַת מְנַחָה וְהוּא ז"ל פֶּסֶק פֶּן אֵלֵא אֲדַרְבָּא אִיכָא לְמִימַר דְּהִיָּה אומר ר"ל דְּמַרְגְּלָא בְּפוּמִיָּה כְּדֹאמְרֵינוּ בְּהַנְהוּ הִיָּה אומר דְּמַסְכַּת אָבוֹת (עי' בח"א סי' רס"ג ושד"ח פְּלָלִים אוֹת ה' סי' ק"ח) : קפ"א) שְׁאֵלָה מֵה שְׁפָתַי הַרְמַב"ם (פ"ה דְּשַׁבָּת) דִּישְׁאֵל עַל הַפְּתָחִים לְהַדְלִיק גַּר שֶׁל שַׁבָּת שְׁזָה בְּכָלֵל עוֹנֵג שַׁבָּת קִשָּׁה וְהָרִי אָמְרוּ (שַׁבָּת קי"ח).

(עֲשֵׂה שַׁבָּתָהּ חוֹל וְאֵל תִּצְטַרְף לְבָרִיּוֹת וְלָמָּה לֹא פָתַח הַטַּעַם מִפְּנֵי שְׁלוֹם הַבַּיִת. תְּשׁוּבָה אִיכָרָא דְּמִשׁוּם עוֹנֵג בְּעֵלְמָא לֹא יִשְׁאֵל עַל הַפְּתָחִים (אע"ג דְּלַעֲיָקָר סְעוּדָה אֲפֻשֶׁר שִׁישְׁאֵל כְּדִי שְׁלֵא יִתְעַנֶּה בְּשַׁבָּת) אֲבָל מוֹסַף עָלָיו הַגֵּר דְּאִיכָא עוֹנֵג וְשְׁלוֹם וְאִילוּ הִיָּה אומר הַרְמַב"ם מִשׁוּם שְׁלוֹם הַנְּהָ קִשְׁיָא לֵן דְּטַעְמָא דְּשְׁלוֹם בְּכָל לֵילָה אִיתִיָּה לְכַף הַנֵּיחַ טַעְמָא דְּשְׁלוֹם דִּידוּעַ וְהוֹסִיף מְדִילָיָה דְּאִיכָאנְמִי עוֹנֵג שַׁבָּת וְצ"ע אִי אָמְרֵינוּ גַּר בֵּיתוֹ עֲדִיף (שָׁם כ"ג): שֶׁל כָּל לֵילָה.

(עי' בח"א סי' רמ"ז ומג"א סי' רס"ג ס"ק ד' ה' ופח"י ערף גר שַׁבָּת) : קפ"ב) הַבֵּיא הַרְמַב"א בְּשֵׁם רוֹקַח שְׁנוּהֲגִים לְכַסּוֹת הַקְּטָנִים בְּפְנֵי הַגֵּר שֶׁל שַׁבָּת וְכִי גַר קָדוּשָׁה יֵשׁ בּוֹ (שַׁבָּת כ"ב ע"א) וְדוֹנוּקָא גְּבִי גַר חֲנוּכָּה אֲסוּר לְהַרְצוֹת מִפְּנֵי שֶׁהוֹקְצָה לְמַצּוֹתָהּ אֲבָל גַּר שַׁבָּת דְּלִישְׁמִיּוּשׁ עֶבֶד וְאִפְּלִי בְּסוּכָה דְּהוֹקְשָׁה לְחַג (סוּכָה ט').

(אָמְרֵינוּ (שָׁם כ"ח): דוּמִיָּא דְּבֵית אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וְאִין גִּרְאָה לְחַלֵּק בֵּין הַגֵּר הַגָּדוֹל שְׁמִשְׁמֵשִׁין עַל הַשְּׁלַחַן לְשֶׁאֵר גֵּרוֹת וְיֵשׁ קָצֵת רְאִיָּה מֵהוּא (שַׁבָּת י"ב.) דְּאִין פּוֹלִין לְאוּר הַגֵּר וְשָׁקִיל וְטָרִי אִי טַעְמָא שְׁמָא יְהוּרֵג וְכוּ' וְלֹא קָאָמַר אִי טַעְמָא מִשׁוּם כְּבוֹד דְּגַם לְפָלוֹת פְּלִי אִינוּ דְּרַף כְּבוֹד אֵלֵא שְׁיֵשׁ לְדַחוּת: קפ"ג) שְׁאֵלָה מֵה שְׁהֵבִיא ב"י (או"ח) סי' רצ"ז בְּשֵׁם א"ח י"א שֶׁאֵעַפ"י שְׁאִינוּ נִהְנָה מִטַּעַם הַרִיחַ מְבָרַךְ אִם יֵשׁ טַעַם: תְּשׁוּבָה טַעְמוֹ בְּצִידוֹ שֶׁאֵעַפ"י שְׁאִינוּ מְרַגֵּשׁ בְּרִיחַ הַנָּאָה יֵשׁ לוֹ שְׁמַחְזִיק רֵאשׁוֹ וְגוֹפּוֹ ע"כ.

וְאֲפֻשֶׁר דְּמוּדָה א"ח דָּאָם יֵשׁ לוֹ גְּזִילָה אִינוּ מְבָרַךְ שֶׁהָרִי מַחְמַת הָאֲנָטָם אִינוּ עוֹלָה הַרִיחַ לְמוֹחַ וְלֹא מִיָּרִי אֵלֵא בְּמִי שְׁאִין לוֹ חוֹשׁ הַרִיחַ בְּטַבְּעוֹ שְׁזָה נִמְצָא בְּאֲנָשִׁים כְּמוֹ שְׁנִמְצָאִים סְרִיסִים שְׁמִזְרִיעִין וְאִין בְּהֵם כַּח הַהוֹלָדָה גַּם הַתּוֹתְרֵן לֹא נִיתֵן בּוֹ סְגוּלַת הַרִיחַ אַע"פ שֶׁהַצִּינּוֹרוֹת פְּתוּחִין וְלָזָה יַעֲלֶה הַרִיחַ לְמוֹחַ וְיִחְזְקוּ אֲבָל הַדְּבָר קִשָּׁה שְׁאָם יִתֵּן מְלוּגְמָא עָלָיו לְהַחְזִיק אֵת גּוֹפּוֹ וְיִסּוּף בְּסַמְנִים טוֹבִים מִפְּנֵי שְׁמַגִּיעַ לוֹ הַנָּאָה יְבָרַךְ וְהֵלֵא הַבְּרָכָה נִתְקַנָּה עַל הַנָּאָה הַרִיחַ כְּמוֹ כְּשֶׁהַחִיף אֲנֹכֵל יִטַּעַם לוֹ וְרְאִיָּה דְּשׁוֹתָה מִים לְצִמְאוֹ וְאוֹכֵל אוֹכְלִין לְרַפּוּאָה אַע"פ שְׁמַחְזִיקִין גּוֹפּוֹ וְלִמְ"ד (ר"י מוֹבָא ב"י או"ח סי' ר"ד) אַע"פ שְׁיֵשׁ בְּהֵם טַעַם אִינוּ מְבָרַךְ: וְאֲפֻשֶׁר דְּטַעְמוֹ מִשׁוּם דְּאָמְרוּ (בְּרַכּוֹת מ"ג): בְּרִיחַ שֶׁהוּא דְּבָר שֶׁהַנְּשָׂמָה נִהְיֵית בּוֹ וְכִיּוֹן דְּאִיכָא הַנָּאָה נְשָׂמָה מ"מ יֵשׁ לְבָרַךְ דְּטַעַם הַבְּשָׂמִים בְּמ"ש

בשביל נפש יתירה הם באים (עתוס' ביצה ל"ג: ד"ה פי) וא"כ חוץ מזו אין לברך: ועיין בס' "פרי חדש" (שלי: קפ"ד) עוד הביא בשם א"ח (בסי' רצ"ח) שאפ"י מי שסובר שםברך סומא על הגר ה"מ במ"ש אבל במוצאי יוה"כ לא ע"כ.

נראה הטעם דמה שאנו מברכין על האור במוצ"ש הוא זכר לבריאת העולם והאור הנה תחילת הבריאה ולפיכך סומא מברך שיש לו הנאה בבריאה זו שאחרים יורוהו הדרך אבל טעם הגר במוצאי יוה"כ הוא להודות לה' שהבדיל בין יום גדול ונורא שאסור בכל מלאכה כשבת לימות החול שאנו מותרים במלאכה ולקחו הגר שהוא בנמצא יותר ועוד משום לתא דשבת והזהירו (בסי' תרכ"ה ס"ד ט"ז ומג"א שם) שיהא גר ששבת ממלאכת איסור לרמז ממה שהתקינו דבר זה סימן להיתר המלאכות הוא וכיון דסומא לא הנה יכול לעשות מלאכה לאור הגר אם הנה רוצה א"כ לדידיה אין הדין בין גר האסור לגר המותר: קפ"ה) שאלה למה לא תיקנו (עי' או"ח סי' תכ"ג) בר"ח שיקרא הראשון ג' פסוקים ואח"כ הלוי יחזור ויקרא הג' פסוקים שקרא ראשון עם שנים אחרים נשארו ג' פסוקים בפרשה לישראל ועוד למה אין מתחילין מפסוק שלמעלה: תשובה במקום אחר כתבתי שבענין הקרבנות לא רצו להוסיף דבר אלא לקרות בענייננו של יום דוקא דמש"ה אין מוציאים שני ספרים בשבת לקרות וביום השבת לפי שאין בה אלא ב' פסוקים ולא רצו להוסיף אע"פ ששייך הוא ליומו ענין התמיד (עי' או"ח סי' רפ"ג) ומה שלא תיקנו שיחזור הלוי משום הנכנסין שרואין שהתחיל הלוי בתחילה וסבר דאין קורין בר"ח אלא שלשה ומחש"מ אין קושא שישם רואין שחוזרין כמה פעמים שהפרשה קטנה.

ובזה מתורץ למה לא תיקנו שפיהן ולוי יקראו הח' פסוקים ארבעה לכל או"א וישראל חוזר ויקרא הד' פסוקים שקרא לוי והכא איכא חששא דנכנסין ויוצאין: קפ"ו) שאלה מאי פריך בפסחים (ד') כתיב ז' ימים שאור לא ימצא וכתוב וכו' וכי לא ראה דבגדה אמרינן מקצת היום ככולו (גדה ל"ג).

(תשובה יודע הנה המקום דאף חילק ומשמע דאין איסור חמץ עד חצי יום ט"ו והקשה לו דבשלקמא גבי גדה פנין דיכולה לראות בתחילת היום או באמצעיתו או בסופו אתי שפיר דקאמר שבעת ימים תהיה בגדתה אבל הקא הול"ל למימר ששה ימים וחצי שאור לא ימצא.

וז' ימים דאבלות נמי אפשר שימשך כל היום עד בא המנחמים ולא קבע לה זמן. אמר המני"ח לפום האי פלגא דמקצת היום ככולו יש לחקור אי הוי דוקא היום ולא הלילה.

עיין פ"ק אין עומדין בהלכות הרי"ף דף כ"ד ע"א רבינו יונה ד"ה בנות ישראל הן החמירו על עצמן וכו' ומן הדין היתה טובלת למחר מיד שתגזר החמה ומותרת לבעלה דמקצת היום ככולו וכו' עכ"ל וצא"ל מאי דקאמר טובלת למחר מיד שתגזר החמה וכו' ולא קאמר טובלת מיד בלילה ביציאת הכוכבים משמע דדוקא מקצת היום הוא דאמרינן ככולו אבל מקצת לילה לא (עי' מגילה כ': קמ"ל וכו' ספירה ביממא הוא).

ועוד צא"ל אי ילפינן מינה לשאר דוכתיה פפי מ"ש מעיקרא בשאלה הנז' כי כעת אין בידי פי אם ס' הרי"ף לבד: קפ"ז) שאלה ספרים שבא"י כגון גמרות פוסקים ומפרשים. אי מותר להוציאם: תשובה בירושלמי (פ"ג דסנהדרין סה"ט ובמרה"פ שם) איתא

ספרים שזכתה בהם א"י אסור להוציאם לחו"ל ואם כתבם ע"מ להוציא מוציא וצריך לידע אם ספרים שזכתה דקאמר היינו שנכתבו בתוכה או שהובאו מן החוץ שאם פוננת שזכתה היינו פננכתבו כל אלו הספרים של דפוס הובאו מחוץ ויהא מותר ואם פוננת שזכתה ר"ל אפי' הובאו לתוכה ע"מ להשתקע יהא אסור והדעת נוטה לזה.

אלא דאיכא לספוקי אי ספרים דקאמר בירושלמי דוקא בס"ת דבימיהם לא הנה שום תורה שבע"פ פתובה כמו שפא בהקדמת עץ החיים אלא שפבר כתבו הפוסקים (יו"ד ס"ס ע"ר) שבזמן הנה מאחר שכתבום משום עת לעשות לה' יש להם דין ס"ת מיהו דוקא בגמרות ומדרשים שהם דברי חז"ל אבל פוסקים ומפרשים שכל א' בונה במה בפני עצמו קרוב אני לומר שאינן בכלל זה.

אמר המניח דבריו ז"ל צדקו לולי שההספמה הקדומה שבע"ק ירושלם ת"ו היא על כלל ופרט מהספרים הנכנסים שם שלא יצאו חוצה לה כיון שפאו ע"מ להשתקע ולישוב ותיקון לומדי התורה ג"כ נראה מנוסחה שראיתי שנתקנה כדי שימצאו בזול ובני העניים מצאו פלים והכנות לת"ת ולא יתרשלו מחמת חסרונם ונקרה דילייהו.

וא"א ז"ל אפשר שתשובתו היתה כפי הצעת השאלה שהיא בסתם א"י: קפ"ח) שאלה זקן שאין לו שינים וחביב עליה מן האמצע שהוא רך מהו: תשובה אע"ג דאמרינן בעלמא (ברכות מ"א.) חביב עדיף הכא שאני דבעינן מקום חביבותו דפת משום בוצע ברוך מיהו אם אי אפשר לו לאכול מן הקשה יבצע מן הרך (עבאה"ט או"ח ר"ס קס"ז): שקפ"ט) נוסחת הטור (באו"ח סי' קס"ז) בדברי הרמב"ם (פ"ד דברכות) אם הוא מסופק אם ברוך המוציא אם לאו יברך מספק י"ל דס"ל דק"ו דכשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כ"ש (ברכות ל"ה).

(הוי ק"ו גמור. א"נ אפשר דמירי פשהתחיל לאכול ועדיין יש לפניו דבידו להפסיק ולברך ברפת המזון יברך המוציא ולמה יאכל כל הסעודה בספק ברכות דאסור ליכנס בספק ברכות דנהנה בלא ברכה נקרא מועל (שם) ויש ללמוד מדברי הרמב"ם מ"ש סי' א' דס"ל דברפת השבח רשות מיהו לדידיה בעי תנאה כגון זה דנהנה מן העולם הנה בלא ברכה נקרא מועל גם ראיה דנהגו כל ישראל להרבות עולין הרבה ולא חשו לברכה לבטלה עיין (לקמן) סי' קצ"ג: ק"צ) שאלה למה בסי' קס"ז (ס"ח) גבי אם נזכר שלא ברוך המוציא עד שגמר סעודתו אינו מברך ובמסקנת הגמ' ובסי' קע"ב (עמג"א סק"ג) מביא רמ"א דעות הסוברים דמברך ברכה ראשונה גבי שכח והכניס משקין לתוך פיו דבולעם: תשובה יש לומר פשנזכר בעוד שהמשקין בתוך פיו הרי גמר בלבו לברך וכאלו התחיל לברך דמי אבל אם לא נזכר שלא ברוך עד אחר שבלעם הנה דינם פדין המוציא: קצ"א) שאלה מפני מה תקנו המוציא בה"א ולא תיקנו הבורא אלא בורא פה"א: תשובה י"א דהמוציא משום פגישת ב' ממים עולם מוציא.

ויש לצרף לזה דהמוציא לישא דקרא ובורא לישא דקרא אבל לא נמצא הבורא בה"א (עי' עטרת זקנים סי' קס"ז ס"ב וב"ח שם ובמג"א סק"ח שם). אמר המניח עיין ריא"ז שכתב דצריך שכל הברכות יהיו משמעותן לשעבר כגון שהפל נהנה שאינו אומר הנה בדברו וכן בורא פרי משמעותו שברא כמו יוצר הרים ובורא רוח וכן ג"כ המוציא לחם מן הארץ עבר והביאו הרב בכה"ג סי' ר"ב עי"ש: קצ"ב) שאלה למ"ד (או"ח סי' רכ"ה

ס"ט) שאין לברך דיין האמת אלא על משונה שהוא מצטער עליו מ"ש אשתו של לוט (ברכות נ"ד): תשובה ב"י הקשה עליו מן הפיל וי"ל מלתא דשניא לתרנוניהו דלא מיירי קראב"ד אלא לאפוקי דגריע מבהמה עכו"ם וכן דניק התם לשון הטור ואשתו של לוט לא נמצא שעבדה ע"ז: קצ"ג) בהגהות הרי"ף שבס' תומת ישרים דף י"ט על ה"ר"ן דבשבת דמוסיפין פתב רשב"ץ שקבל מרבנותיו שלא התירו להוסיף רק בזמן המשנה שלא היו מברכין פל הקוראין אבל השתא שפל הקוראין מברכים אין להוסיף פדי שלא נוסף בברכות שאינן צריכות ע"כ.

ואם הקריאה בתורה מצוה וכל א' רוצה לזכות ואם אינו יודע רוצה שיקרא לו ש"ץ למה ומנעו רבים מעשות מצוה יעשו מצות ויברכו אלה ברכות ומר דהוי ממלא להו באספרמקי ומגדי נאמר לו שלא יאכל הרבה משום ברכה שאינה צריכה.

ועיין מ"ש סי' א' ח' קפ"ט ותאמר דאיפא תיובתא מהכא ליתא דלכתחילה מיהא בעי עלילה פל דהו (עי' באה"ט או"ח סי' רפ"ב סק"ג): קצ"ד) שאלה מי שאין לו אלא אכסדרא לבער שאין צריף אור הגר אם יברך על ביעור חמץ: תשובה אם אמרו (פסחים ח.

(אכסדרה לאורה נבדקת שאין צריף אור הגר לא אמרו שאין לברך דהא ילפינן מציאה ממציאה וכו' (שם ז'): היא אסמכתא ואפ"ל אם במקום שאין שם גר וצריף לבער ביתו ביום יברך דמידי גר פתיב באורייתא (עשער"ת ר"ס תל"ג): קצ"ה) הביא הרמ"א (בסי' תל"ד ס"ז) שאין לבטל ביום אלא לאחר ששברר החמץ פדי לקיים מצות שריפה בחמץ שלו ע"כ ולא נודע מה מצוה יש בשריפת חמץ או יאכלנו או ימכרנו ואם לאחר זמן איסורו תו לא מהני ליה ביטול ויותר נכון שיבטל מתחילה וכשיגיע שש שעות ישרפנו לקיים דברי חכמים: קצ"ו) שאלה בהלכות פשר בחלב (ס"ס צ"ה) גבי מלח הנתון בקערה של פשר הגיה הרמ"א דיש להחמיר ולמה לא הגיה פן בהלכות פסח דחמץ במשהו: תשובה משום דיש ללמוד משם דעיקר דיני איסור והיתר הם ביו"ד וכל החומרות השייכות לשם מכש"כ שיש לנהגם בחמץ: אמר המניח הפירש גדול יש בין מדוכה לקערה של פשר שהגיה ביו"ד סי' צ"ה וק"ג וק"ה אף דלפי הטעם המתיר בא"ח סי' תמ"ז סעי' ו' (עי' מג"א ס"ק ל"ב) נראה דיש במדוכה פדי פמו בקערה להפליט דהרי הכי אמרו טעמא דהיתרא משום דהמלח אינו מפליט מה שבלוע בפלים.

ואינו מפליט בצונן. הא לא אריא דקערה חמורה יותר בלי ספק: קצ"ז) קצ"ח) קצ"ט) שאלה המקדש את האשה בפשר סתם ונמצא שהיתה גבלה אי הוי מקח טעות: תשובה יש ללמדה מדברי התוס' פ"ב דקדושין (נ"ו): ד"ה המקדש בערלה דכיון דהאשה סבורה שיש לה ליהנות דרף הנאתה ואינו פן לא סמכה דעתא ע"כ ה"נ בנ"ד איפא למימר דכיון דסבורה דיכולה לאכלה וצריף למכרה הוי מקח טעות ויש לדחות דליהנות שלא בדרף הנאתה לא שכיחא אלא שאותו דבור מוקשה דהתם לאו משום מקח טעות נגעו בה דא"כ הול"ל אחרוני אלא משום אסורי הנאה מקניא ואיהו ידעא נמי דהכי הוא.

ומאותו דבור נולד לנו ספק אי פגול נותר וטמא תופסין דמיהם. שם דברי התוס' משמע דפשיטא ליה דלא תפסי והנה נראה דתפסי פי קדש הם (עי' בס' חיי ארי' סי' כ"א ד"ה ונראה).

שם דף נ"ז רש"י ד"ה בקדשים יש מוחקים הא דקאמר בס"ד ולא פרכינן אי מה קדש וכו' ואין צריך למוחקו דהיקש קרי לג"ש וכינן דאין אדם דן ג"ש מעצמו [אלא] א"כ פשקובל [מרבין] (נדה י"ט): י"ל דהכי קבל ולשון אין משיבין על ההיקש דקאמר הוא מןשאל (עי' פנ"י שם) : ר' שאלה מ"ש הטור (או"ח) סי' תס"ו בשם הרא"ש דזיעת אדם אינו מחמיץ אי זיעת בהמה שנה מ"ט: תשובה פשם שרוק אדם וריר בהמה שוין כף הנה לנו לומר שזיעת אדם תחמיץ אם איתא שזיעת בהמה מחמצת ר"ל שתה"ד נסתפק אי זיעת בהמה מחמצת ואמר דאין להקל (עי' סי' תנ"ג ס"ז) ואי פשיטא ליה דזיעת אדם אינה מחמצת כף הנה לו לפשוט בזיעת בהמה דשקולים הם ועיין לקמן סי' רי"א דמי רגלים מחמיצין ולפי הרופאים השתן והזיעה פולם אב אחד לכולם הוא הדם ושוין הם: ר"א (ר"ב) ר"ג) שאלה מ"ש בעוף שגדרס דלא תישיבין לריסוק אברים ומותר לשוחטו ביום טוב ומ"ש בעגל שנולד דחגיגש הרא"ש ונהטור.

תשובה מצאתי בב"ח (באו"ח סי' תצ"ח ועי' ד"מ שם ס"ק ה' ועט"ז יו"ד סי' ט"ו ס"ק ב') שהרגיש בזה וחילק דעוף שגדרס הנה לו שעת היתר בעולם דבהמה בחגיגה בחזקת היתר עומדת אבל נולד לא הנה לו היתר מעולם.

וקשה דעודנו באבו בחזקת היתר הנה עומד אגב אמו אבל נראה לחלק דגדרס צריך ב' דברים שהינה ובדיקה מאחר שיצא ידי שהינה יש לומר דישתפח שפיר בבדיקה אבל בעגל שנולד לא הנה שם דבר שיוציאנו מידי ספק לפיכך הצריכו שיפריס ע"ג קרקע.

ומה שפסקו להיתר בעגל שנולד אע"ג דכתב הר"ן דבעי דלא איפשיטא איפא למימר דכי היכי דאתי עשה ודחי ל"ת ודאי ה"נ אתי ספק עשה דשמחת יו"ט ודחי ספק ל"ת דמלאכה אלא שיש לדחות דבשעה דעבר אל"ת לא מקיים ליה לעשה.

ומיהו קשה דמנא ליה להר"ן דלא איפשיטא דהא דחי ר' ירמיהו שהוא דרעפים דטעמא לאו משום שצריך לבדקו אלא מפני שצריך לחסמם ומשמע דקבלה מיניה ר' זירא נעוד מייתי תלמודא דהיא ברייתא דא' הביא את האור דטעמא משום חסימה כדאמר דמשום ליבון רעפים נגעו בה משמע דהיינו טעמא ולא דחיישינן לבדיקה א"כ שפיר פסק הרמב"ם להקל דבעי דאפשיטא היא.

ואפילו את"ל דלא איפשיטא יש לפסוק להקל דבמידי דרבנן הוא דמאורייתא אמרינן הואיל דמקלעו אורחין ה"נ איפא למימר הואיל וישתפח פשיגה מותר מן התורה לשוחטה וה"ל בעי במדבריהם ונקטינן לקולא וכעין זה תמצא בב"י סי' תק"ג: ר"ד) שאלה השוחט לחולה בשבת מותר לבריא באומצא אבל מבושל לא גזירה שמה ירבה ומה בכך חד טירחא הוא כההיא (ביצה י"ז).

(דממלאה אשה קדרה בשר ביו"ט. תשובה אפשר בשתי קדרות א"נ אם יצטרף להאכיל לחולה צלוי איפא גזירה דירבה בשבילו ויצלה בשר ויאכל והתם איפא חיובא מש"ה הפל אסור (עי' רשב"א חולין ט"ו: ור"ן פ"ב דביצה ד"ה מיהא משמע ותוס' מנחות ס"ד.

ד"ה שנים ולעיל סי' קנ"ד): ר"ה) הרמ"א (באו"ח סי' תק"ט ס"ה ובבאה"ט ס"ק י') הביא דמותר ללבן שפוד שצלו בשר שלא נמלח לחזור ולצלוח בו ביו"ט ע"כ מתיבת, לחזור דקאמר משמע דצלו בו ביו"ט דאל"כ הנה ליה מכשירין שהיה אפשר לעשותם

מעיו"ט וכן צריף להגיה בש"ע גם מותר ללפן ביו"ט פלי ברזל צ"ל שאפו בו ביו"ט וכן הובא בב"י ומה שסיים שם בש"ע אפילו לאפות בו דבר.

הם דברי מותר: ר"ו) שאלה מ"ש גבי תקיעות דשמע בתשע שעות יצא (ר"ה ל"ד): ובק"ש אם נקה פדי לגמור את פולה יש אומרים דחוזר לראש (או"ח ר"ס ס"ה). תשובה מסתברא דק"ש דבעיא פוננה לקבל עליו עול מלכות שמים ועול מצוות אין להפסיק בה כל פה אבל שמיעת הקולות משפיון לבו לשמוע יצא ואפשר דה"ה אם נטל ד' מינין שפלוכלב בד' שעות ביום דיצא אלא שקשה מה שהביא ב"י סי' תרנ"א (עי"ש במג"א ס"ק כ"ה) שאם סח ביניהם צריף לברך על כל או"א בפני עצמו דבשלמא אם היו ד' מצוות פדברי ר' ישמעאל (מנחות כ"ח).

(י"ל הכי אבל פיון שהם מצוה א' משברך בתחילה והתחיל לעשותם אע"פ שהפסיק בנתיים אין צריף לחזור ולברך כמ"ש גבי ישיבת סנפה וברכת התורה (עי' בתוס' ברכות י"א ע"ב ד"ה שפבר) ועוד פיצד יברך על נטילת אטרוג ואח"כ על נטילת הדס ועל נטילת הערבה מה שלא תיקנו רז"ל.

ואם הפוננה לומר שיברך עליהם על נטילת לילך שפולם נקראו על שמו הדבר קשה וצ"ע: ר"ז) שאלה נטל מין א' ונאבד ואח"כ נטל מין אחר ונאבד וכן פולם מהו. תשובה מסתברא דכיון שהיו פולם לפניו בפעם שיברך והתחיל לצאת בא' מהם פבר נגמרה מצוותו ומצוה תמה איקרי: ר"ח) שאלה ר"ח טבת שקל להיות בשבת וצריכין לעלות הרבה לס"ת פיצד יעשו.

תשובה יחלק הש"ץ הפרשה לששה וינשלימנה עם הששה ושאר העולים יחזרו לקרות ממה שפבר קראו שבנה אין עולין למנין. שבעה והשביעי יקרא בס' ר"ח (עי' זכ"ל"א או"ח אות ס' ד"ה ס"ת): ר"ט) שאלה היא דשליח מצי מבטל אי הוי הלכתא תשובה ב"י (באו"ח ס"ס תל"ד) פתב דלפי דעתו מהני מהטעמים שכתב וכן פתב הטור ויש לי עליו תשובה חדא דהנה ליה דברים שפבל.

ואפ"י יצטרך דבור הנה ליה פההיא [גיטין כ"ט]. [דאמרינון מילי לא מימסרו לשליח ועוד אי דאמר ליה לך ובטל את חמצי הרי גמר בדעתו לבטלו והרי הוא מבוטל ואם פבא בהרשאה לעשות כל עסקיו מה שהוא תלוי בדבור אין פידו למסרו לשליח דהא אין שלוחו יכול לקרות ק"ש או להתפלל בעדו כ"ש דבר המסור ללב [עי' נובי"ת יו"ד קנ"ז ובחז"ל רעק"א גיטין דף ל"ב ושו"ת פפי אהרן ח"א סי' ט' ובקצה"ח סי' שפ"ב מש"כ בשם תוס' רי"ד]: ר"י) שאלה מ"ש לא חילק הטור בין פיטל ללא פיטל בכל הספקות פמו שחילק בתחילה (בסי' תל"ח).

תשובה אפשר דעתו דלאחר זמן איסורו שאין יכול לבטל יש חילוק אבל קודם זמן איסורו מספק יבטל שהרי פידו לתקנו: רי"א) שאלה אם הקום מחמיץ. תשובה ממה שהביא הב"י [או"ח סי' תס"ו] בשם ר' ירוחם דמי רגלים מחמיצים ודם אינו מחמיץ יש ללמוד דאע"ג דלדידיה (לב"י) החלב אינו מחמיץ הקום מחמיץ אלא דאעיקרא דדינא קשה על דבריו בסי' תס"ב שהקשה על הפלפו שאמר דחלב מחמיץ מההיא (פסחים ל"ו).

(דלגשו לי בחלבא ואיך משמע מהתם דאינו מחמיץ דהא קאמר להו יומא קמא לא תלושו לי בחלבא משום מצה עשירה משם ואילך לושו לי בחלבא ולעולם ע"י שמירה כמו שעושין במים משום דמחמיץ.

נדע דאיתא בגמרא (בכורות ו'): דהחלב פא מן הדם שנתלבן וכמו שכתבו הרופאים וכמו שהחלב מוציא הקום פה מדקיות ותמצית הדם העב יוצאין המי רגלים נמצא דאפונהו דכולהו דם שיש בכחו החלב והמי חלב והמי רגלים.

והדם יש בו הד' חלקים ובעודו דם כתב ר' ירוחם שאינו מחמיץ משום דהו"ל פיון שפול לתוכו מעט מים שמתבטל פה המי רגלים שהם החלק המימי מן הדם מתבטלין במיעוטו בתוך הדם והדם אינו מחמיץ וכשפושרין המים מתוכו מחמיצין אבל בחלב אינו לומר כן שאנו רואין כי מין חלב הוא הקום שהוא החלק המימי הרבה יותר מן הגבינה ואין לומר שמתבטלין בגבינה א"כ מטעם זה י"ל שהחלב מחמיץ מיהו אפילו לדברי הב"י הקום מחמיץ בלי ספק ואינו ענין לכאן מי חלב פחלב.

דפ' בתרא דמכשירין (ע"י באה"ט ס"ס תס"ו): רי"ב) האי דיצא עליו ש"ר בגלדותו אם עשה תשובה מהו. פגון (ב"מ פ"ד).

(ריש לקיש ששכב לה' בקל לבבו ובכל נפשו וראה כל העם את מעשהו הטוב ומן הקצה הפך פושי עורו זה משנבא וטוב וארז"ל (ברכות ל"ד): במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד ורעק"א פשהייתי ע"ה אם ראיתי ת"ח אנשפנו פחמור (פסחים מ"ט): וירד לפני התיבה ואמר אבינו מלכנו ונענה (תענית כ"ה): נהי דרע"ק הנה צניע ומעלי (פתובות ס"ב): פשה"ל ע"ה אבל בהיותו ע"ה נדאי שהי' עובר על ד"ח וכשחזר ונתגדל בתורה היו מתכבדין בו אשיריו ואשירי חלקו: ר"יג) שאלה מהו הפונה באמרם (ר"ה ט"ז): ימחו מספר חיים זה ספרם של רשעים.

תשובה נראה דכוננת שלש' ספרים שלקל או"א יש לו ספר בפני עצמו שבו פותבין זכיותיו ועונותיו כדרך התגרים שפותבין היציאה והכנסה בפנקס א' וכשנפתחין בר"ה נמצא פתוב על פנקסו של כל א' או רוב זכיותאו רוב עבירות או בינוני וג' ספרים ר"ל ג' מיני ספרים ומ"ש ימחו מס' שלא ימצאו בספרם של רשעים לפי שגם בתוכו יש זכיות קצת: רי"ד) שאלה דא"ר אבהו [ר"ה ל"ב]: מפני מה אין אומרים שירה בר"ה וביה"כ מה ענין שירה שאין לומר הלל אלא ביום שנעשה בו נס דאי משום מוספין הרי שבת יש מוספין ובפורים אי לאו דאפתי עבדי אשורוש היו אומרים הלל (מגילה י"ד).

(ואפשר במה שאמרו (ירושלמי פ"ק דר"ה) שישאל אוכלין ושמהין לפי שהן יודעין שהקב"ה עושה עמהם נס אלא שצריך לידע מהו הנס לזה יש לומר לפי שמדת הדין מקטרגת על העוונות כמו שהיה ביציאת מצרים (מדר' אבכיר) מה נשתנו אלו מאלו והב"ה עומד מקסא דין ויושב על פסא רחמים ומחיה המתים ר"ל שהיו חייבים מיתה וכן ביום מתן תורה החיינו פשיצאה נשתנו ובסוכות ג"כ החיה את אבותינו שלא ימותו במדבר אם יפם שרב ושמש: רטו) שאלה למה אין עומדין הקהל כשש"צ מברך ברכות המצות דאיתא בירושלמי (מובא בב"י או"ח ר"ס ח') דכל ברכות המצות מעומד ואין

עמידת ש"ץ המשמיע מוציאה לשומעים דהא אמרינו (או"ח סי' קכ"ד ס"י) גבי מי שרוצה לצאת בתפילת ש"צ שיעמוד ויכוין ויפסיע ג' פסיעות.

תשובה איברא דמן הדין הכי הנה ליה למיעבד אלא דאפשר שכיין שלא נזכר דבר זה בתלמודא דידן לא נהגו קדמוננו לעמוד: אמר המני"ח שמעתי דשש מצות הן שברכתו מעומד וסימנם על"ץ של"ם ר"ל עומר לבנה בחידושה ציצית.

שופר לולב מילה. והטעם שקריתי בספרים הוא כי בכלם כתיב לכם ומצינו בעומר שהוא מעומד שנאמר מהחל חרמש בקמה אל תיקרי בקמה אלא בקומה וחסשתו למדין בג"ש מלכם לכם דכתיב בכולהו ויש שרצה לרמוז (עי' בס' מטה משה סי' תרס"ה ותתק"ל) שלשה בפסו' עצ"ת ה' היא תקים דהיינו עומר ציצית תפילין וכל זה איננו שנה לי (עשו"ת רמ"ע מפאנו סי' ק"ב ובאבודרהם ד' ווארשא דף ט"ו ע"ג ד"ה פשמתעטף: רי"ו) אם ביטל ע"ז ש'לו וקודם לזה זכה ישראל במשמשין מהו.

אפשר די"ל בזה פינן דבטל העיקר בטל הטפילה ויש סמך בירושלמי פ"ד דע"ז א"ר זעירא כל שאלו מאליה בטילה ישראל וכו' מבטלה וא"כ הא דאמרינו (ע"ז ס"ד): דאם נתפונן לזכות שוב אינה בטילה היינו בע"ז עצמה אבל במשמשין לא הוי מכתת שיעורה פינן שביטל הגוי הע"ז וממילא בטילי משמשין [עי' יו"ד סי' קמ"ו ס"ב וי"ג נש"ף סק"א ועי' בס' פרשת הפסח על רמב"ם פ"ח דעכו"ם ה"ט ובמשנ"ח דצ"ז]: רי"ז) אם קדח הזכרות בלבד ותקע בו כ' ה"ן (רפ"ג דר"ה) דלא יצא י"ל דהיינו מדאמרי' (תוס' שם ד"ה חוץ) בקרן ראם דלא איצטריך למעוטי משום דאינו חלול משמע דלא יצא וקדחו בזכרותו פשר דמין במינו אינו חוצץ וקשה דאי קרי ליה מין במינו אמאי לא יצא ועוד לטעמא דיהיב דלא מיקרי שופר אלא שהוא כשפופרת הא מדמפסלינו קרו הפרה משמע דלאו בשפופרת תליא מלתא אלא אי איקרי שופר אי לא איקרי [עי' ח"י הריטב"א ר"ה בשם הרמב"ן שדעתו כר"ן והרגיש בקושיות הללו].

ועוד לפירושו הו"ל פגותן שופר קצר לתוף שופר ארוך וקי"ל (ר"ה כ"ז): דאם קול פנימי שמע יצא ואם קול חיצון לא יצא וכ"ש זכרות דפסול בפני עצמו. לכן יש לפרש קדחו בזכרותו דמקשרינן מטעם מין במינו ר"ל דלא מיקרי שופר בתוף שופר פינן שהוא מינו ודבוק בו לאפוקי אם אירע שנוול בתוכו איזה בשור או היו שם תולעים דבוקים דלא ולעולם אימא לה דזכרות קדוח פשר והכי משמע לשון הירושלמי [מובא בב"י סי' תקפ"ו] שופר קדוח ר"ל שפולו קדוח דאל"כ פשיטא דכל השופרות קדוחים ואם לומר שקדוח בזכרותו כגמ' דידן הול"ל שופר קדוח בזכרותו: רי"ח) שאלה אם באמצע התקיעה נאבד השופר והביאו אחר אם יברך.

תשובה כמחלוקת בכשנמצא טעות בס"ת והביאו אחר אם מברך בתחילה באו"ח סי' קמ"ג יו"ד סי' רע"ט ועי"ש בט"ז ס"ק ב' כף מחלוקת פאן אבל התם מטעמא אחר ינא נגעו בה ואף אם לא יברך בתחילה היינו משום דהספרים בבית הפנסת אבל הכא מיקרי שהביאו שופר מן החוץ ואפשר לדמותו להיא דברך על הפרי ונמאס וכו' (או"ח סי' ר"ו ס"ו) אבל מה שכתב הב"י (בסי' תקפ"ה) גבי תוקע שנתעלה שאחר תוקע ולא יברך דדוקא פשהיה שם התוקע בשעת הברכה וכו' נראה דלא דמי דהתם פשביברך על הפרי ונפל והביאו אחר על מה שהיתה פוננתו ליהנות אבד ואבדה הברכה אבל הכא הוא אינו

נהגה מן התוקע אלא מן השופר והכי דייקא הברכה לשמוע קול שופר ולא קאמר לשמוע קול תוקע שופר (עי' לעיל סי' קנ"ג): רי"ט) שאלה אינה עדיף לומר בליל יו"כ כל נדרי להבא או לשעבר.

תשובה בפ"ד נדרים [דף כ"ג]: אמרינו רב הונא בר חנינא סבר למידרש בפירקא הדיא דהרוצה שלא יתקיימו נדריו אומר מר"ה כל נדר שאני עתיד לידור ה"ה בטל א"ל רבא תנא מסתם ליה סתומי כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים ואת דרשת ליה בפירקא כ"ש שאין לעשות תנאי פזה ברבים: ר"כ) שאלה ענף א' של הדס שיש לו סעיפים הרבה שהוא נחשב א' אם נקטם האמצעי ונשאר סעיף א' שלם מהו.

תשובה אפ"ש הוא שיתקן כמה שיחונן האמצעי וישאר כמו בית יד לסעיף העליון ולא יראה שהוא מחונן ונקטם ראשו כמו כשענפיו מרובות מעליו [עי' שער"ת ס"ס תרס"ו]: רכ"א) שאלה אמאי לא סגי במה שיהיו הארבעה מינין ממינם אלא דבעינו שלמים בגופם.

תשובה משום דכתי' הדר ואע"ג דלרבנן דרשינו הדר למילתא אחריתי (סופה ל"ה) מ"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו [שבת ס"ג]. [ומש"ה אעפ"י שהוא ממין הדס הפ"ש פתבו המפרשים שצריך שיהא פולו עבות או רובו אלא שהראב"ד [מובא בטור סי' תרמ"ו] פסל בדיעבד וקשה דהיא דמיייתי מר' טרפון דבעי הדס בת אמה דהשתא בת תלתא לא משכחינו ה' מיבעיא [סופה ל"ב]: ה"תם לאו משום דבעי עבות כל הענף אלא דהכי הוא דלא משתפח בת ה' טפחים שהבדים הם קצרים מטבעם ולטעם שפכתתי דהוי משום הדור אם ימעט בתפלות וישאר רוב מה שעומד עבות יהיה פ"ש כמו ענביו מרובות וכן בלולב עקום (עי' בס"ס תרמ"ה) אם יתנו במכבש וכל שיהיה אפ"ש לתקן יתקן: רכ"ב) שאלה מ"ט בר"ה אמרינו את מוספי וביום ב' של פסח אין אומרים.

תשובה קרבנות ר"ח יש להם יום מיוחד בלא ר"ה אבל י"ט שני של פסח יום הוא שנתחייב הקרבנות והו"ל כיום פפור וככבשי עצרת אמר המניח עיין מהר"מ מטראני ח"א סי' מ"ו בשם מהריב"ר שכתב שביום השני של ר"ה אין לומר את מוספי ע"ש ונפקא מינה שבמקום שנהגו לומר את מוספי בשני ימים ואירע שהש"ץ אמר ביום ב' את מוסף אין להחזירו כי כדאי והגון הוא מוהריב"ר רבו של מרנא לסמוך עליו פי טעמו ונמוקו עמומסתבר טעמיה ולא כמו שטעה איש חכם בעיניו והרים קולו להחזיר לש"צ במעשה שהיה (עי' באה"ט או"ח סי' תקצ"א סק"א ושער"ת שם והד"ט ח"א סכ"ב אות נ"ב): רכ"ג) שאלה מ"ש הב"י (יו"ד סי' כ"ח) בשם מרדכי גבי פיסוי שאם לא ברוך שאסור לאכול משחיטתו אם יש שורש.

תשובה לכסוי יש רמז אבל לברכה לא ידעתי דהא קי"ל ברכות אינן מעפבות (ע"ס לקח טוב סי"א). בר"ש ביצה (דף ח') גבי חופר גומא וא"צ אלא לעפרה פריה בתוס' (ד"ה ואינו) נהי דפטור איסורא מיהא איכא והכי שרי בי"ט ותירץ דמשום שמחת י"ט מותר שיחפור בדרך ויכסה ע"כ.

משמע דאם לא יתירו לכסות יהא אסור לאכול וימנע משמחת י"ט (עי"ש בע"ב ושו"ע או"ח ס"ס תצ"ח ופרמ"ג שפ"ד יו"ד ס"ק ב') וזה יש לדחות דלאו משום איסורא אלא

שָׂאם אֵין לוֹ בְּמַה יִכְסֶה לֹא יִשְׁחַט לְבַטֵּל מִצְוָה א' דְּכִסּוּי וְאֶפְשָׁר דְּקַנְס הוּא דְּקַנְסוּוּהוּ הַגְּאוּנִים לְמִי שֶׁהִזִּיד וְכִיִּסָּה וְלֹא בִּרְדָּה שֶׁהוּא לֹא יֵאָכֵל מִשְׁחִיטָתוֹ וְקַנְס מוּעַט הוּא זֶה שֶׁהָרִי הוּא עֲבָרְיָנוּ וְחִיּוּב גִּידוּי שֶׁעוֹבֵר עַל דְּבָרֵי חַו"ל: רכ"ד) בְּתִשׁוּבַת הַרְשֵׁב"א שֶׁהֵבִיא הַב"י (יו"ד) ס' ט"ל בס"ה ובט"ז שֶׁם ס"ק י') גִּבְרֵי סַרְכָּא הַיּוֹצֵאת מֵאוּנָה לְאוּנָא וְכוּ' וְהַשִּׁיב רֹב הַבְּהֵמוֹת פְּשׁוּרוֹת וְרַבָּא דְּאוּרִיִּיתָא וְכִינּוּן שֶׁכֵּן כָּל שְׁנֵי סַרְכָּא הַיּוֹצֵאת מֵאוּנָה לְאוּנָא וְכוּ' וְהַשִּׁיב בְּמַעֲי הַבְּהֵמָה אִם לֹא וְאֶפְשָׁר שֶׁהוּא כּוֹ הַעֲמַדְנוּהָ עַל חֲזַקַת הַיֵּתֵר ע"כ.

קָשָׁה דַּא"כ יֵשׁ לְהַכְשִׁיר כָּל סַפְק טְרָפוֹת מִטַּעַם זֶה וְאֶפְשָׁר דַּעַת הַרְשֵׁב"א הוּא דְּבִשְׁלָמָא כְּשֶׁנּוֹלַד הַסַּפְק מִחֲמַת מִכָּה אִזּוּ יֵשׁ לְאַסּוֹר פִּינּוֹן דְּאִתְרַע חֲזַקַתָּה אֲבָל כְּשֶׁהַסַּפְק הוּא מְדַרְדָּר הַבְּרִיאָה וְהַטַּבֵּעַ שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל לְקַיֵּים כָּל דְּבָר יֵשׁ לְתַלוּת שְׁרֹב הַבְּהֵמוֹת בְּרִיאוֹת וְטוֹבוֹת וְכִינּוּן שְׁרֹב הַבְּרִיאוֹת מוֹלִידוֹת לִיְחֻזוֹת מִחֲמַת רִירִין יֵשׁ לוֹמֵר דְּרִיר בְּעֵלְמָא הוּא: רכ"ה) שְׂאֵלָה הֵא דְתַנּוּ (פְּלָאִים פ"ח מ"ב) טַמְאָה עִם טְהוּרָה וְטְהוּרָה עִם טַמְאָה אֲסוּרִין לְחַרוֹשׁ וְלִמְשֻׁנָּה וְלִהְנַהִיג נִרְאָה דְּכָאן שְׁנָה ר' מִשְׁנָה שְׂאִינָה צְרִיכָה.

תְּשׁוּבָה אֶפְשָׁר דִּיִּיתוּרָא אֲתִי לְרַבּוֹת אֵת הַפְּלָאִים אוֹ לְפָרָה שְׂיִלְדָה כְּמִין סוּס שֶׁאֵפ"י שֶׁהוּא נִרְאָה מְמִין הַסוּס אֲסוּר עִמּוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא טְהוּר עִם טַמְאָה וְעִם אִמּוֹ אֶפְשָׁר דְּמִתְרַר לְחַרוֹשׁ דְּמִילְתָּא דְּלֹא שְׁכִיחָא הוּא וְלִיכָּא לְמִיגְזוֹר לְמִרְאִית הָעֵינִן דְּקָלָא אִית לִיה מִיְהוּ מַהֵיָא (יו"ד ס' י"ג ס"ב) דְּבָן פְּקוּעָה לֹא מִשְׁמַע הָכִי (עֲשׂו"ת יד אלי' ס' ב'): רכ"ו) שְׂאֵלָה הֵא דְּאֲסוּר לִישֵׁב נֶגֶד הַמִּתְפַּלְלִים (בְּרַכּוֹת דָּף ל"א: וּבֵאוּ"ח ס' ק"ב וְע"ש בְּבֵאוּ"ח ס"א) הִינּוּ דוֹקָא לְהַפְסִיק כְּנֶגֶד פְּנֵיו אוֹ אֶפְּיָלוֹ מִן הַצְּדָדִין כָּל שֶׁהוּא רוֹאֵה: תְּשׁוּבָה מַהֵיָא דְּמַצְדָּד אֲצִדוּדִי מִשְׁמַע שְׂאִין אֲסוּר אֲלֵא כְּנֶגֶד פְּנֵיו דוֹקָא אֲבָל לְצַפּוֹנוֹ אוֹ לְדְרוֹמוֹ לִיכָּא קְפִידָא מִיְהוּ לְדַעַת הַמִּתְמִירִין כְּנֶגֶד פְּנֵיו אֶפְּיָא כְּמֵלֵא עֵינָיו יֵשׁ לוֹמֵר דְּמִתְמִיר נְמִי מִן הַצְּדָדִין כָּל שֶׁהוּא לְפָנָיו.

אֲמַר הַמְנִי"ח אֲשַׁפְּחוּן כְּנֶגֶד שַׁר"ל בְּצִדוֹ כְּגוֹן הֵהִיא דְּפָרְק תְּפַלְת הַשַּׁחַר (דָּף כ"ז:): אֵל תְּפַלְל תְּלַמּוּד לֹא לְפָנֵי רַבּוֹ וְלֹא לְאַחֲרֵי רַבּוֹ וְלֹא כְּנֶגֶד רַבּוֹ וּמִיְיָתִי לֵה הָרִי"ף דָּף כ' וְה"ב מִתְפָּרֵשׁ קָרָא דַּפ' וַיִּשְׁלַח גִּסְעָה וְגַלְכָּה וְאֵלְכָה לְנֶגְדָּה עִי"ש דְּפָרֵשׁ"י לְנֶגְדָּה בְּשׁוּהָ לָה (עִי' פ"ח"י ע' אֵין לִישֵׁב כְּנֶגֶד הַמִּתְפַּלְל): רכ"ז) שְׂאֵלָה הֵיָה אוֹכֵל וְסַפְק אִם אֲכָל כְּפִיזִת דָּגוֹן בְּכַדִּי א"פ אוֹ לֹא מַהוּ.

תְּשׁוּבָה לְמֵאֵן דְּבַעֲי בַּפ"ד דְּכָרִיתוֹת (דָּף י"ז:): חֲתִיכָה מִשְׁתִּי חֲתִיכוֹת כָּל שְׁנֵי סַפְק אִם אֲכָל אוֹ לֹא אֲכָל דִּי"ל אֵין לוֹ לְבָרְדָּה וְכַהֵיָא (ב"מ צ"ז:): דְּאִינִי יוֹדַע אִם הַלּוּיִתְנִי וְהָכִי נְמִי אִם אֲכָל כְּפִיזִת בְּלֶבֶד וּס' אִם בִּירְדָּה אֵין לְבָרְדָּה דְּמַה"ת בַּעֲיָא כְּדִי שְׁבִיעָה (עֲבֵאוּ"ח ט' ס' קפ"ד סק"ו) כִּי אֵיכָּא לְסַפּוּקֵי אֵי אֲכָל כְּפִיזִת דָּגוֹן וְשְׁבַע מִשְׁאָר מֵאֲכָלִים אֵי מְחַיִּיב מַה"ת וְהֵיָה נִרְאָה דְּכִינּוּן דַּפְת פּוֹטֵר כָּל מִיָּדִי דְּמִיָּזוֹן שֶׁהַפֵּל בָּא בְּשִׁבְלֵוֹ וְקָבַעֵי עָלֶיהָ אֲנָשִׁי אִם אֲכָל וְשְׁבַע אֶפְּיָלוֹ מִשְׁאָר דְּבָרִים הֵוִי דְּאוּרִיִּיתָא.

וְהֵיָה דְּהוּי כְּאִינִי יוֹדַע אִם הַלּוּיִתְנִי אֶפְשָׁר דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין מְמוּנָא לְאִיסוּרָא וְכ"ש דְּהוּי דְּאוּרִיִּיתָא וְכ"ש לְמ"ד (תוּס' בְּרַכּוֹת י"ב. ד"ה לֹא) סַפְק בְּרַכּוֹת לְהַקֵּל וּיְבָרְדָּה (עִי' זכ"ל"א או"ח ס' קפ"ד אוֹת ב' וּשְׁד"ח א"ד בְּרַכּוֹת ס"א אוֹת ח"י): רכ"ח) שְׂאֵלָה הַרוֹצֵה לְשִׁתּוֹת מִשְׁאָר מִשְׁקִין בְּסַעוּדָה שְׁכָבֵר הַתְּחִיל וְכָדִי שְׁלֵא יִכְנַס בְּס' בְּרַכּוֹת נוֹטֵל פְּרִי הָעֵץ וְרוֹצֵה לְבָרְדָּה עָלָיו שֶׁהַפֵּל אֵי הוּי כְּבָדִיעַבַּד תְּשׁוּבָה.

מי הכניסו בתגור זה יסח דבר שברכתו שהכל ואם אין לו למה יפנס בתגור זה לשנות לכתחילה מה שרומז בקרא תן לו מענין ברכותיו (ברכות מ.) ובידו היה לתקן במה שישתה פחות משיעור קודם סעודה אלא שגם בשותה פחות מפשיעור יש ספק לענין ברכה אחרונה ואם אינו יכול לסבול ישתה כדי לברך ברפת מזון על השבע ונדרכי לשותת קודם סעודה אפילו יותר מרביעית משאר משקין ולברך תחילה ע"מ לשותת בתוך הסעודה: רכ"ט) שאלה מו"ט אין הבן נעשה גואל הדם להרוג את אביו (מפות י"ב.

(תשובה אם התורה לא עמדה בפניו כי יחס לבבו והתירה לו שפיכות דמים מה לי אביו או רבו או כל אדם בין בחול בין בשבת (עי' משל"מ פכ"ד דשבת) וכ"ש למ"ד מצנה ביד גואל הדם דגברא קטילא קטל דאין כל אדם חייבין עליו מיהו משום פבוד אביו לא הקלו ואם עבר ונהרגו אפשר דאין ממיתין אותו ב"ד דלאו עושה מעשה עמה ואם גואל הדם ינהגו אפשר דב"ד ממיתין אותו: ר"ל) ועוד נשאל אם יד העדים תהיה בו נאמר גם ברוצח או שמה על גואל הדם הוא ונראה דדבר המסור לב"ד הוא ואין לגואל הדם עליו פלוס: רל"א) שאלה מי שעשה עצמו טרפה והתרו בו אם ב"ד ממיתין אותו.

תשובה דרשו רז"ל (ב"ק צ"א:) ואף את דמכם לנפשותיכם אדרוש לרבות הממית את עצמו ולמ"ד (חולין מ"ב.) טריפה חיה לא קמיבעיא פי אבעיא למ"ד אינה חיה.

(עתוס' סנהדרין ע"ח ד"ה ההורג) בחלק הראשון הוכחתי דמתלוקת זה הוא על הרוב דלמ"ד רוב טרפות חיות ולמ"ד רוב מתות ומיעוטם חיות שם תמצאנו בפסק הארוך (עש"ך יו"ד סנ"ז סקמ"ח בשם רש"ל ובחיי ארי' סי' נ"ב) וכיון דאין הולכין בנפשות אחר הרוב (סנהדרין ס"ט) אפשר דהויא לה התראת.

ספק דלר"ל לאו שמה התראה ולר' יוחנן שמה התראה (שבועות ג': נעתוס' גדה מ"ו: ד"ה ר' יוחנן) אמר המניח בחלק הראשון שכתב נראה שהוא מפסקים וכתבים שלו שעדיין לא זכיתי להם ובח"א של ההלכות קטנות לא מצאתי בהעתקה אפי' רמז לזה (עי' לימודי ה' סי' קס"ח): רל"ב) נסתפקו הא דאב (קודם) [פודה] את הבן אם משל אב או משל בן פגון שנתנו לו מתנה וכן במה שמוציא לחנכו ויש ללמדה מפיבוד דקי"ל (קידושין ל"ב).

(משל אב. ואם אין לו ואביו פודהו מיבעיא אם העשיר הבן אם יכול לתבוע ממנו וכן גבי פיבוד: רל"ג) שאלה אם יש לסמוך למלוח הטלפים עם השער.

תשובה הרשב"א התיר דבר זה (עי' יו"ד סי' ס"ח ס"ח) אבל לפי דעתי שלא התיר אלא ברגלי השור שיש עליהם שער דק אבל ברגלי הכבשים שהם מלאים מצמר ארוך ב' או ג' אצבעות איה יעלה על הדעת שבוזה דיבר הרשב"א והכי דייק לישניה שלא הנפיר אלא שער ולא הנפיר צמר: רל"ד רל"ה) שאלה מאי שנא דלעצם הקדקד לא מהני מליחה ולעצם הקולית מהני (יו"ד ס"ס ע"א) ועוד מש"כ הרמ"א (שם סי' ע"ב ס"ג) דאין לה בהמה שהיא ששים נגד לבה מנא ליה.

תשובה איברא דאפכא מסתברא שעצם הקדקד עשוי שליבות והוא מורכב מפמה עצמות ונדבק עצם אל עצמו בכעין שינים דקים לזה מכאן כדרך התיבות ומחוקרים בחכמת

הבורא יתעלה ורוח לא יבא ביניהם שאם הנה לנו לומר שהמלח שואב ומפליט מתוך העצם קרוב לומר שיפליט מן הקדרה ממה שיפליט מעצם הקולית שפולו עצם א' קשה פמרמרא ועצם הקדרה הוא ספוגי אלא שלזה השיב הרשב"א שמשמע קרום של מוח שארוגים עליו סורגיקי דדמא אבל מה שהתיר בקולית קשה דהא קי"ל (בסי' ס"ט ס"ט"ז) אין מליחה להפליט מן הכלים ל"ש פלי עץ או פלי עצם אלא דצ"ל דס"ל להרשב"א דכבולעו כף פולטו ויש פח במלח להפליט מה שבלע עצם הקולית ע"י הנקבים הדקים שקורין פורו"ש שמונכר שיש לה אעפ"י שאינן ובולע מתמצית הדם דקה מן הדקה ולזה מפליט הדם משא"כ פלי עצם שבלוע מאיסור העב.

ויותר הנה אפשר לומר שכשם שאמרו חולין קי"ג) אין מחזיקים דם בבני מעיים כף אין מחזיקין בקולית שאעפ"י שהאברים נולם שואבים מן הדם שם י"ל ששואבים מעביות הדם אבל עצם הקולית שהוא עב וקשה פשואב להבריא המוח שבתוכו מגיע אליו כזיעה בעלמא אבל לא נראה זה בעיני הרשב"א שפקש טעם אחר אפשר מפני שנומצא בתוך אותו מוח קצת אדמומית והנה שם מקום לומר שהוא כמו חמר בפ"ר.

ולשניה אין לנו להשיב דכמה גדולים דברו פן והרמ"י הקשה על זה (עי' בפ"א ס"ק י"ט) ומה שהקשה עלי דילפינו לאיסורי תורה בששים מזרוע בשלה (חולין צ"ח:) ואית דאמרי במאה והזרוע הם ב' פרקים ואפי' שתאמר שעצמות האיסור מעלין את ההיתר (עי' יו"ד רס"י צ"ט) נראה דבפ"ר הב' פרקים גדול מן הלב הרבה ואפשר שלא אמרו אלא כדרך שהם היו נוהגים לבשל הבהמות בתסרון אברים שנתברר להם שלא הנה נשאר ששים יש להכשיר דלאו מר בר רב אשי חתים עלה: רל"ו) שאלה מה טעם שבועת שוא אין לה התרה.

תשובה פללא דשבועת שוא פל שאינה חלה על שום דבר כגון (שבועות כ"ט.) על העמוד של אבן שהוא של זהב וכן הנשבע על דבר אחד ב' פעמים דאין שבועה חלה על שבועה השניה שבועת שוא וכן שבועה שאוכל כפר זה (ה"ז שבועת ביטוי) שבועה שלא אכלנה ה"ז שבועת שוא ואפשר שימצא היתר לשבועת שוא במה שיתיר הראשונה שהיא שבועת ביטוי ואז השבועה שהיתה לשוא יש לה מקום לחול ונעשית שבועת ביטוי ויש לה התרה אבל פשאין מקום לחול כלל כגון אבל שהוא זהב לזו אין לו תקנה.

ועיין לקמן סי' ש"ב: רל"ז) שאלה אם נוהג דין שביעית בפירות ובמדברות. תשובה בפ"ב דקדושין (נ"ז:) אמרינו גבי ושלח את הצפור החיה ע"פ השדה לאפוקי ים ומדבר ומי יודע אם יש לומר גבי שביעית שדף לא תזרע לאפוקי יער ומדבר: רל"ח) שאלה אם מותר לגרש בלילה.

תשובה ממה שכתבו בתוס' בריש מגילה (ד"ג.) גבי חיישינו שמא שד הוא דהיינו בשדה אבל בבית לא דא"כ אם אמר לנו א' שנכתוב גט לאשתו בלילה משמע דפשיטא להו דמגרשין בלילה וכעין ראיה מן הגמרא כתבתי במקום א' ושכחתי: רל"ט) שאלה מ"ש גבי אלם שחלץ דפסולה דבעינו ראוי לבלילה (במות ק"ד:) וגבי יושב אם אינו יכול לעמוד פשיטה (שם ק"ג.)

(דְּכַדִּיעֵבֵד דְּמִי. תְּשׁוּבָה אֶפְשָׁר דְּסִבֵּר דְּוַעֲמַד וְאָמַר לָאוּ דְּוָקֵא בְּעַמִּידָה אֶלָּא עַמִּידָה דְּרַבְּנָן וּבְדַרְבָּנָן לֹא בְּעֵינָן רְאוּי לְבִיזָה (עִי' שְׁד"ח פְּלָלִים אוֹת כ' סל"ז וּבד"ח סכ"ג) וְעֵינָן בְּתוֹס' פ"מ תְּלִיצָה (שָׁם ד"ה בֵּין): ר"מ) הָא דְּאֶמְרִינָן (סְנֵהֲדָרִין דְּף מ"ד.

(גְּבִי מוֹמָר אַע"פ שְׁחָטָא יִשְׂרָאֵל הוּא לְחוּמְרָא אֶמְרִינָן הֵכִי שָׂאֵם קִדְשׁ קִדּוּשִׁיו קִדּוּשִׁין אֶבְל לְטוֹבָתוֹ לֹא וּבְרִישׁ ר"ה (ג'): הוּא פּוֹרֵשׁ הוּא דְּרִינְשׁ הוּא אֲרַתְחַשְׁשָׁתָא וְאוֹמַר בְּתוֹסְפוֹת דְּדְרִינְשׁ זֶה הוּא בְּנֵו שְׁל אֶסְתֵּר וְקִי"ל (יְבָמוֹת כ"ג.

(בְּו הַיִּשְׂרָאֵלִית הוּא יִשְׂרָאֵל וְאַפ"ה לְבַתֵּר דְּהַחֲמִיז לֹא חָשִׁיב לִיה אֶלָּא פְּאוּמוֹת הַעוֹלָם בְּאוֹמַר סְלַע זֶה לְצִדְקָה בְּשִׁבִיל שְׂיַחֲיָה בְּנִי וְכו' וְעֵינָן לְעִיל סִי' קנ"ד (עִי' עֶקְרִי הַד"ט יו"ד סל"ה אוֹת י"א): רמ"א) שְׂאֵלָה אִם אֵין שָׁם עֲנִיִּים אֵין חֲיִיב בְּלִקּוּט שְׁחָחָה וּפְאָה מ"ט.

תְּשׁוּבָה מְדַאֲמַר מַר בַּפ' הַזְּרוּע (קל"ד): לְעֵנִי וְלִגְר תַּעֲזוּב אֲנָתֶם וְלֹא לְעוֹרְבִים וְכו' מִשְׁמַע דְּאֵין צְרִיף לְהַנִּיחַ פְּלָל וְלִשְׁקוֹל לְנַפְשִׁיהָ כָּל הַתְּבוּאָה דְּכָל שְׁהוּא מְשׁוּם צְדָקָה אִם אֵין שָׁם עֲנִי אֵינוֹ חֲיִיב בָּהּ מִיְהוּ אִם הַפְּרִישׁוֹן וְקִרְאָ שָׁם וּשְׁמָרְם לְעֵנִי עִיר אַחֲרַת י"ל דְּנוֹתָן וְעֵינָן תּוֹס' פ"ק דר"ה (דף ד'): ד"ה לְקַט: רמ"ב) שְׂאֵלָה בַּפ"ק דר"ה (ז): גְּבִי שָׂאֵם הִנֵּה הַקְּרָבָן חוֹלָה בְּרַגְלָא לֹא יִקְרִיבָנוּ אִם הִנֵּה רַגְלָא הָאֲחֲרוֹן דְּעֵבֵר נְמִי בְּלֹא תִּאֲחַר מֵהוּ.

תְּשׁוּבָה אַע"ג דְּאִיפָּא עֲשֵׂה וּל"ת. עֲשֵׂה דְּכַבוּד שְׁמִים עֲדִיף דְּהַקְרִיבִיהוּ נָא לְפַחְתָּהּ וְהִנֵּה לוֹ לְהַקְרִיבוֹ קוֹדֶם שְׂיַחֲלָה: רמ"ג) שָׁם (דף ו') הֲרִי עֲלִי עוֹלָה ע"מ שְׂאֵינִי חֲיִיב בְּאַחֲרִיּוּתָהּ פְּתַבּוּ בְּתוֹס' לֹא דְּמִי לְמַתְנָה עַל מַש"כ בְּתוֹרָה ע"כ פִּירוּשׁ דְּכִינּוֹן דְּבִידוֹ לְעֲשׂוֹת בְּיָדוֹ לְהַתְנוּת וְלֹא דְּמִי לְע"מ שְׂאֵין לָהּ שְׂאֵר כְּסוּת וְעוֹנָה (ב"מ נ"א.

(מִיְהוּ ק' אַמַּאי לֹא מִיִּתִּי כָּאֵן פְּלוּגְתָּא אֵי תְּפֹס לְשׁוֹן אַחֲרוֹן אוֹ רֵאשׁוֹן (תְּמוּרָה כ"ה): לְזָה י"ל דְּבִאוּמַר עַל מְנַת סִיּוּמָא דְּמִלְתָּא הוּא וְהַפֵּל דְּבוּר א': רמ"ד) שְׂאֵלָה מִי שְׁהִיָּה נְשׁוּי שְׁתֵּי נְשִׁים וְגֵרַשׁ אֶת אַחַת מֵהֶן וְאַח"כּ מֵתָה הַשְּׂנִיָּה אִם יָכוֹל לְכַנּוּס אֶת גְּרוּשָׁתוֹ תוֹף ג' רַגְלִים.

תְּשׁוּבָה טַעֲמָא דְּרַגְלִים כְּדִי שְׁתַּשְׁתַּכַּח הֲרֵאשׁוֹנָה וְלֹא יְהִי ב' דְּעוֹת בְּמַטָּה (עַתוּ"ס מו"ק כ"ג. ד"ה עַד) שְׁתֵּהָא בְּדַעְתּוֹ כְּשִׁיּוֹשֵׁב עִם הַב' כְּדַאֲמ' ר' לֹא יִשְׁתָּה בְּכוּס זֶה וְכו' (נְגָדִים כ').

(אֶבְל גְּבִי גְרוּשָׁה דְּדָשׁ בָּהּ בְּחַיִּי הֲרֵאשׁוֹנָה עַד הָאִידְנָא מֵאֵן נְטְרִיָּה דְּהָא אֶמְרִינָן שָׁם לֹא נְצָרְכָה אֶלָּא לְשְׁתֵּי נְשִׁיו: רמ"ה) שְׂאֵלָה הָא דְּתַנְיָא בַּפ"ק דר"ה (ח'): מַר"ה עַד יְה"כ לֹא הָיוּ עֲבָדִים נְפֻטְרִים לְבַתֵּיהֶם וְלֹא מִשְׁתַּעֲבָדִים אִם הָיוּ מְוֹתְרִים בְּשַׁפְּחָה.

תְּשׁוּבָה מְסַתְּבְּרָא דְּכִינּוֹן דְּלֹא נְשַׁלְּם דְּרוּר עַד יְה"כ רְשׁוּת הוּא בְּיָדֶם אֶבְל אֵין רַבּוּ מוֹסֵר לוֹ וְכו': רמ"ו) שְׂאֵלָה אֵי אֶמְרִינָן הוּאִיל לְחוּמְרָא. תְּשׁוּבָה סְתָם הוּאִיל אֶמְרִינָן לְהַקְל כְּגוֹן (פְּסָחִים מ"ו): הוּאִיל וּמְקַלְעִי אוֹרְחִין מִיְהוּ אֲשַׁפְּחוּן פ"ד דְּתַרוּמוֹת תְּרוּמָה עוֹלָה בֵּא' וּמֵאָה וְלֹא אֶמְרִינָן הוּאִיל וְאֵי בְּעֵי מִיתְּשִׁיל עֲלָה מְשׁוּם דְּאֵין מְצֻנָה בְּשְׂאֵלָה (נְגָדִים נ"ט.

(הָא לֹא הֵכִי אֶמְרִינָן וְאֵי הֵנָּה מְשִׁאִיל עֲלָה הו"ל חוּמְרָא דְּהוֹנָא דְּבָר שִׁישׁ לוֹ מִתִּירִין דְּאֶפְי' בְּאֶלְף ל"ב מִיְהוּ לְעִיל (בְּסִי' מ"ג) כְּתַבְתִּי דְּלִהְמִית אוֹתוֹ נְרָאָה דְּלֹא אֶמְרִינָן הוּאִיל (עִי' פְּסָחִי דס"ב. יוֹמָא ס"ב): רמ"ז) שְׂאֵלָה לְמ"ד תְּרוּמָה בְּזִמְן הִנֵּה דְּרַבְּנָן (יְבָמוֹת פ"א)

אם יש לתרום מעציון שאינו נקוב ב: במאנטמהם נהעל הנקוב: תשובה הנה נראה דהכא נמי איכא למימר דלא אתי תרי דרבנן ומפיק חד דרבנן.

כההיא (עתוס' מגילה י"ט: ד"ה ר"י) דקטן במגילה אלא שיש לדחות דכיון דבטלה קדושה ראשונה נשאר הפל שנה בין נקוב בין אינו נקוב אלא שא"א לומר כן דהרמב"ם (בסוף פ"א דתרומות) דסבר [תרומה] בזמן הזה דרבנן מיייתי [הא] דאין תורמין (בפ"ה דתרומות הט"ז) [עי' מנחות ל"א].

וב"י בשם מ"כ יו"ד סי' של"א. ובסידור דה"ח הל' חלה: [רמ"ח] שאלה מי שאין לו ישן לאכול מצה בליל פסח אם יקח חדש.

תשובה בירושלמי הביאו תוס' פ"ק דר"ה דף י"ג (ד"ה דאקרובי) משמע דמותר אלא שיש לדחות דדוקא התם שהיו כל ישראל ולא מצאו אלא חדש הנה מותר להם אבל לא אתי עשה דחיד ודחי ל"ת דרבנים ואע"ג דלא דמי דהא עשה דרבנים מיקרי מיהו ה"מ דדחי עשה ל"ת היכא דלא הנה אפשר לתמן אבל אפשר הנה שימצא ישן דאל"כ מי שאין לו לקיים ושמתה בחדש ישנה זין ערלה או כלאי הפרם (וכפי אותו ירושלמי משמע דלצבור מותר) אלא שצ"ע גבי קו צפור דתנן (חולין קמ"ב).

(לא יטול אדם אם על הבנים אפ"ל לטהר בו את המצורע דמשמע דהנה אתי עשה דטהרת מצורע ודחי ל"ת דשילוח ונתם איכא נמי עשה ואמאי איצטריך למתנייה. ומצורע דחי ל"ת דגילוח ומה שהקשיתי מ"יין ערלה יש לחלק דחדש מותר לאחר זמן הפרי עצמו (וצ"ע מפסחים מ"ח).

דפריה אי איסור מוקצה מה"ת מה לי איסור מגופו מה לי איסור מדבר אחר. עי' בח"א סי' רי"ח ולימודי ה' סי' קפ"ג ובשאג"א סי' צ"ו יד אלי' סי' מ"ח ושד"ח מער' אכילה סי' ד' וי"א ובד"ח ס"ס מ"ז): רמ"ט ר"נ) איבעיא להו ר' יעקב ור"ש הלכה כמאן.

תשובה לכאורה הנה נראה דהלכה כר"ש שהוא נזכר יותר במשנה ובפרייתא פדרה שאומרים הפוסקים בענין האמוראים דהוא מאריה דתלמודא טפי מיהו ה"מ בשוין אבל ר' יעקב קשיש טפי דבירושלמי פ"ב דחגיגה גבי ייטב לה לעולם שכולו טוב ולא ידע מזה אלישע אחר שדבר זה דרשו ר' יעקב לפניו ממונו ור"ש תלמיד ר"ע ור"ע בזמן אחר הנה נמצא ר' יעקב קודם ר"ע וקשיש טפי מר"ש.

אחרי כתבי זה מצאתי לס' יוחסין שכת' שר' יעקב סתם הוא בן בתו של אחר איכרא דהכי משמע דאיתא בסוף חולין (קמ"ב) וקדושין (ל"ט): גבי אלמלא דרשיה אחר להאי קרא כר' יעקב בר ברתיה וכו' ואע"ג דכתב דעת י"א דסתם ר' יעקב הוא אביו של ראב"י מ"מ זה הדורש לעולם שכולו טוב א"א לומר כן דבפ"י איתא בגמרין שהוא בן בתו של אחר ואולי אביו של ראב"י הוא זה נכדו של אחר ואינו רחוק שאחר הנה קודם החרבן כשנתהפך וכבר הנה גדול נדאי שנקנס לפרדס וראב"י אחר החרבן הנה אלא שהקשה ס' יוחסין שהיל"ל ר"א בר ר' יעקב כמו ר"א בר ר' שמעון ואין זה פלוג שפצינו הרבה שאינו אומר בר רב כמו ר' יוסי בר יהודה והוא בן ר' יהודה.

בר אלעאי וכן רשב"ג והרבה פיוצא באלו אבל לשון הירושלמי ק' דאמר ולא הנה יודע אחר שדרכיה ר' יעקב לפנים ממנו ואפשר שר' יעקב נכדו דרש זה קודם שיצא לתרבות רע והוא לא ידע ואשם.

מ"מ אפשר דיש לסמוך דמדמזכיר ר' יעקב קודם ר"ש (בפ"ב דקדושין דף נ"ז. גבי שחטה שלא באזוב) דהלכה פמותו דהכי אורחא למיקבע הלכתא בפוסקים וגם אפי' שיהיה אביו של ראב"י קשיש מר"ש דר"ש חבירו של ראב"י בנו (עי' בהון עשיר מכשירין פ"ו) : רנ"א) שאלה מי שנדר להתענות ארבעים יום רצופים וחלם בתוכם חלום בשבת והוצרך להתענות בו וליום מחר למיתב תעניתא לתעניתיה מיבעיא אם עולים לו מן החשבון.

תשובה ספק זה מתהפך לארבע רוחות ספק אם עולים לו שניהם (דתענית חל בשבת בכולל) או אחד מהם ואיזה הוא. או אם לא יועיל שום א' אם נלמוד מאותו (באו"ח סי' תקס"ח סעיף י' ויו"ד ס"ס רי"ז בהג"ה) שנדר לילה על קברי הצדיקים או למי שקבל תעניות רצופים ואירעו בהם תעניות צבור שעולין לו (שם באו"ח סי"א) י"ל דשבת עולה לו ויש לדחות דהתם ימים הם שראויים להתענות בהם ובדעתו הנה עליהם.

אבל שבת לא הנה דעתו עליו מ"מ יום השילום הנה נראה דאין עולה לו דומיא דכל דבר שהוא בא חובה אינו בא אלא מן החולין (ביצה י"ט:) מיהו ההיא דקברי צדיקים פליגי (עי' שו"ת סמא דחיי חיו"ד ס"ט והד"ט או"ח סי"ב אות ד' ובאה"ט סי' תק"ע:) רנ"ב) שאלה אם בעלי ההפסקות אם יפה הם עושים.

תשובה הרבה עשו ועלה בידם אבל יש לחוש לזה שהרי בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראיה לא רצו לגזור ב' ימים יה"כ מפני הספנה (עי' ר"ה דף כ"א.) (בחזקה שאין ב"ד מתעצלין בו ובירושלמי פ"ק דר"ה אמר להו רב חסדא להנהו דהו חיישי לצומא רבה תרין יומין למה אתם מכניסין עצמכם לספק זה אפנה דר"ש בר רב יצחק חש על גרמיה וצם תרין יומין אפסק פרוכה ודמך פי' פרוכה אפשר שנפסק א' האברים הפנימיים מחוסר לחות השרשי שנתאכל ומת ואע"פ שלא ימותו בתוך שנתם אפשר דמתחיל ליפסד או לינקב אינה מן הגידים או מן הנוירידים או שיתביש המוח שבעצמות וברוב הימים תמצאנו ובכל דברי רז"ל לא הונזרו הפסקות לענין תשובה פנראה שאסור לאדם ליפנס אפי' במיעוטא דמיעוטא דספנתא דאין הולכין בנפשות אחר הרוב (יומא פ"ד.

(ומה היו הפסקות משמשות. והא (חגיגה כ"ב:) דהושחרו שיניו מפני הצומות.

דבר יום ביומו הוא. ואם לאיסור פרת דיה"כ לא חשו מס' נפשות כ"ש לדבר אחר בימינו אלה הרבה שלא הספיקו לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתם: רנ"ג) מ"ש בס' תה"ד (מובא באו"ח סי' קל"ח ועי"ש במג"א סק"ב) דאין חשש לשייר בפרשה של ב' פסוקי נראה דהתוס' לא ס"ל הכי בפ' הקורא עומד (דכ"ב).

(ד"ה אין דאין לחוש במה שהשלישי לא קרא בר"ח אלא ב' פסוקי' מביום השבת שהרי הדבר ידוע לעולם משמע דטעמא דהדבר ידוע כמו שאר פרשיות ידועות שכתבו למעלה מזה דאין לחוש (עי' לקמן סי' רנ"ו) הא לאו הכי יש לחוש וק"ו הוא ומה היכא דהוי סיומא דעניינא בלא תחילתו כשמניח ב' פסוקים בפרשה עצמה חיישי' היכא דהויא

פְּרִשָׁה שְׁלֵמָה בִּב' פְּסוּקֵי כ"ש שֵׁשׁ לְחוּשׁ לְיוֹצְאִים שִׁיִּסְבְּרוּ דְּוַדַּי יִקְרָא א' שְׁפֹלוּ עֲנִן בְּפָנָי עֲצֻמוֹ מְרֹאשׁ וְעַד סוּף וּכְמ"ש בִּפ' וַיְבֹא עֲמֶלֶק וּבִזָּה אֵין מְקוֹם לְמָה שֶׁהַשִּׁיב הַב"ח דְּהִיכָא דְאִיפָא גְּוִשְׁיָא חִיזִישִׁינֵן דְּאִי מְשֻׁנָּה גְּוִשְׁיָא חִיזִישִׁינֵן כ"ש בְּמְקוֹם דְּאִיפָא ק"ו דְּאֵין עָלָיו פִּירְכָא וּמָה שֶׁדִּיִּיק הַתְּה"ד מִן הַגַּמ' אֵינוֹ דִּיִּיק דִּינְדַע עֲוֹלָא בְּוַדַּי שְׁצָרִיף בִּר"ח לְעִבּוֹר קִצָּת עַל הַתְּקֵנָה אֲלָא שֶׁהִיָּה מְהַפֵּף כָּל הַצְּדָדִין עַד שֶׁתְּתַבַּר לֹו הָאֵמֶת וְשׁוּם פּוֹסֵק גַּם הַב"י לֹא כָּתַב כֵּן כִּנְרָאָה שֶׁהוּא פְּשוֹט פְּדָבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת: רנ"ד) שְׁאֵלָה מִיָּם שֵׁשׁ עָלֵיהֶם קֵשׁ אוֹ שׁוּם דְּבָר שְׁצָף אִם מוֹתֵר לְנַפֵּחַ בּוֹ לְסַלְקוֹ לְצַד אֶחָד פְּדֵי שִׁישְׁתָּה בְּשַׁבָּת.

תְּשׁוּבָה בְּמֵלָאכּוֹת בְּעֵץ הַחַיִּים תְּמַצָּא דְּזוּרָה וּבּוֹרֵר וּמְרַקֵּד שְׁלִשְׁתֵּן שָׁם א' הֵן וְאִם יֵשׁ חֲשׁוּשׁ בְּרִירָה אֲסוּר לְזֵרוֹת וְדָבָר שֶׁמוֹתֵר לְבָרְרוֹ מוֹתֵר לְזֵרוֹתוֹ כָּל אֶחָד פְּדִינוֹ הַמְּפֹרָשׁ רנ"ה) שְׁאֵלָה נוֹהֲגִין כָּאֵן בִּירוּשָׁלַם תּוֹב"ב שְׁמַקְיָפִין בִּס"ת פְּתוּחַ בְּכָל הַבַּיִת הַפְּנֹסֶת לְהֵרָאוֹת אֵת הָעַם אִם יָפָה הֵם עוֹשִׂין.

תְּשׁוּבָה בִּירוּשָׁלַם הַנְּצָרְכוֹ לְעֵשׂוֹת כֵּן מְפָנֵי שֶׁהַבַּיִת הַפְּנֹסֶת הַגְּדוֹל הוּא אֲרוּף וְקִצָּר אֲנֹרְכוֹ פִּי ג' אוֹ אֲרַבַּע מְרַחְבוֹ וְכִשְׁהָעַם רַבָּה מְפָנֵי הָעוֹלָם לְרַגְלִים יִשְׁאָרוּ הַרְבֵּה בַּעֲזָרָה וְלֹא דֵי פְּדֵי שִׁיִּרְאוּ כֹּלָם פְּנֵי הַפֶּתַח בְּמָה שִׁיִּגְבִּיהוּ ס"ת בַּתִּיבָה וּלְכַף הַנְּצָרְכוֹ לְסַבְּבוֹ ג"כ בַּעֲזָרָה גַּם בִּק"ק ת"ת עוֹשִׂין כֵּן מְפָנֵי הָרוֹאִים שִׁיִּזְכוּ לְחִזּוֹת בְּנוֹעַם ה' וְעוֹד שְׁפֹלוֹם רוֹאִים בְּרֹאשׁ הַפְּרִשָׁה: רנ"ו) בְּהַבְּנֵת ס"ד הַתּוֹס' (מְגִילָה כ"ב).

ד"ה אֵין) שְׁפֶתְתַבִּי לְעֵיל סִי רנ"ג. ז"ל וְגַם יֵשׁ לָהֶם לְחֲשׁוֹב שֶׁא"כ לֹא הִי"ל לְהַנִּיחַ כְּשֶׁהִגִּיעַ לְפְרִשָׁה שְׁהָרִי גַם זֹו מַעִין פְּרִשָׁה שֶׁהַנִּיחַ בָּה ע"כ.

נִרְאָה דַּה"פ מֵאַחַר שֶׁפְּרִשְׁתָּ שַׁבָּת קְשׁוּרָה עִם הַתְּמִידִים שַׁבָּת שְׁבָה ג"ר קְרָבִים א"כ כְּשֶׁפְּסִיִּים פ' הַתְּמִיד וּפְגַע בּוֹ בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת לֹא הִיָּה לוֹ לְהַנִּיחַ לְקְרוֹתָהּ בְּפָנֵי עֲצָמָה הִיָּה לוֹ לְ עִם הַתְּמִיד שֶׁהִיא מַעִין מָה שֶׁהַנִּיחַ כִּי מָה עֲנִן שַׁבָּת אֲצֵל ר"ח לְעֵשׂוֹתָהּ קְרִיאָה בְּפָנֵי עֲצָמָה דְּבִשְׁלָמָא תְּמִידִין קְרִיבִין בִּר"ח: רנ"ז) שְׁאֵלָה מֵהוּ לְבָרְף שֶׁהַחֲיִינוּ עַל הָאֲתָרוּג.

תְּשׁוּבָה מְסוּגָּיִת פ"ק דִּר"ה (י"ד): מְשַׁמַּע דְּאֵין בּוֹ חִידוּשׁ שְׁדָר ב' וּג' שְׁנַיִם בְּאֵילָן וּמְדִינָא הו"ל לִידוֹן פִּיִּרְק לְכָל דְּבָר וּכְבָר תִּיִרְצוּ זֶה בְּתוֹ בִּד"ה וְלִשְׁבִיעִית יִרְק נְמִי וְכו' (עֵי) בַח"א סִי רל"ג וְשׁוֹ"ת שַׁע"א סִי ל"ה עֶקְרִי הַד"ט או"ח סִי י' אוֹת נ"ה אוֹת ס"א כַּת"ס או"ח סִי כ"ג וּפַח"י עֶרְף אֲתָרוּג בַּא"ט או"ח סִי רכ"ה ס"ק י"א): רנ"ח) שְׁאֵלָה הַסּוֹרֵק זִקְנוֹ וְנוֹפְלוֹת לְבָנוֹת מֵתוֹף שְׁחוֹרוֹת אִם אֲסוּר מְשׁוּם לֹא יִלְבַּשׁ.

תְּשׁוּבָה אַע"ג דְּבִשְׁבָּת דְּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתַכּוֹן הִיכָא דְּלֹא הוּי פְּסִיק רִישִׁיָּה מוֹתֵר הֵתֵם מְשׁוּם דְּבַעֲיָנֵן מְלָאכָת מַחְשָׁבָת אֲבָל בְּשִׁאָר אִיסוּרֵין הֵנָּה מְשַׁמַּע דְּלֹא הוּי הָכִי אֲלָא שְׁמַצָּאתִי לְהַפֵּף בְּכַמָּה דְּוֹכְתִי (שַׁבָּת פ"א: בְּכוֹרוֹת ל"ד).

(מִיְהוּ בְּנִדּוֹן זֶה נִרְאָה דְּהוּי פְּסִיק רִישִׁיָּה וְאִיפָא לְמִימֵר דְּאִי נִיחָא לִיהַ שְׁאֲסוּר וְאִי לֹא נִיחָא לִיהַ אֵין בְּכַף פְּלוּם לַכ"ע וְלֹא דְמִי לְשַׁבָּת (עֵי) רֹא"ש שַׁבָּת פִּי"ד סִי ט' וּבְעֶקְרֵי הַד"ט יו"ד סִי י"ט אוֹת ט"ו): רנ"ט) שְׁאֵלָה אִם יְכוּלִים חֲכָמֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד ז' טוֹבֵי הָעִיר הֵם הַמְּנַהֲיָגִים לְהַסִּיעַ קִצָּת מְסִים עַל קִצָּת מְהַקְהֵל בְּלֹא מַעֲמַד כְּוָלָם.

תְּשׁוּבָה אִם מִפְּחַ הַדִּין הֵם בְּאִים שְׁרוֹאִין שְׁרָאוּי הוּא לְהַעֲרִיכֶם שִׁיתָנוּ לְעֶרְף שְׁאָר פּוֹרְעֵי הַמַּס כּוֹפִין עַל זֶה כְּמוֹ שְׁכּוֹפִין עַל הַצְּדָקָה (ב"ב ח':) דְּהָא כְּתִיב וְנוֹגְשִׁיף צְדָקָה וְאִף אִם

לא יספיימו פי מה לנו בהסמכתם ודאי שאין שום א' רוצה לפרוע ואפילו אם לא קבלום כ"ש מאחר שקבלום עליהם גזרה שלהם קיימת ולא שינה הכא נוגע בדבר שתקנת הקהלות כה הוא: ר"ס) שאלה מ"ש גבי גט דלא סגי במה שתטול האשה גיטה מיד בעלה וגבי קדושין אע"פ שנטלתן מע"ג קרקע שפיר דמי.

תשובה בגט הקפידה תורה ונתן בינה ולא שתטול ואע"ג דהקיש יציאה להנייה לא לכל מילי הוקשו פה היא (קדושין דמ"ד:) דצנוח ר"ל פכרוכיא ויצאה והיתה. ויש סמך לדבר נתינת פסוק השדה קח ממני שאם כבר פשט עפרון ידו וקבל הפסוק לא שינה קח אלא פלומר מוכנים הם בידי קחם בינה וטעמא איכא דהתם דלרחוקה קאתי לא מקדים איניש פורענותא לנפשיה (גיטין ע"ה:) ושקליה מדיניה עד דיהבי ליה אבל היכא דלקרובה קאתי אשה בכל דהו ניתא לה (עי' באה"ט אהע"ז סי' כ"ז ס"ק ג' וסי' ל' ס"ק ח' ופת"ש שם): רס"א רס"ב) שאלה ראובן א"ל לשמעון תן לי חפץ זה שבינך שתשחק בו בתי השיב שמעון בפני שנים שהיו שם יהיו אלה עדים אם תקבלנו לקדושין בעד בתך אמתנו לה ואז חטף ראובן החפץ מיד שמעון ונתנו בחיקו בלא שום דבור וכל א' הלה לדרכו מהו.

תשובה מלבד שהלשון גרוע יש לצדד להתיר במה שחטף החפץ וגרוע משתיקה דלמ"ד פהודאה דמיה (ב"מ ל"ז:) ולא בעי שיאמר הו דמאחר שהתחיל לשואלו לשחוק בו וכששמע הדברים חטפו על דעת הראשונה חטפו שאם הוא שהודה לדבריו למה לו לחטפו ודמי לאשקיי אשקיינו (קדושין ט') (ואולי עדיף טפי ויש צד אחד להחמיר במה שייחד עדים והלה שתק דבשלמא בלא ייחד הו"ל פמנה לי בינה א"ל אין דמצי טעין משטה הייתי בה אבל בייחד עדים אולא לה טענת השטאה דאין אדם מזמין עדים להשטות שידע שלמחר יעידו עליו בב"ד ולא ישכחו הדבר מאחר שהזמנו לכה ולפי זה אפילו לא היו שם ידים מוכיחות הנמנה תוכיח (ובפרט ל"ד ספק קדושין דאורייתא) וא"כ הלכה רופפת וקשה הדבר למה לא צדדו גדולי האחרונים צד זה דייחוד עדים וצל"ע: רס"ג) שאלה זכיות ועוונות לפי מנין או לפי משקל.

תשובה דבר זה תלוי במדת אל דעות וכפי הנראה היה דלפי משקל שיש עון ששוקל הרבה כנגד כמה מצוות או להפך ד"מ אם ישימו חמש עוונות בכף מאזנים וזכות גדול מצד א' מכריע הוא את כולם אבל מדברי ב"ה לא משמע הכי דקאמרי (ר"ה י"ז) דמחצה על מחצה רב חסד מטה כלפי חסד ואי איכא מפושעי [ישראל] בגופו לא סגי בלא והבאתי את את השלשית באש.

ואי במשקל לפי חומר העבירות הרי כנגד פושעי ישראל הושמו בכף של זכות כ"כ מצוות שהושוו ואין שם הכרע. אלא נראה כפי זה דלפי מנין משלם ואפשר דבהא פליגי אמוראי (שם) דר"א אומר כובש ס"ל דלפי משקל נידונין שמשקל חומר הזכות כנגד קולי העוונות ור' יוסי בר חנינא אומר נושא לאו בכף מאזנים מייירי כמ"ש רש"י דמגביה כף מאזנים אלא דרף מנין נמנה הכל ומבליע בחשבון וזהו נושא עון ועובר על פשע שדולגו ואינו מכניסו במנין ותנא דבי ר' ישמעאל דאמר (שם) מעביר ראשון ראשון וכך היא המדה סבר דבמדה הדין נידון וכל א' מיקל מחבירו דתנו (תרומות פ"ד מ"ו) המונה

מְשׁוּבָּח וְהַמּוֹדָד מְשׁוּבָּח מְמַנּוּ וְהַשׁוֹקֵל מְשׁוּבָּח מְחַבְּרוֹ: (רס"ד) שְׁאֵלָה אִי דְרָשִׁינוּ לְשׁוֹן הַדְּיוּט בְּזִמְנֵי הַזֶּה.

תְּשׁוּבָה נִרְאָה דְדוֹקָא בְּזִמְנָם שְׁהֵי לָהֶם סוֹפְרֵי הַדְּיִינִים וּמְתוּקָנִים לְשׁוֹנוֹתָם בְּלִשׁוֹן קֶצֶרָה וְהָיוּ מְדַקְדְּקִין בְּתִיבוֹת וְהָא דְקָרִי לְשׁוֹן הַדְּיוּט שְׁהָיוּ רְגִילִין לְכַתּוּב פֶּן מִסְתַּמָּא אֲדַעְתָּא דְהִכִּי סָבִיר וְקַבִּיל מֵאֵן דְמוֹזְיָרָא וּמֵאֵן דְיִוְזִיָּרָא (ב"מ ק"ד ע"א) אֲבָל בְּיָמֵינוּ שָׂרְבוּ הַסּוֹפְרִים שְׂגוּרָעִין וּמוֹסִיפִין וְאִין דּוֹרְשִׁין אִיָּהּ יַעֲיִין הַדְּיִין בְּאוֹתָם דְבָרִים פְּמִי שְׂמַעֲיִין בַּגַּפ"ת וּמִילְתָּא דְלֹא צָרִיךְ אִי לְטַפּוּיִי אֲתָא אוֹ לְפִטוּמֵי מְלִי וְנֶאֱפִילוּ יְהֵי הַסּוֹפֵר חָכֵם לֹא רְמִי אֲנַפְשֵׁיהּ לְפִלְפֵל כְּמוֹ שְׁעוֹשֵׂה בִישִׁיבָה כ"ש אִם הוּא ע"ה אֲשֶׁר ע"כ י"ל דְדוֹקָא בְּדָבָר הַנִּיכָר בְּסִתְרָה רֵאשׁוּנָה יֵשׁ מְקוֹם לְדוֹן ע"פ הַשְּׁטֵר אֲבָל מַה שְׁהוּא חוּץ מְמַנּוּ אִין פּוֹתְחִין בְּנוֹלָד וּבְמִילְתָּא דְלֹא שְׂכִיחָא מ"מ הַפֵּל לְפִי מַה שְׁהוּא אָדָם וְעֵינֵי הַדְּיִין רֹאוֹת וְכַעֲיִן זֶה הֵבִיא ב"י [חו"מ] ס"ס ס"א מִשָּׁם מְשָׁרִים וְהִרְשָׁב"א ע"ש: (רס"ה רס"ו) שָׁם (בס"ס ס"א) הֵבִיא הַב"י מִתְּשׁוּבוֹת הַר"ן דְכָשֵׁם שְׁאִין אָדָם מְקַנָּה דְבָר שְׁלֹא בָּא לְעוֹלָם כִּי אִינוּ יְכוּלִים לְמַחֵל דְבָר שְׁלֹא בָּא לְעוֹלָם וְקָשָׁה דְאִיָּהּ נוֹהֲגִים בְּשִׁטְרוֹת לְכַתּוּב שְׁפֵל מִיֵּן טַעֲנָה וְעָרְעוֹר שְׁיִפּוֹל בְּאוֹתוֹ דְבָר עַד סוֹף הָעוֹלָם הַפֵּל מַחֵל לוֹ מְעַכְשָׁיו.

וְעוֹד קָשָׁה עַל דְבָרָיו דְבִשְׁלֵמָא מְקַנָּה מִשׁוּם דְקוֹנָה צָרִיךְ שְׂפַנְגָד מַה שְׂנוֹתָן יַחֲוֹל כְּנֶגְדוֹ דְבָר הַנִּקְנָה וְאִם אִינוּ בְּעוֹלָם הֵיאָךְ יִקְנָה אֲבָל מוֹחֵל הוּא מְפַקִיעַ עֲצָמוֹ וּמְפַקִיד דְבְדִיבּוּרָא בְּעֵלְמָא סְגִי וְאִין צָרִיךְ קִנְיָן כְּמוֹ שְׁהוֹכִיחַ בְּתוֹס' פ"ק דְסִנְהֶדְרִין (דף ו').

ד"ה צְרִיכָה) וְאִיָּהּ מְדַמָּה מַחִילָה לְקִנְיָן. וְהָא דְפִשְׁרָה צְרִיכָה קִנְיָן מִשׁוּם דְלֹא יָדַע כְּמָה מַחִיל כְּמִש"כ הַתּוֹס' וְא"כ שְׁפִיר כְּתִיבָנוּ הָאִיִּדְנָא מַחִילָה עַל מַה שְׁלֹא בָּא לְעוֹלָם וְלִמְאִי דְלֹא יָדַע כְּמָה מַחִיל קוֹנֵין בְּשִׁטְרָה וְהוּא דּוּמְיָא דְפִשְׁרָה אֲבָל לְהַר"ן קָשָׁא: וְכַדִּי לְצִאת לְדַעַת הַר"ן אֲפִשְׁרַר לְמַתְּנָן כְּמָה שְׁהֵבִיא בְּתוֹס' פ' יֵשׁ נוֹחֲלִין דָּף קל"א (ד"ה וּש"מ) בְּשָׁם רַש"י מִשׁוּם דְמַפִּיק בְּלִשׁוֹן יִרְתוֹן וְאִין זֶה מְקַנָּה לְדָבָר שְׁאִין בְּעוֹלָם כִּינּוּן שְׁאִין הַמְתַּנָּה בְּאֵה אֵלָא לְאַחַר מִיתָה וְאֵז הַבְּנִים כְּבָר בְּעוֹלָם ע"כ.

מִשְׁמַע דְהָא דְאִין מְתַנָּה לְמִי שְׁלֹא בָּא לְעוֹלָם כְּשִׁרְוֶה שְׂתַחֲוֹל הַמְתַּנָּה מְעַכְשָׁיו אֲבָל בְּאוֹמֵר שְׁלֹא תַחֲוֹל אֵלָא לְכַשְׁיָבָא חֲזִיִּלָּא ה"נ לְדַעַת הַר"ן אִם יְכַתּוּב לְכַשְׁיָבָא דְבַר טַעֲנָה הָרִי מַחֲוֹלָה לוֹ בְּלֹא מְעַכְשָׁיו מְהֵנִי וְהַתּוֹס' הִקְשׁוּ שָׁם עַל פִּרְש"י: (רס"ז רס"ח רס"ט ר"ע) שְׁאֵלָה הָא דְלֹא תַהֲוִי בְּעַבּוּרֵי אַחְסָנָתָא (ב"ב קל"ג): אִי הָוִי בְּקַרְקָעוֹת דְוּוּקָא.

וְאִי הָוִי בְּרִי דְיוֹי. וְאִם נָתַן לְאַחֲרֵים ע"מ שְׂכַשְׁיָהּוּ בְּנִיּוֹ נוֹהֲגִים כְּשׁוֹרָה יַחֲזִיר לָהֶם מַהוּ.

תְּשׁוּבָה אֲפִשְׁרַר הֵיךְ לֹאמֵר שְׁלֹא דְבָרוּ חֲכָמִים אֵלָא בְּקַרְקָעוֹת כִּי אֲחַנּוּת עוֹלָם הֵם וּמְלֵא תַסְנוּב נַחֲלָה אִיכָּא לְמִילָף דְלֹא שְׁפִיר לְמִיִּעְבַד הִכִּי וְהַתָּם מִשׁוּם קַרְקָעוֹת הָיוּ נִדְוֹנִין בְּנֵי יוֹסֵף וְהֵינּוּ דְמִיִּיתִי פ' יֵשׁ נוֹחֲלִין (שָׁם) שְׂפַתְבּ נְכָסִיו לְיוֹנָתָן ו' עוֹזִיָּאל בְּקַרְקָעוֹת אִיִּירֵי מְדַתְנֵי מְכַר שְׁלִישׁ דְהוּל"ל וְנָטַל שְׁלִישׁ לְעַצְמוֹ וּמַהֵיָּא דְיוֹסִי בֶן יוֹעֲזָר דְאַקְדִישׁ עֲלִיתָא דְדִינָרֵי הָוִה אֲפִשְׁרַר לְמִילָף דְאַפִּי בְּמִטְלָטְלִין אֲסוּר אַע"ג דְבַגְמ' דְחִי לָהּ לָאו מִשׁוּם הָאִי טַעֲמָא דְחִי לָהּ מִשְׁמַע דְבְּכָל דְבָר אִין רִיחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימְנוּ וַיֵּשׁ בְּמִפְרָשִׁים בְּאוֹתָם שְׂמֵרָבִים בְּנְדוּנָאֹת לְבִנּוֹתֵיהֶם דְאִיכָּא מִשׁוּם אַעבּוּדֵי אַחְסָנָתָא וְסַתְּמֵם נְדוּנָאֹת מְטַלְטְלִין עֵינֵין מַהֲרַשְׁד"ם אַה"ע ס' קפ"ח וְקָשָׁא לָן עֲלֵה דַבְּפ' נַעֲרָה שְׂנַתְפַּתְתָּה (ב').

(א"ר אלעאי באושא התקיננו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש שמה יצטרף לפריות ולא נגדו בה משם אעבורי אחסנתא ובפ' המקדש שדהו (כ"ח:) גבי אראב"ע ומה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים את כל נכסיו עאכ"ו שיהא אדם חייב להיות חס על נכסיו ומייתי עליה הא דהמבזבז דלראב"ע אית ליה ולר' אליעזר לית ליה אלא כל מה שמשיר קצת יכול לבזבז.

ובפ' מציאת האשה (ס"ז:) מר עוקבא כי קא נייחא נפשיה אייתי ליה חושבנא דצדקה אמר ונודאי קלילי ואורחא רחיקתא קם בזבזיה לפלגיה ממוניה והכי עביד הכי והא אל יבזבז יותר מחומש ה"מ מחיים שמה ירד מנכסיו אבל לאחר מיתה לא (עי' פרא"ש פתובות פ"ד סי' ט"ו ועי' רמ"א יו"ד סי' רמ"ט ס"א).

שכ' אבל בשעת מותו יכול ליתן צדקה כל מה שירצה עי"ש. ועי' מש"כ שאלות דר"א גאון פ' תשא ושאלות שלום שם.

(מכל הני משמע דליכא אעבורי אחסנתא אלא בנותן או מקדיש כל נכסיו ולא שיר כלום והכי דייק מתניתין הפותב כל נכסיו לאחרים והניח את בניו אין רוח חנ"ה דמאי והניח את בניו דקאמר.

ולמאי דמיבעיא לן אי הוי בר נידוי לא בא זה בכלל הכ"ד (ברכות י"ט. ויו"ד סי' של"ד סמ"ג) ואולי הוא בכלל המזולז בדבר א' מדברי סופרי' ומיהו מאחר דבכלל זה איכא רוב הכ"ד דברים וזה לא נזכר י"ל דכיון שלא נזכר בגמרא אין לנדותו.

ואם עבר העקם ונגדהו נראה דצריף להתירו וז"ל רשב"ם אין לחכמים נחת רוח ממעשיו אלא חרון אף גורם להם שכוועסין עליו דקעקר נחלה דאורייתא. ולמאי דאיבעיא תו אם מותר לתת לאחרים וכו' אלו לא הנה טעמא אלא משום דילמא נפיק מיניה זרעא מעלייא ניחא אבל איכא טעמא דעקר נחלה דאורייתא והרופה לעשות דבר זה ניחא דבר מועט משום ירושה והשאר יעשה מה שילבו חפז.

מיהו משמע דאיסורא איכא בכל גוונא דאם לא יהיה בנו אפטר בכו' עד סוף כל הדורות: רע"א) הטוען את חבירו בדבר שלא היה חייב לו ומביא עליו עדים שנתחייב בפניהם בקנין והלה טוען אנסתני עד שהודתי אי מהימן במגו דפרעתו.

תשובה אפטר דאין פאן מגו דבשלמא גבי מלנה ופקדון וכיוצא בהן יש להאמין במגו דפרעו דאם איתא דיגף פרע דאין אדם מעיז פניו בפני ב"ח ואחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזיקינן ומש"ה טענינן ליה מגו דאיבעי אמר פרעתי די"ל דפרעו אבל היכא דליכא דררא ממונא כגון בגדון זה שלפי דבריו אינו חייב כלום מעיז ומעיז וכל טצדקי דמצי לאשכוחי משפח: רע"ב) שאלה הא דאמרינן יבמות (כ"ה).

(אשה דייקא ומינסבא והא קחזינן דלא דייקא דאין בינדה אלא מעשה ב"ד. תשובה בכתיבים הוכחתי דתנן בסוף עירובין שכל מה שהתירו לה חכמים משלה נתנו לה דמן התורה רוב הנטבעים מתים ורוב ההולך ולא ישוב לביתו ונאבד שמו מן העולם ונשתקע בחזקת שמת או שנהרג הוא (עי' מפי"ט ח"א סי' שכ"ו ולעיל בח"א סי' רכ"א) ומ"ש דייקא ומינסבא פי הוא יודעת ומכרת בבעלה אם רואתהו שמתקוטט עמה ושונאה אינה נישאת כל כך במהרה שיש לה לחוש שמה הניחה והלה למקום אחר ולמחר ישוב או

יְנוּדַע וְתִשְׁאָר בְּחֶרֶף (וְחִילוּק זֶה יִשְׁנוּ בְּפוֹסְקִים לְעַנְוֵי מְזוֹנוֹת) וְאִם תִּרְאֶהוּ מִתְנַהֵג בְּאֵהָבָה וְשִׁלְוָה וְאוֹהֶבָה כְּגוֹפוֹ וְאוֹהֵב אֶת בְּנָיו וְהִלָּךְ וְלֹא בָּא יֵשׁ לִזְמַר מִקְרָה הוּא כִּי לֹא טָהוֹר מִיְהוּ מִדְּבָרֵי הַמְּפָרְשִׁים לֹא מִשְׁמַע הָכִי (עֲפָח"י ע' אִשָּׁה עֲגוּנָה): רע"ג) בַּפ"ק דר"ה דף י"ו תוס' ד"ה ליום הדין קאמר דגיש אפטר הם בגהינם וביום הדין ינפו משמע מדבריו דיום הדין הגדול אינו אלא לאותם דגהינם ובהם יש הג' פתות ואפטר לשמוע מדבריהם דלכולם יהיה יום הדין וקשה דאותם שפטר זכו לג"ע מה דין יש עליהם ולדידי קזי ליה דגיש מיני דינים על דברים פטרטיים שגידוניהן בר"ה ויש בכל יום או בכל רגע ויש ביום המיתה ויש דברים פלליים שאין עומדין עליהם לדין עד אותו יום הגדול והנורא ואלו ישנים בקבר לא דין ולא רוח לא חיים ולא נידוניהן עד עת התחיה ואז רבים מישגי אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו' וכל זה הוא לשפך האונן כי מי אפטר יחפר לדעת א' מרוב רובי רבבות ממחשבות אל דעות כי לא מחשבותי מחשבותי: רע"ד) שאלה למה אמרו (אבות פ"א מ"ח וע"ש בתיו"ט) וכשיהיו ביה"ד יושבין לפניו יהיו כרשעים יאמר כצדיקים.

תשובה קיל"ן (שבועות מ:) אין אדם תובע אלא א"כ יש לו וקי"ל אין אדם מעיז פניו בפני ב"ח אלא דלשתמוטי ואם יהיו בעיניו כצדיקים יחייב מיד ללנה ועוד על שהביאו עצמם לידי כך שהיה להם לתקן מתחילה בשטר ועדים שלא יבואו מעולם לידי ריב ומדון ולכך אומרים בשעת שבועה סורו נא מעל אהלי הרשעים וכו' (שם ל"ט:).

אמר המני"ח פ"ף הדמיון (עי' שד"ח פללים כ' סי' ע"ה ע"ו) וקושית הלא ימנע דאיפא במתניתא דא המה הכריחוני לפרש באופן אחר שתכלית היותם שניהם כאחד בתחילת הדין דומים לפניו כרשעים ולא רשעים ממש ולא כצדיקים הוא לסיבת שיידון ביניהם דין אמת לאמתו ולא יצדיק צדיק ודל בריבו אלא יש לו לדרוש ולחקור היטב בטענת התובע והנתבע ולא יסמך אחרות דאין אדם מעיז ואין אדם תובע אלא יש לו לחשוד ולומר דגיש מעיז ויש תובע דבר שאינו שלו וכיון ששניהם בעיניו בחזקת הרשעים ודאי שיחקור היטב בטענתם עד מקום שיידו מגעת ואין לדין אלא מה שעיניו רואות (סגדרין ו:)) ולפיכך אין לו להחזיקם לרשעים ממש ולא לצדיקים ממש כי לעולם לא יגמור דין ביניהם אבל על האופן האמור אחר התקירה יוציא הדין לאמתו ולא ירחם בדין יען שניהם שווין בעיניו ברשע וכשקבלו עליהם את הדין אינו יכול להחזיקם לצדיקים גמורים יען כי סוף כל סוף הא' מהם יצא חייב בדין והא' לפי שנשתתף עמו והביא עצמו לידי כך ראוי להחזיקו כמוהו אבל מאחר שסוף כל סוף אותו שחייב בדין כפר קיבל עליו את הדין ראוי להחזיקו כצדיק בהתנצלות המפורסם כי אינו מן התימא שאין אדם רואה חובה לעצמו ודוק: רע"ה) שאלה אם נתן ב' שופרות בפיו ותקע מהו: תשו' אם פיון לצאת בשניהם נראה דלא יצא דשופר א' אמר רחמנא ולא שנים וג' שופרות (ר"ה כ"ו). (ודומה לנוטל שני לולבים שאם לא ביטל א' מהם לא יצא (ע"תוס' ר"ה כ"ח: ד"ה ומנא נסוכה ל"ד: ד"ה ערבי. ותוס' סוטה י"ח.

ד"ה פתבה. ומג"א סי' ל"ד סק"ג.

ושו"ת חיי ארי' סי' י"ז. ונהרי בשמים סי' י"ז ד"ה ומה שהביא.

ומנ"ח מצנה שכ"ד ותנ"ד). והכי איתא בתוס' (שם כ"ז: ד"ה אם) גבי נתן שופר בתוך שופר שהקול יוצא באויר שבין חיצון לפנימי ובתוך עוד הרא"ש שאף קול הפנימי שומע והוא ב' שופרות ע"כ משמע דטעמא משום דקול א' יוצא מבין ב' שופרות ה"נ בנ"ד מיהו אם נותן דעתו לא' מהם בלבד אפשר דיצא: ומתוך דבריהם אולי נשמע לדברי ר' ירוחם שהביא הב"י שאם סתם פי הפנימי ולא שמע אלא קול היוצא באויר שבין חיצון לפנימי דיצא משום דמין במינו אינו חוצץ והו"ל פקדחו בזכרותו: רע"ו) שאלה היו יושבין במערה וקורין את המגילה וא' שומע מרחוק הבת קול וכן בשופר אם יצא ולא ששמע קול הברה אלא בת קול ברור.

תשובה אפשר דכיון דבעינן (ר"ה כ"ט.) שומע ומשמיע ואותו בת קול שנועק ונצטניר באויר ופורח אין לו עוד קשר עם המשמיע דלא יצא רמז לדבר מפיו (דבר) [יקרא] אלי (ירמ' ל"ו) דבעינן שומע מן הפה ולפי זה אפשר שעדים ששמעו בת קול של מגדף שאין מעידין ואין ב"ד מקבלין בת קול ויש פועין ראיה מאריתא דדלאי דפרק כל הבשר (דק"ז).

לפי"ז לא יצא אם שמע ת"ש או מגילה ע"י פאנאגראף וטעלעפאן ע"י ב"ח ארי' סי' ל') : אמר המני"ח לתועלת הקורא ולהגדיל תורה אכתוב פה מרגלית ואבן יקרה שזכרתי ממרי הרב מר זקני זה"ה פדי שתעמוד לעד ולא תשתפח מפי ורעו איתא בר"ה פ"ג (כ"ד:) מי שהיה עובר אחורי ב"ה או שהיה ביתו סמוך לב"ה ושמע קול שופר או קול מגילה אם פיון לבו יצא ואם לאו לא יצא אעפ"י שזה שמע וזה שמע זה פיון לבו וזה לא פיון לבו ע"כ.

שכל חכם לב יתקשה במה שאמר אע"פ שזה שמע וכו'. שהם דברים מיותרים ובלתי מיושבים והוא ז"ל היה אומר לנו שראה בכתיבות הרב כמהר"מ אבולעפייא ז"ל מהרב הגדול אביו ז"ל נתקשה בזה ושלל השיב ובמה שהוא השיב לא נתיישבה דעתו אף שבהיותו הולך בשליחות מצנה בלומדו ספר פנסת הגדולה שהיה מוליד עמו למבחר הספרים שהאיר ה' את עיניו עם מה שהביא שם בסימן תקפ"ט משם מהרדב"ז.

וה"ל מי שבא לבית הפנסת לצאת י"ח עם הצבור אעפ"י שבשעה ששמע לא פיון לבו אלא סתמא יצא אפי' למ"ד מצות צריכות פיונה. אבל מי שבא לב"ה בסתמא לא יצא עי"ש ואת זה היה אומר מ"ה ז"ל שפיון במשנתנו לומר שהנה א' במי שהיה עובר אחורי ב"ה או שהיה ביתו סמוך לב"ה שצריך שיכנין לבו בפירוש.

ואם לא פיון לבו רק בסתמא לא יצא ואל תתמה אם קרית ושינת שאדם הבא לב"ה לצאת י"ח עם הצבור אעפ"י שבשעה ששמע לא פיון לבו. אלא סתמא יצא י"ח ולמה באלו הנז' במשנה אמרנו שצריך שיכנין לבו בפירוש לזה אמר דע וראה שאע"פ שזה שמע וזה שמע דהיינו אלו שזכרו במשנה דהיינו מי שהיה ביתו אחורי ב"ה או עובר אחורי ב"ה פיון שלא עשו מעשה בעצמם צריך פיונה בפירוש משא"כ באדם הבא לבהכ"נ לצאת י"ח שאע"פ שבשעה ששמע לא פיון לבו אלא סתמא אמרנו פיון שעשה מעשה ובא לב"ה סתמו בפירושו שפיון ממש קרינא ביה אף זה שמדי עוברו שמע קול שופר או מי שהוא ביתו אחורי ב"ה לא עשה מעשה ותנועת הגוף עד שניכרים מעשיו שרוצה לכנון לכך אע"פ ששמע צריך שיכנין בפירוש משא"כ אותו שבא לב"ה לצאת

י"ח עם הצבור אין לה פנונה גדולה מזו וכן הביא מרן בב"י סי' תקפ"ט בסופו משם הירוש' עיי"ש: (עי' באה"ט ס"ס תקפ"ז ולק' סי' רע"ט): רע"ז) שא"ל מי שהו ספק אם אכל שיעורא דאורי' אם מוציא למי שאכל פשיעור.

תשובה למאי דקי"ל דספקא דאורי' לחומרא הוי דרבנן כמ"ש הרמב"ם בכמה דוכתינה (פ"י דכלאים הכ"ח) לא אתי דרבנן ומפיק דאורי' אלא אפילו אי הויא דאורי' אין ספק מוציא מידי נדאי פדאי' פ"ק דפסחים (דף ט' ע"א עקרי הד"ט או"ח סי' ט' אות מ"ו זכ"ל"א או"ח סי' קפ"ד אות ב' ובשו"ת סמ"א דחיי או"ח סי' ו'): רע"ח) שא"ל מאן דהו ספק אכל ס' לא אכל מהו ורצה לדמותה להיא דספק קרא ק"ש דחוזר וקורא (ב"ב כ"א).

(ודחו אותו דהתם איקבע זמן חיובא הקא לא איקבע ודמי לאיני יודע אם הלוי'תני דפטור מלשלם (ב"מ צ"ז): ואע"ג דאיסורא מממונא לא ילפינו. (שם כ').

(היכא דמסתבר טעמא ילפינו. ואין צורך לזה דהתם לאו חד ספקא היא דהא איכא ספק אכל ס' לא אכל ואת"ל [אכל] ספק ברה"ס' לא ברה"ש ששכח האכילה דתלוי במעשה כ"ש ששכח הברכה ולפי זה מי שתוכף בה"מ לאכילה ומורגל בכך שאינו מתעסק בדברים אחרים אפי' ספק אין שם ואת"ל אכל ספק אכל פשיעור דאורי' או אפי' דרבנן ואעפ"י שאינו מתהפך אין בכך פלוג' וכן הסכימו האחרונים (עי' באה"ט או"ח סי' קפ"ד ס"ק ו' ובס' בן אברהם דף נ').

(: רע"ט) בפרק ראיהו ב"ד (כ"ז): אעפ"י שזה שמע וזה שמע זה פינון וכו' הא תו למה לי. י"ל דלר"ג איצטריף דאמ' בסוף ר"ה (ל"ד): מתוך שש"ץ מוציא את שאינו בקי מוציא את הבקי והקא נמי ס"ד שאם היו שנים שומעין א' פינון לצאת וא' לא פינון לצאת מתוך שמוציא את שפינון וכו' קמ"ל (עי' לעיל סי' רע"ו): ר"פ רפ"א) שא"ל כל דבר שהוא למצנה ולא לעכב ולא עשהו אם עובר משום לא תגרע.

תשובה מההיא דפ"ח דנזבחים (פ'). (פשלא נתת עברת על כל תגרע משמע דעבר דהא מתן ארבע למצנה היא ולא לעכב כדתנו (שם ל"ו): הנזבין על מזבח החיצון שאם נתנו מתנה א' פיפר וה"ה לא יצק לא בלל (מנחות י"ח): והכי איתא בכמה דוכתי מה שעשה עשוי אלא שחיסר מצנה וצריך להגיה שם בן בעה"ח" וצ"ע כפי זה אם לוקה הפהו שיקריב מנחה שלא בללה משום לא תגרע (עי' מנ"ח סי' תנ"ה) ואי חשבין לא תוסף ולא תגרע לאו שבכללות ובהא דאמרין נחא טפי דבעינן ראוי לבילה דאם מביא דבר שאינו נבלל נראה כמתנה לעקור דבר מן התורה אבל מאחר דראוי לבילה אלא שעבר ולא בלל אעפ"י שעבר אלא תגרע מה שעשה עשוי: רפ"ב רפ"ג) שא"ל השוטה מים ביה"כ אם חייב פרת תשובה אפשר דמן התורה אינו חייב אלא אכל מידי דמיון אבל מים אינו זנין פלל כמו שכ' הרמב"ם (בפ"ה"ש) בפ"ג דעירובין דאין מערבין במים שהמים הן להוליד המזונות למקומות הצריכים ואין בהם אלא הרחקת הגזק הוא הצמא אבל תועלת הן אין בהם פלל ובר"פ יוה"כ (ע"ד).

(מיייתי ברי'תא מוהאבדתי הנפש עינוי שיש בו אבידת נפש (בתוך חלל הגוף) ואיזה זה אכילה ושתייה ע"כ ר"ל עינוי מדברים שבהעדרם יאבד הנפש מן הגוף ורקחת מהם

תתקנים הנפיש בגוף וזה הוא האכילה מדברים הננים לאפוקי ציר ומוריס ודברים המרים והשתיה מיין ודבש וקלב שאם לא ישתה אלא מהם יקיימוהנפש בגוף ולא יאבד אבל המים אם לא ישתה אלא מהם יבלה ויאבד כי אינו ננים כלל וא"ת למה תיקנו ברכה על שותה לצמא ולא תיקנו על הרחיצה אין זה פלום דהא אי תנקתיה אומצא אינו מברך על המים ואי תנקתיה ושתי סמרא מברך כמ"ש בתוס' (ברכות מ"ח).

ד"ה דתנקתין) אלא בדין הנה שלא לברך על המים כלל מיהו בשותה לצמא הקשיבו ההנאה הגדולה שהיא נהנה פאלו אכל כל מעדני עולם כי כן הוא האמת מש"ה תיקנו ברכה אע"פ שאין בהם תועלת אחר ונהנאת רחיצה לא חשיבא כל פה כמו שותה לצמא ויש פועין ראיה לזה מהא דמייתי התם דף פ"א דרש רב גידל אין הלכה פרבי דאמר השותה חנומן חייב לשנה נפקי כ"ע מזגו (מפרש"י נתנו בו מים להתיש פחו) ושתי חלא שמע רב גידל איקפד אמר אימור דאמרי אנא דיעבד לכתחילה מי אמרי אימור ד"א פורתא טובא מי אמרי: אימור דאמרי אנא חי מזיג מי אמרי מעתה קשה דתיפוק לי' משום מים ואיך לא הרגישו עליהם אי אמרת בשלמא מים דרבנן סברי דברבנן מבטלין איסור לכתחילה ומים לבד לא היו שותין דיודעים דאסור מדרבנן אבל חנומן טעו כדראב"ה שהביא הטור (או"ח סי' תרי"ב) דדברים שאינן ראויין לאכילה מותרין לכתחילה אלא אי אסור מים דאוריין ותייבין עליהן פרת היאך חשבו פזאת למזוג במים ועוד דלא קאמר אלא איקפד ולא קאמר רתח.

משמע קפידא בעלמא דלא עברי אלא אדרבנן מיהו מדברי המפרשים לא משמע הכי דכתבו דשתה חנומן מזוג חייב. ומיהו לא מחייבו משום מים שבו אלא דחנומן מזוג הוא"ל פנין מזוג ומיינתבא דעתיה (עי' בס' רוח חיים לר"ח פאלאגי או"ח סי' תרי"א): רפ"ד רפ"ה) ובגמרא שם דף ע"ו קאמר דשתיה בכלל אכילה דילקף שכר שכר מנזיר וכתוב ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנה תירושך ויצהרה תירוש הוא יין וקרי ליה ואכלת וקביאו לזה משו' דפריה הני ענויין ה' הוו נאנן שיתא תנן ומשני שתייה בכלל אכילה.

וקשיא לן עלה מאי דמקשה בתוס' דאמאי לא חשיב כי כל הנפש אשר לא תעונה ודוחק מה שתירץ שם אשר אני אחזה לי דאיכא חמש' עינויין לבד מאכילה ושתיית שאר משקים דאורייתא.

דהיינו שתיית מים רחיצה סיכה נעילה ותשמיש וכנגדן באו התמשה עינויין דכתיבי ואין פתוב בהם עונש והיינו דקבעי הני תמשה עינויין פנגד מי אבל כי כל הנפש אשר לא תעונה מיירי באכילה ושתייה דאורייתא ושם נאמר ונכרתה ופריה הני ה' הוו נאנן שיתא תנן פלומר אי קחשיב פולהו הוו להו שבועה הני ה' דרבנן ואכילה ושתייה דאורייתא והיכי תנן שיתא ותו לא ומשני שתייה בכלל אכילה א"כ הא דתני יה"כ אסור באכילה ר"ל אכילה ושתייה דשאר משקין דהיא דאוריין ובתר הכי תני התמשה עינויין שתיית מים רחיצה סיכה וכו' ודוק.

ואין להקשות דמים נמי אם הוא צמא הרבה ולא ישקוהו מים ימות בצמא דזה חולי רע הוא ה"ז דומה לחולה שאם לא ישקוהו סם מר ימות והשותהו ביה"כ אין חייב עליו דהרחקת הנזק הוא ולקיסת המזון הוא הקרבת התועלת אחר כתבי לעיל סי' רפ"ב מ"ש דקדקתי בדברי תוס' שם דף ע"ז ד"ה מזין לסיכה שהיא כשתיה שנא' ותבא פמים תימא

לי אמאי אצטריף תלמודא למיגמר סיכה מנסנה לא סכתי הא מהאי קרא נפקא ונ"ל דאצטריף דאי לא פתיב אלא האי קרא דותבא פמים היינו אוסרין אפי' סיכה שאין תענוג פשתיה להכי מייתי קרא דדניאל הא קמן דקארי לשתייה שאין תענוג ואע"ג דמסיר הצמא הרי פתבתי שזה הרחקת הנזק ה"ז דומה למי שנתלהב בשמש ויורד וטובל בים שאין לה תענוג גדול מזה אבל אינו דבר הן את הגוף.

וא"ת כי היכי דמייתי גמ' ראיה לד' עינויים אמאי לא מייתי למים לאו מילתא היא דמתני' היא (שבת פ"ו.) מנין לסיכה שהיא פשתיה ביה"כ שנא' ותבא כמים בקרבן וכשמן בעצמותיו דהתם אתא לאשמעינן פדכתבו התוס' דלא תימא אפי' סיכה של תענוג תשפתי מקרא דסוף לא סכתי דכמה עניינים של צער שהיה מענה ומצטער נפשו ולא גמרינן מהתם ע"כ לפיכך אצטריף לאקושי סיכה לשתייה דמה שתייה (דמים) אסורה מדרבנן אף סיכה.

וממילא שמעינן דשתייה אסורה ולא אצטריף לאשמעינן דאין היקוש למחצה (מנחות ד'. ע"ב בס' בית המנוחה דף מ"ו: רפ"ו רפ"ז) שאלה מי ששדף אשה ובא חבירו ולקחה הימנו אם יש בזה משום עני המהפך בחררה: תשובה היה נראה דאין לו עליו אלא תרעונת אבל רשע לא איקרי מההיא (קדושין נ"ח:) דהאומר לחברו צא וקדש לי אשה פ' והלך וקדשה לעצמו מקודשת לשני ואיתא בגמ' מה שעשה עשוי אלא שנהג בו מנהג רמאות.

משמע הא רשע לא מיקרי (צע"ק מרמב"ם פ"ט דאישות הי"ז וע"ב"ש אה"ע סי' ל"ה סק"כ) מיהו איכא למידחי דהתם בדלא שדיף. ולמדנו מדברי התוס' שם (דנ"ט).

ד"ה עני) דבמציאה ליכא דין עני המהפך בחררה ואשה איקרי מציאה (ברכות ח') ואמרינן מותר לארס במועד שמה יקדימונו אחר ברחמים (מו"ק י"ח:) ולמה התיר לקדש יאמרו שישדף ואחר שידוכין לא יבא אחר ללקחה שלא ליקרא רשע אלא ודאי ליכא ביה דין עני המהפך בחררה ועוד דמן השמים הוא בת פ' לפ' וגדולה מזו כתבו התוס' שם דמלמד שהשפיר עצמו אצל בעל הבית יכול בעה"ב אחר לשפור אותו ולא יאמר הראשון לך ושכור מלמד אחר דנימא ליה אין רצוני אלא בזה שהרי כמדתה לי שזה למד בני יפה מאחר ע"כ: כ"ש הכא שייאמר איני מוצא אשה טובה מזו: ועוד היה אפשר לומר דלא שייף עני המהפך בחררה היכא דאיכא דעת אחרת מקנה פגון הכא גבי אשה שהיא אינה חפצה בראשון וחררה בה ורוצה להקנות עצמה לאיש האחרון ודמי להא דמייתי שם בגמ' רבין חסידא אזיל לקדושי איתתא לבריה וקדשה לעצמו והא נהג מנהג רמאות ומשני דלא רצו ליתנה לבנו.

הנה ליה לאודעי. סבר אדהכי אתא איניש אחריןא מקדש לה (ע"ב פח"י אות ע' דף קי"ט ע"ב): וצ"ע בתשובת דר"מ מינץ סי' צ"ח שדנו לכנ"ד דגרוע טפי מעני המהפך בחררה וכמדומה דס"ל כפירש"י שם ואם לאו י"ל דהניא לה פשגגה היוצאת מלפני השליט כי שר וגדול היה והוא מזמן מהר"י קולון והרב בעל תה"ד והר"י נוניל ומהר"י מרגלית פולם דור דעה היו גם הזכיר בשאלותיו מהר"י מינץ והר"י מינץ שקיל וטרי עם הר"ם ז"ל תא חזי פמה גברי רבירבי שהיו בימיו ז"ל וזכר פולם לברכה: מידי עברי בדברי הרב הנז' ז"ל נפשטה לי שאלה א' קטנה והיא אם א' נתחייב נידוי לפני חכם וקלל אותו

ונאת אביו או אותו וזרעו מהו: לשם ראיתי שנתרעם עם מהר"ר ליווא לנדא שנידה מי שיעבד על גזרתו אותו ואת זרעו ואמר שהוא דבר שלא נשמע ואפשר היה לתרץ דברי מהר"ר ליווא לנדא דבאוחזין מעשה אבותיהם קאמר ועל אותם שפתיים דמסתמא מחזיקין בדברי קרוביהם מיהו קשה הדבר לקלל את מי שאינו חייבו אע"ג דלרשע בן צדיק קורין רשע ו' רשע (סגדרין נ"ב).

(אבל מילט לא לייטינו ליה אע"ג דאיכא למיתלי הסרחון קצת באביו שלא לימדו ואפשר שלימדו ולא קיבל ולמה יקללוהו. והא דאמרי' ארור שנה ילד ארור שנה גידל לשון בני אדם הוא לדבר כף אבל אין לדיין אלא מה שענינו רואות כ"ש שלא לקלל זרעו דאפשר דנפיק מניה זרעא מעליא (עשו"ת ר"מ פאדווא סי' ס"ט ובס' חיים ושלום אהע"ז ח"ב סע"ג) : רפ"ח) מעשה בהאי צורפא מרבנן בוכרא ברא דכהנתא הנישאת לישראל ואיתיליד ליה בוכרא מישראלית ורצה לפטור את עצמו מדתנן (בכורות מ"ט) הוא לפדות ובנו לפדות הוא קודם לבנו.

השטא קאמר אם מת אבא והיה פה תובע ממני ה' סלע אמנא ליה מזרעא דאהרן קאתינא: ומה אבא שאינו יורש את אמי בקבר נפטר מפדיוני בשבילי אני שירש את אמי בקבר אינו דין שאפטר מפדיוני בשביל אמי ועוד ק"ו אם פטרתי את עצמי מפדיוני שאני קודם לבני אינו דין שאפטר מפדיון בני עכ"ד.

תשובה לכאורה היה נראה מההיא (בכורות מ"ז.) דבפטר רחם תלה רחמנא דדוקא אמו הפהנת פטרה אותו משום דבעינן כל פטר רחם מישראל אבל הוא שהוא ישראל דלבית אבותם פתיב ואשתו הישראלית איך תפטור מן הפהנה הא איכא כוליה רחם מישראל.

ולאו מילתא היא דהיא דבפטר רחם תלה רחמנא לא אתיא לאפוקי כה"ג אלא לומר דלא דוקא פהן שנשא ישראלית פטור אלא אפי' פהנת שנשאת לישראל פטורה וזכות זה הביאה מביה אביה והורישתו לבנה.

וכיון דירושא אין לה הפסק יכול הוא לפטור זרעו וזרע זרעו עד עולם. דלבית אבותם לענין קריאת שם הוא דכתיב אבל לשאר דברים הוא פרוף אחריה ואלו לא היו זכרים לבית אהרן היא היטה יורשתו ומרישה לזרעה הישראלית א"כ זכות זה שהביאה עמה מבית אביה לפטור ה' סלעים וליטול מתנות הזרוע וכו' אין לו הפסק וטעמא דהני משום דלא פתיב בני אהרן (צע"ק מרא"ש סוף בכורות) כמו בתרומה ולא בגנות אהרן אבל היכא דכתיב פהן דרשינן בגמ' (חולין קל"א:) ואפי' פהנת הנשאת לישראל וכן מצינו בדוד מלך ישראל שהנחיל הנשיאות לר' שהיה מצד האם ובפסקים שלי הארכתי הרבה וגם מההיא דכהן שהוא שותף אפי' באזן דבהמה (טהורה) [טמאה] פוטר מן הבכורה כ"ש כשחצי זרעו משותף דין הוא שיפטור מפל זכות שהביאה הבת עמה מבית אביה כל זה פתבתי להלכה וכשפא מעשה לידי ברכתי הב' ברכות בשם ומלכות ונתתי חמשה גרושש שלמים לפהן ולא החזירם לי שע"מ פן נתתים לו מההיא דר' יוסי יודע אני בעצמי שאיני פהן וכו' (שפת קי"ח) וכתבו התוס' משום.

בְּרָכָה וְשִׁינָה צְרִיכָה. וּמִכָּאן נִמְי רְאֵיהּ דְּהוּנָא מְדַרְבְּנָן (ע"י מג"א סי' רט"ו): רפ"ט ר"צ רצ"א) וְשִׁאלָה מִי שְׁהֵנִיחַ תְּפִילִין הַיּוֹם וְנִשְׁבַּע שְׁלֵאל לְהֵנִיחָם עוֹד הַיּוֹם אִם עֶבֶר מְשׁוּם שְׁבוּעַת בִּיטוּי.

תְּשׁוּבָה בִּפ"ג דְּשְׁבוּעוֹת דַּכ"ה: גְּבִי לֹא אֶכְלְתִי הַיּוֹם וְלֹא הִנַּח' תְּפִילִין הַיּוֹם מְשִׁבִיעַ אֲנִי וְא' אֲמֵן חֲזִיב בְּשִׁלְמָא לֹא אֶכְלְתִי אִיתִיהּ בְּלֹא אוֹכַל אֶלְא לֹא הִנַּחְתִּי מִי אִיתִיהּ בְּלֹא אֲנִיחַ פְּתַבוּ בְּתוֹס' וְלִיכָא לְאוֹקוּמָה בְּשַׁבַּת וִי"ט דְּלִמְאִי קְתַנִּי לֹא הִנַּחְתִּי אִי לָאוּ לְאִשְׁמַעִינָן אַע"ג דְּלִיתִיהּ בְּלֹא אֲנִיחַ א"נ מְשִׁנֵּי אִפִּי לְמ"ד שַׁבַּת זְמַן תְּפִילִין הוּא ע"כ.

הַשְׁתָּא לְתִירוּצָא קָמָא לִיכָא לְמִיפְשִׁט בְּעֵינָן דְּאִיכָא לְמִימַר דְּלַעוּלָם פְּטוּר אֶלְא דְּאִתָּא לְאִשְׁמַעִינָן הִיכָא דְּלִיתִיהּ בְּלִהַבָּא. וְק"ל עַל הַאי תִירוּצָא דְּלִימָא דְּקְתַנִּי הִנַּחְתִּי דְּוּמִיָּא דְּאֶכְלְתִי דְּאִתָּא בְּלִהַבָּא וְאִשְׁמַעִינָן דְּשַׁבַּת זְמַן תְּפִילִין וְסַתְמָא פְּנוּתִיהּ.

וּמִתִירוּצָא בְּתָרָא אִיכָא לְמִיפְשִׁט בְּעֵינָן דְּלֹא אִשְׁכַּח בְּתוֹס' זְמַן שְׁיֵהָא הַנְּשַׁבַּע שְׁלֵאל לְהֵנִיחַ תְּפִילִין בְּדִין בִּיטוּי וְאִפִּי בְּהֵנִיחָן כְּבָר הַיּוֹם וְקָשָׁה עַל דְּבַרְיָהֶם דְּהָא בִּפ"ק דְּנִדְרִים (ח').

(גְּבִי או' אֲשֵׁנָה פְּרָק זֶה פְּרִיף וְהָא מְנִשְׁבַּע וְעוֹמֵד הִיא וְאִין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה וּמְשִׁנֵּי וְכו' פִּינָן דְּאִי בְּעֵי פְטוּר נִפְשִׁיהּ בִּק"ש וְכו' וְמָה בֵּין זֶה לְתְּפִילִין דְּכִי הִיכִי דְּמִשְׁמַע מְדַבְּרִיהֶם דַּע"ג דְּלִבְשׁ תְּפִילִין הַיּוֹם אִם נִשְׁבַּע שְׁלֵאל לְלִבְשֵׁם עוֹד הַיּוֹם אִין שְׁבוּעָה בִּיטוּי חָלָה עָלָיו פִּינָן דְּאִי בְּעֵי לִבִּישׁ וְעַבְד מְצוּהָ ה"נ הוּל"ל גְּבִי תוֹרָה (ע"י בס' מנ"ח סי' שפ"ו שכ' דָּאִם נִשְׁבַּע שְׁלֵאל לִילָף בְּצִיצִית דְּהַשְׁבוּעָה חָלָה וְלֹא הוּי נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמְצוּהָ מְשׁוּם דְּאִינוּ מְחֻיָּב לְלִבְשׁ בְּגָד שֶׁל צִיצִית אוּלָם הַתְּשַׁב"ץ ח"ב סי' קס"ג כ' עַל אֲדוּת א' שְׁנִשְׁבַּע שְׁלֵאל לְעַבֹּר לִפְנֵי הַתִּיבָה דְּאִין הַשְׁבוּעָה חָלָה דְּהוּכִיחַ דְּהָא דַּאֲרִז"ל (בְּרָכוֹת כ"א): אִין דְּבָר שְׁבַקְדוּשָׁה פְּחוּת מִי' הוּא מַה"ת (וצ"ע בְּזֶה) וְעַל מְצוּהָ מַה"ת לֹא חָלָה הַשְׁבוּעָה לַכ"ע.

וְאַע"ג דְּלָאוּ אֲדִידָן רְמִיָּא שְׁיַעְבֹּר לִפְנֵי הַתִּיבָה מ"מ אִם עוֹבֵר וּמְקַיִם הַמְצוּהָ אִין הַשְׁבוּעָה חָלָה דְּבַעֲיָנָן הַרְעָה רְשׁוּת) מִיְהוּ אֶפְשָׁר דְּאִיְהוּ מְפָרֵשׁ הֵתָם כַּמ"ש הֵר"ן שָׁם וְלָאוּ מִיָּדִי הוּא כְּמוֹ שְׁאֶכְתוּב לְקַמֵּן וּלְפִי פִרְש"י וְהָרָא"ש שָׁם אֶפְשָׁר שְׁנַלְמוּד לִנ"ד דְּכִינוּן שְׁלִבְשׁ תְּפִילִין הַיּוֹם וְנִפְטוּר אִיתָא בְּשְׁבוּעַת בִּיטוּי כְּמוֹ בְּאַשְׁנָה פְּרָק זֶה וְלִקְוִשְׁתִּי הַתוֹס' תְּרַצוּ פְּלִישְׁנָא קָמָא מִיְהוּ יִקְשָׁה לְהוּ מַה שְׁהַקְשִׁיתִי לְעִיל.

וְעוֹד קָשָׁה לְדַבְּרֵי הַתוֹס' דְּהִיכִי לֹא אִשְׁפַּחוּ זִימְנָא שְׁיַעְבֹּר בְּתְּפִילִין מְשׁוּם בִּיטוּי דְּלִהַבָּא דְּהָא בִּפ"ק דַּר"ה (י"ז.) גְּבִי קַרְקַפְתָּא דְּלֹא מִנַּח תְּפִילִין (הֵרִי"ף גְּרִיס מְעוּלָם) מְיִיתוּ הֵתָם דְּעוֹסֵק בְּתוֹרָה פְּטוּר מִתְּפִילִין וְעוֹד אֲוֵר"ת שְׁאֵם דּוּאָג שְׁמָא לֹא יוֹכֵל לְשׁוּמְרָם בְּטַהֲרָה אִין לֹו דִין זֶה.

וְא"כ יִשְׁנָם בְּלִהַבָּא בַּכָּה"ג וְלֹא סָגִי בְּמָה שְׁיַפְרָשׁוּ בְּדַבְּרֵי הֵר"ן כַּמ"ש לְעִיל דַּר"ן ס"ל דְּכָל שְׁאִינוּ מְפֻרָשׁ בְּפִתּוּב חֲזִייל עָלֶיהָ שְׁבוּעַת בִּיטוּי וְהִיכֵן פְּתִיב שְׁיַנִּיחַ לְעוּלָם תְּפִילִין בְּפַעַם א' סָגִי דְּלֹא לְהוּי קַרְקַפְתָּא דְּלֹא מִנַּח תְּפִילִין מְעוּלָם וְכ"ש הִיכָא דְּאִיכָא פִּיטוּרָא לְגַמְרֵי פְּדַבְּרֵי הַתוֹס': רצ"ב רצ"ג רצ"ד רצ"ה רצ"ו) בְּהֵיכָא דְּנִדְרִים דָּף ח' קָשִׁיא לָן דַּא"ר גִּידֵל א"ר מְנִין שְׁנִשְׁבַּעִין לְקַיִים אֶת הַמְצוּת שְׁנִאֲמַר נִשְׁבַּעְתִּי וְאִקְיָמָה דְּמִשְׁמַע דְּאִתָּא כַּר"י ו' בְּתִירָא פ"ג דְּשְׁבוּעוֹת דָּף כ"ז נִשְׁבַּע לְקַיִים אֶת הַמְצוּת חֲזִיב דְּאִלוּ לְרַבְּנָן אִין שָׁם שְׁבוּעַת בִּיטוּי וְהִיכִי מְשַׁמַּע הֵתָם בְּתוֹס' וְא"כ הִיכִי מְיִיתִי הַטוּר בְּסִי' רִי"ג הִיכָא

דר' גינדל אַשנֶה פ"ז דאָתנא כריב"ב ובשאר נשבע לקיים המצוה פרבנו דפטור: עתה אפרש.

הר"ן פירש בהדנא קמיינתא דרב דנשבעין לקיים המצות דנהי דאין שבועת ביטוי חל על קיום המצות אבל קאי בכל יחל ע"כ: נמצא נשבע לקיים המצות מלבד שמנשבע ועומד מה"ס קאי בלא יחל.

לפי דבריו וא"כ אינה שבועת שוא. דהא חיילא בלא יחל.

וק"ל על דבריו דהא גמר' פריד התם נהרי מנשבע ועומד הוא והיכי נשבעים ומשגי לזרוזי נפשיה נאי אין שבועה חלה ע"ש וכל שאין מקום לשבועה לחול. איכא שבועת שוא היכי מזרוזי נפשיה בדבר איסור.

וי"ל דהיא גופה קמ"ל דוד דבדבר מצוה חיילא לזרוזי וקאי בלא יחל נהי דאימעיטא משבועת ביטוי לקרבן ליכא שבועת שוא: והנה נראה לו' דהא דאין חלה שבועת ביטוי במצוה היינו בגוף המצוה אבל בזהירות ומהירות לעשותה חיילא והיינו דקאמר בתר הכי האומר אשכים ואשנה פ"ז נדר גדול נדר (פירש הר"ן שהוא שבועה) ודייק לומר אשכים שעל ההשפמה הוא נתפס והקשה גמר' על מימרא בתרייתא זו דר' גינדל מאי קמ"ל דאפי' לזרוזי פלומ' דלא מיבעיא שחפץ באשנה פ' זה אלא אפי' על הזריזו' נשבע היינו דר' גינדל קמיינתא ומשגי כיון דאי בעי פטר נפשיה בק"ש שחרית וערבית מש"ה חיייל שבועה עליה השתא לאו מטעם זריזות נגע בה אלא אפי' אעיקר שבועה חיייל לקרבן מטעם דאי בעי פטר נפשיה בק"ש וכו' ומ"ש אשכים לאו דנקא.

וכן הטור לא אמר אשכים: והשתא האי מימרא מצי אתנא אפי' פרבנו דפליגי עליה דריב"ב ומש"ה פסק הטור פנותה אלא דאפתי קשה עליו וז"ל האומ' אשנה פ"ז הוי נדר גמור כיון ששנדר דבר מצוה ע"כ ואין זה הטעם דמסיק בגמ' אלא כיון דאי בעי פטר נפשיה בק"ש: ועוד דאי מטעמא דנדר חל ע"ד מצוה נגע בה הו"ל לאתווי דין זה בסי' רט"ו אבל הקא בסי' רי"ג לא שייך: ע"כ אני אומר דלאו מדרב גינדל נפיק ליה להטור האי דינא אלא אידי דאיירי בסי' רי"ג דאין נדר חל ע"ד שאין בו ממש קאמר דבדבר מצוה חל אע"פ שאין בו ממש כמו אשנה פ"ז ופליג אאבונה הרא"ש שפירש שם בנדריים דאין נדר כזה חל דאין מתפס בדבר איסור וכו' אפי' אמר קונם נבלה עליו לא חייילא וכו' עיין עליו: מדברי התוס' שקתבתי סי' רפ"ט למדתי כשתופס להקשות על דברי המקשן ומתרוץ דשפיר משגי וכל בני ישיבה נותנין קולות בזה צ"ל דמעיקראפוננתו להקשות למקשן למה לא עלה בדעתו תירוץ זה והתרוץ למה לא דחה כף וטורח ליישב דעת שניהם: רצ"ז) שאלה אם נשים חייבות בתקיעת שופר של יובל תשובה אפשר דכיון דאינתנהו בשילוח עבדים איתנהו נמי בתקיעת שופר אע"ג דאי לא תקעו נמי עבדים יוצאים דדרשינן (ר"ה ט'): יובל היא אע"פ שלא תקעו מ"מ שופר סימן לחירות היא וכתוב וקראתם דרור בשופר א"כ אשה נמי מתיבא אע"ג (דזמן) [דיובל] עשה שהז"ג הוא.

ואין להקשות דנימא נמי דאשה פטורה משילוח מהאי טעמא לאו מילתא הוא דיובל אפקעתא דמלכא היא דכתיב ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו תשובו וגו' וזו

על ישראל שלא יחזיקו בעבדיהם א"כ אקרקפתא דגברי ודנשי מנחא: רצ"ח) שאלה יהודי הנה מהלך עם פליל בדרך וא"ל מסית לפי תומו איה בזמנו נהרג פ' מהו.

תשובה אע"ג דאיתא פ' פל הגט (כ"ח): שמע מקומנטריסין של גוים איש פ' נהרג לא ישאיו את אשתו דעבדי לאחזוקי שקרייהו אפשר דה"מ היכא דקביעי בדתיהו דלקטיל אימה הם עושין פדברי הרמב"ם אבל פליל זה שעבר יומו ובטל מקומו מה לו לשקר.

ובמה שפי' ר"ח פנרסי שנמג דיין גדול שלהם משמע דלא עביד לשקר מיהו יש לדחות דהתם מוקי לה בדחתם דכולי האי לא עביד למחתם בשיקרא דנתפס פגנב אבל על פה אשר פיהם דבר שוא.

עכ"ז הנה נראה דבמקומות שמסבבין את הנידון בעיר וכו' יוצא לפניו ותולין אותו בפנהרסיא כדי שכל העם ישמעו ויראו הנה ליה מילתא דעבידא לגלווי וכל פי האי לא משקרי מיהו לפרש"י דפירש דמידי דשייכי בה דמשקרי שמתפארים שהרגו בדין משמע דבנ"ד אין להתיר דכדי להתפאר לפי שעה שקורי משקר כדי להתנאות בפני בני אדם שהתנהג בדין: רצ"ט) שאלה מי שקדש אשה וא"ל ע"מ שאם יארע ממנו העדר ולא יהיו שם עדים שיהיו המעות מתנה מעלשיו מהו.

תשובה אפשר יועיל תנאי זה לקודם שפנסה אבל אם פנסה פניו דקי"ל (פתובות ע"ג.) א"א עושה בעילתו ב"ז איכא למימר דבטליה לתנאיה: ש') שאלה אמאי הדר תנא ותני חולין נ"ו.

(בטרפות העוף נקובת הנושט רש"י פירש מה שפי' ואין מתישב דכיון דקי"ל כל טרפות שפנו חכמים בבהמה פנגדון בעוף ואין לה בטרפיות אלא מה שפנו חכמים היכי תיסק אדעתין להוסיף שום דבר ועוד תינח אי הנה תני גבי פשרות דעוף ניקבה הגרגרת או שנסדקה פי היכי דתני גבי פשרות דבהמה הנה מקום לומר מ"ש רש"י דלא תימא עוף דזוטר חיותיה בכל שהו מיטריף קמ"ל ומדתני גבי טרפות איכא למימר איפכא דלטפויי איסורא הוא דאתא דאע"ג דלא איפסיק רובא טרפה.

תשובה נראה דנקובת הנושט איצטריכא ליה לרבוויי הא דאמר רבה (שם ע"ב) גגו של זפק נידון כנושט כל שנמתח עמו. ופסוקת הגרגרת נמי איכא למימר לטפויי איסורא דזוטר הקשרו משל בהמה דמגיע עד פני הריאה משא"כ בעוף (עי' יו"ד סי' כ').

בחלק ראשון כתבתי דמשעמא שפכתבו בחסרה המרה טועמין בכבד דדוקא פשהפיס קנים ולא ניקב אלא שנתרוקנה דכבד כועס אינו בולע וכן מצאתי בפסיקתא (עי' שבו"י ח"א ס"ס כ"ג ופת"ש יו"ד סי' מ"ב): ש"א) שאלה גגו של זפק שניקב אי הניא טרפה או נבלה.

תשובה ממאי דאמר רבה (חולין נ"ו): שניידון כנושט הנה מקום לומר דמה נושט אם ניקב נבילה אף גגו של זפק נבילה וא"כ יהיה שם מקום שחיטה דהכי פתב הרמב"ם פ"ג מה"ש ניקב הנושט בכל שהוא במקום הראוי לשחיטה ה"ז נבלה מחיים פתב הכ"מ פלומר דאלו שלא במקום השחיטה טריפה הניא.

וכשִׁמְנֵה הַרְמַב"ם הִטְרַפְיֹת בַּפ"ו לֹא מָנָה אֶלָּא תַּנְרַבֵּץ הַנִּשְׁט וְאִם אֵיתָא דְגַגּוּ שְׁל זַפְק אִם נִיָּקֵב טְרַיְפָה הָיִי וְלֹא נִבְיָלָה אִמְאִי לֹא חֲשִׁיב לִיה אֶלָּא וְדַאי לְהַרְמַב"ם מְקוֹם שְׁחִיטָה הָיִי וְאִם נִיָּקֵב שָׁם נִבְיָלָה דְמְקוֹם שְׁחִיטָה הוּא דְהִכִּי מִשְׁמַע לִישְׁנָא דַּגְמ' כַּמ"ש.

ובַּפ"ק (ה"ו) פְּדִיָּהִיב שְׁיַעוֹר לְסִימְנִים פְּתַב וּבְעוֹף עַד הַזֶּפֶק דְמְקוֹם הַשְׁחִיטָה בְּנִשְׁט עַד הַזֶּפֶק בְּגַגּוּ שְׁל זַפְק בְּכָלֵל דְגַגּוּ שְׁל זַפְק אִיָּקְרִי זַפְק סְתָמָא לֹא אִיָּקְרִי זְהָנָה לִיה כְּכִסְוִי שַׁע"ג קְדִירָה כַּמ"ש הַרְשֵׁב"א מוֹבָא בַּב"י ס"ס ל"ג) זְהוּ מַה שֶׁנ"ל וְיֵשׁ חוֹלְקִים כַּמ"ש בְּאַחְרוֹנִים (עֲבָאֵה"ט יו"ד ס' כ' ס"ק ו').

וְאִין לְהַקְשׁוֹת עַל דְּבָרֵי הַרְמַב"ם פ"ו פְּתַב וְזַפְק דְנִיָּקֵב גַּגּוּ בְּמַה שֶׁהוּא טְרַיְפָה דְכִינּוּן דְמִיָּרִי בְּטְרַפּוֹת אִישְׁתְּמִיט אַגַּב שְׁיִטְפִיָּה דְכַה"ג מְשַׁנֵּי הַכ"מ פ"ק (דַּהֲל' שְׁחִיטָה ה"ו) גְּבִי שְׁחִט לְמַעְלָה מְמַקּוֹם זֶה פְּסוּלָה דְלֹא וְדוֹקָא אֶלָּא דְמַשׁוּם דְרֹב הַנְּזַפְרוֹת בְּאוֹתוֹ הַפְּרָק נִבְלוֹת נִקֵּט לְשׁוֹן נִבְלוֹת וְעֵינִן כְּשִׁמְנֵה הַע' טְרַפּוֹת לֹא מָנָה נִיָּקֵב גַּגּוּ שְׁל זַפְק אֶלָּא וְדַאי שֶׁהוּא בְּכָלֵל נִיָּקֵב הַנִּשְׁט דְהָיִי נִבְיָלָה: ש"ב ש"ג ש"ד ש"ה) שְׁאֵלָה הַנְּשַׁבַּע לְפָרוּעַ לְחִבְרֹו אִם עוֹבֵר מַשׁוּם שְׁבוּעַת שְׁנָא.

תְּשׁוּבָה מְהֵא דְאַמְרִינּוּ (ב"ב קע"ב) פְּרִיעַת ב"ח מְצָנָה הִיָּה נִרְאָה כֹּל שְׁנִשְׁבַּע לְפָרוּעַ אַחַר ל' יוֹם הו"ל כְּנִשְׁבַּע לְקַיִים אֶת הַמְצָנָה דְאִין שְׁבוּעַת בְּיָטוּי חָלָה וְכַמ"ש ס' רפ"ט ע"ש (עַפְח"י נ' דצ"ג:) אֶלָּא [לְעַנְיָן] בַּל יַחַל כַּמ"ש הַר"ן בְּנִדְרִים דָּף ח' (עֵי' בְּאַרְעָא דְרַבְּנָן מַהדו"ב ס' קע"ז וְתוֹסַד"ר ס' רנ"ח) וּבְשׁו"ת הָרַא"ש כֹּלֵל ח' ס' ב' הִבִּיא ב"י ח"מ ס' ע"ג עַל רְאוּבֵן שְׁנִשְׁבַּע שְׁלֹא לְמַפְנֹר וְכו' וּבִי"ד ס' רל"ח הִבִּיאָה ג"כ יֵשׁ לְגַמְגַם בְּמֵאִי דְקָאֵמַר אִם קְדָמָה שְׁבוּעָה אוֹ קְדָם הַחֹב דְמַה לִּי זֶה אוֹ זֶה אִם פְּרִיעַת ב"ח מְצָנָה כְּנִשְׁבַּע מִתְחִילָה שְׁאִם יִלְוֶה מַשׁוּם אָדָם שְׁלֹא יִמְפְּנֹר כְּדִי לְפָרְעוֹ הוּא נִשְׁבַּע וּמִתְנָה לְעַבְרוֹ עַל ד"ת ה"ז דוֹמָה לְמִי שְׁנִשְׁבַּע שְׁכַּשְׁתָּבֵא לִידּוֹ הַנְּבִלָה שְׁיִאֲכַלְנָה אוֹ לְכַשִּׁיבָא חִבְרֹו אוֹ מְמוֹנּוֹ לִידּוֹ שְׁיִזְיָקְנוּ אִם לֹא שְׁנִשְׁבַּע דַּה"ק שְׁלֹא יִמְפְּנֹר אֶת חֲפָצָיו אֲבָל יִשְׁתַּדֵּל לְפָרְעוֹ מִגִּיעַ כְּפִי אֶלָּא דְאַפְתִּי לֹא הוֹנַח דַּא"כ אִפִּי' אִם קְדָם הַחֹב תְּחוּל הַשְׁבוּעָה וְאִם הָיִי לוֹ קְרַקְעוֹת לְמַ"ד שְׁעֵבּוּדָא דְאוּרְיָי לֹא חָלָה שְׁבוּעָה עֲלֵיהֶם וְאַפִּי' קְדָמָה לְחֹב כְּדַאֲמַרִּינּוּ.

וְעוֹד קָשָׁה אִפִּי' אַת"ל דְחִיָּלָא. מַה לָּנוּ וְלִשְׁבוּעָתוֹ יְרָדוּ ב"ד לְנִכְסֵי בְּמַקְל עַל קְדָדוֹ וְנִמְצָא שֶׁהוּא לֹא עֵבֵר (עֵי' בַּט"ז חו"מ ס' ע"ג ס"ה) דְדַכְּוֹתָה אֵיתָא בְּתוֹס' פ"ק דְשַׁבַּת (ד').

(גְּבִי הַדְּבִיק פֶּת בַּתְּנוּר מַהוּ לְרִדּוֹתָה קוֹדֵם שְׁיָבֵא לִידֵי אִיסוּר סְקִילָה וְהִקְשׁוּ שָׁם (בְּתוֹס' ד"ה קוֹדֵם) פְּשִׁיטָא שְׁלֹא יִשְׁמַע אִם נֶאֱסָר לוֹ וְתִירָץ רִיב"א דָּאִם לֹא הִתִּירוּ לֹא מְחִיִּיב סְקִילָה פִּינּוּן שְׁמַנִּיחַ מְלַרְדוֹת עַל יְדֵי מַה שְׁאָנּוּ אוֹסְרִין לוֹ ע"כ הִכָּא נָמִי ב"ד הוּא דְקָא מַעֲשִׂי לִיה וְהִבִּיא שָׁם דַּעַת זֶה בְּהִגָּתָה הָרַא"ש וּמְסַתְּמָא לֹא פְּלִיג הָרַא"ש אַתוּס' אַע"ג דְדַבְרֵי הַתוֹס' אִיכָּא לְמִדְחֵי דָּאִם הוּא לֹא יִשְׁמַע יִשְׁמִיעוּהוּ אַחֲרִים וְיִמְנַעוּהוּ מְלַרְדוֹת וְאִם יִסְקְלוּהוּ ב"ד אֵיהוּ דְאַפְסִיד אֲנַפְשִׁיהּ וְדָמֵי לְהָא דְהַנְּזִקִין (נ"ה): אוֹקְמוּהָ רַבְּנָן בְּרִשׁוּתֵיהּ כִּי הִיכִי דְלִיחְיִיב כְּרַת.

גַּם כַּמ"ש וְאִם מִתּוֹךְ הַמְּלָקוֹת יִתְחַרֵּט וְיִמְצָא פְּתַח לְשְׁבוּעָתוֹ רִאשׁוֹנָה יִתִּירוּהָ לוֹ וְיִפְרַע שְׁבוּעָה שְׁנִיָּה וְאִין פּוֹתְחִין זֶה בְּנוֹלָד כִּי הַדְּבָר דְיוֹעַ הַנְּשַׁבַּע שְׁמַפִּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרָדוֹת(עֵי' אַע"ג

ט"ז יו"ד ס"ס שכ"ג) ע"כ קשה דמה ענין המכות שלוקה על השבועה השנייה שהיא שנה להתיר הראשונה ואין לומר דה"ק אם פשנשבע בתחילה הנה עולה בדעתו חדא שהנה בא לו צורך.

וב' שלא ימצא מי שילווהו בלי שישבע לפורעו. ג' ומשישבע ילקוהו ב"ד אין פאן נולד א' בלבד אלא נלד וילדי ונולדות ולמה לי פולי האי די לפתוח לו אלו היית יודע שמצוי אדם להעני פדאמרנו (גיטין ל'): מת חברך אישר איתער לא תישר) דעניות שכיח וצריך ללוות ולא ימצא אלא בשבועה ויש לדחוק דהב"ע שפבר הנה עני פשנשבע וכעת צל"ע.

הנה בש"ע י"ד סי' רל"ח סי"ז הביא תשובת הרשב"א סי' תש"ב דינש להסתפק אם התיר הראשונה אם חלה שניה ובסעיף כ"א פסק בהדיא דאם הותרה ראשונה חייב לא שניה וכן בח"מ סי' ע"ג סתם פההיא דהרא"ש דלעיל וצ"ל דאינה תלמיד טועה פתבה להא דרשב"א.

(עי' לעיל סי' רל"ו) והש"כ תירץ דברים שאין להם שחר דמאן דפסק פרכא בכל גוונא חייב לא וכמ"ש סי' רל"ו ומ"ש בסוף דה"ק קנים שבועתו שנית מטעם מחויב לפרוע מבלי משים פתב פן דכשהמכות הם פדי שפרע בלבד בלא שבועה דייק הרא"ש לומר מפין אותו עד שתצא נפשו וכשמפין אותו משום שבועת שנה דייק לומר מפין אותו מפת מרדות היינו ארבעים במקל (עתוס' רפ"ד דנזיר ותוס' דרבנו סי' קע"א): ש"ו) שאלה פהנים שלא התחילו ברפת פהנים עד שפינים ש"צ המברך את עמו ישאל בשלום קודם שיעקור רגליו אם יש להם לברך.

תשובה לכאורה הנה נראה דכיון דהפל שלום יבא יניח שם דאיתא פ"ב דמגילה (ח"י.) ומה ראו לומר שים שלום אחר ברפת פהנים דכתיב ושמך את שמי עב"י ואני אברכם ברכה דהקב"ה שלום.

א"כ כולה חדא מילתא היא אבל מסתברא דחוזר לרצה ואומרה במקומה דבגמ' שם יהיב טעמא לסדר הברכות וכי היכי דבשאר ברכות אם הקדים ברכה לחברתה לא יצא דאפי' אמצעיות דאין להם סדר היינו שאינו חוזר לראש אבל אומר משם ואילך על הסדר (ברכות ל"ד).

(הכי נמי הכא ואם עקר רגליו חוזר לראש דקי"ל (או"ח סי' קכ"ו ס"ג) כל מקום שיחיד חוזר ש"ץ חוזר וכשם שאם לא אמר היחיד ברפת השלום חוזר כף הצבור שנתחייבו בברפת פהנים זו מאחר שעלו פהנים לדוכן חוזר: ש"ז) שאלה מה שמפסיקין הש"צ אחר תפלה קודם שיאמרו תתקבל ועושה שלום מהו.

תשובה אי לדידי הווי ציייתי היו פוסעים אחר שהתפללו תפילתם מיז פי הרבה הפסקות עושין ואין רוח חכמים נוחה מהם כי מה שתקנו תקנו פגון קריאת התורה ואשרי ובא לציון.

ונראה דמש"ה הנהיגו לומר קדיש תתקבל אחר תפילת שחרית של שבת מיז ולא המתינו עד אחר קריאת התורה ואשרי כמו בחול. ונ"ל הרדב"ז הביאו בכנה"ג ואם רגיל לפסוע אפילו אחר התפילה בקול רם אין למנועו ע"כ.

גם נוהגים שלא לומר קדיש אחר קריאת התורה בשבת במנחה ומפסיקין ולמה לא יקדשו תיכף אחר הקריאה כמו בשאר הימים ונראה שכיווננו שהקדיש קטן יעלה לכאן ולכאן על הקריאה ועל תחילת התפילה שי"ל קדיש זולתי בתפילת שחרית כדי שיסמך גאולה לתפילה ומפני כך תקנוהו קודם יוצר מה שלא תיקנו בערבית שלא היו מתחילין אלא והוא רחום וגו' ובכרו ובערבית של ליל שבת לא היה צריך אלא להתחיל בכרו שהקדיש קטן על התחלת התפילה אומרו אחר השכיבנו ולהיות פי כבר נהגו כל זה שפתי יתה לנגן דינא בעיר חדשה או אם יתצו לחזור ולתקן (עי' באה"ט או"ח ס"ס קכ"ג) : אומר המניח ומטעם זה אין אומרים קדיש ליל יוה"ך עיין בא"ח סי' נ"ד בהרב המגיה ונ"ל כי לעולם אין אומרים קדיש בלא תהלה שלפניו ולכן לעולם מתחילין ערבית בלא קדיש עי"ש והספרדים נהגו לומר בימות החול איזה פ' ולומר קדיש דערבית ובשבת אומרים מזמור שיר ליום השבת ובמועדים כל חג וחס משירי דוד השייכי לחג כגון בר"ה הרנינו וכו' אבל ביה"כ שאין מזמור קבוע מדבר בו ואין אומרים אלא בקשות וכל נדרי לכן אין אומרים קדיש וכדי שידע שאין אומרים קדיש אלא על מזמור לכך תקנו שבליל יוה"כ לא יאמרו מזמור ולא קדיש כדי שאגב זה ההמון יתנו לב לדעת על מה זה.

וילמדו כי אין לומר קדיש אלא בתהלה ואם נאמר איזה מזמור כיון שאינו מדבר בעניינו של יום גנאי לאמר ולא נכון לעשות כן ודוק: ש"ח ש"ט ש"י) שאלה בפ"ב פותים (ל"ו) אלא איסי נ' יהודה דהוא איסי בן גור אריה דהוא איסי בן גמליאל דהוא איסי בן מהללאל מה ענין לכל אלו השמות.

תשובה בפ"ע פסחים (קי"ג): איכא תנא שהיו לו כל אלו השמות מוסף עליהם יוסף איש הוצל הוא יוסף הבבלי ומה שמו איסי בן עקבא שמו ואותו דפ"ב פותים היה אמורא תלמיד של רב כמו שמוכח שם וקשה על דברי התוס' דכתב והכא לא מייתי אלא שמות דאיסי דדמו לרב אסי ע"כ.

כי אפשר שזה האמורא לא נקרא אלא אלו. ולענין בעיני אפשר מפני השמך היו משנים שם אביהם כשהיו בורחין ממקום למקום שלא יפירום.

ה"ג התם פע"פ הוא ר' יצחק נ' טבלא הוא ר' יצחק נ' חקלא הוא ר' יצחק נ' אלעא הוא ר' יצחק נ' אהא דשמעתא הוא ר' יצחק נ' פנחס דאגדתא פרש"י ר' יצחק סתם האמורא באגדה ר' יצחק נ' פנחס ובשמעתא יצחק נ' אהא.

כפי זה היה נראה אם כל החמשה שמות היו של א' שהיה נקרא נ' פלוני ע"ש ממי שלמד ממנו ד"מ ר' יצחק נ' טבלא היה שמו ושם אביו. הלא אצל ר' חקלא ולמד ממנו מקרא נקרא ר"י נ' חקלא בא אצל ר' אלעא ושנה עמו משנה נקרא נ' אלעא וכן השאר כי התלמידים קרויים בנים ואולי שהיה.

תום ור' חקלא גדלו איזה זמן עד שלמדו מקרא וכן כולם כמ"ש. ובפ"י רשב"ם ל"ג הוא גבי רבי יצחק דשמעתא דמלתא באפי נפשיה הוא ואם היה בא ד"מ איסי נ' יהודה לכתוב גט אפשר היה כותב כמו שבא בגמ' אלא איסי נ' יהודה דהוא איסי בן גור ארי' דהוא וכו' לפי שנראה שפכל א' משמות אלו היה נזכר בפי איזה בני אדם ולא ידענא אמאי לא

תִּיקְנוּ לְכַתּוּב כֵּן בְּגִיטִין כְּשִׁכּוּתְבִין ב' שְׁמוֹת יֵאָמְרוּ אֲנֵא שְׁמַעוֹן דְּהוּא רְאוּבֵן דְּכַוְנַת דְּהוּא ר"ל שְׁהוּא כְּמוֹ דְּהִינּוּ וְאִינוּ כִּינּוּי לְשֵׁלָא לְנוּכַח וְעַד שְׁכּוּתְבִין דְּמַתְקְרִי יוֹתֵר הֵיזְה רְאוּי לְכַתּוּב דְּמַתְקְרִינָא דְּכָל לְשׁוֹן הֵגֵט נְסִדֵר כְּמַדְבַּר בְּעֵדוֹ וּלְפִיכָה גְּמַנְעוּ מִלְּכַתּוּב תִּיבַת אִיף וְאֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְּמַתְקְרִי כְּמוֹ כָּל הַנְּקָרָא בְּשֵׁמִי קְרוּי שְׁהוּא שֵׁם הַנְּקָרָא בְּלַעַז לִיא "מְדוּ וְלֵא קִיֶּסִי לִיאָמָה שְׁהוּא שֵׁלָא לְנוּכַח וּכְבָר כְּתַבְתִּי ע"ז בַּח"א (ס' רמ"ב) עי"ש (עי' ל'ק' בַּקּוּנ' לְגִיטִין ס' כ"ח שְׁנַדְפִּיס אִי"ה בְּתוֹנָר ח"ב): שִׁי"א שִׁי"ב) שְׁאֵלָה אִם יֵשׁ לְקִרוֹת לְאַבִּי זְקֵנוּ זְקֵנִי.

תְּשׁוּבָה חֲזִינָא לִיה לְהֵרָא"ש דְּקָרִי לִיה לְרֵאָב"ן זְקֵנִי וְהַטּוֹר מְזַפִּיר סְתָם פְּתַב רֵאָב"ן וְלִטְעָמִיָּה אֲזִיל דְּמַשְׁמַע בַּטַּח"מ ס' ל"ג דְּמַכְשִׁיר שְׁלִישִׁי בְּרֵאשׁוֹן דְּהִבִּיא סְבַרְתָּ הֵרִי"ף וְהַרְמַב"ם דְּמַכְשִׁרִי וְלֵא הִבִּיא אַחֲרֵיהֶם אֲלֵא דַעַת ר"ת דְּפוֹסֵל מִשְׁמַע דַּאֲתָא לְמִימַר דְּכַרְבִּים ס"ל.

וְכִינּוּן שְׁכָן אִיפְלַג דְּרָא וְאִין לְהַקְפִּיד. אֲבָל מֵאֵן דְּפוֹסֵל שְׁלִישִׁי בְּרֵאשׁוֹן יֵשׁ לְקוּרְאוּ זְקֵנִי כִּי עֲדִינּוּ הוּא נוֹשֵׂא מְשֻׁף הַזֵּרַע.

(עי' שׁו"ת תִּימִים שְׁאֵל ח"א ס"ס ס"ח) וְהוּאִיל וְהַזְכָּרְנוּ לְרֵאָב"ן ז"ל יֵשׁ לְסַפֵּר בְּשִׁבְחָה שְׁזָכָה לְבָנִים וּבְנֵי בָנִים גְּדוּלִים בְּיִשְׂרָאֵל הוּא הֵיזְה זְקֵנוּ שֶׁל הֵרָא"ש כְּפּוֹדַע וְזָקֵנוּ שֶׁל הַמְרַדְכִי כְּמ"ש כְּנֵה"ג בַּח"ח דָּף קמ"ו רִישׁ ע"א וְהוּא הֵיזְה חֲמִיו שֶׁל רַבִּינוּ יוֹאֵל שְׁהֵיזְה אָבִיו שֶׁל רֵאָב"ה כְּמ"ש מְהַר"י מִינֶץ בְּתִשְׁבֵּב עֲשִׁירִית וְהוּא ז"ל כְּתַב שֵׁם שְׁקַבְלָה בְּיָדוֹ שְׁהוּא אֲבִיאָסָף הוּא אָבִי הַעֲזָרִי זָכָר כְּפֹלֵם לְבָרְכָה שִׁי"ג) שְׁאֵלָה מִי שְׁנִסְתַּפֵּק אִם אֲכַל כְּפִיזִת מְפִירוֹת בְּתוֹף אֲכִילַת פָּרֶס אִם מְבָרַךְ בּוֹרָא נְפִשוֹת רַבּוֹת.

תְּשׁוּבָה נ"ל שְׁפָכָר כְּתַבְתִּי (בַּח"א ס' ט') בְּעֲנִין הַקּוּרְאוּ"י דְּאֶפְשָׁר לְבָרַךְ דְּאִיכָּא סְפִיקֵי טוֹבָא סְפָק אִם הִלְכָה כְּהַר"י (בְּתוֹס' בְּרִכּוֹת ל"ט. ד"ה בְּצַר) דְּאֶפִּי עַל פְּחוֹת מְכַוְנַת מְבָרַךְ כִּינּוּן שְׁאִינְהָ בְּרִכָּה חֲשׁוּבָה כ"כ מְבָרַךְ וְאֵת"ל דְּאִין הִלְכָה כְּפּוֹתוֹ שְׁמָא הִלְכָה כְּמ"ד דְּשִׁיעוֹר שְׁתִּיָּה כְּשִׁיעוֹר אֲכִילָה וּבְמִידֵי דְרַבְּנָן ס"ס כִּי הָאִי אִינוּ בְּכַלֵּל ס' בְּרִכּוֹת לְהַקְלוּכֵשׁ כ' לְמ"ד ס' בְּרִכּוֹת לְהַקְלֵ וּיְבָרַךְ (תוֹס' בְּרִכּוֹת ד"ב ד"ה לֹא וּשְׁבוּ"י ח"א ס' א' וּשְׁד"ח א"ד בְּרִכּוֹת ס' א' ח"י) וְעוֹד דְּבָרְכָה שְׁאִינְהָ צְרִיכָה דְרַבְּנָן (עֲתוּס' ר"ה ל"ג).

ד"ה הָא וְעִי' מַג"א ס"ס רט"ו.) ה"נ בְּנִדּוֹן דִּידָן (עי' בְּאַרְעָא דְרַבְּנָן ס' תמ"ט): שְׁד"י) שְׁאֵלָה אִם מוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּאוֹתִיּוֹת שְׁד"י לְהַפְּכֵם לְרִמּוֹז לְמַסְפַּר שִׁי"ד.

תְּשׁוּבָה שְׁאָר שְׁמוֹת מְצִינּוּ מִשְׁתַּמְשִׁים קִדּוּשׁ וְחוּל אֵהֵיזְה עַמּוּף אֱלֹהִים לֹא תִקְלַל וְכֵן שֵׁם אֲדוּנּוֹת. וְגַם שֵׁם זֶה מְצִינּוּ מִתְּנוּבוֹת שְׁדִי.

אֲבָל שֵׁם הַהוּנְיָה אַע"ג דְּאֶפְשָׁר שְׁיִשְׁמַשׁ לְפוּעֵל בִּיּוֹד שׁו"א ה"א פַת"ח נָא"ו סְגוּ"ל עַל מְשַׁקֵּל יְגָלָה לֹא נִכּוֹן לַעֲשׂוֹת כֵּן דְּאִין שְׁמוֹת דְּמִיכָה רְאִיָּה (עי' עַקְרֵי הַד"ט או"ח ס' ז' אוֹת ח' וְיו"ד ס' כ"ו אוֹת ל' וּבְקוּנְטֵרֶס בְּאֵר בְּשִׁדִּי לְהַרְבֵּ בַעַל שְׁד"ח נִי' סוּף אוֹת כ').

שְׁהִבִּיא תְּשׁוּבוֹת חֲכָמֵי דוֹרְנֵנוּ יצ"ו שְׁהֵאָרִיכוּ בְּנִדּוּ"ז וּלְפָלֵא שְׁנַעְעֵלֵם מִכּוֹלֵם תְּשׁוּבַת רַבִּינוּ הַמְחַבֵּר ז"ל): מִי שְׁאָמַר לְעוֹלָמוֹ דִּי יֵאָמַר דִּי לְצָרוּתֵינוּ אַכִּי"ר. תְּמוּ לְהוּ הִלְכוֹת קְטַנּוֹת חִלְקֵי שְׁנֵי.

השבת וההודאה לאל אלהי ישראל שזיכני להשלים ספר זה נקרא זבח תודה לזכות בו את הרבים פן יזכני להשלים פי' הש"ע שאני מתעסק בו עם ספרים אחרים וימלא בידי ללמוד תורתנו הקדושה וללמד ולעשות את כל מצותיו חוקותיו ותורותיו ולעבדו בלבב שלם וישימני מאוהבי שמו וימנעני מחטא לפניו ומעשות דבר נגד רצונו תודיעני אורח חיים שובע שמחות את פניו נעימות בימינו נצח פה מעתיר העבד ישראל חאגי"ז ה"ה יעקב בכמהר"ר שמואל זלה"ה אכי"ר וכהיום כ"ו שקט שנת התל"ב הגיעני הי"ת ברחמנותו לחמשים ושתים שנים פן יגיעני לשנים רבות לעבוד עבודתו וימלא בידי לעשות רצונו בלבב שלם יראני נפלאות מתורתו ואזכה לחזות בנחמת ציון ובנועם ה' ולבקר בהיכלו אכי"רא: אמר המניח ראיתי להעתיק ג"כ ארבעה סימנים אחרים שמצאתי בקונטרס אף כי זוטרי גינהו בהשקפה ראשונה לב' סיבות האחת לפי שהשלים המניח רסי' שי"ח שאפשר רצה לרמז בו את שמו הטוב דר"ל שלי יעקב חאגיז וגם לסיבה אחרת שנגמר עמהם השבון תרני"ג בהצטרף יחד חלק א' וב' כי הואיל שהדבר נרמז שלא בכיוון וכך עלה ספומם אמרתי מה' יצא הדבר ואולי בזכותם תגן עלינו זכות אבות ברמ"ח אברינו ושס"ה גידנו ונזפה לקנים התרני"ג מצוות פכונות הבורא ית': שט"ו) לספירת דברים הוא דאמא (גיטין כ"א:): יש שפירשו שירבה בדברים מענינו של גט וטעות הוא בינדם אלא הפוננה דלאו דוקא ספר פרייתות אלא כל שהוא מענין פרייתות פגון גרושין פטורין תרוכית הפל אחד: שט"ז) שאלת מה ענין רואין את הנשמע (רש"י תרו) תשובה הנה לה ללכת אחר הבחורים ללקט מן הפסקים וכתבים אבל אפשר שלא ליקטוה ונה דעתי בקיצור שניתנה כח הראיה לאנון והכי דייק מה ראיה אנון אנון ששמע (רש"י משפטים) ואל תתמה שמי שאמר לעין שתשמע יאמר לאנון שתראה שהחושים מוצאם ממקום אחד גם אמרו רואין את הנשמע והיל"ל שומעין את הנראה: שי"ז) נשאל הרדב"ז (ח"ג סי' תק"מ) אם הנה בא בדרך והוצרכו ללכת בשבת איזה עדיף להלך ברגל או לרכוב על הגמלים.

והשיב דיותר טוב לילך ברגליו מלרכוב על בהמה דאיכא תרי איסורי איסור בהמה ואיסור תחומין ע"כ ונראה שאם היו גמלים שגבוהים עשרה הנה מותר אלא שהרב הנז' הביא משם הריב"ש דלא חילקו בין בהמה לבהמה מ"מ אם מצטער בהליכה יש להתיר לו דבמקום צער לא גזרו.

אמר המניח ראיתי למהריק"ש שפכת וז"ל לכתב הרדב"ז כשיודע שמוכרח לצאת חוץ לתחום לילך ברגליו יש להתיר להערים ולישן תוך המוחר"ה והגזים ישימוה על הגמל עכ"ל ולע"ד קולא גדולה היא זו דהא מוכרח להשען ע"ג צדדי הגמל פנודע וצדדין אסור ועיין סי' ש"ה סי"ח בדין הקרון מש"כ בעל המפה ואפי' את"ל דלא שייך שמא יחתיך זמורה והאי לא פלוג רבנן ותו דהקא הוי צדדין ממש כמש"כ ונראה דלא אמרה הרב אלא ע"ד בחור הרע במעוטו וניחא ליה למעבד איסורא זוטא ולא רבא דהיינו כש"ש איסור תחומין דהיינו י"ב מיל דהוי מדאורייתא: שי"ח) שאלו לי למה סתמת דברייך באיזה מקום.

תשובה ויותר שנה קהלת חכם עוד לימד דעת את העם. אמר המניח הרואה יראה שבתשובה סתם יותר את דבריו ואני אפרש מה ששמע' משמו שהי' אומר שיוכן האי

קרא בההיא (עירובין י"ג:) דרבי מאיר דלא פסקו הלכה כמותו משום שלא ירדו חכמים לסוף דעתו.

זהו שאומר ויותר שקהל קהלת חכם לא מפני זה שקהל חכם ביותר תעלה על דעתה שאין הלכה כמותו מפני שלא ירדו לסוף דעתו אלא עוד לימד דעת את העם וקהל אומר מלתא בטעמא כדי שיבינו העם ואיזו וחקיקר תיקון משלים הרבה דהיינו שעשה אונים לתורה ולמד ותיקון ערובין וכן כל פיוצא בזה אלו דבריו ו"ל ומרוב ענותנותו סתם פאן דבריו כי כל חכם לב ישכיל וידע דבמחלת ה' עליו ובהיותו שוקד על לימודו יומם ולילה הו גהירין ליה שבילי דתלמודא פשבילי דנהרדעא ושמעתי עליו דקרא ופנה התלמוד בבלי שלש עשרה פעמים ולכן כל דבריו באו בשאלותיו ותשובותיו בדקדוק הלשון צח ומתוק בתכלית הקיצור פדרך הגדולים אשר בהעמיק עליהם העיון תמצאם על קו הדין והיושר אין בהם נפתל ועקש כי דבריו צדקו יחד אחר השקפה בעין הסמלה.

הי"ת ברחמי יזפני להיות היכולת בידי לאחוז מעשה אבותי בידי להיות כמותו שקד על התורה ועל העבודה לשמו ולשמה כמתאנתי וקפצי אכי"ר: תושלב"ע